BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
14 H
32

KK
1
3

Digitized by Google

HUNOLDI PLETTENBERGI

E Societate JESU

INTRODUCTIO *AD* JUS CANONICUM.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

HILDESII,
Typis JOAN. LEONARDI SCHLEGELII Epiſc. & Summi Capit. Typog.
M. DC. LXXXXII.

[illegible] Google

EIPARÆ VIRGINI
MARIÆ
OELI REGINÆ
DOMINÆ NOSTRÆ.

H. P.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

S*Vpplex appendo Aræ tuæ,* DOMINA, *has qualescunq; lucubrationes meas. bi debentur illæ, ſub cujus Nune & Præſidio ſuſceptæ, cujus hactenus continuatæ ſunt. Itae reviſens poſtliminio Cryptam ldeſienſem ſub Choro Eccleſiæ thedralis, in qua jam Annus us de triginta volvitur, quod* E COELI REGINAM *in ttua thaumaturga, licet non eo,*

quo par erat, cultu & affectu venerari cœperim, nunc iterum TIBI *ſupplici mente & poplite me ſiſto, & hanc* Introductionem *meam Tuo Patrocinio dico & conſecro. Imo totum me meaque omnia Tuo Servitio addico & mancipo, ut quæ omnia potes apud Filium, quia* MATER *es, & per* TE *vis, quia* BONA *&* CLEMENS *es, me Servulum tuum infimum, Filio, quem genuiſti, Judici meo concilies, cœlo dignum efficias, & ex his ærumnis in æterna gaudia introducas.*

Reſpice quoq; benigno obtutu, O VIRGO DEIPARA, *ex hac Crypta veluti ex throno & ſede, quam ut Tutelaris Patriæ & Eccleſiæ Patrona elegiſti, Diœceſin, & hanc, quam Lipſanothecâ Tuâ Marianâ, & nive cœlitus*

demiſſa

miſſâ deſignaſti, Baſilicam Ca-
edralem, tuere illam malisq;
gruentibus opportuna exhibe
media. Aſpice & hanc Tuam
ivitatem, eamq; quæ à TE *&*
ilio Tuo recedendo priſca deſe-
uit ſacra, novisq; adhæret riti-
us, ad agnitionem veritatis, a-
itam fidem, & Tui amorem
ttrahe. Tuam dixi, DOMI-
NA*, Civitatem, nam tuis pro-*
digiis concepta, tua obſtetrican-
te manu è paludibus vepribusq;
prognâta, & tua pientiſsima cu-
ra & favore educata eſt, ut
in eam, quam conſpicimus, am-
plitudinem excreverit.

Recipe hanc aberrantem
Tuam filiam quondam TIBI *di-*
lectam, & cœleſti nive dealba-
tam, cumque candorem ſuum

priſtinum violarit, abſterge maculas, ut jam iterum primævâ & TIBI *gratiore Nomenclatione non tam* Hildesheim, *quam* Hilgenſchne *appellari poſſit.*

AD LECTOREM
PRÆFATIO.

ANte Septennium, cum Treviris in Collegio Nobilium & Seminario Archi-Epiſcopali ſacros interpretarer Canones, cœpi annotare quædã,quæ expeditiorem aditũ Juris utriusq; Candidatis ad ſcientiam ſacrorum Canonum plenius acquirendam præbere poſſent. Illa ſubſecivo ſubinde aucta ſtudio nactus hac æſtate plus ocii Osnabrugi in ordinem aliquẽ, & hunc, quem cernis, Benevole Lector, libellum digeſſi, qui veluti Prodromus & Anteambulo tam profani, quam ſacri Juris Studioſis facem præferat, ut ſine offendiculo ad intima ſcientiæ hujus arcana penetrare, & ſacroſancta ejus myſteria *non illotis*, ut ita dixerim cum Gajo JurisConſulto *l. 1. ff. de Orig. jur.* *manibus tractare* poſſint. Operam, licet non oleum, cujus Æſtivis his

his Menſibus nullus in lampade fuit uſus, perdidiſſe me in concinnando hoc opere exiſtimarem, niſi perſuaſum haberem, me bonas horas hoc ſtudio non male perdidiſſe, & fore non paucos ex cupidâ Legum juventute, aliiſque ſacratiorum literarum cultoribus, qui libellum hunc, quem *Introductionem ad Jus Canonicum* appello, grato obtutu excepturi, & perlectum benevolo porrò affectu proſecuturi ſint. In hanc me opinionem adducit dignitas & uſus ſacrorum Canonum, ad quos intelligendos introductio hæc ſubſervit. Eſt namque ſcientia Canonica cæterarum omnium poſt Theologiam præſtantiſſima, & ad Regimen Eccleſiæ apprimè neceſſaria; Per hanc enim in Monarchia Eccleſiaſtica ritè ordinatur Politia, Pax & Juſtitia floret, controverſiæ in foro ſacro juſta ratione decernuntur, cultus DEO debitus provehitur, fidei morumque puritas inducitur,

citur, & ſalus demum animarum promovetur. Quæ ut pluribus hic confirmem, ſuperfluum eſſe judico, cum ſatis per ſe conſtent, & ex infradicendis de præſtantia Juris Canonici clarè patebunt. Id vero in veſtibulo hujus libelli à me requiri puto, ut totius Operis ordinem & œconomiam ab oculos Lectori ponam; Quam ergo ſic accipe:

Potiſſima pars cujusq; rei principium eſt, inquit Gajus *l. c.* Principium vero in addiſcendis artibus & ſcientiis eſt noſſe, unde nomen ſuum ſortitæ ſint, quæ earum definitiones, quæ partes, origo & proceſſus; Nam & Ulpianus inquit *l. 1. ff de Juſt. & jur. Juri operam daturum prius noſſe oportet, unde nomen Juris deſcendat.* Et Cicero *l. 1. offic. Omnis quæ à ratione ſuſcipitur de re aliqua inſtitutio debet à definitione proficiſci, ut intelligatur, de quo diſceptatur.* Cognitis quoq; partibus ſcientiarum cognoſcitur earundem perfectio & excellentia, cum *in omnibus rebus id perfectum ſit,*

quod

quod ex omnibus ſuis partibus conſtat; Ut rectè idem Gajus *l.c.* Quapropter prioribus tribus capitibus Juris & Juſtitiæ Etymologia, definitio & diviſio proponetur. Deinde dicetur *Capite* 4. in quas partes Jus Cæſareum diſpertiatur, & quomodo libri illius ab Auctoribus citentur. Tum *Capite* 5. Juris Canonici definitio & præſtantia exponetur; Ac ſubinde quinque capitibus differentiæ illius à Civili ordine librorum Decretalium oſtendentur, ut videant uno quaſi obtutu Juris Alumni, in quibus Jus Civile ab Eccleſiaſtico emendatum ſit. Sub hæc *Capite* 11. Origo & incrementum Juris Canonici adductis variis variorum collectionibus, & Canonum Compilationibus ob oculos ponetur. Poſtea detegentur fontes ac principia Juris hujus Eccleſiaſtici; Ac *Capite* 12. perluſtrabitur fons primus, nimirum S. Scriptura declarando, quæ ejus ſit Auctoritas, & an præcepta illius omnes mortales

tales

ales obligent; Subjungetur quoq;
juam vim obligandi habeant Tra-
litiones. Poſtmodum *Capite* 13. tra-
tabitur de Conciliis, ex quibus
anquam ſecundo fonte quamplu-
imæ profluxerunt Leges Eccleſia-
ticæ; Et cum cognitio Concilio-
um magnum afferat lumen Juris-
prudentiæ ſtudioſis, exponetur
Generalium Conciliorum Aucto-
itas, & qua forma ac methodo ne-
gotia in iis pertractentur. Subinde
Capite 14. Compendioſa eorundem
Canonumq; in iis contentorum da-
bitur deſcriptio; Tum etiam *Capite*
5. dilucidabitur, an Concilium Ge-
nerale ſit ſupra Papam, & *Capite* 16.
n id errare poſſit in fide. Cum ve-
o nonnulla Concilia generalia par-
im probata, partim à Pontificibus
ejecta ſint, ſubjungetur *Capite* 17.
eorundem ſeries & geſta, ne ſacro-
um Canonum ſtudioſi in errorem
nducantur, putentq; probatum eſ-
e aurum omne, quod ex ejusmo-
li fodinis eruitur. Poſt Generalia
agetur

agetur de Conciliis particularibus *Capite* 18. exponeturque eorum diviſio, auctoritas, & quis modus res in iis tractandi obſervandus ſit. Poſtea aperietur *Capite* 19. fons tertius Juris Canonici ageturque de Conſtitutionibus Pontificiis, Bullario, & Reſponſis particularibus Sedis Apoſtolicæ. Sub hæc exponemus *Capite* 20. quam habeant Auctoritatem Sententiæ Ss. Patrum, quibus tanquam ex quarto fonte promanantibus JusCanonicum augetur. Et *Capite* 21. an & quam vim habeant obligandi Eccleſiaſticos PlacitaPrincipum ſæcularium, quæ quintum Juris Pontificii fontem conſtituere dicimus. His explanatis ad ipſum Corpus Juris Canonici accedemus diviſionem ejusdem, & partes ſingillatim exponendo. Et quidem *Capite* 22. de Decreto Gratiani & Paleis; *Capite* 23. de Decretalibus Gregorii IX. *Capite* 24. De libro Sexto Decretalium, Clementinis & Extravagantibus, ac demum

num *Capite* 25. de Septimo Decretalium tractabimus, ſingularum partium Auctores, auctoritatem, libros, & quomodo hi citentur, ſummatim declarando.

Hæc eſt, Candide Lector, Introductionis hujus Oeconomia, in qua ſi quid correctione dignum deprehenderis, ignoſces, & ſi vacet, corriges memor humanum eſſe errare lapſumque opinionis & calami, ſi abfuerit obſtinatio, malitia & negligentia veniam mereri. Si quid vero excidiſſet orthodoxæ fidei probiſq; moribus minus conſonum, id omnino à me nec dictum, nec ſcriptum velim, omnia ſubjiciendo judicio S. Romanæ Eccleſiæ.

Cum vero Scriptorum omnium, Legum Canonumque vel maxime peritorum ſit laudatiſſima conſuetudo aliena ſuis immiſcere, tum ut præeuntibus gnaris viæ Ducibus ſecurius incedant, tum ut operibus ſuis alienis gemmis ſplendorem concilient; Ideo & ego argumento-

ſam

ſam imitatus apiculã, quæ jam hunc jam iſtum florẽ delibat, ex variis iisque probatiſſimis Auctoribus congeſſi ea, quæ ad hoc meum propoſitum pro uſu ſtudioſæ in Jure Juventutis facere exiſtimavi. Si quis vero Ariſtarch9 ad hæc corrigaverit frontem, & ſcripta mea aliis lancinanda projecerit, hunc equidem non moror, memor illius Solonis:

Πᾶσιν ἁδεῖν χαλεπόν.

Cunctis complacuiſſe grave eſt.

Et quod Eccleſiaſtes ait: *Omnes labores hominum & induſtrias patere invidiæ proximi.* c. 4. v. 4. Mihi ſatis eſt, Amice Lector, ſi tu aliquem ex hoc meo labore fructum perceperis, ſic namque cum Salomone dicam: *Quoniam non ſoli mihi laboravi.* *Eccleſ.* c. 24. v. 47. Osnabrugi 28. Aug. die S. Auguſtino Sacro. 1691.

ELENCHUS CAPITUM.

[C]APUT I. De variis acceptionibus & diviſionibus Juris & Juſtitiæ. pag. 1.
II. De diviſione Juris proprietatis in Re & ad Rem. 10
III. De diviſione Juris accepti pro Lege. 21
IV. Quæ ſint partes Juris Cæſarei. 33
V. Quid Jus Canonicũ & ejus Excellentia. 34
VI. Differentia Juris Canonici & Civilis, quæ libro 1. Decretalium occurrunt. 44
VII. Differentiæ in libro 2. occurrentes. 56
VIII. Differentiæ in libro 3. occurrentes. 71
IX. Differentiæ in libro 4. occurrentes 78
X. Differentiæ in libro 5. occurrentes. 85
XI. Origo & incrementum Juris Canonici, ſeu Canonum Eccleſiaſticorum. 94
XII. De principiis & fontibus, ex quibus derivatum eſt Jus Canonicum, ac primum de S. Scriptura. 114
XIII. De Conciliis, ac in primis Generalib⁹ 138
XIV. Series Conciliorum generalium legitimorum. 160
XV. An Concilium ſit ſupra Papam. 242
XVI. An legitimum Concilium generale errare poſſit. 299
XVII. Series & geſta Conciliorũ generaliũ, quæ partim approbata, partim reprobata ſunt. 306
XVIII. De Conciliis particularibus. 339
XIX. De Conſtitutionibus Summorũ Pontificnm, Bullario & Reſponſis particularibus Sedis Apoſtolicæ. 349
XX. De Sententiis Sanctorum Patrum. 358
XXI. De Placitis Principum ſæcularium 364
XXII. De Decreto Gratiani, & Paleis. 366
XXIII. De Decretalibus Gregorii IX. 376
XXIV. De Libro ſexto Decretalium, Clementinis, & Extravagantibus. 384
XXV. De Septimo Decretalium. 385

Approbatio Rev. P. Provincialis.

EGo infraſcriptus Societatis JESU per Provinciam Rheni inferioris Præpoſitus Provincialis, poteſtate mihi facta à P. N. P. THYRSO GONZALEZ Societatis noſtræ Præpoſito Generali, typis mandari permitto *Introductionē ad Jus Canonicum à P. Hunoldo Plettenberg Societatis ejusdem Sacerdote conſcriptam*, à deputatis ad id Cenſoribus ejusdem Societatis lectam & approbatam. In cujus rei fidem has literas manu propriâ, conſuetoque officii Sigillo munitas dedi. Coloniæ die 16. Februarii Anno 1692.

(L. S.) HENRICUS VVEISVVEILER.

COPIA PRIVILEGII CÆSAREI.

CUm ex Mandato Sacræ Cæſareæ Majeſtatis, omnibus & ſingulis Typographis ac aliis quibuscunque liberariam negotiationem exercentibus ſerio firmiterque inhibeatur, ne quisquam libros ullos à Societatis noſtræ Patribus hactenus editos, aut inpoſterum edendos, intra ſacri Romani Imperii Regnorum & Dominiorum Suæ Cæſareæ Majeſtatis hæreditariorum fines, ſimili aliove charactere, aut formâ, ſive in toto, ſive in parte, excudere, recudere, vel aliò excudendos, ſeu recudendos mittere, aut alibi etiam impreſſos adducere, vendere & diſtrahere, clam ſeu palam, citra ſupradictorum Patrū conſenſum ac teſtimoniū audeat vel præſumat. Ego HENRICUS VVEISVVEILER Soc. JESU per Rheni Inferioris Provinciam Præpoſitus Provincialis, concedo *Joanni Leonardo Schlegelio Epiſc. & Summi Capit. Typographo* facultatem excudendi librum, cui titulus: *Introductio ad Jus Canonicum* à P. Hunoldo Plettenberg Societatis ejusdem Sacerdote conſcripta. In quorum fidem, hoc ei teſtimonium ſubſcriptum & Sigillo munitum dedi. Coloniæ die 16. Febr. 1692. (L.S.) Henr. VVeisvveiler.

INTRODUCTIONIS AD JUS CANONICUM

CAPUT I.

De variis acceptionibus & diviſionibus Juris & Juſtitiæ.

Juris Etymologia. Quid jus activè & paſſive ſumptum. Quid Jus Juriſdictionis & Proprietatis. Juſtitiæ varia acceptio, definitio & diviſio.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

I.

VAriæ ſunt de Etymologia Juris opiniones. Franciſcus Connanus *l.* 1. *Com. Jur. Civ.* Jus dici putavit quod juxta ſit. Majoragius *l.*4. *Miſc. c.* 1. aliiq; à juvando id derivarunt. Neutrum placet, cum utrumque durum ſit, & longius petitum. Melius Ulpianus *l.* 1. *ff. de Jur. & Juſt.* Jus à Juſtitia denominavit, vel tanquam objectum ab ipſo actu ſeu potentia, quemadmodum ſcibile à ſcien-

tia, viſibile à viſu appellatur; Vel potius tanquam artem ſeu ſcientiam à ſuo fine; Cum enim Jus definiat hic Ulpianus ex Celſo eſſe *Artem æqui & boni*, ſumitur in citata lege Jus pro ſcientia Juris, ſeu Jurisprudentia. Scientiæ vero & artes denominationem ſæpè accipiunt à fine, quem ſibi propoſitum habent, ſic Grammatica dicitur ἀπὸ τῶν γραμμάτων, Logica ἀπὸ τȣ̃ λόγȣ &c. pari ratione collectio præceptorum, ſeu *Ars* illa *æqui & boni* à Juſtitia, quam ſibi propoſitam habet, rectè denominari poteſt. Optimè Ariſtoteles & Iſidorus; Ille 5. *Eth. c.* 1. Jus activè ſumptum deduxit à juſſu ſeu jubendo ut nimirum ſit hoc, quod vel DEUS, vel natura, vel Princeps, vel populus, vel civitas, vel conſuetudo jubet. Iſidorus vero *l.* 5. *Etymol. c.* 2. paſſive acceptum ab eo, quod juſtum eſt, derivavit; Nam *Jus eſt dictum* per apocopen, *quia juſtum eſt*. *Diſt.* 1. *c.* 2.

Porrò juſtum duplici ſenſu ſumitur; Primò latè, pro eo quod rationi & legi Divinæ, vel humanæ conforme eſt, ideoq; ab Ariſtotele 5. *Ethic. c.* 1. juſtum legitimum, id eſt, *quod à legum latrice facultate definitum eſt*, appellatur, ſpectatq; ad Juſtitiam legalem perquam quis-

que

ıe reddit, quod debetur Reipublicæ, ıjus ipſe membrum eſt, & fundatur in ꞉bita rectitudine actionum, quæ ſunt alterum, licet alter per hoc nullum i jus acquirat; Sic divites tenentur re Eleemoſynam pauperibus, hi tamen ın habent jus vel actionem, qua eos ›gere poſſint ad eam elargiendam. ꞉inde juſtum ſumitur ſtrictè pro eo od eſt æquum & alteri debitum, ſic- e objectum eſt Juſtitiæ particularis, æ eſt virtus cardinalis, prout infra di- tur *num.* 3. Hoc ſenſu Juſtum ſeu Jus ceptum tres requirit conditiones: Pri- a eſt, ut ſit ad alterum vel realiter vel ntum moraliter diſtinctum; Quapro- er licet inter Patrem & Filium, Ma- um & Uxorem, Dominum & ſervum ſenſu morali non detur jus proprie di- ım, cum filius ſit pars moralis Patris, xor Mariti, & Servus Domini, quate- ıs nimirum ſubjacent voluntati Patris, ariti & Domini; Datur tamen inter il- s jus & juſtum ſimpliciter, ut ſunt ıi à ſe & diſtincti realiter, ſi nimirum ›mparentur inter ſe præcisè, ut homi- 's ſunt abſque ſubjectione unius ad al- rum, ideoque ſi Pater filios, maritus xorem, aut Dominus ſervos imme- ntes infamaret, mutilaret, aut occi-

deret, injuſtè ageret. Secunda conditio eſt, ut ſit debitum, adeoque illius violatione alteri fit injuria. Tertia eſt, ut ſit æquale, vel ſaltem æquabile juri alterius, & eam ob cauſam non datur juſtum ſtrictè ſumptum inter DEUM & Creaturas, quia cum Creatura reddere non poſſit DEO æquivalens, non poterit etiam jus ſuum juri DEI æquare.

2. Jus active ſumitur pro libera & legitima poteſtate aliquid agendi inducendo in alterum obligationem aliquam, quod proinde jus poteſtativum à Theologis appellatur; quo ſenſu dixit Juriſconſultus in Reg. 54. ff. *Nemo plus juris*, id eſt poteſtatis, *in alterum transferre poteſt quam ipſe habeat*. Hac acceptione Jus bifariam dividitur: in Jus *Juriſdictionis*, quod felicitatem ſubditorum præcipuè ſpectat, & *proprietatis* quod utilitati ſubjecti, cui ineſt, primario ſervit.

Jus Juriſdictionis vario ſenſu uſurpatur. 1. Pro lege, ſic Iſidorus in *c.* 2. *Diſt.* 1. *Jus generale nomen eſt, lex autem Juris eſt ſpecies*, ideoq; quæ lege naturali aut poſitiva præcipiuntur, aut prohibentur, dicuntur præcepta aut prohibita jure naturali vel poſitivo. 2. Pro Judicis ſententia, diciturque hoc ſenſu

Ju-

ıdex dictare jus, & *Prætor jus reddere iam cum iniquè decernit* : *Relatione ilicet facta non ad id quod ita Prætor cit, ſed ad illud, quod Prætorem facere nvenit* l. *pen ff. de Juſt. & jur.* 3 Pro ſcienı legum ſeu Jurisprudentia ; Sic Ulanus *l.* 1. *ff. de juſt. & jur.* ait : *Juri*, id eſt entiæ legum, *operam daturum noſſe ortet, unde nomen juris deſcendat*, definitur ibidem : *Ars boni & recti*, ıia licet in omnibus ſpectanda ſit æquis, in Jure tamen civili potiſſimum ec requiritur. *l. in omnibus quidem ff. de reg. ris.* & maximè in jure Canonico, quod Sede Apoſtolica, & Sacris Conciliis nanavit. Inde dicuntur Juris Studioſi, ıi huic ſcientiæ dant operam, Jurisconlti vel periti, qui eandem callent. *l.* 1. *de Aſſes. l.* 9. *ff. de pœnis. l.* 4. *ff. de var. & traord. cogn.* 4. Pro loco in quo Jus redtur, *appellatione collata ab eo, quod fit eo, ubi fit. l pen. ff. de juſt. & jur.* Hinc æ loquendi formulæ : In jus vocare, nbulare, in jure comparere ; *Quando o te in jure conſpicio*, inquit Cicero pro lurena. Neque tantum pro loco ſuıitur ubi Prætor aut Magiſtratus jus ıcit ; Sed etiam in quo Judex Pedaneus

Judicat. *l.* 4. §. *quod ait ff. de interr. in Jur. Jac.* 5. Pro libris, quibus leges ſunt comprehenſæ. 6. Demum *nonnunquam jus etiam pro neceſſitudine dicimus, veluti eſt mihi jus cognationis vel adfinitatis. l. fin. ff. de juſt. & jur.*

3. Juſtitia, ſic dicta quod jus ſiſtat ac ſtatuat varie quoque accipitur. 1. Pro lege: *Scitis quod docuerim vos præcepta atq; juſtitias. Deut.* 4. v. 5. 2. Pro obſervantia legis, prout ſumpſit Tullius *l.* 1. *de leg.* cum dixit, eam eſſe *obtemperationem legis.* 3. Pro habitu gratiæ ſanctificantis, quo homo efficitur DEO gratus, & juſtus, prout ſæpè ſumitur in ſacris literis & Tridentino, quod *Seſſ.* 6. *c.* 7. ait. *Unicam formalem cauſam juſtificationis eſſe juſtitiam DEI, non qua ipſe juſtus eſt, ſed qua nos juſtos facit: qua videlicet verè juſti nominamur & ſumus juſtitiam in nobis recipientes.* 4. Pro collectione omnium virtutum, ut Philoſophus 5. *Eth. c.* 3. ex Theocride dixit: *Juſtitia in ſeſe virtutes continet omnes.* Et Zacharias apud Lucam *c.* 1. v. 75. *Serviamus illi in ſanctitate & juſtitia.* 5. Pro cujuslibet virtutis habitu vel actu, ſic quamlibet operationem honeſtam vo-

camus

mus opus juſtum ; Et Chriſtus ait
atth. 6. *v.* 1. *Attendite ne juſtitiam ve-
am faciatis coram hominibus.* 6. Pro
ıni & ſola virtute, quæ eſt ad alterum
quo modo diſtinctum ſive realiter, ſive
is fictione ab operante, ut ei ſuum
oddam jus tribuat. Qua ratione com-
ːctitur non ſolum quatuor ſpecies ju-
ːiæ ſtrictè ſumptæ, ſed etiam Miſeri-
rdiam, Pietatem, Gratitudinem, Re-
ionem, Liberalitatem, Munificen-
m & Obedientiam. 7. Denique ſtri-
ː ſumitur pro Juſtitia particulari, ſeu
ːciali virtute morali, quæ tanquam
tus Cardinalis annumeratur Pruden-
ː, Temperantiæ & Fortitudini *Sap.* 8.
brietatem, id eſt Temperantiam, *&
udentiam, docet & Juſtitiam & virtu-
n*, id eſt & Fortitudinem. De hac
præſenti agimus, & definitur ab Ulpia-
l. 10. *ff. de juſt. & jur. Conſtans &
petua voluntas jus ſuum cuique tri-
endi.* In qua definitione loco generis
ıt hæc verba: *Conſtans & perpetua
luntas*, omnes enim virtutes volun-
ːis ſunt habitus vel actus ejuſdem,
o quibus ibi voluntas ſumitur, iique
nſtantes, id eſt firmi, virtutis enim
ː firmare voluntatem in bono honeſto;
ac

ac *perpetui*, non ex parte actus, quod actus Juſtitiæ ſemper durare debeat, nec ex parte ſubjecti, ut inhærere debeat ſubjecto, hoc eſt animæ rationali perpetuò, ſed ex parte objecti, ut velit omni tempore & in omni re indemnitatem alieni juris ſervare. Reliqua verba: *Jus ſuum cuique tribuendi*, ponuntur loco differentiæ deſumptæ ex proprio ejus objecto, quod eſt jus, ut eſt idem, quod juſtum ac debitum.

4. Juſtitiæ modo definitæ quatuor aſſignamus ſpecies: Legalem, diſtributivam, commutativam & vindicativam. *Legalis* ſpectat conſervationem vel augmentum iſtius communitatis vel Reipublicæ, cujus quis pars ſeu membrum exiſtit. *S. Thom. 2. 2. a. 6. & in 5. Eth. l. 3.* Dicitur quoque generalis, quia ſpectat bonum generale & commune, propter quod leges conditæ ſunt; ideoque eſt virtus ſpecialis diſtincta à cæteris, cum habeat ſpeciale objectum, nimirum bonum commune, & ſpecialem honeſtatem, quæ reperitur in hoc ſtudio boni communis, quam nulla alia virtus ſpecialis, neque etiam cæterarum collectio intendit. *Juſtitia diſtribuvata* eſt virtus, qua Princeps aut Reſp. diſtribuit commoda & onera communia intra membra communi-

ınitatis ſervatâ proportione ad meri-
ſingulorum. *Commutativa* quæ an-
ıomaſticè eſt *Juſtitia* tribuit unicui-
e ſuum abſque reſpectu ad merita,
ſine comparatione unius ad alterum,
ıatque ſolum, ut conſtituatur æqua-
ıs inter datum & acceptum, inter
rum & damnum. Differunt hæ duæ
tutes inter ſe ſpecie & eſſentialiter.
Thom. 2. 2. *q.* 60. *a.* 1. per aliam enim
tutem ordinatur totum ad partes ſuas
undum proportionem dignitatis ſin-
larum, & per aliam ordinatur pars
compartem, ſive totum privatum ad
ud totum privatum, quia jus quod
bet pars ad compartem, eſt jus merè
oprium ipſiq; debitum, ut ſeorſim ſpe-
atæ; Jus autem, quod habet pars ad
tum, ſeu civis adverſus communita-
m eſt Jus ad aliquid commune poſſi-
ndum cum proportione dignitatis,
ıam habet in ordine ad bona commu-
a, quæ cum fundent diverſam valde ra-
onem debiti, erunt quoque jura valde
verſa. Differunt ergo Juſtitia diſtri-
ıtiva & commutativa in eo, quod hæc
ıs ſuum tribuat alteri tanquam toti pri-
ato, & metiatur æqualitatem debitam
ıri alterius ſecundum proportionem A-
thmeticam, illa vero jus ſuum tribuat al-
teri,

teri tanquam parti communitatis formaliter, & exigat æqualitatem ſecundum proportionem Geometricam. *Ariſt.* 5. *Eth. c.* 3. & 4. *S. Tho. l. c.* Juſtitia demum *vindicativa* eſt, quæ inclinat ad puniendum delicta pœnam condignam pro gravitate delicti infligendo, ne nimirum nimia remiſſione libertas peccandi creſcat, neque pœnarum ſeveritas culpæ menſuram excedat. Hæc à cæteris Juſtitiæ ſpeciebus ſupra enumeratis adæquatè diſtinguitur, prout inter cæteros more ſuo doctè oſtendit P. Martinus de Eſparza *quæſt.* 22. *de virt. Juſtit.* de qua pluribus Theologi cum Magiſtro *in* 3. *Diſt.* 36. *S. Thoma* 2. 2. *à quæſt.* 57. & Philoſopho 5. *Eth.* Nobis ad intentum noſtrum hæc pauca hic delibaſſe ſatis eſt.

CAPUT II.

De diviſione Juris proprietatis in Re, & ad Rem.

Quid Jus in re ſeu Reale, & ad rem ſeu Perſonale. Quid mixtum. Quid Dominium proprietatis & Jurisdictionis. Quid Imperium merum & mixtum.

I.

Celebris eſt Juris proprietatis diviſio ex parte objecti in *Jus in Re* & *Jus ad Rem.* *Clem. un. de ſequeſt.*

l. *& poſſ. fruct.* Jus in Re eſt facul-
quam quis habet in Re jam ſua ne
ltero lædatur; adeoque adhæret rei
perſonæ conſideratæ ut res, eamque
nediatè devinctam habet, ita ut ad
mcunque res, aut perſona ut res
ſiderata, devenerit, competat nobis
is vindicatio, ideoq; dicitur *Jus reale*
ſcium ff. de rei vindic. & parit actionem
lem, quæ vocatur rei vindicatio *lib. 6.*
1. *ff.* Ad hoc regulariter tria requi-
tur; Primo *exiſtentia rei*, ſive illa ſit
poralis & tangibilis, ut domus, ſive
orporalis & tangi nequeat, ut jus Pa-
natus; quod conſiſtit in denomina-
ne quadam morali; Nam res non
tens nondum eſt obtenta nec juri
incta, ideoque ad fructus ſequenti
o proventuros non habent Eccleſia-
i Jus in Re, ſed ſolum ad Rem. Se-
do requiritur *Titulus* aliquis juſtus
emptionis, donationis vel ſimilis, ut
ninium rei comparetur; ideo fur &
rarius defectu Tituli non habet Jus
e circa pecunias furto vel uſura ac-
ſitas. Tertiò demum requiritur *Tra-*
o quia Traditionibus & uſucapioni-
dominia rerum non nudis pactis
nsferuntur *l.* 20. *C. de pact.* adeoque
Em-

Emptor, ſi res empta nondum ſit illi tradita, non habet jus in Re; ſed ſolum ad Rem. Licet vero regulariter, ut dixi, ad obtinendum jus in Re requiratur traditio, in aliquibus tamen caſibus ex ſpeciali Juris diſpoſitione hæc non eſt neceſſaria, veluti primò in Beneficiis Eccleſiaſticis, in quibus per ſolam collationem & acceptionem comparatur Jus in Re *c. ſi tibi abſenti de Præb. in* 6. Secundò in hæreditate rerum, in quibus acquiritur Jus in Re per ſolam aditionem verbo vel ſcripto factam. *l. cum Hæredes ff. de acquir. poſſ.* §. *ult. Inſtit. de hæred. qual. & diff.* Tertiò in donationibus, venditionibus & ſimilibus factis Civitatibus, Eccleſiis aliiſque piis locis ob ſpeciale privilegium, acquiritur Jus in Re ante traditionem *l. ult. C. de Sacro S. Eccleſ. Covarr. l.* 2. *reſol. c.* 19. *n.* 2. Licet autem in dictis caſibus dominium rei acquiratur ante apprehenſionem, non tamen acquiritur ejusdem poſſeſſio, quia *poſſeſſio niſi naturaliter apprehenſa ſit, ad nos non pertinet. l. cum Hæredes ff. de acquir. poſſ.*

2. Jus ad Rem eſt facultas, quæ habetur ex aliquo Titulo ad actum futurum, vel rem debitam nondum obtentam; adeoque Jus ad Rem obligat, ſeu devincit directè non rem ipſam, ſed per-

ſonam

am qua talem in ratione agentis, ad
uid nimirum tradendum ſeu præſtan-
n vel ex contractu aut quaſi con-
:tu v. g. ex mutuo, venditione, vel
delicto, aut q. delicto v. g. ex furto,
oq: dicitur *Jus perſonale.* Quamvis
o hoc jus reſpiciat etiam rem ut ter-
ıum mediatum remotum, proxi-
tamen reſpicit perſonam quà ta-
ı eamque ſibi immediatè devincit.
hoc jure oritur *Actio perſonalis*,
e ita tendit in perſonam obligatam,
contra alium rei poſſeſſorem inſtitui
ı poſſit; Sic qui emit equum nume-
a pecunia, priusquam equus tradatur,
ı poteſt illum ab alio exigere, quam
enditore, & contra hunc ſolum actio-
n inſtituere perſonalem, licet equus
furto vel venditione vel donatione
alium pervenerit *l. pen. C. de act. &*
g. & §. omnium autem Inſtit. de actio.

Hinc inferes. 1. Jus quod habemus
verſus alios, ne nos in uſu rerum no-
arum vi aut dolo impediant non eſſe
rſonale, tum quia nec provenit ex con-
ıctu vel q. nec ex delicto vel q. tum
ıia non eſt ad terminum aliquem po-
ivum ſed negativum, & conſequitur
l Jus in Re, cum enim habeam jus
bonis meis & fama, habeo conſe-
quen-

quenter Jus, nequis in uſu eorum me impediat.

Inferes 2. Cur Dominus habeat jus reale in mancipium ſuum, Conductor vero perſonale in operarium, licet utrumque jus verſetur circa perſonam immediate; Quia jus Domini reſpicit mancipium ut rem, quæ ſubeſt diſpoſitioni Domini, ut poſſit vendi, huc illuc pro libitu transferri &c. Jus vero conductoris tendit in operarios, ut perſonas in ratione agentis ad præſtandas nimirum operas, ad quas conducti ſunt.

Inferes 3. Quod omnis actio oriatur ex obligatione aliqua, qua vel perſona vel res aliqua nobis eſt obligata. Actio vero duobus modis accipitur, vel pro actu perquam petitur res ab alio debita, vel pro potentia ſeu jure agendi, & definitur: *Jus perſequendi in judiciis, quod ſibi debetur.* *Inſtit. de actio.*

3. Præter jus reale & perſonale datur quoque *Jus mixtum* ſicuti dantur actiones mixtæ, quæ nec ſtrictè reales ſunt, nec ſtrictè perſonales, ſed de utrisque participant, ut patet ex *tot. lib.* 10. *ff.* & quatuor aſſignantur, quæ partim, ſunt in rem, partim in perſonam. Prima eſt: *Finium regundorum*, qua agitur de finibus prædiorum confuſis iterum deter-

erminandis. Secunda : *Familiæ erundæ*, qua agitur inter cohæredes de dendis rebus hæreditariis. Tertia : *mmuni dividundo*, quæ datur illis inquos eſt res communis, ut legatum, um &c. dividatur, vel, quod præſtan- n eſt, præſtetur. Quarta : *Ad exhidum*, quale habet v. g. Titius adver- Cajum, apud quem putat probabi- latere ſervum ſuum fugitivum, & re poteſt, ut jubeatur Cajus exhibe- iominem, quem detinet, ad cogno- idum, an ſit ſervus fugitivus, nec

Hoc jus mixtum eſt, quia non eſt è reale, cum non fundet immediatè onem vindicationis, nec etiam eſt è perſonale, cum detur hæc actio tra quemcumque ad quem ſervus per- ierit, adeoq; rei potius, quam per- æ inhæret.

4. Jus in re aliud eſt perfectum, id Dominium dici poteſt, aliud mi- perfectum, quale Depoſitarius ha- in depoſitum, Creditor in pignus, uſuarius in rem, cujus uſum habet. ninium duplex eſt: Jurisdictionis & prietatis. Dominium proprietatis de- tur à Bartolo in *l. ſi quis vi* §. *differentia 'e acquir. poſſ.* *Jus perfectè diſponen-*

di

di de re corporali niſi lege prohibeatur. Dicitur *Jus* id eſt, facultas ſeu poteſtas; *Perfecte* explicat plenitudinem Dominii; *De re*, denotat jus proprietatis, nam Jurisdictionis verſatur directè circa perſonas; *Corporali*, indicat rerum incorporalium, ut ſunt officia, ſervitutes, actiones perſonales & ſimilia, non haberi propriè Dominium & poſſeſſionem, ſed quaſi Dominium & quaſi poſſeſſionem. Demum verba: *Niſi lege prohibeatur*, denotant, quod per accidens, & non ex defectu Dominii aliquando fiat, ut quis per legem vel pactum impediatur à perfecta diſpoſitione vel uſu rei; Sic pupillus, qui licet perfectum habeat in ſua bona Dominium, *cum ſit Dominus omnium. ad Gal.* 4. v. 1. Non poteſt tamen ob legis prohibitionem illa abalienare. Et qui domum emit cum pacto non vendendi, fit Dominus domus, licet non poſſit de illa diſponere per venditionem, cum pactum per accidens conjunctum id vetet.

Dominium hoc proprietatis aliud eſt perfectum & plenum, aliud imperfectum & imminutum, idque dupliciter, vel ex parte objecti, vel ex parte ſubjecti. Perfectum ex parte objecti eſt, quod complectitur rei proprietatem ſimul & com-

ımoda; Imperfectum ex parte obje-
ːſt, quod vel ſolam habet propie-
m rei ſine commodis, & dicitur
ninium directum, ejusque Dominus
prietarius ſeu *Dominus directus*;
ſolum habet uſum & commoda,
icitur *Dominium utile*, Dominus
ɔ *Fructuarius*. Ex parte ſubjecti Do-
ium plenum eſt, ſi quis conſortem
ninum mortalem non habeat, dimi-
um vero ſi talem agnoſcere debeat.

5. Dominium Juriſdictionis eſt po-
as gubernandi ſubditos ad eorum in
nis utilitatem. Actus illius ſunt præ-
ːre, prohibere, punire, ferre leges,
is diſpenſare, pronunciare ſententiam,
lefinire quid jus poſtulet. Aliud eſt
inum & increatum, quod eſt abſo-
ſſimum, & omni ex parte perfectiſ-
um; Aliud humanum ſive crea-
n, quod dividitur in Eccleſiaſticum
politicum ſeu temporale. *Illud* qui-
n *divinis miniſtrans*, *hoc autem hu-
inis præſidens ac diligentiam exhi-
ns.* Utrumque dividitur in Imperium
ſimplicem Juriſdictionem. *Bart. in l. 1.
l. Imperium ff. de juriſd. om. Iud. Abbas in
quodſedem de offic. ordin.* Imperium eſt
riſdictio, quæ nobili Judicis officio ex-

B erce-

ercetur. Ubi per nomen Judicis intelligitur quæcunque publica poteſtas. Dicitur vero nobile Judicis officium, quod per ſe ſtat, & non eſt alligatum actioni; Judex enim motu proprio & ex officio, non adactus à partibus procedere poteſt ad delicta punienda, beneficia concedenda &c. *c. qualiter* 17. *de accus.* Simplex jurisdictio eſt, quæ exercetur Judicis officio mercenario. Dicitur officium mercenarium, quod deſervit actioni merè civili, per quam nimirum pars litigans intendit conſequi jus ſuum, ſeu *intereſſe* proprium, ut Legiſtæ loquuntur; Simplicis ergo jurisdictionis officium ideo mercenarium, & actioni deſerviens dicitur, quia Judex motu proprio ſive ex officio procedere non poteſt ad lites civiles, ſed ſolum ad inſtantiam partium, iis enim deſiſtentibus Judex quoque ceſſare debet, inſtantibus vero & judicium expetentibus ſententiam etiam ferre tenetur.

6. Jam vero imperium dividitur in merum & mixtum. *Bart. & Abb. ll. cc.* *Merum eſt*, quod exercetur nobili Judicis officio publicam utilitatem reſpiciente; Actus illius ſunt leges ferre, ſontes plectere &c. Habetque diverſos gradus, quorum primus eſt *Maximi imperii*,

quo

ɔ ſpectat poteſtas bellum inferendi, verſales leges condendi, Concilia vel mitia generalia cogendi, cognoſcendi cauſis abſque remedio appellationis; m poteſtas monetam cudendi, vectigamponendi &c. quæ *Regalia* vocantur, a propria ſunt Regis ſeu ſupremi Prins. Secundus gradus eſt *majoris Impe-* & *eſt habere gladii poteſtatem in facoroſos l. imperium ff. de juriſd. om. Ind.* Huc ctat poteſtas maximæ capitis diminunis inferendæ, quod ſupplicii genus ıd Romanos olim in uſu fuit. *l.* 8. §. *pœna ff. de pœn.* & mors quædam cis habebatur, cum per hanc pœnam ı ſolum jus civitatis, ſed etiam libers amitteretur, & ſervi efficerentur, ı in metallum damnabantur & metaldicebantur. *l.* 10. §. 1. *l.* 36. *ff. de pœn.* ad beſtias, *l.* 6. *ff. ad leg. Juliam pecula-*
In Jure Canonico huc pertinet poːas Clericum degradandi & brachio ːulari extradendi: Item excommunıdi non ad inſtantiam partis læſæ, ſed tu proprio. *Mol. tract.* 5, *de Juſt. diſp.* 6. rtius gradus eſt *Imperii magni*, ad hoc ctat poſſe igni & aquæ interdicere, exilium deportare, & dicitur hæc pœmedia, ſeu minor capitis diminutio,

perquam Jus civitatis non libertas amittitur. *Inſtit. de cap. demin.* ſed huic ſupplicii generi poſtea ſublato ſucceſſit deportatio in Inſulam. *l. 3. ff. ad leg. Jul. peculatus. l. 2. §. 1. ff. de pœn.* Quartus gradus eſt *parvi Imperii*: quo ſpectat poſſe relegare, torturæ ſubijcere, in corpore acriter, ſed citra mortem vel mutilationem punire. Quintus gradus eſt *imperii minoris*, quo pertinet modica cöercitio in corpore. Sextus gradus eſt *imperii minimi*, ad quod ſpectat poſſe exiguam mulctam pecuniariam imponere.

7. Mixtum imperium eſt, quod exercetur nobili Judicis officio privatum comodum ſpectante; Actus illius ſunt: Diſpenſare in lege, & ætate, dare Privilegium, conſtituere Tutores, reſtituere in integrũ, contra facinoroſum procedere ad alterius inſtantiam Judicis officium implorantis. Quemadmodum imperium merum, ita & mixtum in ſuos gradus diſtinguitur; Eſt enim unus gradus *maximi imperii* ſupremo Principi reſervatus, v. g. illegimos vel jure infames integro ſtatui, vel famæ reſtituere, revocare ſententiam, quæ tranſivit in rem judicatam &c. Et ſic per alios gradus ſupra relatos, qui inferioribus etiam poteſtatibus conveniunt, deſcendi poteſt.

CAPUT III.

)e diviſione Juris accepti pro lege.

:id jus naturale & poſitivum. Quid divinum tum vetus, tum novum, & ımanum. Quid jus gentium & civile, ſcriptum & non ſcriptum, publicum & privatum.

I.

SIcuti Lex ita Jus pro lege ſumptum dividitur in Jus naturale & poſitivum. Naturale eſt,)d inſtinctu naturæ non conſtitutio- aliqua habetur. *c.* 7. *Diſt.* I. & defini- ab Ariſtotele 5. *Eth. c.* 7. *Quod ubi- ' eandem vim habet, & non quia vi- ur, aut non videtur*, id eſt, cujus igatio oritur non ex arbitrio præci- ntis, ſed ex natura rei, quæ cum ea- n ſit apud omnes, eandem quoque que, & apud omnes vim habet. Jus ro naturale triplex eſt, ut ſtatuit S. ıom. I. 2. *q.* 94. *a.* 2. ſecundum tripli- n inclinationem quam habet homo bonum proſequendum, & malum vi- ıdum. Primo ineſt homini inclinatio conſervationem ſui, tanquam ad bo-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

num ſecundum naturam, in qua communicat cum omnibus ſubſtantiis; *Omnis enim natura*, ut ait Cicero *l. 4. de fin. vult eſſe conſervatrix ſui, ut ſalva ſit, & in genere conſervetur ſuo* ſecundum hanc inclinationem juris ſunt naturalis ea omnia *perquæ vita hominis conſervatur & contrarium impeditur.* Et conſentiunt Juriſconſulti, cum docent *nihil tam naturale eſſe, quam eo genere quodque diſſolvere, quam quo colligatum eſt. Ulpianus l. nihil tam naturale de reg. Jur.* Secundo ineſt homini inclinatio ad aliqua magis ſpecialia ſecundum naturam, in qua communicat cum cæteris animalibus, & ſecundum hoc dicuntur ea eſſe de lege naturali, quæ natura omnia animalia docuit, ut eſt commixtio maris & fœminæ: & educatio liberorum & ſimilia. Ita S. Thomas *l. c.* Et hoc ſenſu definitur Jus naturale ab Ulpiano: *Quod natura omnia animalia docuit l. 1. ff. de Juſt. & Jur.* adeoque jus ſic acceptum nihil eſt aliud, quam inſtinctus naturæ ſenſitivæ, qui hominibus cum brutis eſt communis. Veruntamen hic brutorum inſtinctus abuſivè dicitur jus naturale, cum non reguletur à ratione, à qua jus originem trahit; Atque

inde eſt, quod bruta nullum ha-
nt jus cum hominibus commune, tum
a non habent dominium in proprios
us, uti natura habet rationalis, tum
a ſi bruta à nobis impedirentur in
uis operationibus, fieret ipſis injuria,
n injuſtum ſit impedire jus alterius.
rtio modo pergit S. Thomas *l. c.*
*ſt homini inclinatio ad bonum ſe-
ıdum naturam rationis, quæ eſt ſi-
propria*, & ex hoc profluit jus natu-
e proprie dictum, de quo Cajus Ju-
conſultus *l. omnes populi ff. de Juſt. & Jur.*
*uod vero naturalis ratio inter omnes
mines conſtituit, id apud omnes peræ-
e cuſtoditur.* Propriæ ergo & forma-
er ineſt jus naturale homini, quod ni-
eſt aliud, quam recta ratio ab aucto-
naturæ ipſi indita, ſeu dictamen &
nſcientia præcipiens aliquid neceſſa-
faciendum vel non faciendum. Scite,
ſolet, Seneca ad Lucilium *Epiſt.* 65.
*t ergo à DEO tamquam naturæ autho-
impreſſum inditumque cordibus no-
ris, per quod ſecundum dictamen ra-
onis practicæ actus humanos liberos ad
num juſtumque dirigimus.* Hujus ju-
s præcepta ſunt omnia practica dicta-
ina naturaliter nota, non ſolum uni-
ver-

verſalia illa : Malum eſſe fugiendum & bonum faciendum, ſed etiam magis particularia in illis radicata, ut eſt inprimis illud : *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, ſeu ut Chriſtus docet, *Matth.* 7. v. 12. *Omnia quæcunq; vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis*; Hoc enim complectitur præcepta ſecundæ tabulæ Decalogi, & quæ ex iis per conſequentiam naturalem deducuntur ; Ideo S. Auguſtinus in Pſal. 57. *Nullus eſt, qui ſola natura duce non afferat; nolle accedi ab altero ad uxorem ſuam, ſibi furtum fieri, & qui velit injuriam pati, cui non diſpliceat, panem ſibi negari eſurienti, peregrinum non ſuſcipi, dictareque rationem naturalem, ut eadem aliis vel non faciamus mala, vel bona præſtemus.*

Jus illud naturale eſt immutabile ex natura ſua, & ſi quæ mutatio fiat in iis, quæ juris ſunt naturalis, hæc non provenit ex eo, quod ipſum jus naturale per diſpenſationem aliquam vel abrogationem in ſe mutetur, ſed quod objectum ob ſupervenientem circumſtantiam extrahatur è numero eorum, quæ juris erant naturalis ; Sic reddere depoſitum juris eſt naturalis, nunquam tamen de

jure

fuit naturali furioſo reddere enſem
ɔſitum.

2. Jus poſitivum ſive lege poſitum,
ɔquitur S. Thomas 5. *Eth. lect.* 12. ſe-
dum Ariſtotelem 5. *Eth. c.* 7. eſt:
od ab initio (nimirum ante legem la-
) *hoc an illo modo fiat, nihil refert*:
autem poſitum fuerit, refert, id eſt
d non ex natura rei, ſed ex libera
vel hominis voluntate pendet.

Hinc deducitur 1. Ea quæ ſunt con-
jus poſitivum, mala eſſe quia prohi-
; quæ vero ſunt contra jus naturale,
hiberi quia inſe mala ſunt. 2. Apud
erſas gentes, diverſa eſſe jura poſi-
ı. 3. Pro temporum varietate va-
i quoque hæc jura poſſe, cum enim
ıcipis arbitratu poſita ſint, ejusdem
ıque voluntate mutari aut tolli pote-
t, ſi Reip. expedire judicaverit.

Dividitur jus poſitivum in Divinum
ıumanum. Divinum eſt, ut inquit
`ho. 2. 2. *q.* 57. *a.* 3. *ad* 3, quod divi-
ıs promulgatur, hoc eſt, quod DEUS
Chriſtus ſtatuit, & per ſe vel per mi-
ros, puta Angelos, Moyſen, & Apo-
os promulgavit. Hoc ſubdividitur
vetus & novum; Vetus eſt, quod
.US in veteri Teſtamento Judæis tu-
& per Angelos acceptum Moyſes
tan-

tanquàm Præco DEI primus promulgavit *c. Moyſes* 1. *Diſt.* 7. Hoc triplicis generis præcepta continebat: *Moralia* ad formandos mores, ut ſunt præcepta Decalogi *Exod.* 20. *Cæremonialia* de rebus ad divinum cultum ſpectantibus contenta in libro Levitici *c.* 1. *& ſeq.* *Judicialia* de rebus civilibus & politicis conſignata in libro Exodi *c.* 21. *& ſeqq.*

Jus divinum poſitivum novum eſt, quod Chriſtus in novo Teſtamento condidit, & tum ipſe tum ejus Apoſtoli ex ore Magiſtri ſui promulgarunt. Quæ vero iidem Apoſtoli tanquam Rectores Eccleſiæ ſtatuerunt, ad jus humanum pertinent, ut ſunt: Canones Apoſtolorum, Decreta de jejunio quadrageſimali, celebratione diei Dominicæ & ſimilia. Hoc jus nunquam abrogabitur per aliud novum *Jerem.* 32. *v.* 40. quia hoc ſalvare poteſt in ſempiternum. *Hebr.* 10. quod non poterat vetus, & ideo antiquatum eſt; Nam translato Sacerdotio neceſſe fuit, ut legis translatio fieret *Hebr. c.* 7. *v.* 12.

3. Jus humanum, quod humano arbitratu conditum, dividitur in ſæculare, quod auctoritate Principis vel Magiſtratus ſæcularis, & Eccleſiaſticum, quod auctoritate Eccleſiæ eſt latum. Sæcu-

lare

e ſubdividitur in Jus gentium & Ci-
le *c.* 6. *Diſt.* 1. Jus gentium dicitur
ia eo jure omnes fere gentes utuntur.
9. *Diſt.* 1. & eſt quod uſu & moribus in-
oductum *apud omnes*, aut fere omnes
pulos peræque cuſtoditur & obſervatur.
l. de Jur. nat. gent. & civ. §. Jus autem gen-
m. Hoc jure introductæ ſunt rerum
dominiorum diviſiones & obligatio-
s, *l.* 5. *ff. de Juſt. & Jur.* fœdera, ſervitu-
captorum juſto bello, Legatorum non
olandorum religio, & ſimilia *Inſtit. l. c.*
us gentium diſt. 1. Quamvis jus illud
pote humanum ex parte abrogari poſ-
, ut defacto abrogatum eſt, quod
hriſtiani capti à Chriſtianis in bello
to mancipia fiant, fieri tamen mo-
iter non poteſt, ut totum eliminetur,
ia ad hoc requireretur conſenſus
mnium, aut ferè omnium Nationum;
ec ut fiat expedit ob graviſſima incom-
oda & mala, quæ inde orirentur, ſi
g. rerum diviſio tolleretur.

Differt vero jus gentium à naturali
multis: Jus enim naturale obligat ex
tura rei, non arbitrio tantum reci-
entis. Eſt penitus immutabile, imo
ipſo nec DEUS judicat, ſed *per ip-*
m judicat qui judicat. S. Aug. de ver.
g. c. 31. Eſt tempore primum, quia
coæ-

coævum ipſi naturæ hominis ; Rectè intellectum idem eſt apud omnes. E contrario jus gentium non obligat niſi ex arbitrio hominum ; Poteſt hominum arbitrio, ſi non plane tolli, ſaltem minui. Non prius condi cœpit quam homines multiplicarentur ſuper terram. Nec eſt ubique idem.

4. Jus civile communiter nunc uſurpatur pro omni jure, quod à ſæculari poteſtate conſtituitur ; Cæterum dicitur id *quod quisque populus vel quævis civitas ſibi proprium conſtituit. c. 8. diſt. 1.* Unde aliud eſt Athenienſium, aliud Lacedæmoniorum, aliud Romanorum, quod per Antonomaſiam Jus commune & Civile appellatur §. *Sed jus quidem Inſtit. de jur. nat. &c.* quia potiſſima & principalior pars juris eſt Romanorum, ideoque dicitur etiam Jus Quiritum, quia Romani Quirites vocabantur *c. 1. Diſt.* 1. vel à Romulo Quiritio, ſic dicto ab ingenti ejus haſta, quæ Sabinorum lingua Quiris dicebatur *Gloſ. Inſt. de jur. natur.* §. *Sed jus* vel quod ſic à Curibus Sabinorum urbe appellati ſint. *Liv. l.* 1.

Efficitur hoc jus cum juri naturali vel gentium aliquid additur vel detrahitur. *l. 6. ff. de Juſt. & Jur.* Sic v. g. præſcribit jus gentium ſontes eſſe punien-

dos,

ɔs, ſed cum non præſcribat quo gene- : pœnæ, addit & determinat id Jus ci- ile, ut latro gladio, fur laqueo punia- ır. Similiter præſcribit Jus gentium ıćta eſſe ſervanda, huic detrahit Jus vile, dum ſtatuit pupillum non obli- .ri ad ſervandam promiſſionem ab eo ćtam ob ætatis fragilitatem.

Dividitur Jus civile in ſcriptum & ɔn ſcriptum ſeu Conſuetudinem ut in- ıitur à Gajo *l. omnes populi ff. de Juſt. &* *ʳ. Inſtit. de jur. natur. tit. 2. §. Jus autem ci-* *le* Jus non ſcriptum ſeu conſuetudina- ım eſt Jus ex uſu & praxi veniens ap- obatum, vel: *Jus diuturnis utentium oribus introductum. Inſtit. l. c. §. ſine ipto.* Sive illud in ſcripturam poſtmo- ım redigatur, ut jura feudorum, ſive ɔn; Non enim deſinunt eſſe conſue- dines, quod in ſcripturam referantur. vidi poteſt in generale, quod ubique Imperio Romano ſervatur, ut eſt jus udorum & in ſpeciale, quod in certa ovincia vel civitate eſt introductum.

Scriptum dicitur, non quod literis ſit nſignatum, ſed quod præſcriptum ſit ſancitum; Sicuti nec leges à legendis ʒum tabulis dictæ ſunt, id enim magis nſervandæ memoriæ cauſa fit, quam od ſit de legis eſſentia, ut benè adver- tit

tit Ant. Auguſtinus *in lib. de leg. c.* 1. *in fin.* Itaque jus ſcriptum eſt, quod authoritate publicâ ſancitum & omnibus ſubditis præſcriptum eſt, licet inſcriptutum non ſit relatum. Jus vero non ſcriptum eſt, quod non eſt auctoritate publica expreſſe præſcriptum, ſed moribus ſolum utentium receptum, & tacitè comprobatum eſt, licet id poſtea literis conſignetur.

Jus ſcriptum dividitur in commune & particulare. Commune dicimus totum illud, quo Imperium Romanum cum capite ſuo ac omnibus membris regitur. Particulare vero appellamus primò Jus militare, quod ad militarem diſciplinam ſpectat *ff. de re milit. C. de offic. mil. Jud. de militari teſtam.* Jus municipale, quod ligat ſolum ſubditos loci; Paternum, quod Pater habet ad filium; Hærile quod Dominus ad ſervum, & Oeconomicum, quod vir ad Uxorem habet. *S. Thom.* 2. 2. *q.* 57. *a.* 4. Præterea jus particulare vocamus ſtatuta, quæ à Collegiis, Mercatoribus, Campſoribus fiunt, & illos tantum obligant. *Bart. in l.* 9. *n.* 2. 6. 7. *de Juſt. & jur.* Demum mutuum etiam conſenſum duarum privatarum perſonarum in privato contractu factum, appellare poſſumus jus particulare, nam talis conſenſus ſufficit

:it ad jus aliquod inter duos conſtituen-
ım. *S. Thom. l. c. a.* 2.

5. Jus commune iterum ſubdividi-
r in publicum & privatum. Publi-
m eſt, quod ad ſtatum rei Romanæ
:ctat. *l.* 1. §. 2. *ff de juſt. & jur.* & in tri-
s verſatur: *Sacris, Sacerdotibus &*
Iagiſtratibus. c. 1. *diſt.* 1. Sacra ſunt,
æ DEO & ejus cultui conſecrata ſunt.
!us l. 16. Ut templa, indumenta Sacer-
talia, Altaria, vaſa aliaq; divinis mi-
teriis inſervientia. Spectant hæc ad
publicum, quia res ſacræ à Juriſtis
untur publicè conſecratæ à Principe,
ab eo poteſtatem habente, adeoque
uis privatus ſibi ſacrum conſtituerit,
fanum erit. *l.* 6. *intantum* §. *res autem ſa-*
l. 9. *ſacra loca ff. de diviſ. rer. l. interdum*
t in poſſ. legat. Per Sacerdotes hic in-
iguntur omnes, qui DEO & ſacris
ant *l. non diſtinguemus* §. *Sacerdotio ff. de*
›t. Gloſ. in l. 1. *de Juſt. & jur. v. Sacerdotes.*
quoque ſpectant ad jus publicum,
ı pro populo preces DEO offerunt,
unt mediatores inter DEUM & ho-
em *S. Tho.* 3. *p. q.* 22. *a.* 4. ideoque Sa-
lotes dicuntur à Chriſto ad miniſte-
ı communis ſalutis electi. *c. Sæpe* 12.
: & communes omnium Patres ac
iſtri *c. quis. diſt.* 96. Demum nomi-

ne

ne Magiſtratuum intelliguntur perſonæ publicæ in principali dignitate conſtitutæ, penes quas eſt ordinaria Jurisdictio & merum imperium, ut deducitur ex *l. Eum ff. de jurisd. om. Jud.* Pertinent hæ ad jus publicum, quia publicæ utilitati potiſſimum intendunt condendo leges, jura reddendo ſubditis &c. Hoc jus continetur *lib. 1. ff. & C.* præſertim vero tribus libris poſterioribus Codicis & aliquot Novellis. Cum vero Jus veteri Rep. mutatâ magnam quoque ſubierit mutationem, adeunda eſt hoc tempore Aurea Bulla Caroli IV. Capitulationes ac Receſſus Imperii, in quibus Lex Regia Germanorum continetur, ut ritè decidantur controverſiæ de Imperatoris & Principum poteſtate.

Jus privatum eſt, quod ad ſingulorum hominum utilitatem principaliter ſpectat. *l. 1. §. hujus & ſeqq. de juſt. & jur.* Licet per accidens publicam etiam utilitatem reſpiciat, cum Reip. interſit locupletes habere ſubditos, & ne quis re ſua male utatur. *Inſtit. §. fin. de his qui ſunt ſui vel alien. jur.* Tractat vero hoc jus de diſcrimine rerum & perſonarum, de contractibus, ſucceſſionibus, Judiciis aliisq; ſimilibus. Dicitur quoque jus Cæſareum, quia à Romanis Imperatoribus latum

tum obligat omnes eorundem impe-
o ſubjectos, imo & ſæpè alias in Eu-
pa Provincias, quæ in defectum pro-
ii ſeu municipalis juris libere illud re-
perunt, ut de Caſtella teſtatur Moli-
tom. 2. de Juſt. & jur. Diſp. 540. Conti-
tur in corpore ſeu libris Imp. Juſtiniani
out capite ſequenti videbimus.

CAPUT IV.

uæ ſint partes Juris Cæſarei.

Cæſareum in quot partes dividatur. uos libros contineant Digeſta, Codex, Volumen, Inſtitutiones, & quomodo citentur?

I.

JUs Cæſareum, quod partim à Romanis Imperatoribus inſtitutum, partim eorum auctori- collectum, & approbatum eſt, in tuor præcipuas partes dividitur, quæ : *Digeſta*, *Codex*, *Conſtitutiones*, *vellæ & Inſtituta.* Prima ergo pars

Digeſta, quæ Græci Pandectas vo- t, id eſt, libros promiſcua & multi- a continentes, tanquam omne rerum loctrinarum genus complexos. quam

inſcriptionem inter illecebroſas, & magna promittentes numeravit Plinius, propter quas, ait, vadimonium deſeri poſſit. His Pandectis ſeptem & triginta Jurisconſulti ſymbolas contulerunt, ex quorum verbis & reſponſis Digeſtorum leges velut centones conſarcinatæ ſunt. *Bud. in Pandec.* Cum enim antiquorum Juris interpretum commentaria in eam molem excreviſſent, ut Jus confuſum eſſet fermè omni ſui parte, ejusque doctrina non ſolum difficilis, ſed ferè etiam infinita videretur, ut dicitur *§. cumque hoc DEO Proœm. & Inſtit.* juſſu & auctoritate Juſtiniani Auguſti ſedecim Jurisconſulti triennio duo librorum millia in quinquaginta contraxerunt digeſſeruntque, quorum viginti quatuor priores dicuntur *Digeſtum vetus*, quatuordecim ſequentes vocantur *Infortiatum*; cujus vocis origo & ſignificatio ignoratur; Reliqui duodecim appellantur *Digeſtum novum*; Hujus tamen diſtinctionis, uti & librorum ratio in legum allegatione nulla habetur; Citamus enim legem facilioris inventionis cauſa per ejusdem initium vel ordinem numeralem addito nomine *Digeſtis* vel *Pandectis* in ablativo & titulo in quo eſt

Lex

Lex hoc modo: *l. Si res mobilis Digeſtis de rei vindicatione* vel *l.* 10. *Digeſtis eodem.* Interdum additur §. Legis, quando Lex in paragraphos dividitur. Porro compendii cauſa Digeſta latine notantur per ſimplex P. aut D. vel per geminum PP. aut DD. Græci vero per Π Pandectas notabant, quod deinde ſcribendi celeritas & abuſus pervertit in geminum ff.

Secunda pars Juris Cæſarei vocatur *Codex* continetq; duodecim libros (quorum tamen tres ultimi ſubſtrictiore ſignificatione ad tertiam partem ſpectant) qui continent collectas juſſu ejusdem Juſtiniani leges & Conſtitutiones Imperatorum, quæ prius tribus Codicibus Gregoriano, Hermogeniano & Theodoſiano continebantur, additis etiam aliorum retro Principum Conſtitutionibus Novellis, ſic dictis, quod poſt memoratos tres Codices vel ab ipſo Theodoſio, vel ab aliis poſtea Principibus de novo conditæ eſſent, quæ etiam *Authenticæ*, id eſt certæ fidei dicuntur. Citantur vero leges ex Codice hoc modo: *Poſſeſſiones C. de probationibus*, id eſt lege, cujus initium eſt poſſeſſiones, quæ habetur in Codice ſub titulo de probationibus.

2. Tertia pars vocatur *Volumen* continetque inprimis tres ultimos libros Codicis. Præterea novem Collationes Novellarum ſeu Authenticarum Conſtitutionum, quæ poſt Codicem ſecundo (nam bis prodiit, ſed prior editio non extat) à Juſtiniano editum & reviſum (qui *Repetitæ prælectionis* dicitur. *C. de emendatione Codicis* §. *ſupradictis*, jamque in Scholis uſurpatur) promulgatæ ſunt, in quibus collationes ſunt veluti diſtinctiones totidem librorum, ipſi vero tituli appellantur *Novellæ*. His deinde adjectæ ſunt *Conſuetudines feudales* ex moribus Longobardicis, & quibusdam Imperatorum præſertimGermanorum conſtitutionibus deſumptæ. Vulgo duo libri feudales circumferuntur, ſed optima eſt Cujatii editio in quinque libros diſtributa. Acceſſerunt quoque *Conſtitutiones Friderici* Imp. in favorem Eccleſiæ. Item *Extravagantes Henrici* ſub duplici titulo comprehenſæ: *Læſæ majeſtatis & Rebellionis.* Denique *de pace Conſtantiæ*, quæ irrita fuit inter Fridericum Imp. & Henricum ejus Filium; & quosdam populos Lombardiæ, Marchiæ, & Romandiolæ, ac Nobiles Alemaniæ. Allegantur autem pro di-

/erſis partibus hoc modo : *l. fortiſſi-*
*:s militibus. C. de militari veſte lib.*12.
:m *Authent. vel Novel. de appellatio-*
bus 23. *& Sancimus Coll.* 4.

Quartam denique partem Juris Cæ-
·ei conſtituunt : *Quatuor libri Inſti-*
tionum, in quibus totum Jus Cæſa-
um quaſi in compendium redactum
:, & præcipuè traduntur ejus princi-
ıa & elementa. Citantur vero hoc
odo : *Inſtit. de rerum diviſione* §.
:m ſi quis.

CAPUT V.

)uid Jus Canonicum & ejus Excellentia.

'uris Canonici variæ appellationes. Definitio. Præſtantia.

I.

D Iviſimus ſupra *Cap.* 3. *n.* 3. Jus
humanum in ſæculare & Eccle-
ſiaſticum. De juris ſæcularis di-
iione ejusque partibus actum eſt duo-
ıs capitibus præcedentibus, nunc por-
de Jure Eccleſiæ (qui eſt ſcopus no-
:r primarius) agendum erit, ac primo
›c capite diſquirendum occurrit, quid
Jus Eccleſiaſticum, & quæ ejus præ-
ıntia.

Juris Eccleſiaſtici variæ ſunt appellationes. I. Dicitur *Canonicum* à Græco Κάνων, id eſt, regula *c.* 1. *diſt.* 3. quod normam rectè vivendi præbeat. *c.* 2. *diſt.* 3. II. *Pontificium*, ab ejus auctoribus. III. *Eccleſiaſticũ* ab Eccleſia quam dirigit. IV. *Sacrum* à materia, quæ vel ſacra eſt, vel ad finem ſacrum dirigitur. V. *Divinum* *c.* 2. *de Priv. in* 6. non quod immediatè à DEO conditum ſit, ſed quia vel continet quædam excerpta ex Sacris literis, & in Conciliis repetita, vel quia Canones inſtinctu & dono Spiritus ſancti dictati ſunt. *Can.* 5. *can.* 25. *q.* 1. vel quia ſunt concluſiones deductæ ex principiis legis Divinæ *c.* 24. *de accus.* vel denique quia ab eo conditum eſt, qui immediate ab ipſo Chriſto ligandi poteſtatem accepit. *Matth.* 16. ꝟ. 19. ut colligitur ex *cap.* 3. *de Conſt.*

2. Definiri poteſt Jus Canonicum: *Regula recte vivendi à ſummis Pontificibus conſtituta vel approbata, qua fideles ad ſpirituale bonum diriguntur.* Dicitur 1. *Regula* id eſt complexio Canonum, præceptorum & ſtatutorum, quæ jus conſtituit. *Gloſ.* ꝟ. *aliorum in c.* 2. *diſt.* 4. Dicitur 2. *Recte vivendi*, quia normam recte vivendi præbet, & diſtor-

ortum pravumque corrigit. *Can. 2. diſt. junct. Gloſ. V. regula.* Dicitur 3. *à ſummis Pontificibus*, quia hi ſoli tanquam upremi Legislatores jus dicere in tota cclesia, & univerſales leges pro ea conere poſſunt. Dicitur 4. *Conſtituta*, id ſt, lata & legitimè promulgata per Deretales Epiſtolas, Reſcripta & Conſtiutiones. Dicitur 5. *Vel approbata*, quia int quædam in jure Canonico deſumta ex Decretis Conciliorum ſeu generaum ſeu Provincialium, ex placitis Principum ſæcularium, & ex ſententiis SS. atrum, quibus niſi accedat auctoritas c approbatio Summi Pontificis vim Reulæ & Legis in tota Eccleſia non haent. Dicitur 6. *Qua fideles*, quia qui xtra Eccleſiam ſunt, regulariter huic egulæ & juri non ſubijciuntur; Hinc postolus 1. *ad Cor.* 5. *v.* 12. inquit: *Quid mihi de iis, qui foris ſunt judicare?* deoque Judæi & Pagani non ſunt coërendi pœnis ſpiritualibus, licet corporaliús ſubjici poſſint, ſi quæ prohibita illis, ut in opprobrium Chriſtianæ Religionis iciant. *c.* 15. *de Judæis.* Dicitur 7. *Ad ſpiituale bonum*, hic finis eſt regulæ Eccleſiaſticæ ſeu Juris Canonici, quia præipuè ſpectat, Juſtitiam & Religionem in

in ordine ad DEUM & felicitatem ſupernaturalem.

3. Ex his colligitur Excellentia Juris Canonici, quodque præſtet in multis Juri civili; Præſtat enim I. Origine, quia manat ab ipſo Chriſto, & à poteſtate merè ſpirituali Petro ejusque in Apoſtolica Sede Succeſſoribus immediatè à Chriſto communicata. II. Univerſalitate, quia obligat omnes Chriſti fideles totius mundi. *c.* 1. *de Conſt. c.* 4. *de Major. & obed.* Totus enim orbis terrarum ſubeſt Conditoribus hujus Juris, Chriſto nimirum ejusque in terra Vicariis. *c.* 16. 17. 18. 21. *cauſ.* 9. *q.* 3. III. Materia, remota ſunt perſonæ & res Sacræ ac ſpirituales, proxima actiones hominis Chriſtiani. IV. Fine qui eſt ſpiritualis, per ſe enim ſpectat proximè Juſtitiam Chriſtianam, remotè vitam æternam. At vero Jus civile promanat primò à poteſtate prorſus ſæculari à populo in Principes translata; Sumpſit enim initium à legibus quibusdam curiatis & 12. Tabularum edictis Prætorum ac Conſtitutionibus Imperatorum. *l.* 2. *ff. de orig. jur.* 2. Obligat niſi unam tantum Provinciam, Nationem aut Regnum. 3. Materia eſt profana, quia profanæ ſunt res, perſonæ & actiones circa quas verſatur.

4. Fi-

4. Finis illius eſt temporalis, qui ſpectat ſolum Juſtitiam legalem, qnietem Reip. temporalem, & felicitatem naturalem. Accedit, quod principia & regulas quasdam à Jure civili factas Canones Eccleſiæ vel corrigant, vel non admittant: Ut ſunt. I. quæ rebus vel perſonis officiunt. *c. fin. de immun. Eccl. in 6. c. 1. de Jure ju. in 6. & c. 1. de conſuet.* II. Quæ ſtatuunt aliquid ex ſe de perſonis aut rebus Eccleſiæ, licet id Eccleſiarum commodum & favorem reſpiciat. *c. 10. de Conſt.* III. Quæ decernunt aliquid in materia meræ ſpirituali, ut eſt Sacramentorum, voti, juramenti &c. *c. 10. & 11. diſt. 96.* IV. Quæ ſunt bonis moribus adverſantia, & absque peccato exequi non licet v. g. Licitum eſſe concubinatum, uſuram, malæ fidei præſcriptionem. Hæc aliaque ſimilia, licet jus civile permittat, meritò tamen Canones abominantur: Cum enim leges civiles præcipuè intendant vitæ civilis commoditatem, civium pacem & litium detestationem, ideo multa ſæpè permittunt aut etiam præſcribunt, quæ quidem cives populosque tuendos faciunt, à certa tamen ratione aliena ſunt. At verò cum Jus Canonicum præter Juſtitiam puritatem quoque conſcientiæ intendat, non permittit, ut vel in minimo rationis præſcripto diſcedatur. 4.

4. Quamvis autem tanta ſit præſtantia Juris Canonici, admittit tamen Principum ſæcularium Conſtitutiones, non tantum, ut ancillentur. *Jo. Andr. de nov. oper. nunciat. n.* 2. Sed etiam ut Sanctiones Canonicæ Juris civilis ſubtilitate decorentur. *Bald in Proœ. Decret.* Plurimum namque Jus Sacrum Conſtitutionibus Principum adjuvatur. *c.* 1. *de nov. oper. nunci. c.* 7. *Diſt.* 10. Imo multa Pontificum decreta ex legibus civilibus penè ad verbum deſumpta ſunt, ideoque leges civiles in foro etiam Eccleſiaſtico recipiuntur *c.* 70. *cau.* 11. *q.* 3. atque etiam in conſcientia obligant ſecundum communem Doctorum Sententiam. *Laym. l.* 1. *Tract.* 4. *c.* 8. *n.* 9. Si juſtæ ſint, nec Sacræ Scripturæ, Canonibus & bonis moribus repugnantes. Quamobrem licet Religioſi profeſſi ad audiendas leges, vel medicinam, niſi intra duos menſes ad Clauſtrum redeant, excommunicati ſunt. *c.* 3. *&* 10. *ne Cleric. vel Mon.* ne nimirum cum diſtractione vitæ Eccleſiaſticæ involvant ſe iterũ actionibus mundanis: *Omnimoda enim eſt illius officii, & iſtius habitus diverſitas; illic enim quies, oratio, labor manuum; at hic cauſarum cognitio, conventiones, actus, publi-*

publica litigia, & quæcunque vel Eccleſiaſtica inſtituta, vel ſupplicantium neceſſitas poſcit, inquit Pelagius Papa, & habetur *c.* 1. *de præſentium* 16. *q.* 1. Attamen communis eſt Canoniſtarum Sententia, non prohiberi Religioſis, & Clericis ſtudium Juris civilis privatim intra Clauſtrum, ſed laudabile eſſe diligentem illi operam navare ad ſacros Canones recte intelligendos docendosque, & occurrentes conſcientiæ Caſus diſſolvendos *Laym. l. c.* Ideoque Petrus Diaconus electus Epiſcopus paſſus eſt à B. Gregorio repulſam propter ignorantiam rerum civilium & ſecularium. *Menoch. de arbitr. caſu* 425. *n.* 24. Atque ipſa ſacra Congregatio Concilii reſpondit deberi Clericis fructus Eccleſiæ qui Juri Civili ſtuduerint, dummodo illi operam dederint, cauſa addiſcendi poſtea Jus Canonicum *Fagn. c. ult. de Cler. vel Mon. n.*33.

Quinimo Jus Canonicum tam privatim quam publicè docere & addiſcere poſſe Religioſos tradunt communiter DD. ad *cap. ſuper ſpecula, ne Cler. vel Mon. &* . 1. *eod. in* 6. etiam quoad eam partem quæ foro contentioſo deſervit; Quamvis Svaz *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *l.* 5. *c.* 4. . 4. exiſtimet eam à Religioſis qui à ſtrepitu forenſi arcendi ſunt, alienam eſſe. Verum

Verum Clericis & Religioſis non ſolum ſcire convenit, quæ per ipſos agenda ſunt, ſed in quibus etiam alios, qui cauſas forenſes tractant, qua verbis, qua ſcriptis dirigere, & in ſacro tribunali de eorum actis recte judicare poſſint. Præterquam quod multi Ordines Regulares jurisdictionem quoque habeant in foro externo, quam ſine notitia Canonum, eorum vel maximè qui concernunt forum contentioſum, non æque bene exercere poſſunt. *Paſſer. de ſtat. & off. hom. q.* 187. *n.* 1135. Notat tamen Engel *in Proœm. de Jur. Can. n.* 19. ad majorem cautelam ſolere Univerſitate à S. Pontifice privilegium petere admittendi Clericos ad publicas legum Civilium lectiones, quale conceſſum eſſe ait Univerſitati Saliſburgenſi.

CAPUT VI.

Differentiæ Juris Canonici & Civilis, quæ Libro primo Decretalium occurrunt.

CUm Jus Canonicum, ut vidimus capite præcedente diverſum principium, aliam materiam aliumque finem ſibi preſtitutum habeat, quam Jus civile, permultæ utriusque Juris

Juris diffeꝛentiæ oriuntur, quas nonnulli auctores non inutili labore congeſſerunt, & commentariis ſuis explicarunt, è quibus nos magis notatu dignas ſecundum ordinem Librorum & Titulorum Decretalium proponandas hic duximus, ut Juris utriusque Studioſi uno quaſi obtutu videant, in quibus Jus Civile correctum ſit à Canonico, & quæ leges Civiles è foro Eccleſiaſtico elimentur.

Tit. III.

1. Reſcriptum Papæ ſeu Principis non extendit ſe ultra unam Diætam. *c.11. de Reſcrip. in 6.* Quod nulla lege Imperiali præſcriptum reperitur. *Barb. in cit. c. 11.*

2. Inquovis reſcripto Papæ ad inſtantiam impetrantis conceſſo ſubintelligi debet, licet non exprimatur, clauſula: *Si preces veritate nitantur. c. 2. de Reſcript.* Hæc vero jure civili expreſſe apponenda eſt. *l. fin. C. de diver. reſcrip.*

3. Reſcriptum Papæ quod manifeſtum in conſtructione errorem continet, invalidum eſt Jure Canonico *c. 11. de Reſcript.* Non vero Reſcriptum Imperatoris juxta Jus Civile, *Bapt. à S. Blaſio.* 700.

Tit. IV.

4. Per Jus civile Conſuetudini ab-

ſoluta tribuitur potentia abrogandi legem §. *penult. Inſt. de jur. nat. & l. de quibus 33. in fin. ff. de leg.* Etiam generalem, ſi Conſuetudo generalis ſit, ſpecialem vero, ſi ſit ſpecialis *Gloſ. in cit. §. penult. l. venditor ff. communia prædiorum*, non tamen divinam & naturalem §. *Sed naturalia Inſtit. de jur. nat.* Jure verò Canonico tribuitur vis mutandi & abrogandi leges poſitivas conſuetudini ſolum rationabili & legitimè præſcriptæ. *c. fin. de Conſued.*

Tit. VI.

5. Jure civili Eligentes Abbatem jurare debent ſe electuros, quem ſciunt idoneum. *Auth. de ſanctis. Epiſc. c. 34. §. Jubemus igitur.* Jure vero Canonico hoc juramentum non requiritur ſed alia triplex forma præſcribitur. *c. 42. de Elect.*

Tit. VIII.

6. Juxta Canones Archi-Epiſcopus cum Pallio ſepeliendus eſt. *c. 2. de auct. & uſu pallii.* Ne alii illo abutantur. At jure civili nulla ſunt ornamenta cum corporibus ſepulchro inferenda. *l. Si quis §. non autem ff. de Relig. & ſump. fun.* ne furibus detur anſa ſepulchra ſpoljandi, vel videantur cum infidelibus credere mortuos victu, veſtitu alia ve re materiali indigere. *Auban. de mor. gent. l. 2. c. 10. de Tartaris.*

Tit.

Tit. XIV.

7. Jure civili ordo ſacer præter dignitatem Epiſcopalem non liberat à patria poteſtate quo ad temporalia. *Auth. Epiſcopalis C. de Epiſc. & Cler.* Jure vero Canonico quilibet ordo ſacer liberat. *c.* 3. *de ætat. & qualit.* De Epiſcopali dignitate conſtat ex *cap.* 20. *diſt.* 54. Et cum dignitas patritiatus ſolvat jus patriæ poteſtatis, multo magis id faciet Sacerdotium & quilibet ordo ſacer. *Gloſ. in cit. c.* 3. *v. qui ſeipſos.*

8. Jure civili olim permittebatur conſuetudo accipiendi certam pecuniæ ſummam pro collatione ſacrorum Ordinum *Auth. de Sanctis. Epiſ. c.* 3. *Si quis autem.* At jure Canonico nec Epiſcopo, nec Tabellioni quicquam accipere licet. *c.* 4. *cau.* 1. *q.* 2. *Trid. Seſſ.* 21. *c.* 1. *de reform.*

Tit. XVI.

9. Jure civili Rebaptizans & Rebaptizatus, ſi tamen piacularis criminis capax ſit capite plectitur. *l.* 2. *C. Ne Sanct. Bapt. iter.* Secundum Canones vero pœna Rebaptizantis ſcienter, vel per ignorantiam juris, eſt irregularitas; Si autem per ignorantiam facti Rebaptizarit excuſari poteſt. Rebaptizatus vero licet ignoraverit ſe Baptizatum ſit irregularis, nec promoveri poteſt. *c. Qui bis*

de

de Conſ. diſt. 4. *n.* 1. Si magna neceſſitas cogat; Si vero ſciverit ſe baptizatum, & ex vitio aliquo Rebaptizetur, per ſeptem annos pœniteat, quarta & ſexta feria & tres quadrageſimas jejunet; Si autem putaverit ſe magis mundari tribus annis pœniteat. *In c. Eos de conſecr. diſt.* 4. præcipitur, ut ex induſtria Rebaptizati uſque ad finem vitæ in pœnitentia jaceant, nec orationi fidelium interſint. *Sylveſter V. irregularitas.*

Tit. XVII.

10. Jure Canonico nati ex damnato coitu non poſſunt eligi ad Prælationes aut Dignitates. *c.* 1. *de fil. Presb.* Poſſunt vero jure civili. *l. Spurii ff. de Decur. l. generaliter* §. *Spurios quoque eod.*

Tit. XVIII.

11. Jure Canonico ſervus non tenetur præferre charitatem erga Dominum ſuum charitati propriæ. *c. Humanum Diſt.* 1. Secus eſt jure civili. *l.* 1. *ff. ad S. C. Silanianum.* Hæc vero diſſonantia tollitur, ſi intelligantur hæc de debito gratitudinis erga Dominum, vel obligatione ſpontanea.

12. Jure Canonico in libertis Eccleſiæ multa ſpecialia ſervantur. *c. de famulis Eccl. de Servis non ordin.* Quæ in jure civili non reperiuntur. *l.* 38. *ff. de oper. libert.*

Tit.

Tit. XXIX.

13. Jure Canonico delegari poſſunt, quæ ſunt meri & mixti Imperii *c. Quod ſedem de offic. Jud. Ordin. c. In Archi-Epiſcopatu de Raptoribus.* Non vero jure civili. *l.* 1. *de offic. ejus cui mand. eſt juriſd. l. Imperium ff. de Juriſd. omn. Jud.*

14. Secundum leges per ſolam litis conteſtationem perpetuatur Jurisdictio Delegati *l. & quia ff. de jur. omn. Jud.* Secundum Canones ſufficit citatio, vel reſcriptum. *c. Gratum de offic. Deleg. c. Licet eod.*

15. Jure Canonico licet prorogari poſſit Jurisdictio Judicis ordinarii de perſona in perſonam, non vero Jurisdictio Delegati. *c. P. & G. de offic. Deleg.* Jure civili vero etiam Judicis Delegati jurisdictio prorogari poteſt. *l.* 1. *&* 2. *ff. de Judicis.*

16. Jure Canonico cauſa civilis etiam ardua, ut eſt trecentorum aureorum delegari poteſt abſque alia juſta cauſa dummodo Judex non quærat exonerare ſe malitioſè. *c. Paſtoralis de offic. Delegati.* Quod fieri non poteſt jure civili. *l. Placet etiam Judic. C. de pedaneis Jud.*

17. Delegatio Jure civili etiam privato committi poteſt. *l. unic. Qui pro*[?] *Juriſd. l. Prætor ff. de Juriſd.* Id vero non ſo-

let Jure Canonico. *c. Statutum de Reſcrip. in* 6. Puta ſi delegatio fiat à Papa, vel ipſius Legato; Nam Epiſcopus delegare poteſt ſimplicem Clericum ſibi ſubjectum. *Alex. in Rubr. de offic. ejus cui mand. eſt Juriſd.*

18. Jure Canonico Judex appellationis poteſt delegare cauſam appellationis retenta ſibi prælatione ſententiæ. *c. ſuper quæſtionem* 27. *de offic. Deleg.* Non vero Jure civili. *Auth. Ad hæc C. de Iudic.*

19. Secundum Canones Judex ordinarius cuique committere poteſt audientiam cauſarum. *c. Paſtoralis* 28. *de offic. Deleg.* Secundum leges vero tantum Conſiliariis ſuis ſeu Aſſeſſoribus Judicii. *Auth. Ad hæc C. de jud.* §. *Cætera licet.*

20. Jure Canonico poteſt quis alteri delegare, quod non poteſt per ſe exercere. *c. Clerici Ne Cler. vel Monach. c. Sententiam eod.* Secus jure civili. *l.* 1. §. *Qui mandatum ff. de offic. ejus cui mand. eſt juriſd.*

21. Jure civili Delegatus non exequitur ſententiam ſuam *l. A divo ff. de re jud.* intellige de Delegato non ab ipſo Principe, ſed ab inferiore. *l. properandam* §. *Sin autem junct. Gloſ. C. de Judiciis.* Nec poteſt quempiam in poſſeſſionem mittere. Jure vero Canonico hæc fieri poſſunt. *c. Suſpicionis de offic. Deleg. c. Si quis de for. Comp.*

22. Jure

22. Jure civili quando cauſam alicui Delegatus committit, ad eum eſt appellandum. *l. un. C. qui pro ſua jurisd.* At Jure Canonico id non fit, quando tota cauſa committitur alteri à Delegato. *c. Super quæſtionum de offic. Deleg.*

Tit. XXXI.

23. Jure Canonico Epiſcopus in omni loco Diœceſis judicia exercere poteſt. *c. Cum Epiſcopus de offic. Ord. in* 6. At Jure civili Judex ordinarius id poteſt ſolum in loco majorum ſuorum. *l. pen. ff. de juſt. & jur.*

24. Jure civili Legati ſeu Præſides Principum, cum mittuntur ad Provincias, vivere debent de rebus Fiſci vel Imperatoris. *Auth. ut nulli judicum.* Jure Canonico vero miſſi à Papa ſuſcipi & ali debent à Provinciis ad quas mittuntur; Nam procuratio illis debetur. *c. Accedentes de præſcript. c. Super eo de Cenſ. Trid. Seſſ.* 24. *c.* 3. *de Reform.*

Tit. XXXV.

25. Jure Canonico pactum nudum obligationem & actionem parit. *c.* 1. *&* 2. *de pact.* Non vero Jure civili. *l. Juris gentium ff. de pact. l. Legem C. eod.*

26. Jure Canonico alter alteri ſtipulari poteſt. *c. Quoties oculus cordis.* 1. *q.* 7. *& arg. c. juramenti* 22. *q.* 4. Non vero Jure

 civili

civili ſaltem regulariter *l. Stipulatio ita §. alteri ff. de verb. oblig. & Inſtit. de inutil. ſtipul. §. Si quis alii.*

27. In Jure Canonico non habet locum pœnitentia in contractibus innominatis. *Gloſ. in c. Cum inter de Elect. c. 1. & 3. de pact.* Habet tamen Jure civili. *l. Si pecuniam de condict. cauſa data.*

28. Jure Canonico valet pactum juratum de non ſuccedendo in hæreditate recipientis pactum. *c. 2. de pact in 6.* Secus jure civili *l. pactum C. de Collatio.*

Tit. XXXVI.

29. Jure civili permittitur tranſigere de criminibus inferentibus pœnam ſanguinis, excepto adulterio; De aliis non licet tranſigere excepto crimine falſi. *l. trnſigere c. de Tranſact.* Sed Jure Canonico non licet in cauſa Spirituali deſiſtere. *c. fin. de reſcript. & c. fin. 2. q. 3. §. in omnibus.* Nec de ulla re ſpirituali vel illi annexis interveniente aliquo temporali tranſigere licet. *c. præterea c. Conſtitutus. c. Super eo. c. fin. de tranſact.*

Tit. XXXVIII.

30. Jure Canonico Prælatus Eccleſiaſticus poteſt Procuratorem conſtituere in cauſa Eccleſiæ ſuæ etiam ante litis conteſtationem *c. Petitio de Procur.* Jure civili non poteſt, niſi poſt litem conteſtatam

ſtatam ad inſtar Tutoris vel Curatoris. *l. Neque Tutores C. eod. c. Edoceri de Reſcrip.*

31. Jure Canonico mulier eſſe poteſt Procuratrix. *c. Cum dilectæ de conſ. utili vel inut.* Jure civili non poteſt. *l. cum Prætor ff. de Judic.*

32. Jure Canonico infamis eſſe non poteſt Procurator. *c. Imperatorum de juram. calum.* Jure civili poteſt §. *ult. Inſt. de except.*

Tit. XLI.

33. Jure Canonico Eccleſia contra præſcriptionem non reſtituitur. *c. Auditis de in integ. reſtit.* At Jure civili reſtituitur intra quadriennium à tempore completæ præſcriptionis. *l. fin. C. de Sacros. Eccl.*

34. Jure Canonico Eccleſia in integrum reſtitui poteſt, etiam in præjudicium Laici: Idque coram Judice Eccleſiaſtico. *c. Cauſa reſtitutionis de in integ. reſtit.* Jure civili autem ſemper adeundus eſt Judex illius, de cujus præjudicio agitur, etiamſi Eccleſia ſit, quæ reſtitutionem petit. *l. 2. C. ubi & apud quem cogn. in int.*

35. Jure Canonico Eccleſia petere poteſt etiam poſt quadriennium in integrum reſtitutionem pro damno. *Gloſ. in c. 1. de reſt. in intg.* Jure civili autem non

reperitur concedi ultra quadriennium. *l. fin. C. de temp. in integ. reſt. petend.*

36. Jure Canonico in petenda reſtitutione in integrum per Procuratorem ſufficit mandatum ſpeciale, nec requiritur ſpecialiſſimum. *c. Coram de reſtit. in integ.* Jure civili autem requiritur ſpecialiſſimum, nimirum in tali cauſa contra talem DD. *in l. un.* C. *Etiam per Proc. cauſ. in integ.*

Tit. XLII.

37. Omnis ceſſio per Clericum in laico judicio Jure Canonico præſumitur ſimulata. *c. Ex parte de alien. Jud. mut. cauſa facta.* Secus eſt Jure civili, niſi aliter probetur de fraude vel ſimulatione. *l. per diverſas. l. Ab Anaſtaſio. C. Mandati.*

38. Jure Canonico ſingularis Succeſſor, in quem facta eſt alienatio judicii mutandi cauſa conveniri poteſt coram Delegato ex reſcripto impetrato contra alienantem tantum conſcio & participe fraudis Succeſſore. *c.* 1. *de alien. Jud. mut cauſ.* At jure civili talis Succeſſor coram ſuo tantum Judice, & non coram Delegato conveniri poteſt. *l.* 1. *C. eod.*

Tit. XLIII.

39. Jure Canonico permiſſum eſt cum juramento compromittere. *c. Cum tem-*

tempore c. Ex parte de Arbit. Non vero jure civili. *Auth. Decernit jus novum, C. de Recep. Arbit.*

40. Jure Canonico valet compromiſſum in Judicem ut Arbitrum à partibus electum. *c. Cum tempore de Arbit.* Secus jure civili. *l. Sed ſi in ſervum §. Si quis Judex ff. de Rec. Arbit.*

41. Jure Canonico fœmina poteſt eſſe arbitra, *c. Dilecti filii. De arbit.* Non vero jure civili. *l. Pedius 7. ff. de Rec. Arbit. l. fin. C. eod.*

42. Jure civili arbiter, qui cognovit de cauſa ſuſpicionis illa probata cognoſcit etiam de principali. *l. fin. C. de Jud.* Non ita jure Canonico. *c. Suſpicionis de offic. Jud. deleg. c. Cum dilectus de Arbit.*

43. Jure Canonico ex tribus arbitris uno abſente requiſito, alii duo procedunt, & valet ſententia eorum. *c. fin. de arbit. in 6.* Secus jure civili. *l. 17. §. Celſus ff. de Rec. arbit.*

44. Jure Canonico ſententia arbitri indiſtinctè per partes approbari poteſt & debet. *c. Per tuas 9. de Arb.* Jure civili tantum quando compromiſſum fuit ſtipulatione confirmatum cum pœna adjecta. *l. 2. ff. de Rec. arbit. l. cum antea C. eodem.*

CA-

CAPUT VII.

Differentiæ in Libro ſecundo Decretalium occurrentes.

Tit. I.

1.

JUre civili non delegantur, quæ cauſæ cognitionem & decreti poſitionem deſiderant, quæque Judicis officio expediuntur. *l. Nec quicquam §. Ubi decretum ff. de offic. Procons.* Secus Jure Canonico. *c. Ad hæc de offic. Archi. c. Epiſcopum.* 10. *q.* 1.

2. Jus civile permittit Judici ſæculari cognoſcere cauſam Clerico & Laico communem. *l. omnes qui ubique cum Auth. ſubj.* C. *de Epiſc. & Cler.* Quod Jus Canonicum non permittit. *c. At ſi Clerici de Jud. & tot. Tit. de for. compet.*

3. Jure Canonico inquiſitio eſt remedium ordinarium. *Abb. in rub. de Judic.* Jure civili eſt extraordinarium. *Bald. in l. 2. & l. Si maritus ff. de ad ult.*

4. Jure Canonico nec directè nec incidenter cognoſcere poteſt Judex ſæcularis de re ſpirituali. *c. Tuam de ord. cogn. c. Cauſam. c. Lator qui filii ſint legi.* Jure civili poteſt incidenter. *l. quoties.* C. *de judic. l. Adite Præſidem* C. *de ordi. judi.*

5. Jus civile permittit, ut Judicis

Eccleſiaſtici negligentiam in cauſis ſpiritualibus ſuppleat Judex Laicus. *Auth. ut Cler. apud propr. Jud.* Id vero non tolerat Jus Canonicum. *c. Qualiter & quando de Judic.*

6. Jure civili eligenda eſt una actio, quoties plures ex eodem delicto concurrunt. *l. Senatus ff. de accus. l. Qui ſervum alienum ff. de oblig. & act. l. Nemo §. quoties ff. de reg. jur.* Secus jure Canonico. *Abbas in c. 2. Conſtitutus n. 2. & ſeq. De in integ. reſtit.*

7. Secundum leges poteſt Judex Laicus alium Judicem Laicum ſubſtituere in cauſa civili. *l. 1. & 2. de Jud.* Quod Canones non permittunt Clericis, *c. Si diligenti de fore compet.*

8. Jure civili Pater & Filius in Patria poteſtate conſtitutus lite contendere non poſſunt. *l. Lis nulla ff. de jud.* Jure vero Canonico non videtur id prohibitum. *c. Qualis condemnatio 2. q. 7.*

9. Jure civili filius familias in nulla cauſa regulariter eſſe poteſt in judicio abſque conſenſu Patris *l. 1. c. de bon. mater. l. cum non ſolum §. neceſſitatem c. de bonis quæ liberis.* Jure Canonico autem cum agitur de ſpiritualibus, etiam minor viginti quinque annis abſque conſenſu Patris in judicio eſſe poteſt. *c. Si annum de Jud. in 6.*

10. Jure

10. Jure Canonico non eſt neceſſe in libello exprimere nomen actionis. *c. Dilecti de Jud.* Secus jure civili *l. 1. ff. de edendo. l. Edita C. eod.*

11. Jure civili, qui plures actiones in libello habet, unam eligere debet. *l. Non eſt novum ff. de act. empt.* Jure Canonico autem plures ſimul exhibere poteſt. *c. Querelam de Elect. c. Dilectus de Capell. Monach.*

12. Jure civili offerens ſe liti condemnatur, ac ſi poſſideret rem, quæ petitur *l. Is qui ſe obtulit 25. ff. de rei vind.* Secus jure canonico. *c. Eccleſia S. Mariæ 3. Ut lite pendente.*

13. Jure civili non valet citatio, niſi aſſignetur terminus *l. 2. ff. Si quis in jus vocatus non ierit.* Jure Canonico vero aliquando valet. *c. Cum apparati de appell.*

14. Jure Canonico inſtantia judicii in cauſa principali non perit triennio vel biennio. *c. Venerabilis de jud.* Secus jure civili. *l. Properandum C. de Iud. l. 1. C. Ut inter certum tempus cauſa.*

15. Jure Canonico multa per denuntiationem Evangelicam expediuntur, quæ ſecundum leges omni remedio deſtituta ſunt. *c. Novit de Iud. c. Si peccaverit 2. q. 1.*

Tit.

Tit. II.

16. Jus Canonicum indiſtinctè aufert Laicis poteſtatem de perſonis & rebus Eccleſiaſticis diſponendi; Contra Jus civile *Cod. te Sacros Eccl.*

17. Juriſdictio ſecundum leges civiles de perſona in perſonam prorogari poteſt. *l.* 1. *ff. de jud.* Secundum Canones vero non prorogatur. *c. Significaſti de foro competenti.*

18. Jure civili cuilibet licitum eſt pro defenſione rerum ſuarum occidere alium, ſi aliter rem ſuam defendere non poſſit. *l.* 4. *ff. ad leg. aquil. l. Furem nocturn. ff. ad l. Cornel. de Sicariis.* At jure Canonico Clericis id prohibetur. *c. Suſcepimus de homic. & ibi Gloſ.*

19. Jure Canonico conveniri poſſunt malefactores, raptores, & invaſores rerum Eccleſiæ tanquam Sacrilegi coram Judice Eccleſiaſtico. *c. Cum ſit de for. cop.* At jure civili actor forum rei ſequitur. *l. Juris ordinem.* C. *De jurisd. om. Jud. & l ſeq. Niſi forte in eo caſu. Auth. nulla commun. C. de Epiſc. & Cler.*

20. Jure civili qui contractum iniit à Judice civili illius loci, ſi ibi invenitur, citari poteſt, ſi autem non inveniatur mulctari, & omni remedio prætorio compelli, ut veniat. *l. Hæres abſens ff. de*

ff. de Iudiciis. At jure Canonico Judex loci contractus ſolum pronunciare poteſt; Si alibi reus exiſtat, eo mittendus eſt. *c. Dilecti. c. Licet de for. compet.*

21. Jure civili delinquens ſortitur forum loci, in quo deliquit non obſtante aliquo privilegio. *Auth. Quia in Provincia c. Ubi de crim. agere oport.* At Jure Canonico minor ſortitur quidem forum delicti, ſed major, ut Archi-Epiſcopus in gravioribus à ſolo Papa judicatur. *c. 1. de Raptor.*

22. Qui pacem Religionis turbant in judicio politico ſeu ſeculari conveniri & puniri poſſunt ſecundum Ordinationem Imperii. *In comit. Auguſt.* Secus Jure Canonico *tot. Tit. de for. compet.*

Tit. V.

23. Ille, qui vocatur ad judicium Jure civili viginti dierum gaudet induciis, quibus deliberet, cedatnè an litiget. *Auth. offeratur c. de litis conſtet.* At jure Canonico arbitrariæ ſunt induciæ deliberatoriæ. *c. Dilectus de Procur.*

Tit. VI.

24. Jure civili non poteſt procedi ad ſententiam definitivam lite non conteſtata, niſi in cauſa appellationis *l. ult. §. illud c. de temp. appell.* At jure Canonico cauſæ matrimoniales de conſervando ma-

matrimonio, & cauſæ electionum abſq; litis conteſtatione tractantur. *c.* 1. *& c. Quoniam, ut lit. non conteſt.*

Tit. VII.

25. Jure civili Abbas in cauſa Monaſterii jurat de calumnia in animam ſuam *l.* 2. §. *quod obſervari* C. *de jura propt. calum.* Jure Canonico autem jurare debet in animam majoris partis Conventus. *c. Præſentium de Teſtib. in* 6. *c. In pertractandis de juram. calum.*

26. Jure Canonico in Spiritualibus cauſis non juratur de calumnia; ſed de veritate dicenda. *c. Literas de juram. calum.* Jure civili autem in omnibus cauſis etiam Spiritualibus de calumnia juratur. *l.* 1. C. *de jurej. propt. calum.*

27. Præter juramentum veritatis & calumniæ reperitur etiam Jure Canonico juramentum malitiæ. *c.* 1. *&* 2. *de juram. calum. in* 6. Quod non reperitur jure civili *toto Tit. ff. &* C. *de jurej. & juram. calum.*

28. Alienatio fundi dotalis aut donatio propter nuptias cum juramento per Uxorem vel maritum facta, Jure Canonico valet. *c. Cum contingat de jurejur. c. Licet mulieres eod. in* 6. Secus jure civili. *l. Non dubium* C. *de legib.*

29. Dif-

29. Difficultas jurantis, & majora negotia jure Canonico excuſant à reatu perjurii. *c. B. Paulus. 22. q. 1. c. Brevi de jure j.* Secus de jure civili. *l. 2. c. de reb. creditis & jurejur.*

30. Jure Canonico perjurus in judicio infamis eſt, & à teſtimonio ferendo excluditur. *c. Quicumque 6. q. 1. c. Parvuli 22. q. 5.* Jure civili ſolum DEUM habet ultorem, nec punitur in hoc ſæculo. *l. 2. C. de reb. creditis & jurejur.*

Tit. XII.

31. Jure Canonico Judex ſimul de poſſeſſorio & petitorio cognoſcit & pronunciat. *c. 2. de cauſ. poſſ. propriet.* Jure civili autem prius de poſſeſſorio, quam proprietate agendum eſt. *l. Ordinarii C. de rei vind. l. Incerti C. de interd.*

Tit. XIII.

32. Jure civili bona, quæ nullius ſunt, cedunt occupanti. *Inſtit. de rer. divis. §. feræ igitur beſtiæ §. Item lapilli.* At jure Canonico in locis ab hoſte occupatis, vel nemini attributis, non licet Diœceſin, vel jus Parochiæ conſtituere abſque conſenſu Papæ. *c. Cum cauſam de Teſtib.*

33. Jure civili non datur remedium recuperandæ poſſeſſionis, niſi adverſus dejectorem, & qui vel mandavit, vel

vel ratam habuit dejectionem. *l. Cum ad te ff. de vi & de viarm. & l. Si vi eod.* At jure Canonico latius patet adverſus quemcunque ad quem res illicitè pervenit. *c. Cum dilectus, de ord. cogn. c. Sæpe, de reſtit. Spol. & c. Redintegranda* 3. *q.* 1.

34. Jure Canonico Spoliato poſſeſſione Eccleſiæ vel Beneficii non obeſt in petenda reſtitutione exceptio tituli non legitimi. *c. In literis, de reſtit. Spol.* Secus jure civili. *l.* 2. §. *quædam ff. de interd. ſive extrac. actio.*

25. Jure civili rigor locum habet. *l. Si quis. C. Unde vi.* Jure Canonico vero æquitas. *c. Ad hæc. De dolo & contum.*

36. Qui proponit exceptionem peremptoriam poſt fundatam intentionem Actoris, & in probatione illius deficit jure Canonico condemnatur Actori in expenſas. *c. Finem litibus. De dolo & contum.* At jure civili condemnatio talis non fit, niſi in fine cauſæ, ubi victus victori in expenſas condemnatur. *l. Properandum §. Sin autem C. de Judic.*

Tit. XV.

37. Miſſus in poſſeſſionem in actione reali jure civili ſtatim fit poſſeſſor. *l. Si quis emptionis §. Sed & ſi quis C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *an.* At jure Canonico eſt cuſtos tantum rei, & non verus poſ-

ſeſſor,

ſeſſor, niſi poſt lapſum anni. *c.* 1. *de eo qui mittitur in poſſeſ. c. fin. de offic. Iud. ord. in* 6.

38. Jure Canonico propter abſentiam rei, & aliis quibusdam caſibus fit ſequeſtratio. *c. Ex literis, de dolo & contum. c. Dilectus de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.* Secus jure civili. *l. un. C. de prob. ſequeſt.*

Tit. XVIII.

39. Jure Canonico admittitur poſitio negativa, quæ probari non poteſt, ſi Judici æquum videatur. *c. Statuimus de Confeſſis in* 6. *l. Actor. C. de probat.* At jure civili illa tantum quæ probabilia ſunt, poni debent. *l.* 2. §. *Quod obſervari. C. de juram. calum.*

Tit. XX.

40. Jure civili unus teſtis, nullus teſtis. *l. Jurisj. C. de Teſt.* At jure Canonico aliquando creditur dicto unius teſtis. *c. Parvulos, de Conſec. diſt.* 4. *c. Nemo de ſimonia.*

41. Jure Canonico teſtes non abſolutè cogendi, ſed monendi ſunt ad teſtimonium perhibendum. *c. Super eo, de teſt. cog. c. Ex parte de teſt. & atteſt.* Jure civili vero coguntur. *l. Si quando. l. Quoniam C. de Teſt.*

42. Jure Canonico ſenes & valetudinarii compelluntur teſtimonium ferre propter peccatum. *c. Si qui Teſtium, de Teſt.*

Secus

Secus eſt jure civili. *c. Si teſtes.* 4. *q.* 2. & 3. *l.* 8. *ff. de Teſt.*

43. Jure Canonico criminoſi à teſtificando repelluntur, ſive damnati ſint, ſive non, dummodo probetur crimen. *c. Super eo de Teſt. cog. c. Teſtimonium de Teſt. & atteſt.* At jure civili non repelluntur niſi damnati ſint de crimine. *l. Athletas.* §. *Calumninator ff. his qui notant. inf.*

44. Jure Canonico mulier in cauſis criminalibus regulariter teſtis eſſe non poteſt. *c. Mulierem* 33. *q.* 5. *c. Forus* §. *fin. de verb ſignif.* Secus jure civili. *l. Ex eo ff. de Teſt.*

45. Jure civili parentes & liberi adverſum ſe nec volentes ad teſtimonium admittendi ſunt. *l. Parentes. C. de Teſt.* Secus jure Canonico. *c. Si teſtes.* 4. *q.* 3.

46. Jure Canonico etiam in cauſis criminalibus criminaliter intentatis poteſt alteri committi examinatio teſtium, ſicut in civilibus. *c. Si qui teſtium.* 8. *de Teſt. c. Quoniam, de probat.* Secus jure civili. *l Judices & Auth. apud eloquentiſſimum* C. *de fid. inſtru.*

Tit. XXIV.

43. Jure Canonico non licet jurare per quaslibet creaturas, præterquam per membra DEI, *c. Si quis per capillum.* 22. *q.* 1. *l. Qui per ſalutem ff. de jure jur.*

48. Jure Canonico in criminalibus non defertur juramentum ſuppletorium probationis, ſed reus actore plene non probante abſolvitur. *c. Tam literis, de teſt.* Jure civili defertur tale juramentum in criminalibus. *l. Bonæ fidei. l. 3. ff. de jurejur.*

Tit. XXV.

49. Jure Canonico exceptio dilatoria excommunicationis in quacunque judicii parte opponi poteſt. *c. 12. de Except. c. Pia eod. in 6.* At jure civili non licet ullam exceptionem poſt litem conteſtetam proponere. *l. fin.* C. *de conſortibus.*

XXVI.

50. Jure civili malæ fidei poſſeſſor, poſtquam præſcripſit, poſſidet. *l. Sicut in rem* C. *de præſcr. 30. an. l. omnes eod.* At jure Canonico mala fides poſſeſſionem impedit, & præſcriptionem. *c. fin. de præſcript. c. Ius dictum, de verb. ſignif.*

51. Jure Canonico longa & longiſſima præſcriptio non differunt, differunt tamen jure civili. *c. Dudum 31. de Dec. c. 1. de præſc. in 6. Auth. malæ fidei* C. *de præſc. longi temp.*

52. Jure civili Titulus & bona fides in præſcriptione annorum 30, vel 40. non requiruntur. *l. Sicut in rem* C. *de præſer. 30. vel 40. an. & l. Omnes eodem.* At jure Canonico bona fides requiritur. *c. Si diligenti de præſcript. & fin. eod.*

53. Ju-

53. Jure civili ad præſcribendum bona fides ab initio tantum requiritur. *l. un. C. de uſucap. transform.* At jure Canonico bona fides continuo eſt neceſſaria. *c. Quoniam omne. c. Vigilanti. c. Si diligenti. c. Veniens de præſcrip.*

54. Interrupta ſemel per litis conteſtationem præſcriptione, jure Canonico non procedit nova præſcriptio. *c. fin. de præſcrip. & R. Poſſeſſor malæ fid. de reg. jur. in. 6.* Secus eſt jure civili. *l. fin. C. de præſcr. 30. vel 40. an.*

55. Lex 3. data à Zenone C. de quadrien. præſcr. jure civili locum habet etiam in rebus Eccleſiaſticis; Non vero jure Canonico. *c. Expedit. & c. Videntes 12. q. 1.*

56. Jure Canonico præſcribenti cum bona fide datur exceptio & actio. *Andre. in reg. poſſeſſ.* Jure civili etiam malæ fidei poſſeſſori exceptio permittitur, & inſuper actio contra furem aut violentum poſſeſſorem. *l. Si quis emptionis §. Sed hæc C. de præſc. 30. vel 40. an.*

57. Jure Canonico non currit præſcriptio tempore Prælati malè alienantis. *c. Si Sacerdotes 16. q. 3.* At jure civili ſtatim currit præſcriptio poſt alienationem. *Auth. Quas actiones. C. de Sacroſ. Eccl.*

58. Omnia jura habentia cauſam continuam vel diſcontinuam jure Cano-

nico contra Eccleſiam præſcribuntur ſpatio 40. annorum. *c. De quarta. c. Vigilanti de præſcript.* At jure civili in juribus non habentibus cauſam continuam, vel quaſi, requiritur tempus cujus initii non extat memoria. *l.* 2. *ff. de aqua pluv. c.* 1. *de præſcr. in* 6.

59. Jure civili crimina ſeu actiones criminales viginti annorum ſpatio præſcribuntur. *l. Querela. C. ad leg. Corn. de falſ.* Secus jure Canonico. *Abbas in c. Licet cauſam de prob.*

60. Poſtliminio reverſis jure civili datur reſciſſoria intra quadriennium. *Inſtit. de actio §. Rurſus.* Jure Canonico non datur, quia eo tempore non datur præſcriptio. *c. Prima actione* 16. *q.* 3.

Tit. XXVI.

61. Jure Canonico ſententia lata contra matrimonium nunquam tranſit in rem judicatam, imo comperta veritate ſemper retractatur. *c. Lator. c. Tenor. c. Conſanguinei, de ſent. & re judic.* Secus jure civili, *tota Tit. C. de execut. rei judic.*

62. Jure civili concipitur ſententia in perſonam Procuratoris vel eum qui producit. *l.* 1. *C. de ſent. & interloc. om. Jud. l. Si Procurator. ff. de doli mali & met. except.* Secus Jure Canonico. *c. Licet de probat. c. Querelam de Elect.*

58. O-

63. Jure civili cum Judices diſcordant plurium ſententia valet. *l. Duo ex tribus* 39. *ff. de re judic.* At jure Canonico concors omnium ſententia requiritur contra eum, qui eſt criminaliter damnatus. *Si quis Epiſcopus* 6. *q.* 4.

64. Jure civili latâ ſententiâ, quæ in rem judicatam tranſiit, nemo auditur adverſus illam. *l.* 1. C. *ſententiam reſcind. non poſſe.* Jure Canonico autem auditur quis favore matrimonii ſemiplene probata fraude per juramentum & unum teſtem. *c. Ex literis de in integ. reſtit. c. Quisquis* 4. *q.* 5.

Tit. XXVIII.

Jure Canonico in notoriis non ſervato juris ordine proceditur. *c. Veſtra de cohabit. Cler. & mul. c. Cum ſit Romana de appell.* Jure civili ordo & præſcriptæ ſolennitates ſervandæ ſunt. *l. Prolatam* C. *de ſent. & interloc. om. Jud. l. Abſentem* C. *de accuſat.*

66. Jure Canonico Judex ordinarius, ut ſuſpectus recuſari ex juſta cauſa poteſt. *c. Secundo requiris* 41. §. *Tertio poſtulas de appell. c. Cum ſpeciali* 61. *eod c. Si quis contra Clericum de foro camp.* Sed jure civili aſſociatur non recuſatur. *l. Apertiſſimi, cum Auth. Si vero contigerit* C. *de Iud.*

67. Cum Judex delegatus recuſatur

lege civili non eſt opus allegare cauſam ſuſpicionis, nec probare *arg. l. Quia poterat ff. de Trebell.* At jure Canonico cauſa ſuſpicionis coram arbitris proponenda & probanda eſt. *c. Suſpicionis* 39. *de offic. deleg. c. Secundo requiris* 41. *de apell. c. Cum ſpeciali* 61. *eod.*

68. Jus Canonicum revocationem ſententiæ interlocutoriæ abſolute & in omni caſu, quo litigantes ſe gravatos exiſtimant, indulget *c. Cum ceſſante de appell.* At jure civili interlocutoria, quæ præcipit aliquid dari vel reſtitui, vel non dari, non reſtitui, revocari non poteſt: Aliæ poſſunt revocari. *l. Ante ſententiæ tempus* C. *quorum appell. non recip. l.* 2. C. *de Epiſc. aud.*

69. Jure Canonico appellare licet à quolibet gravamine. *c. Cum ſit Romana. c. Bonæ memoriæ de appell.* Jure civili vero non niſi in certis cauſis & ipſo jure expreſſis. *c. Paſtoralis de appell.*

70. Jure Canonico omiſſo medio ad ſummum Pontificem appellare licet. *c. Dilecti filii* 66. *de appell. c. Si duobus eod.* Non vero jure civili appellari poteſt ad Principem omiſſo medio. *l.* 1. *ff. de appell.* §. 3. *l. Imperatores eod.*

71. Jure Canonico à ſententia Epiſcopi appellari debet ad Metropolitanum vel Papam. *c. Duo ſimul, de offic. ord. c. Ad*

Roma-

Romanam. 2. *q.* 6. Jure civili vero appellare licet ad Judicem ſæcularem. *Auth. Si quis litigantium* C. *de Epiſc. audient.*

72. Jure Canonico crimen confeſſus non poteſt appellare. *c. Cum ſpeciali* 61. *de appell.* Jure civili vero requiritur, ut etiam ſit convictus *l. obſervare, ubi Gloſ.* C. *Quorum appell. non recipiuntur.*

73. Jure Canonico appellatio non non ſuſpendit excommunicationem. *c. Præterea. c. Paſtoralis de appell.* Jure civili vero ſuſpendit, ut aliud quodcunque judicatum. *l.* 1. *ff. ad* S. C. *Turpi* §. 11. *l. fin.* C. *Si à non comp. Jud.*

CAPUT VIII.

Differentiæ in Libro tertio Decretalium occurrentes.

Tit. X.

1.

IN alienatione rerum immobilium Eccleſiæ alia ſolennitas jure Canonico, alia jure civili requiritur. *c. Sine exceptione* 12. *q.* 2. *Auth. Hoc jus porrectum.* C. *de ſacr. Eccleſ.*

Tit. XVII.

2. Jure civili venditor præciſe non tenetur dare rem venditam emptori, ſed ſufficit quod det intereſſe. *l.* 1. *ff. de act. emp.*

emp. & vend. l. Si traditio C. *eod.* At jure Canonico præciſè rem ipſam tradere tenetur ſecundum Hoſtienſem *in c. Cum Joannes de fid inſtrum.*

3. Si quis emit rem aliquam mea pecunia, ſed ſuo nomine jure civili habet jus in illa *l. Si ex ea pecunia* C. *de rei vindic. l. Qui vas ff. de furt.* At jure Canonico ſi res empta ſit pecunia fœnebri vendi & reſtitui debet pecunia. *c. Cum tu de uſur.* Idem eſt ſi aliena pecunia res empta ſit. *c. Non eſt putanda.* 1. *q.* 1.

Tit. XVIII.

4. Jure civili locator finito tempore locationis domum alii locare poteſt, etiam invito primo Conductore. *l. Ne cui* C. *de locato & cond.*

5. Jure civili Emphyteuta qui triennio Canonem non ſolvit expelli poteſt. *l.* 2. C. *de jure Emphyt.* At jure Canonico, qui duobus annis Canonem præſtare negligit Emphyteuſin amittit, permittitur tamen moræ purgatio. *c. Propter, de loc. & conduc.*

Tit. XXI.

6. Jure Canonico licitum eſt pignorare bona Eccleſiæ ſacra & Religioſa. *c.* 1. *de Pign.* Secus jure civili. *l.* 3. C. *Quæ res pign. oblig. poſſ.*

7. Jure civili fructus ex re pignorata

rata extenuant ſortem. *l.* 1. & 2. C. *de pig. act.* Sed in jure Canonico contrarium eſt in duobus caſibus. *c.* 1. *de feud. c. Conqueſtus de uſuris, c. Salubriter eod.*

Tit. XXV.

8. Jure Canonico ædificium ædificatum in ſolo alterius ex pecunia Eccleſiæ trahit ad ſe dominium ſoli favore Eccleſiæ. *c. Apoſtolicos.* 12. *q.* 2. Jure civili vero ædificium ſemper cedit ſolo. *l. Redemptores ff. de rei vendic. Inſtit. de rerum divis. §. Cum in ſuo.*

Tit. XXVI.

9. Jure Canonico, qui extremam voluntatem alterius diſpoſitioni committit, non videtur decedere inteſtatus. *c. Cum tibi de Teſtam.* Secus jure civili. *l. Illa inſtitutio ff. de hered. inſtit. l. Captatorias eod.*

10. Jure civili in teſtamento ſolenni ſeptem requiruntur teſtes, in Codicillis regulariter quinque. *l. Hac conſultiſſima* C. *de teſtam.* & *l. fin.* C. *de Codicillis.* At jure Canonico in relictis ad pias cauſas ſufficiunt duo vel tres teſtes. *c. Cum eſſes* 10. *c. Relatum de Teſtam.* Quod in omnibus locum habere aſſerunt nonnulli *Bart.* 104.

11. Jure Canonico in teſtamentis teſtes eſſe fœminæ poſſunt. *c. Quoniam. c. In literis, de teſt. & atteſt.* Non jure civili.

l. Ex

l. Ex eo 18. *ff. de Teſt. l. Qui teſtamento. ff. Qui teſtam. fac. poſſ.* In cauſis vero civilibus & criminalibus adhiberi honeſtæ fæminæ poſſunt ſecundum Leges & Canones.

12. Jure Canonico Clerici de bonis propriis teſtari poſſunt. *c. Sint manifeſtæ* 12. *q.* 1. *& c.* 1. 5. *ead.* At jure civili de quæſitis labore & induſtria ſua non poſſunt teſtari, ſed cedunt Eccleſiæ. *Auth. Licentiam* C. *de Epiſc.*

13. Jure Canonico uſurarius manifeſtus non poteſt teſtari niſi prius præſtita ſatisfactione de uſuris ablatis. *c. Quanquam, de uſur. in* 6. At jure civili videtur poſſe teſtari. *tot. Tit. ff. &* C. *de Teſtam. Inſt. quib. permit. fac. teſtam.*

14. Jure Canonico non valet indiſtinctè legatum rei alienæ. *c. Filius de Teſtam.* At jure civili diſtinguitur. *l. Cum alienam* C. *de Legat. l. Si res obligata ff. de Legat.*

15. Jure Canonico Monachus in hæreditate ſibi delata æquiparatur filio familias, ut Monaſterium poſſit adire delatam hæreditatem Monacho, ejusque conſenſus non ſit neceſſarius. *c. In præſentia, de prob. & l. Cum proponas* C. *de hæred. inſtit.* Sed jure civili videtur potius æquiparari Servo juxta dictam legem: *Cum proponas* Advertendum tamen, quod

quod cum Profeſſio paupertatis incapaces reddat ad proprium quippiam ſibi acquirendum, ſed omnia Monaſterio acquirantur, Monachum ſic comparari ſervo, at quo ad modum filio familias aſſimulari. *l. ult.* C. *de bonis quæ.*

16. Jure civili hæres filius non implens voluntatem defuncti privatur hæreditate, ſalva tamen legitima. *l. fin.* C. *de fidei comm. Auth. Hoc amplius eod.* At jure Canonico privatur etiam legitima. *c. Sylveſter* 11. *q.* 1.

16. Jure Canonico hæres tenetur ex delicto defuncti, licet ad eum nihil devenerit ex delicto defuncti. *c. fin. de ſepult. c. In literis de rapt.* Secus jure civili. *l.* 1. C. *Ex delict. defuncti l. In hæredem ff. de calumn.*

18. Jure civili hæres qui facit inventarium non tenetur ultra vires hæreditatis. *l. Scimus* C. *de jure deliber.* Sicuti tenetur non conficiens inventarium. *Auth. de Hæred. & falcid. & fin.* C. *de jure delib.* At jure Canonico ſive inventarium confecerit, ſive non, non tenetur ultra vires hæreditatis. *c. In literis, de rapt. c. Tua nos de uſur.*

19. Jure Canonico pro legitima filiorum conſequenda revocantur alienata per Parentes in fraudem liberorum, etiamſi alienatio facta ſit ex cauſa onerosa,

roſa, puta venditionis vel permutationis. *c. Raynutius de Teſtam.* Sed jure civili revocantur tantum alienata in fraudem ex cauſa lucrativa. *l. Nonusque adeo ff. Si à Parente quis fuer. manu.*

Tit. XXVII.

30. Jure civili mortuorum corpora extra civitatem ad ſepulturam efferenda ſunt. *l. C. de relig. & ſumpt. fun.* Sed jure Canonico fidelium defunctorum corpora non tantum in Urbe & Cœmiterio, ſed etiam in Eccleſia ſepeliuntur *c. Cum gravia & c. ſeq.* 13. *q.* 2.

21. Lege civili non ſunt ornamenta cum corporibus ſepulchro inferenda. *l. Et ſi quis* §. *Non autem ff. de relig. & ſumpt. funer.* At jure Canonico Patriarchæ & Archi-Epiſcopi cum Pallio ſepeliuntur. *c.* 2. *de auct. & uſu pall.*

Tit. XXX.

22. Secundum leges fructus intelliguntur & decimæ exhibentur deductis expenſis. *l. fructus ff. ſoluto matrimon. l. à Domino* §. *fin. de hæred. petit. & l. fundus* 5. *ff. familiæ Hercis.* At jure Canonico decimæ ſolvendæ ſunt integræ de omnibus omnino fructibus nulla impenſarum facta deductione. *c. Cum homines, c. Non eſt in poteſtate c. Tuo nobis de decim.*

23. Jure civili fit mora non ex re, ſed

ſed ex perſona, ſi interpellatus debitor congruo loco & tempore non ſolverit. *l. Mora ff. de verb. oblig.* At jure Canonico fit mora reipſa in tarda ſolutione decimarum. *c. Decimæ* 16. *q. c. Cum homines, de decim.*

Tit. XXXII.

24. Secundum leges juſta eſt cauſa divortii & ſolvitur matrimonium per votum continentiæ ab altero conjugum factum §. *Diſtrahuntur Novell. Authent. De nupt.* At ſecundum Canones ejusmodi votum abſque conſenſu comparis non eſt licitum. *c.* 1. *& ſeqq.* 33. 45. *c. Ex publico de converſ. conjug. c. Agathoſa.* 27. *q.* 2.

Tit. XXXIV.

25. Jure civili impubes, aut filius familias ſine Patris auctoritate voto non obligatur. *Si quis rem* §. *voto ff. de pollicit.* At jure Canonico votum ab impubere editum eſt validum & obligat. *c. Venientis de voto, c. Mulier* 32. *q.* 2.

Tit. XXXVI.

26. Jure Canonico dicitur locus Religioſus qui auctoritate Epiſcopi conſtructus aut conſectatus eſt. *c. Adhæc, de Relig. dom. c. Nemo Eccleſiam de Conſ. Diſt* 1. At jure civili Religioſus locus illatione mortuorum efficitur. *l. Cum in diverſis & l. Locum ff. de relig. & ſumpt.*

Tit.

Tit. XXXVIII.

27. Jure civili Patronus Laicus Eccleſiæ indignum præſentans ea vice privatur jure ſuo *Auth. de ſanctiſſ. Epiſ. coll.* 9. *cap. Si quis orat.* At jure Canonico Laicus non privatur. *c. Cum vos de offic. ord.* *c. Paſtoralis de jure patron.* Privatur tamen perſona Eccleſiaſtica indignum præſentans. *c. Cum in cunctis de elect.*

Tit. XXXIX.

28. Secundum Canones imponens nova & inſolita vectigalia privatur communione Eccleſiæ. *c. innovamus de cenſ. c. Paternarum* 24. *q.* 3. Secundum leges in exilium relegatur. *l. penult. C. Vectigal. nova inſtitui non poſſe.*

Tit. L.

29. Secundum Canones Clericis ſtudium juris civilis prohibetur. *c. Super ſpecula de privil.* Secundum leges vero omnibus id permiſſum eſt. *arg. l. Necnon §. Quod eis ff. Ex quibus cauſis major.*

CAPUT IX.

Differentiæ quæ in Libro quarto Decretalium occurrunt.

Tit. I.

I.

EX ſponſalibus inter conſanguineos contractis, licet nulla ſint, oritur

oritur tamen impedimentum publicæ honeſtatis. *c. Ad audientiam de ſponſal.* Quod jure civili oriri non videtur. §. *Si impoſſibilis Inſtit. de in util. ſtipul.* quamvis id expreſſe deciſum non reperiatur.

2. Ad ſponſalium ſolutionem ſecundum leges ſufficit unius tantum ſponſi diſſenſus. *l.* 1. C. *de ſponſal.* Non vero ſecundum Canones. *c.* 2. *de ſponſal. c. de illis de deſpons. impub.*

3. Qui puellam nec dum ſeptem annorum uxorem duxit, eamq; conatus cognoſcere, non tamen perfecit, non poteſt ſecundum Canones matrimonium contrahere cum conſobrina. *c. Juvenis de ſponſal.* Id vero jure civili prohibitum non reperitur: *Bart.* 110.

4. Jure civili pubertas ex annorum numero æſtimatur, qui in maſculo eſt decimus quartus, fœmella duodecimus. *l. fin.* C. *quando tutor eſſe deſin. Inſtit. quibus mod. tut. fin.* At jure Canonico ex habitu corporis & vigore naturæ deſumitur. *c. Puberes. c. de illis c. fin. de deſponſ. impub.*

5. Jure Canonico neque pœnæ, neque arrhæ promiſſio valet in matrimonio *c. Gemma.* 29. *de ſpons. & ibid. Gloſſ.* At jure civili arrhæ permittitur. *l. fin.* C. *De ſponſal.* Non vero pœnæ promiſſio. *l. Titia* 134. *ff. de verb. oblig.* 6. Se-

6. Secundum Canones matrimonium metu in conſtantem virum cadente ipſo jure nullum eſt. *c. Cum locum* 14. *&c. ſeq. de ſponſal. c. Significavit De eo qui duxit in uxor.* Jure vero civili valere videtur. *l. Si patre ff. De ritu nupt. l. Si mulier* 21. *ff. De eo quod metus cauſa.*

7. Matrimonium inter Tutorem & pupillam, cujus curam geſſit, damnatur jure civili. *l. Tutor ff. de ſponſal.* Permittitur vero jure Canonico. *DD. in cap. penult. de ſecund. nupt.*

8. Si incertum an maritus captus ab hoſtibus in vivis ſit, jure civili poteſt mulier poſt quinquennium alteri nubere. *l. Uxores 6. ff. De divort. Novell.* 22. §. *Sed etiam captivitatis.* At jure Canonico id non permittitur niſi certa ſit de morte prioris mariti. *c. In præſentia* 19. *De ſpons.*

9. Jure Canonico ad matrimonium contrahendum à valentibus loqui verba requiruntur, in cæteris conſenſus nutu declaratus ſufficit *c. Tuæ de ſponſal.* Jure civili vero ſufficit conſenſus quomodocunque declaratus etiam inter valentes loqui *l. nuptias ff. De R. I. l. cum fuerit ff. de condit. & demonſt.*

10. Jure civili præſumitur matrimonium inter cohabitantes ſimulque familiam tractantes. *l. in liberæ mulieris ff. de ritu*

ritu nupt. At jure Canonico non præſumitur matrimonium, ſed neceſſaria omnino eſt ſolennitas nuptiarum. *c. Illud de præſumpt.*

11. Jure civili mulier rapta non eſt deſponſanda raptori ſuo. *l. un.* §. *Sin autem C. de raptu Virg.* At jure Canonico id permittitur. *c. Accedens. de rapt.*

12. Secundum leges conſenſus Parentum requiritur ad filiorum matrimonium. *Inſtit. de Nuptiis init. l. Nec filium quidem famil.* C. *de nupt.* Non vero ſecundum Canones. *c. Cum apud De ſponſal.*

13. Jure Canonico Pater invitam filiam maritare non poteſt. *c.* 1. *de deſpons. impub. c.* cum *locum. De ſponſal.* Poteſt vero jure civili, niſi maritus perſona ſit indigna. *l. Sed quæ Patris ff. de ſponſal.*

14. Jure civili non licet viro Uxorem verberare. *l. Conſenſu* C. *de repud.* Corrigere tamen poteſt. *c. Si quid alteri* 7. *q.* 1. At jure Canonico Clericis (de Laicis non exprimitur) permiſſum eſt Uxores ſuas cuſtodire, ligare, verberibus & fame macerare *c. placuit, ut ſi* 33. *q* 2.

15. Jure Canonico ſententia in cauſa matrimonii ſine ſcripto ferri poteſt. *c. Albericus* 43. *de Teſtib.* Non vero jure civili. *l. fin. C. de ſententiis ex peric. recitandis.*

F Tit.

Tit. IX.

16. Jure Canonico tam ſervus, quam liber recte matrimonium contrahunt. *c.* 1. *de conjug. Serv.* At jure civili nec inter ſervos, nec inter Servum & liberam eſt matrimonium, ſed dicitur contubernium. *l. cum ancillis.* C. *de inceſt. nupt.*

Tit. XIII.

17. Jure Canonico poteſt unius confeſſio, quod contrahentes ſint affines matrimonium contrahendum impedire ad evitandum majus malum. *c. præterea* 12. *de ſponſal.* At jure civili unius teſtimonio non creditur. *l. Jurisjurandi. c. de Teſt.*

Tit. XIV.

18. Ad probandam conſanguinitatem Jure Canonico admittitur Teſtimonium de credulitate & auditu. *c. Quoties de Teſt. & atteſt.* Quod in jure civili non reperitur. *Bart.* 39.

19. In computatione graduum cognationis alia jure civili, alia jure Canonico gradatio ſervatur. *Bart.* 96. *Strein. Tit.* 8. *diff.* 9.

20. Jure civili affinitas contrahitur ex legitimis nuptiis etiam ſine copula *l. non facile* §. *affines ff. de grad. affin.* At jure Canonico ex ſola copula, ſive licita ea ſit, ſive illicita. *c. per tuas de probat. c. præterea de mulier de ſpons.*

Tit

Tit. XV.

21. Jure Canonico propter impotentiam, quæ impedit uſum matrimonii, ſi de ea conſtet, ſolvitur matrimonium. in dubio triennium exſpectandum eſt. *c. Laudabilem* 5. *de frig. & malefic.* At jure civili indifferenter triennii experientia ſumenda eſt. *Novell. de nupt. c.* 6.

Tit. XVII.

22. Jure Canonico omnis viri fœminæque illegitima conjunctio prohibetur. *c. Tanta. qui fil. ſint legit.* At jure civili Concubinatus quibusdam permittitur. §. *fin. Inſtit. De nupt. ff. de Concub.*

23. Jure Canonico per ſolum matrimonii contractum abſque confectione inſtrumentorum dotalium legitimantur filii naturales eorum, inter quos tempore ſuſceptæ prolis matrimonium eſſe poterat. *c. Tanta eſt. Qui fil. ſint legit.* At jure civili ad effectum legitimationis filiorum naturalium confici quoque debent inſtrumenta dotalia. §. *fin. Inſtit. De nupt. c. Per venerabilem. Qui fil. ſint legit.*

24. Jure Canonico filii legitimi cenſentur, qui ex matrimonio publicò & bona fide contracto ſaltem alterius Parentis nati ſunt, licet revera matrimonium ob impedimentum nullum fuerit. *c.* 2. *& penult. Qui fil. ſint leg.* At jure ci-

vili tales filii ſpurii habentur. *l.* 3. *C. ſolut. matrimon.*

25. Jure Canonico nati ex damnato coitu non poſſunt eligi ad honores & dignitates. *c.* 1. *de fil. Presbyt.* Secus eſt jure civili. *l. Spurii ff. de Decur. l. generaliter §. Spurios poſſe eod.*

26. Jure Canonico non licet viro dimittere Uxorem ſuam excepta fornicationis cauſa. *c. Præceptum & c. Si Uxorem* 32. *q.* 5. At jure civili pluribus ex cauſis repudium permittitur. *l. Conſenſu §. cauſas.* C. *De repud.*

27. Jure Canonico propter adulterium agitur tantum ad ſeparationem thori, amiſſionem dotis & donatorum propter nuptias *c. Tuæ de procur.* non excludit tamen intruſionem in Monaſterium. *c. Gaudeamus de converſ Conjug.* Sed jure civili adulterium olim pœna ſanguinis puniebatur. *l. Caſtitati.* C. *ad l. Jul. de adult.* Hodie adultera detruditur in Monaſterium. *Auth. ſed hodie.* C. *ad l. Jul. de adult.*

28. Jure Canonico maritus etiam poſt quinquennium de adulterio uxoris queri & agere poteſt ad ſeparationem thori. *c. Admonere* 33. *q.* 2. At jure civili poſt lapſum quinquennium non auditur. *l. miles §. adulterii reum ff. de adult.*

Tit.

Tit. XXI.

29. Jure civili mulier intra annum luctus tranſire ad ſecundas nuptias, idque ſine pœna non poteſt. *l.* 1. *&* 2. *C. de ſecund. Nupt.* At jure Canonico ſtatim marito mortuo alteri ſine metu pœnæ nubere poteſt. *c. Super illa & c fin. de ſecund. nupt.*

CAPUT X.

Differentiæ quæ in Libro quinto Decretalium occurrunt.

Tit. I.

1.

JUre civili accuſare nemo invitus tenetur. *l. un. C. ut nemo invitus.* At jure Canonico Clerici coguntur ad denunciandum Sacerdotum ſcelera. *c. quapropter* 2. *q.* 7. *c. Cauſam. Qui filii ſint legit.*

2. Jure civili quoties ex eodem delicto plures actiones concurrunt, una erit eligenda. *l. Senatus ff. de accus. l. qui ſervum alienum ff. de oblig. & act. l.* Nemo §. *quoties ff. de R. I.* Secus jure Canonico. *c.* 2. *& ult. de eo qui in uxor. dux.*

3. Jure Canonico juriſdictio delegati prorogari non poteſt de perſona in perſonam. *c. P. & G. de offic. deleg.* Poteſt vero jure civili. *l.* 1. *&* 2. *ff. de Judic.*

4. Jure civili Judex Laicus in cauſa

civili alium Judicem Laicum ſubſtituere poteſt. *l.* 1. *&* 2. *ff. de Judic.* Quod Jus Canonicum Clericis non permittit. *c. Si diligenti de for. compet.*

Tit. VII.

5. Jure civili de hæreſi cognoſcere poteſt Judex ſæcularis. *l. Quicunque C. de hæret.* At jure Canonico ſolus Epiſcopus vel Inquiſitor. *c. Ut officium inquiſitionis de hæret. in* 6.

6. Jure Canonico bona hæreticorum publicantur, iisque filii privantur. *c. Vergentis* 10. *de hæret. c. Cum ſecundum eod. in* 6. Non vero jure civili. *l. cognovimus. C. de Hæret. Auth. Idem eſt de Neſtorianis eod.*

Tit. XII.

7. Jure civili cuilibet licet occidere alium pro defenſione rerum ſuarum, ſi eas aliter defendere non poſſit. *l.* 4. *ad l. Aquil. l. Furem nocturnum ff. ad l. Corn. de Sicariis.* Quod jure Canonico Clericis prohibetur. *c. Suſcepimus de homic. & ibi Gloſſ.*

8. Jure civili datur poteſtas Patri occidendi adulterum cum filia, & marito uxorem in adulterio deprehenſam. *l. Patri* 20 *ff de adult. l. Marito* 24. *eod.* At jure Canonico neutrum licet. *c.* 1. *de homicid.*

9 Jure Canonico omnes ſimul vulnerantes unum, ſi moriatur, cenſentur ho-

homicidæ, licet conſtet cujus ictu occiſus ſit. *c. Præſentium de Clerico Percuſſore. c. Sicut dignum de homic. volunt.* At jure civili ſolus ille, cujus ictu interiit, cenſetur homicida. *l. Si in rixa ff. ad l. Cornel. de Sicar. l. Huic Scripturæ ff. ad l. Aquil.*

10. Jure Canonico vulnerans aliquem etiam in dubio, an ex eo vulnere is mortuus ſit non poteſt in ſacris ordinibus miniſtrare. *c. Ad audientiam 12. de homic.* At jure civili non tenetur tali caſu vulnerans de occiſo. *l. Huic Scripturæ §. Si ſervus ff. ad l. Aquil.*

11. Secundum Canones homicida Clericus deponendus, Laicus vero excommunicandus eſt. *c. Sicut dignum, de homicid.* Secundum leges vero aliter punitur. *l. Ejuſdem ff ad l. Cornel. de Sicar. l. un. C. de his, qui parent. vel liber. occid.*

12. Parricidæ aliam pœnam jure civili quam Canonico incurrunt. *l. un. C. de his qui patr. vel liber. occidunt. l. pen. ff. ad Pom. de parric. c. Lectorem 33. q. 2. c. 1. & ſeqq. de his qui fil. occidunt.*

13. Jure civili punitur, qui cauſam dedit arbortui, etiamſi fœtus non fuerit animatus. *l. 38. §. Qui abortionis ff. de pœn.* Jure Canonico aliter proceditur. *c. Sicut, de homic. c. Moyſes 32. q. 2.*

Tit.

Tit. XIII.

14. Jure Canonico haſtiludia & torneamenta prohibentur *c. 1. de torneam.* Jure civili vero tanquam felicis populi ſtudia permittuntur. *l. 1. C. de ſpectac.*

Tit. XIV.

15. Jure civili licitum eſt res ſuas armis tueri etiam præveniendo hoſtem. *l. 1. C. Unde vi. l. 1. c. Quando liceat unicuique ſine judicato ſe vindicare.* At jure Canonico non licet armis uti Clericis. *c. Ex multa, de voto*, nec iis tueri res ſuas. *c. 1. c. Quicunque 23. q. 8. c. Suſcepimus de homic.*

Tit. XVI.

16. Jure civili mulier non accuſat virum de adulterio. *l. 1. C. ad l. Jul. de adul. c. Apud miſericordem §. publico 32. q. 1.* Videtur id autem poſſe jure Canonico. *c. Tuæ De Procur.*

17. Secundum leges adultera poſt quinquennium commiſſi criminis accuſari à viro non poteſt. *l. miles 11. §. adulteri ff. de adult.* At ſecundum Canones poteſt etiam poſt plures annos poſtulare ſeparationem thori. *c. admonere 33. q. 2.*

18. Jure civili ſtuprum eſt coitus prohibitus cum Virgine, Vidua, puero & muliere ſoluta. *l. Stuprum ff. de adult. l. 3. ff. de concubi.* At Jure Canonico ſtuprum proprie eſt Virginis defloratio. *c. Lex 36. q. 1.*

q. 1. Licet quandoque etiam ſumatur pro adulrerio. *c. Nemo* 32. *q.* 4. *c. Idololatria.* 28. *q.* 1.

19. Jure civili fornicatio ſimplex videtur permiſſa. *l.* 1. C. *de donat. inter vir & uxo. l. In concubinatu ff. de concubinis.* At jure Canonico quælibet fornicatio damnatur. *c. Nemo* 32. *q.* 4. *c. de priori* 31. *de appell.*

20. Jure Canonico Virginem corrumpens dotabit eam & habebit uxorem. *c.* 1. *de adult.* Jure civili alia ponitur pœna. §. 4. *Inſtit de publ. Jud.*

Tit. XVII.

21. Jure Canonico raptus committitur tantum cum non deſponſata. *c. Cum cauſa de rapt. c. ſtatutum* 27. *q.* 2. Sed jure civili committitur etiam cum deſponſata. *l.* 1. C. *de rapt. Virg*

22. Jure Canonico Sacrilegus aliquando excommunicatione majore vel minore, aliquando pœna pecuniaria punitur prout eſt delictum. *c. Quisquis & aliis* 17. *q.* 4. Secundum leges vero pœna Sacrilegorum capitalis eſt. *l. Sacrilegii ff. ad l. Jul. peculatus & de Sacrilegis.*

23 Incendiariis alia pœna conſtituta eſt per leges, alia per Canones *l. Data opera* C. *de his qui accuſare non poſſunt. c. Si quis domum de injur. c. Cum devotiſſimam* 12. *q.* 2

Tit

Tit. XVIII.

24. Jure Canonico tenetur quis furem manifeſtare, nec quicquam eo nomine accipere poteſt. *c. Qui cum fure, de furt.* Secus jure civili *l. Si obturpem ff. de condict. ob turp. caus. l. ſolent. ff. de præſcr. verb.*

25. Jus Canonicum etiam animum furandi punit, jus civile non niſi opus externum regulariter loquendo. *c. Tres perſonas junct. Gloſſ. l. Vulgaris §. Qui furti ff. de furt.*

Tit. XIX.

26. Jus Canonicum omnem uſuram prohibet. *c.* 3.4.5. 7. 10. *de uſur.* Jus civile aliquam permittit. *l. Ejus C. de uſur. l. Placuit ff. eod.*

Tit. XX.

27. Secundum Canones pœna falſi multiplex eſt. *c. Ad falſarior. de crim. falſi.* Secundum leges in homine libero eſt deportatio, & omnium bonorum publicatio: in ſervo ultimum ſupplicium. *l. 1. §. fin. ff. de falſ.*

28. Jure civili non punitur de falſo, qui falſis inſtrumentis utitur, ſi pœniteat. *l. Si falſos C. ad l. Corn. de falſ.* Secus Jure Canonico. *c. Dura. c. Ad falſarior de crimine falſ.*

Tit. XXI.

29. Sortes à jure civili pluribus modis

dis permittuntur. *l. Sed cum ambo ff. de judic.* Jure Canonico ſortes diviſoriæ non permittuntur in electionibus ad dignitates & officia Eccleſiaſtica. *c. ult. de Sort.* licet in cæteris electionibus permittantur. At ſortes conſultoriæ & divinatoriæ omnino prohibentur. *c. ſortes 26. q. 5.*

Tit. XXII.

30. De Jure civili non tenetur quis delicto obviare & alium defendere niſi ſit ſubjectus poteſtati, ut filius, ſervus vaſallus. *Gloſ. in l. Culpa caret ff. de Reg. Jur.* Jure Canonico omnes, qui poſſunt ad impediendum alterius delictum tenentur. *c. Dilecto de ſent. excommunic. in 6. 23. q. 3. c. 7. & 8.*

Tit. XXVII.

31. Jus Canonicum ſolennem pœnitentiam vel pœnam pecuniariam imponit Blaſphemis. *c. 2. de maledicis.* Jus civile pœna mortis affici blasphemos jubet. *Non item ut non luxur. homines §. Et quoniam & ſeq.*

Tit. XXXVI.

32. Jure Canonico Actio injuriarum ad hæredes tranſit. *c. In literis de raptor.* Non item Jure civili *l. ſi eum §. qui l. injuriarum ff. ſi quis caution. in Jud. ſuſten.*

Tit. XXXVII.

33. Promittens aliquid dare ſub pœna,

na, ſi partem non dederit, Jure civili ad totam pœnam obligatur. *l. In executione* 85. §. *Item ſi ita ff. de verb. oblig.* Secus jure Canonico. *c. ſuam de pœn.*

34. Aliæ pœnæ jure Canonico, aliæ jure civili infliguntur. *c. Sicut diſt.* 68. *c. Placuit diſt.* 18. *c. Ad reprimendam de offic. ord. l. Si quis forte* §. *Nunc genera cum ſequentibus ff. de pœn.* Pœnæ ex præſcripto Canonum ſunt: 1. Degradatio & Traditio Curiæ ſæculari. 2. Detruſio in Monaſterium. 3. Depoſitio ſimplex. 4. Suſpenſio à divinis. 5. Excommunicatio. 6. Suſpenſio ad tempus. 7. Privatio officii temporalis tantum. 8. Privatio communionis tantum. 9. Pœnitentia. 10. Carcer ſive temporalis ſive perpetuus. 11. Traditio curiæ ad ſervitium. 12. Pœna verberum. 13. Relegatio ad triremes. Pœnæ à jure civili ſtatutæ ſunt: Damnum, exilium, vincula, verbera, talio, ignominia, ſervitus & mors.

35. Jure civili quodcunque crimen ad evitandam pœnam transactione finitur. *l. Tranſigere* C. *de transact.* Non vero jure Canonico ſi ſit de rebus ſpiritualibus interveniente aliquo temporali. *c. Conſtitutus. c. Super eo. c. Præterea* 10. *de transact. tit. de Simon. &* 1. *q.* 1. *per tot.*

36. Sce-

36. Scelus contra naturam per Canones non punitur ſupplicio mortis. *c. Clerici de exceſſ. Prælat. c. Flagitia* 32. *q.* 7. Secus ſecundum leges. *l. Cum vir nubit in fæminam. C. ad l. Jul. de adult. Autb. ut non luxuri. cont. nat.* §. *Præcipimus.*

37. Inceſtus & adulterium aliter jure Canonico, quam civili punitur. *c. Relegentes* 23. *q.* 5. *Auth. Sed hodie C. de adult.*

38. Jure Canonico Monacham carnaliter cognoſcens, ſi Clericus ſit, deponitur, ſi Laicus, excommunicatur. *c. Si quis Epiſcopus.* 27. *q.* 1. *c. Si quis Sacerdos.* 30. *q.* 1. Jure civili vero Laicus capitali pœna feritur. *l. Si quis non dicam. C. de Epiſc. & Cler.*

39. Malefici vel divinitatores alia pœna jure Canonico, alia civili plectuntur. *c. Qui divinationes* 26. *q.* 5. *l. Nemo. l. Nullus C. de malef. & mathem.*

40. Jure civili nemo debet in pœnam bullari, ſeu in fronte ſignari *l. Si quis in metallum C. de pœn.* At jus Canonicum id aliquando permittit. *c. Ad audientiam de crim. falſi.*

41. Convictus de libello famoſo occulte expoſito ſecundum leges capite punitur. *l. un. C. de famo libel.* Secundum Canones autem verberibus ſubijcitur. *c. Qui in alterius & ſeq.* 5. *q.* 1.

42. Jure

42. Jure Canonico Epiſcopum à propria ſede eijciens, vel comprehendens aut percutiens, vel qui contra ſacras perſonas enormia committunt excommunicantur, & omnium bonorum confiſcatione puniuntur. *c. Si quis deinceps* 17. *q.* 4. *c. Si quis rapuerit* 27. *q.* 1. At jure civili damnatorum bona hæredibus reſervantur. *l.* 1. §. *de bon. damn.*

43. Jure civili nulla pœna ultra quadruplum excedere debet. §. *Omnes autem actiones. Inſtit. de action.* Secus jure Canonico *c. Quisquis* 17. *q.* 4. *c. Cum devotiſſimam.* 12. *q.* 2.

44. Deſertori bellum aut fugienti jure Canonico pœna conſtituta eſt infamia. *c. Infames* 6. *q.* 1. Jure civili autem capitale ſupplicium. *l. Omne delictum* §. *Qui in acie ff. de re militari.*

CAPUT XI.

Origo & Incrementum Juris Canonici ſeu Canonum Eccleſiaſticorum.

Quatuor cœtus Apoſtolorum. Canonum & Conſtitutionum Apoſtolicarum auctoritas. De Codice Canonum. De collectione diverſorum. De Decretis Burchardi

chardi Wormacienſis, Volumine Decretorum Ivonis Carnotenſis, & Concordantia diſcordantium Canonum Gratiani. De compilatione prima, ſecunda, tertia, quarta & quinta, & de Decretalibus Gregorii IX. Libro ſexto, Clementinis & Extravagantibus.

I.

JUs Canonicum in ipſis ſtatim primordiis naſcentis Eccleſiæ condi cœpit. Apoſtoli enim poſt Aſcenſionem Domini quatuor præcipuè cœtus juxta gloſſam ordinariam *in c. 1. Act. Apoſt.* coëgiſſe in actibus Apoſtolicis leguntur, in quibus Religionis negotia tractarunt, & ea quæ Eccleſiæ regendæ utilia eſſent, conſtituerunt, Canonesque ab omnibus Chriſti fidelibus obſervandos confecerunt.

An vero hi cœtus dicendi ſint Concilia Oecumenica, an particulares conventus, videtur de nomine potius, quam de re eſſe quæſtio. Si enim ſpectetur materia, quæ agitabatur, dicenda erunt Concilia univerſalia, cum fidei negotium, quod in illis tractatum eſt, ad omnes Chriſtianos ſpectet; Si autem convocatio attendatur, cum ea non fuerit omnibus, quorum intererat, indicta,

dicta, particulares Conventus appellandi erunt. Poterant tamen pauci Apoſtoli, qui iis interfuerunt de fidei negotiis tuto ſtatuere, cum peculiaribus Spiritus ſancti donis & gratiis donati fuerint.

Primus ergo cœtus poſt Aſcenſionem Domini collectus fuit Hieroſolymis anno Chriſti trigeſimo quarto ſecundum Baronium, vel ut computat Philippus Labbè trigeſimo tertio in domo Mariæ Matris Joannis, ubi congregatis Apoſtolis cum aliis ferè centum viginti ſuffectus eſt divina ſorte Mathias in locum Judæ proditoris. *Act.* 1. 15. Præſedit huic cœtui S. Petrus; Et licet plures congregati eſſent ex populo, hi tamen non habebant jus ſuffragii, ſed tantum deſideria ſua, & virtutis teſtimonia depromebant.

Secundus cœtus habitus eſt quoque Hieroſolymis anno à Nativitate Chriſti 34. vel ſecundum Labbé 33. poſt Spiritus ſancti miſſionem, ob primam diſcordiam natam in Eccleſia ex eo, quod Græci, id eſt, Judæi in Græcia, vel Provinciis, ubi Græcè loquebantur, degentes (nam gentilibus tum temporis oſtium Eccleſiæ nondum patebat) conquererentur de Hebræis, id eſt, indige-

nis

nis Palæſtinis, quod viduæ eorum in quotidiano Miniſterio, hoc eſt, ſervitio menſarum & eleemoſynarum diſtributione negligerentur, neque his ſubveniretur, ut viduis hebræis *Act.* 6. *v.* 1. Quare cum æquum non eſſet Apoſtolos derelinquere verbum DEI, & miniſtrare menſis, conceſſerunt multitudini diſcipulorum jus præſentandi ſeptem ad hoc miniſterium idoneos, qui etiam ex hac conceſſione indultâ non vero ex jure *Bar. ad an.* 34. *n.* 343. & 287. & *an.* 35. *n.* 1. *Bell. l.* 1. *de Cler.* elegerunt ex ſeptuaginta diſcipulis Domini *Epiph. l.* 1. *c.* 21. ſeptem viros boni teſtimonii, quos Apoſtoli per impoſitionem manuum Diaconos ordinarunt. *Conc. Carth.* 4. *c.* 1. *de Sacr. non iter. Bellar. de Sacr. Ord. l.* 1. *c.* 6. Non ut menſis tantum communibus miniſtrarent, prout docuit *Sebaſt. Cæſar de Eccleſ. Hierar. diſp.* 9. §. 1. *Vaſq.* 3. *p. in par.* 3. *diſp.* 236. *c.* 4. aliique nonnulli, ad hoc enim opus non erat tam ſollicitâ electione, & ritu illo ſacro imponendi manus, ſed ut miniſterio etiam Altaris præficerentur; Unde in Eccleſia uſus inolevit, ut Diaconi ad ſacrificium offerendum omnia diſponant, locum, hoſtiam & calicem præparent, ac Sacerdotibus offerentibus aſſiſtant. *c. Perlectis* §. *ad Diaconum Diſt.* 25.

Quin etiam vivificum Chriſti ſanguinem communicantibus præbebant teſte Juſtino *Apol. 2.* Cypriano *ſerm de lapſis* & Ambroſio *lib. 1. Offic.* Menſis vero communibus miniſtrabant non inferendo cibum potumque, ſed dividendo eleemoſynas inter egenos pro ſingulorum neceſſitatibus. *Baro l. c.* Quod munus etiam ſequentibus ſæculis Diaconos obiiſſe teſtantur S. Hieronymus *in Ezech. c.* 48. S. Ambroſius *de offic. Eccleſiaſt.* aliique.

2. Tertius Apoſtolorum cœtus, ex quo deſumpta eſt Oecumenicorum Conciliorum formula in Eccleſia obſervata: *Viſum eſt Spiritui ſancto ac nobis. Act.* 15. celebratus anno Chriſti 49. ut exiſtimat Labbé, vel ut alii 51. Claudii Imp. 9. Hieroſolymis, unde & Concilium Hieroſolymitanum appellari ſolet, cui interfuerunt Petrus ut Præſes & Caput, Paulus, Joannes (ita colligitur ex Epiſtola Pauli *ad Galat. c.* 2.) & Barnabas, atque Seniores, qui caſu aderant Hieroſolymis. In hoc Concilio agitata eſt quæſtio, & dirempta lis de Circumciſione à Gentilibus converſis ſimul cum Baptiſmate recipienda *Act.* 15. Statutum enim eſt, ut ex Gentilibus converſi non circumciderentur, nec alia cæremoniali lege Judaicâ obligarentur, ſed abſtinerent ſolum

lum ab immolatis ſimulacrorum & ſanguine, ſuffocato, & fornicatione; Atque hæc fuerunt prima Juris Eccleſiaſtici decreta, quibus tria, quæ in lege Moſaica obſervata fuerant, fidelibus cuſtodienda præcipiuntur: Primum, ut abſtineant ab immolatis ſimulacrorum, ſeu idolothytis, iſt eſt rebus Idòlis immolatis *Orig. in Ep.* 1. *ad Rom.* ne nimirum participes fiant menſæ Dæmoniorum. Eamq; ob cauſam ſequentibus ſæculis varia Concilia & SS. Patres idolothyta vehementer execrantes hoc Decretum quoque confirmarunt; Ita ut S. Auguſtinus dicat de bono conjugali. *c.* 16. *Satius eſſe mori fame, quam idolothytis veſci.* & citatur. *c. Sicut.* 32. *q.* 4.

Secundum & tertium eſt, ut abſtineant à Sanguine & ſuffocato, quod etiam habetur Can. 64. Apoſt. & confirmarunt Concilium Gangrenſe relatum in *cap. Si quis carnem Diſt.* 30. Arelatenſe ſecundum *Can.* 2. Synodus Sexta *cap.*67. aliaque apud Antonium Auguſt. *in Epito.l.* 21. Verum quæri hic poterit, cum præceptum illud ſit Moſaicum cæremoniale, ut patet ex Deut. *c.* 2. Levit. *c.* 7. *&* 17. 1. *Reg. c.* 14. cur Concilium id imponere voluerit Chriſtianis, quibus ciborum delectus eſt vetitus, ut probat Ba-

ronius ad annum 174. n. 32. & alibi? Reſpondet Balſamon *in Can.* 67. *Synodi Sextæ* & Turrianus pro Canonibus *l.* 1. *c.* 5. Præceptum illud Chriſtianis impoſitum eſſe, ut facilius Judæi & Gentiles in unum Chriſtum lapidem angularem nečterentur, ut inquit S. Auguſtinus contra Fauſtrum *lib.* 32. *c.* 13. & in unum populum coaleſcerent; Ceſſante verò cauſa infirmitatis Judæorum præceptum quoque exoleviſſe. Verum licet ſic rečte aſſignaretur cauſa prohibitionis fačtæ à Concilio illo Hieroſolymitano, non tamen cauſa per hoc redditur, cur poſterioribus temporibus, quando jam ratio allata ceſſaverat, præceptum à Conciliis & Patribus confirmatum ſit. Quapropter Gonzalez Tellez in apparatu ad Decretales num. 37. aſſignat aliam cauſam hujus Decreti ex Tertulliano *in Apol. c.* 9. & Minutio in Očtavio deſumptam, nimirum cum primis Eccleſiæ ſæculis Ethnici criminarentur Chriſtianos, quod in Sacrificiis ſanguinem haurirent occiſorum infantum, audiverant enim ab iis ſub ſpeciebus panis & vini carnem & ſanguinem ſumi; Ideo Concilia & antiqui Patres, ut oſtenderent fideles ab omni crudelitatis ſpecie alienos eſſe, præcepiſſe ut ſanguine & ſuffocato abſtinerent.

Quar-

Quarta Synodus habita eſt Hieroſolymis anno Chriſti 56. vel ut alii 58. Cui ſolus Jacobus cum Paulo & Senioribus interfuit. *Act.* 21. In hac Synodo confirmata ſunt decreta de gentibus ad fidem converſis ſuperiore Concilio *Act.* 15. ſtatuta, & Judæis credentibus permiſſus eſt ad tempus uſus legalium, dummodo ſpem ſuæ ſalutis in illis non collocent, ut nimirum Synagoga paulatim cum honore ſepeliretur, & non ſtatim ut impia & mortifera damnaretur.

3. His decretis in dictis Apoſtolorum cœtibus confectis, acceſſerunt 50 Regulæ *Canones Apoſtolorum* nuncupati quos B. Clemens Romanus Apoſtolorum coætaneus & S. Petri diſcipulus ac Succeſſor græcè conſcripſit. Verum controvertitur de auctoritate iſtorum. Gelaſius Pontifex in Concilio Romano Anno 494. apocryphos eſſe declarat, *c. Sancta Eccleſia Diſt.* 15. *&c. c.* 1. *&* 2. *Diſt.* 16. At Tertullianus lib. adverſus Praxeam, & S. Athanaſius in Synopſi numerat eos inter agiographos; Joannes Damaſcenus quoque inter ſacras Scripturas eos ponere videtur. *l.* 4. *de fid. orthod. c.* 18. Litem hanc dirimi poſſe putat Bellarminus *de Script. Eccles. n.* 92. ſi dicatur Canones legitimos eſſe ſolum quinquaginta

priores, quos ex Apoſtolicis traditionibus congeſſit & græcè conſcripſit, ut dictum, Clemens Papa, ac poſtmodum anno 526. latinè reddidit Dionyſius Scytha Abbas Romanus cognomento *Exiguus*. *Baron. an.* 102. *Barb. in c.* 1. *Diſt.* 16. Reliquos vero poſteriores eſſe apocryphos, cum ex illis nonnulli à Græcis doloſè ſuppoſiti ſint, nonnulli etiam ab Hæreticis corrupti, ut patet ex Can. 65. de Sabbato non jejunando, & 67. de baptizatis vel ordinatis ab hæreticis, & Can. ult. de numero librorum ſacrorum. Qui tamen poſteriores ferè omnes, præter prædictos, vel in literis Apoſtolicis, vel in Decretis Conciliorum, vel in ſcriptis SS. Patrum confirmati inveniuntur, ut oſtendit Ganzalez *l. c. n.* 42. ideo ex horum auctoritate, licet non ex origine ſua recipi pro authenticis poſſunt.

4. Nec obſtat 1. Quod ex prioribus 50. videatur quintus Canon ſtatuere pœnas ſegregationis & depoſitionis in Epiſcopum, Presbyterum & Diaconum, qui Religionis prætextu ſuam dimiſerit Uxorem; Quia non præcipitur, ut conjugatus Clericus maritali commercio Uxori ſuæ cohabitet, ſed ut ipſius curam habeat, eamque honeſtè ſuſtentet juxta

ta præceptum S. Pauli 1. *ad Timoth. c.* 5. & exemplum S. Petri 1. *Corin.* 9.

Nec obſtat 2. quod Canon 45. & 46. Baptismum ab hæreticis collatum indiſcriminatim reprobare videatur; Quia rejicitur ibi Hæreticorum baptiſmus alia, quam inſtituta eſt à Chriſto, & utitur Eccleſia, formâ collatus, quale erat baptiſma illud tempore Apoſtolorum in tribus Patribus, ſeu in nomine trium principii expertium, aut trium filiorum, vel trium Paracletorum, vel in morte Domini collatum, ut patet ex Can. 49. & 50.

Nec obſtat 3. Quod S. Zepherinus Pontifex prima ſua Epiſtola 60. vel ut alia habet lectio, 70 Sententias ab Apoſtolis præceptas eſſe ſcribat, quodque Can. 2. Sextæ Synodi univerſalis 85. Canones Apoſtolorum approbentur. Nam inprimis Epiſtola illa Zepherini viris eruditis ſuppoſititia videtur; Deinde 60 vel 70 illæ Sententiæ 50 Canonibus Apoſtolorum continentur. *Turrec. l.* 1. *c.* 20. vel, ut putat Bellarminus *de ſcript. Eccleſ. n.* 92. fortaſſis erratum fuit in numero ſententiarum vitio librariorum. Demum ſexta Synodus univerſalis nihil de numero horum Canonum definivit, quia nullos Canones edidit, ut patet Act.

Act. 4. & 5. Concilii Nicæni II. allegatus autem Canon ſecundus eſt illegitimi Conciliabuli in Trullo habiti. *Bellarm. l.* 1. *de Conc. c.* 7.

7. Acceſſerunt Decretis Apoſtolicis conſtitutiones quoq; Apoſtolorum ab eodem Clemente Romano S. Petri Diſcipulo octo libris comprehenſæ,ut titulus præfert, multiq; exiſtimant,quamvis ſub Judice lis ſit,quis earum ſit auctor;Hoc certum videtur antiquiſſimum eſſe &ut exiſtimat de Marca *Concord. l.* 3. *c.* 2. codicem illum erudito ſcriptori, qui tertio ſaltem ſæculo floruerit, vindicandum. Multa quidem utilia continent; magnoque in pretio à Græcis veteribus fuerunt; ut non dubitet Gabriel Albaſpineus Epiſcopus Aurelianenſis *l.* 1. *Obſerv. c.* 13. quin olim Eccleſia Græca eas pro legibus, manuali, pontificali ſeu rituali, ut vocant codice habuerit. Æthiopes quoque eos libros vere Apoſtolicos æſtimare teſtis eſt Bellarminus *de ſcript. Eccl. in Clemente, n.* 92. At vero à poſterioribus Græcis in Concilio Trullano *Can.* 2. tanquam ab hæreticis depravatæ reijciuntur. Nec magnæ ſunt auctoritatis in Eccleſia latina, quod in iis nævi quam plurimi reperiantur, & ab hæreticis græculis multa perperam relata, nonnulla adulterata atque

que corrupta fateantur Baronius, Bellarminus; Petronius, Sirmondus, Petavius; Labbé aliique ſcriptores Catholici.

6. Subinde cum inſequentes Eccleſiarum Rectores ad exemplum Apoſtolorum in rebus controverſis & ambiguis vel Synodi alicujus, vel S. Pontificis definitionem exquirerent, decretaque literis, ne oblivioni traderentur, conſignarent, factum eſt, ut numerus Conſtitutionem & Canonum, non alio quam temporis ordine annotatorum in ingentem molem excreverint. Ex quibus proinde pro faciliori eorundem notitia & uſu compoſita eſt Collectio, quam Nicolaus Papa *in cap. Si Romanorum diſt.* 19. *Codicem Canonum* vocat, & Regulæ illæ, quæ à Leone IV. *in c. de Libellis diſt.* 20. recenſentur. Hunc Codicem Canonum dono dedit circa annum 787. Adrianus primus Pontifex Carolo Magno, qui eos obſervari in Gallia, & capita Decretorum in Capitulare Aquisgranenſe confectum anno 789. referri juſſit. *Sirmundus tom.* 2. *Conc. Gall. ad annum* 787. Hujus Codicis auctorem complures volunt Dionyſium eſſe Exiguum. Hic enim Dionyſius Monachus Scytha natione, ſed moribus Romanus in utraque lingua

do-

doctiſſimus, ut refert Caſſiodorus *de divinis lect. cap.* 23. Cognomento *Exiguus* circa annum 526. fecit collectionem ſacrorum Canonum Græcis in latinum idioma translatis, in qua Præſulum ſedis Apoſtolicæ conſtituta incipiendo à Syricio uſque ad Hormisdam complexus eſt, & in aliquem redacta ordinem titulis ſuis diſtinxit, ut ipſemet teſtatur in Epiſtola ad Julianum Presbyterum, quibus deinde addita ſunt Decreta Gregorii II. *Petrus de Marca lib. 3. c. 3.* Sub idem tempus elaboravit Fulgentius Ferrandus Diaconus Carthaginenſis aliam collectionem, in qua citantur ſolum, non recitantur Canones diverſorum Conciliorum, quod opus Creſconius in ſua collectione *Breviarium* appellat, & mentionem illius facit Baronius *ad an.* 527. *n.* 87.

Hunc ſecutus Martinus Ordinis S. Benedicti ex Abbate Monaſterii Dumienſis Eccleſiæ Braccarenſis Epiſcopus, Pannoniâ oriundus *Greg. Turon. Hiſt. Franc. l.* 5. *c.* 38. qui poſtquam ſcripſiſſet anno 571. *Collectionem Canonum* ex græcis Synodis, vivere deſiit circa annum Chriſti 573 prout Baronius teſtatur. Hos Canones ex iſta Martini Braccarenſis collectione

lectione transſcriptos citat plerumque Gratianus in Decreto ſuo ſub nomine Martini Papæ, pro ut oſtendit congerendo textus Antonius Auguſtinus in Gratian. *Dial.* 10. 11. & 12. Deinde Creſconius Epiſcopus Africanus dedit ad Liberium Pontificem Nomorenon ſeu Concordiam Canonum, vel librum Canonum ut eſt in MS. in quo explicat, quibus Synodorum & Epiſtolarum Decretalium locis cauſæ illæ, quarum proponit titulos, tractentur. Hos ſecutus eſt Iſidorus quidam Hiſpanus, qui ex antiquorum Pontificum Epiſtolis, & Conciliorum Canonibus, facto initio à Canonibus Apoſtolorum uſque ad Concilium Hiſpalenſe ſecundum, quod celebratum eſt anno Chriſti 657. collectionem confecit.

7. Sed duæ hic oriuntur quæſtiones; Prima eſt, quis fuerit Iſidorus ille, & auctor hujus collectionis? Altera, quæ ſit auctoritas Epiſtolarum in hac Collectione comprehenſarum? Ad primum certum videtur non fuiſſe Compilatorem Iſidorum Epiſcopum Hiſpalenſem, prout nonnulli exiſtimant, tum quia meminit in opere ſuo Concilii Toletani II. habiti anno 975. & Concilii VI. celebrati anno 681. adeoque ſcripſit quadragin-

draginta & pluribus annis poſt obitum Iſidori Hiſpalenſis, qui vivere deſiit 636. Tum quia inſeruit Collectioni ſuæ Epiſtolas Gregorii II. & III. nec non Zachariæ, qui poſt annum 700. in Sede Apoſtolica ſederunt. Neque etiam hæc Collectio inter opera Iſidori Hiſpalenſis à SS. Braulio & Ildephonſo, nec non à Grialio & Loäyſa, qui ea ex vetuſtis exemplaribus luci dederunt, recenſetur. Quare alii viri docti M. S. Codices ſecuti non improbabiliter putant, Iſidorum Mercatorem Epiſcopum Setubenſem Collectionis hujus auctorem fuiſſe, quod confirmat Chronicon Juliani Toletani editum Pariſiis à Laurentio Ramiretio, in quo refertur Iſidorum iſtum Epiſcopum Setubenſem ope cujusdem Monachi Compilationi operam dediſſe obiiſſeque anno 805. Et Luitprandus in Chronico Anno 719. his verbis: *Iſidorus Setuvitanus, qui interfuit Concilio 16. Toletano compoſuit ordinem Concilii, & collectionem Conciliorum, quæ dicitur Iſidori Peccatoris.* Quod vero Compilator iſte à nonnullis Iſidorus *Peccator* appelletur, factum id eſſe cenſendum eſt, quod olim Epiſcopi quidam ſe ipſos in Conciliis *Peccatores* in-

inſcribere conſueverint, ut patet ex Concilio Turonenſi I. Pariſienſi III. Turonenſi II. & Matiſconenſi I. quod eo pronius eſt ſuſpicari factum hic fuiſſe ob utriusque nominis ſimilitudinem, cum duabus ſolum literis mutatis *Mercator* ſit *Peccator*.

8. Quod attinet ad auctoritatem Epiſtolarum illarum Decretalium, quæ in hac Collectione proferuntur, defendunt nonnulli, quos inter præcipui ſunt Franciſcus Turrianus & Severinus Binnius, genuinas eſſe illorum Pontificum, quorum nomina præferunt. Alii eruditiſſimi Scriptores Catholici, ut Baronius, Bellarminus, Peronius, Sirmondus, Petavius, Philippus Labbè rectius eas velut indubitatas non admittunt, vel ut confictas plane reijciunt. Ad hoc moventur variis inducti rationibus. 1. Quod elegantiam & nitorem ſecundi Sæculi, quo datæ dicuntur, non referant. 2. Quod in omnibus Epiſtolis idem ſtylus eademque ſcribendi norma ſervetur, ut non à pluribus, ſed ab uno conſcriptæ eſſe videantur. 3. Quod ex uſu vulgatæ ſcripturarum verſionis frequentiſſimè arguatur poſt S. Hieronymi ætatem exaratas eſſe. 4. Quod S. Hieronymus earum non meminerit in Catalo-

go

go Scriptorum Eccleſiaſticorum, adeoque ipſi incognitæ fuerint. 5. Quod Dionyſius Exiguus, qui veterum Pontificum Epiſtolas ſumma diligentia collegit, illas tamen in Compilatione ſua omiſerit. 6. Demum, ut primus obſervavit Antonius Auguſtinus in Notis ad Capitula Hadriani, quod in Epiſtolis illis reperiantur ipſa Legum Imperatorum verba & ſcholia quædam, quæ ſub Aniani nomine extant ad Codicem Theodoſianum, cum tamen Pontifices, quibus Epiſtolæ adſcribuntur duobus & tribus etiam ſæculis editionem Codicis illius præceſſerint. His motus argumentis Bellarminus *l.* 1. *c.* 14. *de Rom. Pontif.* inquit, has Epiſtolas *indubitatas eſſe affirmare non audeam.* Et Baronius *ad annum* 862. *n.* 5. *Ex multis eas reddi ſuſpectas Epiſtolas.*

9. Poſt Iſidorum ſcripſit S. Burchardus ex Monacho S. Benedicti Lobii Epiſcopus Wormatienſis Patria Haſſus circa annum Chriſti 1020. viginti libros Decretorum, meliori quam Iſidorus ordine Conciliorum Canones, Pontificium Epiſtolas, SS. PP. Sententias, & Imperatorum ſanctiones digerendo; Plurima enim, quod nemo ante illum fecerat, ex Digeſtis, Codice & Novellis tran-

tranſcripta in Collectionem ſuam retulit. Poſt illum aliam fecit Collectionem Deusdedit Cardinalis; quam Polycarpus ſcripſit; ejusque meminit Baronius Tom. II. anno 1086. Ac ſub idem ferè tempus ſuam quoque edidit Anſelmus Mantuanus Epiſcopus Lucenſis, de quo Bellarminus *de Script. Eccles.*

Poſt hos Ivo Gallus ex Præpoſito Monaſterii Quirini Belvacenſis Ordinis Canonicorum Regularium S. Auguſtini Epiſcopus Carnotenſis edidit Volumen Decretorum circa annum Chriſti 1090. in quo multa quoque ex Pandectis & Codice Juſtiniani admiſcuit, quod volumen in compendium contraxit Hugo Catalaunienſis & *Pannoniam* ſeu *Panormiam* appellavit.

Demum omiſſis aliis Photii, Harmenopoli, Siagrii & aliorum Gratianus Monachus Benedictinus videns multa in aliorum Collectaneis vel ſuperflua, vel contraria congeſta eſſe, multaque etiam in iis deſiderari, ex cæterorum Collectionibus magnum volumen compilavit, quod *Concordantiam diſcordantium Canonum* inſcripſit, propterea quod diſſidentes inter ſe Canones conciliarit. Sed de hoc Auctore ejusque opere uberius infra. Cum

Cum vero nova paſſim Concilia in Eccleſiis celebrarentur, & novæ quotidie ederentur Conſtitutiones, nonnulla etiam ex antiquis Conciliis & Decretalibus in Gratiani volumine omiſſa notarentur, Bernardus Balbus Præpoſitus Papienſis ac poſtea Epiſcopus primum Faventinus, deinde Papienſis novas illas Decretales uſque ad Cœleſtinum III. in unum corpus inſertis plurimis antiquorum Canonibus & Epiſtolis, redegit, & hæc *Prima* dicta eſt *compilatio Hoſtie. Jo. Andr. in Proœm, Decret.* Hanc deinde excepit *Secunda compilatio* tentata quidem à Giliberto Abbate, & Alano Epiſcopo Altiſſiodorenſi, ſed perfecta à Magiſtro Joanne Gallenſi ſeu Walenſi, prout appellat eum Jo. Andr. *in Proœm, Decr. n. 16.* Volterris nato quæ pertingit, uſq; ad Innocentii III. tempora. Iſtam ſubſecuta eſt *Tertia compilatio* primum à Bernardo Archi-Diacono Compoſtellano privata auctoritate facta Romæ, unde & *Romana* dicta eſt, ac ſubinde à Petro Beneventano Subdiacono & Notario Innocentii III. ejusdem Innocentii juſſu abſoluta fuit. Cum vero tertia hæc Compilatio eas tantum Conſtitutiones complecteretur, quas Innocentius uſque ad

ad duodecimum ſui Pontificatus annum ediderat, aliud quoque volumen ex poſterioribus hujus Pontificis Conſtitutionibus & Lateranenſis Concilii Canonibus, ut videtur à Tancredo Bononienſi Archidiacono emanavit, & *Quarta Compilatio* dicta eſt. Poſtremo acceſſit *Quinta Compilatio* mandato Honorii Papæ III. ex ipſiusmet Honorii Conſtitutionibus confecta. *Greg. Toles. in Part. Jur.*

Prædictas compilationes noviſſimè redegit Gregorius IX. in unum volumen quinque libris diſtinctum per Raymundum à Pennafort, & Decretales inſcribuntur, prout pluribus dicetur infra *cap.* 23. Quinque libris Decretalium acceſſerunt poſtmodum liber ſextus Decretalium, Conſtitutiones Clementinæ & Extravagantes, quæ Corpus Juris Canonici conſtituunt. Annexus eſt illi poſtremis hiſce temporibus Liber ſeptimus Decretalium, ſed privata ſolum induſtria collectus, nec ullam hucusque habet approbationem ſummi Pontificiis, quæ omnia infra *c.* 24. & 25. copioſius proſequemur.

CAPUT XII.

De Principiis ex quibus derivatum eſt Jus Canonicum, ac primò de Scriptura Sacra.

Primus fons eſt S. Scriptura; Dicitur hæc verbum DEI & Canon. Qui libri Canonici. Sacra ſcriptura dictata à DEO quo ad ſenſum & verba; Ejus auctoritas; Quæ contineat præcepta; An hæc omnes obligent. Traditionum auctoritas & vis obligandi.

I.

JUs Canonicum, quemadmodum Civile dividitur in Scriptum & non Scriptum ſeu Conſuetudinarium, vel in id quod legibus aut moribus conſtat. Jus ſcriptum depromptum eſt ex quinque potiſſimum fontibus: Ex ſacra ſcriptura, Decretis Conciliorum auctoritate Papæ confirmatorum, Conſtitutionibus ſummorum Pontificum, Sententiis SS. Patrum, & Placitis Principum ſæcularium.

Primo ergo deſumitur hoc jus ex ſacra Scriptura, nam *ex auctoritatibus veteris & novi Teſtamenti proceſſerunt Canonicæ ſanctiones.* c. *Qualiter* 24. *de accus.*

cus. Hæc Scriptura variis nominibus appellatur, *Serarius Proleg. Bibl. c.* 25. Nos duo tantum ad propoſitum noſtrum proferemus, quod ſit verbum DEI & Canon. Verbum DEI dicitur *Exod.* 4. 30. *Num.* 4. 41. *Et* 1. *ad Theſſal.* 2. Et quod revera tale ſit, non niſi ex traditione, & auctoritate Eccleſiæ id aſſerentis nobis innoteſcit; Ideo S. Auguſtinus *Epiſt. fund.* 53. ait: *Evangelio non crederem, niſi Eccleſiæ Catholicæ me commoveret auctoritas.* Eſt vero verbũ DEI aliud ſcriptũ aliud nõ ſcriptũ; Per hoc regebantur homines non ſolum à mundo condito annis 2669. priusquam Moyſes libros ſuos conſcripſit, eratque verbum, quo allocutus eſt DEUS Adamum Abrahamum, reliquosque Prophetas, ſed etiam in principio naſcentis Eccleſiæ poſt aſcenſionem Chriſti annis omnino ſeptem, nimirum ab anno 34. uſque ad annum 41. quibus nec Evangelium nec Epiſtola literis conſignata fuit.

Scriptum per Antonomaſiam dicitur Scriptura vel Scripturæ ſacræ *Pſ.* 86. *Eccleſ.* 44. 5. *Jo.* 2. 22. *Ad Rom.* 4. 3. Eſtque ad inſtar Epiſtolæ à DEO ad nos miſſæ per quam nobiſcum loquitur: *De civitate à qua peregrinamur ſcriptæ*

 no-

nobis venere literæ, inquit S. Auguſt. *Conc.* 2. *in Pſal.* 90. & continetur in libris Canonicis mox referendis.

Dicitur deinde *Canon Iren. l.* 4. *c.* 69. *Chryſ. Hom.* 14. *in Gen.* Canon vero duo ſignificat: Normam ſeu regulam, & Catalogum ſeu Numerum aliquarum rerum. Utroque ſenſu verbum DEI ſeu ſacra Scriptura eſt Canon, quia & Regula eſt omnium rectiſſima, veraq; credendi & vivendi norma, & continet in certo ordine & numero libros, qui à Spiritu ſancto dictati, & ut tales ab Eccleſia recepti ſunt, ideoque Canonici appellantur. *Innoc. Epiſt.* 3. *ad Exuperium Conc. Loadic. can.* 59. Hi ſunt alii veteris, alii novi Teſtamenti; Veteris ſunt: *Quinque Moyſi, id eſt: Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Joſue, Judicum, Ruth, quatuor Regum, Duo Paralepomenon, Esdræ primus & ſecundus, qui dicitur Nehemias, Tobias, Judith, Heſter, Job, Pſalterium Davidicum* 150. *Pſalmorum, Parabolæ, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum, Sapientia, Eccleſiaſticus, Iſaias, Hieremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel, Duodecim Prophetæ minores, id eſt,*

eſt, Oſea, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Micheas, Naum, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, duo Machabæorum primus & ſecundus.

Novi Teſtamenti ſunt: *Quatuor Evangelia: Secundum Matthæum, Marcum, Lucam & Joannem: Actus Apoſtolorum à Luca Evangeliſta conſcripti: Quatuordecim Epiſtolæ Pauli Apoſtoli; ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Colloſſenſes, duæ ad Theſſalonicenſes, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos; Petri Apoſtoli duæ, Joannis Apoſtoli tres; Jacobi Apoſtoli una; Judæ Apoſtoli una, & Apocalypſis Joannis Apoſtoli.* Hos omnes tanquam divinos & Canonicos recipit Concil. Tridentinum *Seſſ.* 4. Accepit autem illos à Florentino in Decret. Eugenii; Hoc à Gelaſio Papa *c Sancta Romana diſt.* 15. Ille ab Auguſtino *l.* 1. *Doctr. Chriſt. c.* 8. & Innocentio I. *Epiſt. ad Exuper.* Iſti ab Anteceſſoribus, & hi ab Apoſtolis, Apoſtoli demum vetus Teſtamentum à Synagoga. Vocantur vero hi libri Teſtamen-

tum, quod pactiones DEI cum humano genere initas contineant. S. Hieron. *in c. 3. ad Gal.*

Nec dicas: Nonnullos SS. Patres de quorundam librorum auctoritate dubitaſſe, & plures etiam non reperiri in Canone Judæorum, ideoque quoſdam dictos eſſe *Deutero-Canonicos* ex eo haud dubiè, quod parem non haberent cum aliis auctoritatem; Nam PP. de auctoritate quorundem dubitantes, vel non inſpexerunt Canonem Eccleſiæ, vel priusquam is conficeretur, è vivis exceſſerant. Quod autem aliqui non reperiantur in Canone Judæorum, cauſa eſt, quod hi poſt Esdram ſcripti ſint, qui Canonem Hebræorem poſtremus conſignavit. Cum vero reperiantur in Canone Eccleſiæ, quæ non minorem habet auctoritatem in conſignando Canone, quem habuerit Synagoga, æquè ac cæteri recipiendi ſunt, nam ut inquit S. Auguſt. *l. 3. Epiſt. fund. c. 5.* de Actibus Apoſtolicis loquens: *Neceſſe eſt, me illi libro credere, uti credo Evangelio, quoniam utramque ſcripturam ſimiliter mihi Catholica commendat Eccleſia.* Porrò dicti ſunt nonnulli *Deutero-Canonici*

nonici non ob defectum auctoritatis, ſed quod poſterius relati ſint in Canonem.

2. Quæcunque in ſupradictis libris Canonicis continentur ea omnia DEO dictante exarata ſunt, & nihil in iis humano ſpiritu conſcriptum eſt. *Baſil. Hom.* 10. *in Exametron.* Si enim in ſacra hac ſcriptura humana divinis miſcerentur, plurimum de veritate & auctoritate illius decederet; Cum enim certa ab incertis difficulter diſcerni poſſint, omnia falſitatis ſuſpicioni obnoxia forent, *cap. Si ad ſcripturas diſt.* 9.

Nec obſtat 1. quod Auctor libri Machabæorum ad finem operis errorum veniam petat, & *lib.* 2. *c.* 2. *n.* 27. dicat ſe negotium plenum vigiliarum, & ſudoris aſſumpſiſſe; Non enim petit veniam erroris inconſcribenda Hiſtoriæ veritate, ſed inſcriptionis elegantia commiſſi, neque labor & anſa meriti ſublata eſt per DEI aſſiſtentiam in ſcribendo veritatem.

Nec obſtat 2. Evangeliſtas loca veteris Teſtamenti referentes non iiſdem uti verbis & diverſas in hiſtoriis narrari circumſtantias; Atque etiam Matt. 27. Hieremiam pro Zacharia citari. quia diverſa verba non magis officiunt veritati

tati quam diverſi calami quibus eadem res ſcribitur. Accedit quod, cum nimia Teſtium Concordia in circumſtantiis parvi momenti ſuſpecta ſit. *l. 3. Teſtium fides ff. de Teſtib.* dici poſſit voluiſſe DEUM ſcriptores Sacros in ſenſu ſemper conformes eſſe, in verbis aliquando diſcrepare. Quod vero apud Matthæum Hieremias pro Zacharia citatur, factum id eſt, ut intelligamus omnium Prophetarum dicta eſſe communia, quia eodem ſpiritu DEI afflati vaticinia ediderunt. *S. Hier. & Beda ad hunc locum S. Aug. l. 3. de conſ. Evang. c. 7.* Maldonatus etiam non ſine fundamento aſſerit Matthæum nullius Prophetæ nomen retuliſſe, ſed ſolum dixiſſe, ut alias ſæpe: *Tunc impletum eſt, quod dictum eſt per Prophetam.* Alium vero ſcriptorem, quod putaret Hieremiæ citari teſtimonium illius proprium nomen addidiſſe; Tum quia S. Auguſtinus *l. c.* teſtatur ſuo tempore in multis codicibus nullum nominatum fuiſſe Prophetam, tum quia in verſione Syriaca nomen Hieremiæ non legitur.

3. Jam vero non ſenſum tantummodo, ſed etiam verba ſacræ Scripturæ dictavit Spiritus Sanctus. De ſenſu defi-

definivit Tridentinum *Seſſ.* 4. & docet S. Paulus 2. *ad Timoth.* 3. *& ad Hebr.* 1. Item S. Petrus *in Epiſt.* 2 *c.* 1. De verbis licet nonnulli dubitaverint, id ipſum ſentit S. Auguſt. *Serm.* 2. *in Pſal.* 90. Bellar. *de verbo* DEI *c.* 2. & eſt receptisſima Patrum ſententia; Id enim conveniens fuit ad majorem dignitatem, & excellentiam ſcripturarum. Poterat vero Spiritus Sanctus dictare verba vel imprimendo ſpecies infuſas, vel excitando præexiſtentes in mente Scriptoris, ut verborum, quæ ſcribenda erant conceptus efformaret. Atque hanc ob cauſam ſacræ Scripturæ veritates excellentiori modo ſcriptæ cenſentur, quam Conciliorum & Pontificum definitiones in materia fidei, quia in his ſufficit Spiritus ſancti aſſiſtentia, quæ removeat objecta & rationes, quæ illos infalſitatem deducere poſſent, relictis ſcriptoribus uti ſuis ſpeciebus & induſtria modo in Decretis præſcribendis uſitato.

Neque calumnientur Gentiles & deſpiciant Scripturam ſacram, quod nullo verborum flore & ornatu ſit inſignis; De induſtria namque voluit Divina Sapientia res admirandas, cœleſtes ac divinas ſub ſermone inornato ac ſimplici tanquam ignobili tegumento occultare,

nec

nec eas verborum lenociniis & pigmentis exornare, quaſi ſine his veritas divina fidem & auctoritatem apud homines non eſſet repertura: *Sermo meus*, inquit Apoſtolus 1. *ad Corinth.* 2. *v.* 4. *non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione Spiritus & veritatis.* Pretioſi uniones deſpicabili etiam concha operiuntur.

4. Ex his patet dignitas & auctoritas ſacræ Scripturæ, quod nimirum ſit Regula fidei, morum & rerum à nobis agendarum infallibilis; Cum enim ſit verbum DEI neceſſe eſt, ut optima ſit Regula veritatis, quam in credendo ſequi oporteat, nulla namque eſt certior Regula, quam DEI auctoritas, quæ in verbo ejus & ſacra Scriptura continetur. Quare quemadmodum fieri nequit, ut DEUS mentiatur: *Non enim eſt DEUS ut homo, ut mentiatur, nec ut filius hominis, ut mutetur.* Num. 23. Et *ut per duas res immobiles, quibus impoſſibile eſt mentiri DEUM firmiſſimum ſolatium habeamus*, *ad Hebr.* 6. Ita nec fieri poterit, ut mendacium aliquod in Scriptura reperiatur, prout pluribus oſtendit S. Auguſtinus *Epiſt.* 19. *ad Hieron.* & *l.* 11. *contra Fauſtum c.* 2. alioquin ſi vel

in

in minimo veritas Scripturæ deficeret, tota ejus auctoritas laberetur; *Admiſſo enim*, inquit Auguſt. *Epiſt.* 8. *ad Hier.* *in tantum auctoritatis faſtigium aliquo mendacio, nulla particula horum librorum manebit, quæ non poſſit in dubium vocari, & ideo ſi in illis* (pergit ibidem) *aliquid offendero, quod videatur veritati contrarium, nihil aliud, quam mendoſum eſſe codicem, vel interpretem non eſſe aſſecutum, quod dictum eſt, vel me minimè intellexiſſe non ambigam.*

Deinde cum Scriptura ſit *Canon*, eſt Regula qua noſtra infirmitas gubernatur ut docet S. Auguſtinus *l.* 2. *contra Creſcon. c.* 32. *& l.* 11. *contra Fauſtum c.*5. dictatque quid nos agere, quid cavere oporteat. An vero hæ Regulæ Jus conſtituant univerſale & perpetuum, quod omnes omni tempore obliget, nunc videndum erit.

5. Præcepta quæ in ſacris literis hominibus præſcribuntur, vel ſunt veteris vel novæ Legis ſeu Teſtamenti, id eſt vel ſunt Moſaica vel Evangelica. Veteris legis præcepta ſunt triplicia, ut capite quoque præcedente attigimus:

Mo-

Moralia, cæremonialia, judicalia. Moralia docent DEUM eſſe colendum, & non inferendam proximo injuriam, quod cùm ratio quoque naturalis dictet, ſunt juris etiam naturalis *S. Thom.* 1. 2. *q.* 100. *a.* 1. Cæremonialia determinant ſpeciatim quibus ritibus ſit DEUS colendus. Judicialia præſcribunt quibus modis ſit ſervanda Juſtitia inter homines; quæ cùm pendeant ex arbitrio & poteſtate Legislatoris, ideo Cæremonialia & Judicialia eo tempore, quo viſum fuerit Legislatori, & ab iis, quos ipſe obligaverit, obſervanda erunt. Præcepta veteris legis data ſunt ſoli populo Judæorum, ut conſtat *ex cap.* 19. *& ſeqq. Exodi*, ac illo *Deuter.* 4. *v.* 8. *Quæ eſt alia Gens ſic inclyta, ut habeat cæremonias juſtaque judicia.* Docetque S. Thom. 1. 2. *q.* 98. *a.* 4. quapropter ſolum illum populum obligabant tanquam Jus civile Hebræorum, ut illud appellat Philo Judæus in libro de Joſeph. Hinc eſt quod Gentiles, licet tunc obligarentur præcepto naturali, & hodiedum obligentur, non tamen fuerint obſtricti præceptis Moſaicis *S. Thom. l. c. a* 5. cum hæc non fuerit illis impoſita & promulgata, & ſine obſervantia illorum multi conſecuti ſint ſalutem & gratiam. *S. Dionyſ. c.* 9. *cæleſt.*

leſt. Hierar. Si quivero ex Gentilibus volebant ſe aggregare populo Judæorum prout multi fecerunt. *Eſth.* 8 *v.* 17. admittendi erant, & exinde obligabantur. *Exod.* 12. *v.* 48. *S. Th. l. c. a.* 5. *ad* 3.

6. Sed nunc Lex vetus quo ad præcepta cæremonialia & judicialia abrogata eſt: *Lex & Prophetæ uſque ad Joannem. Luc.* 16. *v.* 16. quia *translato Sacerdotio neceſſe eſt ut & legis translatio fiat. ad Hebr.* 7. *v.* 12. *Et ſupervacaneus eſt lychnus, ſi Sol apparuerit: ſupervacaneus Pædagogus iis, qui perfectam acceperunt Sapientiam. Theodoretus ad Philip.* 3. quo ad cæremonialia certum eſt, ut tradit Innocentius III. *in c. unic. de purif. poſt part.* S. Auguſtinus *l.* 6. *contra Fauſtum*, S. Thomas *l. c. q.* 103. *a.* 3. quia erant figura & umbra *ad Coloſſ.* 2. quæ ceſſare debent adveniente veritate. Attamen quia Cæremoniæ aliæ erant tantum Religioſæ, ut purificatio poſt partum, aliæ Religioſæ ſimul & typicæ, ut Sacrificia & holocauſta, ideo prioris generis cæremoniæ ſuſcitari ab Eccleſia potuerunt, ut dicitur in Titulo de purificatione poſt partum; At cæremoniæ quæ Religioſæ ſimul ſunt & typicæ nulla poſſunt lege Eccleſiaſtica aut

ſæ-

ſæculari ad uſum reduci, mortuæ enim ſunt & mortiferæ, nec Sol umbræ, aut Synagogæ Eccleſia conjungi poteſt. *S. Thom. l. c. q.* 104.

Quo ad Judicialia Lex vetus quoque abrogata fuit. *S. Tho. q.* 104. *a.* 3. Nam Chriſtus *legem mandatorum evacuans ad Eph.* 2. Rempublicam illam Judaicam evertit, cum populus ille poſt Chriſti adventum deſierit eſſe populus peculiaris DEI, adeoq; & leges ſuſtulit, quæ ad Politicum illius ſtatum & regimen pertinebant, cujusmodi erant præcepta Judicialia. Probabilius quoque eſt, præcepta Moralia non quidem abſolutè & ſecundum ſe ſpectata, ſed prout à Moyſe tradita & promulgata erant, & ex ejus promulgatione vim habebant, abrogata eſſe. *Suaz. l.* 9. *c.* 11. *de Leg.* tum quia Scriptura loquens de lege Moſaica paſſim indicat totam legem veterem per legem Evangelicam generatim abrogatam eſſe; Tum quia omnis Lex à Moyſe tradita ſolum directa fuit ad populum Iſraeliticum, adeoque ipſa per ſe conſtitutâ novâ lege obligare vi illius promulgationis deſiit; At vero cum præcepta denuo à Chriſto tradita, & accuratius perfectiusque obſervanda in nova lege propoſita ſint, *Matth.* 5. Hinc

eſt

eſt, quod nunc quoque iis omnes obſtringantur non tantum ex lege naturæ, ſed etiam ex confirmatione facta per Chriſtum.

7. Nec obſtat 1. quod lex Moyſis paſſim vocetur pactum, præceptum, fœdus ſeu legitimum ſempiternum. *Exod.* 24. 30 *&* 31. *Levit.* 10. 16. 17. *Baruch.* 4. *v.* 1. Lex enim illa ſempiterna dicitur, quo ad rem ſignificatam, licet quo ad ſignificationem tanquam umbra adveniente veritate interierit. quo ad rem enim ſignificatam Chriſtus legem impleviſſe non ſolviſſe dicitur. *Matt.* 5. promiſſa exequendo, præcepta Moralia plenius interpretando, cæremonias ſignificantius exhibendo, per judicialia denique præmia & ſupplicia corporea ſeu temporalia in ſpiritualia & æterna commutando *Maldonatus in cit. c.* 5. *Matt.*

Nec obſtat. 2. quod præceptum ſolvendi decimas, quod cæremoniale erat, adhuc ſervetur, imo abrogari non poſſit, cum Juris ſit divini. Nam licet Decimæ materialiter ſpectatæ, quatenus ſunt ſtipendium neceſſarium ad ſuſtentationem miniſtrorum Eccleſiæ jure naturali & divino ſint debitæ, dignus enim eſt operarius cibo ſuo. *Matt.* 10. *v.* 10. *&* 1. *ad Cor.* 9. *v.* 7. 11. *&* 17. atque ſic abro-

abrogari non poſſint, formaliter tamen ſpectatæ ſecundum certam quotam debebantur ſolum in lege Moſaica Levitis jure poſitivo. *Levit. c.* 27. adeoque præceptum qua parte poſitivum erat ceſſavit quo ad obligationem ſuam, ut jam in lege nova debeantur Decimæ jure ſolum poſitivo Eccleſiaſtico. S. *Thom.* 2. 2. *q.* 87. *a.* 1.

8. Lex nova ſeu Evangelica omnes omnino homines obligat, nam Chriſtus Legislator inquit *Matt.* 28. *v.* 19. *Data eſt mihi omnes poteſtas in cœlo & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos &c. Docentes eos ſervare omnia quæcunque mandavi nobis.* Directe ergo neceſſitate præcepti illi ſubijciuntur omnes adulti, quamvis multi eorum per ignorantiam excuſentur à culpabili transgreſſione hujus legis, ſic tamen ut abſque iis, quæ ſimpliciter neceſſaria ſunt neceſſitate medii ſalvari non poſſint. Infantes vero non obligat hæc Lex directè per modum præcepti, ſed indirecte ſolum, quatenus in ea præſcribitur certum aliquod ſalutis remedium, nempe Baptiſmus, ſine quo ſalutem nemo conſequitur.

Porrò Lex nova ſecundum ſe & quo

ad

ad ejus obligationem ſpectata immutabilis eſt in hac vita, & duratura uſque ad finem mundi : *Nam prædicabitur hoc Evangelium regni in univerſo Orbe in teſtimonium omnibus gentibus & tunc veniet conſummatio.* Matt. 24. v. 14. Nec eſt ratio cur mutetur aut abrogetur, nam ideo conſtituitur à DEO lex, ut homines perducat ad cœleſtem beatitudinem, quod hæc perfectiſſimè præſtat. *S.Th. q.* 106. *a.* 4. In altera vero vita ceſſabit lex & ejus obligatio quo ad materiam aliquorum præceptorum conjunctam cum imperfectione, puta fidei, Sacramentorum & Cæremoniarum, quæ futura bona æternæ vitæ præſignificant; Nam *cum venerit quod perfectum eſt : evacuabitur quod ex parte eſt.* 1. *ad* Cor. 13. v. 10.

Inter omnes vero *divinas auctoritates, quæ ſacris Literis continentur Evangelium merito excellit ; Quod enim Lex & Prophetæ futurum prænuntiarunt hoc redditum & completum in Evangelio demonſtratur.* ait S. Auguſtinus *l.* 1. *de conſen Evang. c.* 1. & S. Baſilius Homil. 16. *Omnis*, ait, *Evangeliorum vox reliquis omnibus ſancti Spiri-*

tus præceptis eminentior eſſe dignoſcitur. Idque multis ex cauſis: I. quia legis promulgator fuit Moyſes merus homo, Evangelii Chriſtus verus DEUS & homo; Nam *Lex ordinata eſt per Angelos in manu mediatoris* ſcilicet Moyſis *ad Galat.* 3. 19. *Evangelium* vero *Dominus noſter JESUS Chriſtus DEI filius proprio ore primum promulgavit.* Trident. *Seſſ.* 4. II. Lex erat umbra, *umbram enim habens lex futurorum bonorum non ipſam imaginem rerum* inquit Apoſtolus *ad Hebr.* 10. 1. At Evangelium eſt ipſa veritas per legem adumbrata, ideo Apoſtolus 2. *Cor.* 3. 10. *Nos vero omnes revelata facie gloriam Domini ſpeculantes in eandem imaginem transformamur tanquam à Domini Spiritu.* III. Lex erat onus grave, *quod neq; Patres noſtri, neque nos portare potuimus,* inquit S. Petrus *Act.* 15. *v.* 10. Evangelium vero leve; *Jugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve*, inquit Chriſtus *Matt.* 11. *v.* 30. IV. Lex data fuit ſolis Judæis eratque temporanea, Evangelium vero prædicabitur per univerſum mundum omnibus gentibus, & permanebit ſemper, eritque æternum

ut

ut dictum eſt. Quæ omnia aliaque in hanc rem fuſius proſequitur Cornelius à Lapide in Procem. in Evangelia.

9. Et hæc de verbo DEI ſcripto; Nunc de non ſcripto ſeu Traditionibus videamus, an jus aliquod conſtituant, quo homines obligentur. Traditio licet nomen ſit generale, hic tamen ſumitur pro doctrina non ſcripta, non quod nullibi unquam literis conſignata ſit, ſed quod non ſit ſcripta à primo auctore ſolaque voce prodita ad nos veluti per manus pervenerit, etſi poſteri eam ſcripto ſubinde complexi ſint. *c.* 5. *diſt.* 11.

Sunt vero non tantum in nova lege Traditiones, ſed etiam Judæi in veteri Teſtamento ſuas habebant, easque duplices: Nam aliæ erant Phariſæorum, quas Chriſtus ſæpius in Evangelio reprehendit; Aliæ Moſaicæ quæ laudabiles erant. Phariſaicæ quædam erant ex ſuo genere bonæ: Ut frequenter jejunare & orare: *Quare nos & Phariſæi jejunamus frequenter, Diſcipuli autem tui non jejunant? Matt.* 9. *v.* 14. *Quare diſcipuli Joannis jejunant frequenter & obſecrationes faciunt, tui autem edunt & bibunt? Luc.* 5. 33. Reprehendit tamen ob illas Chriſtus Phariſæos, quia ex

earum obſervatione quærebant inanem gloriam; *Omnia vero opera ſua faciunt, ut videantur ab hominibus* Matt. 23. v. 15. hinc *Hypocritæ* paſſim in Evangelio vocantur, & *ſepulchra dealbata*; Quædam erant indifferentes & inutiles, ut frequenter inter comedendum lavare manus. *Phariſæi & omnes Judæi, niſi crebro laverint manus non manducant, tenentes Traditiones Seniorum* Matt. 7. 3. & ob has reprehenduntur Phariſæi, quia ſuperſtitioſe minutiora quædam ſervabant, & majora negligebant. Aliæ demum erant impiæ & malæ: Ut jurare per templum aut altare non eſſe malum, de his Chriſtus: *Væ vobis Duces cæci, qui dicitis: Quicunque juraverit per templum nihil eſt. Et quicunque juraverit in altari nihil eſt.* Matt. 23. Item non honorare parentes, nec illis benefacere. *Matt.* 15. v. 4.

Jam vero hæ Traditiones quæ hominum appellantur *Matt.* 15. & vanæ à S. Petro *Epiſt.* 1. c. 1. v. 18. nullum jus Chriſtianis nunc conſtituunt; Nam ſi bonæ fuerint Traditiones vel indifferentes evacuata eſt virtus illarum, & tanquam umbræ diſſipatæ ſunt per legem &

& Traditiones novæ legis, prout dictum eſt de abrogatione præceptorum veteris Teſtamenti. Si vero malæ fuerint effectum moralem legis non habuerunt, nam legem divinam, quæ prohibet facere malum, abrogare illicitum eſt. *Abbas cum Gloſ. & aliis in c. ult. de conſuet.* Et licet materia talis Traditionis mala eſſet ſolum quia prohibita, adeoque non repugnaret ex ea parte per conſuetudinem introduci, ſi tamen prohibitio divina ſit, non poſſunt eam homines infringere, cum non poſſint mutare DEI voluntatem, aut contra eam præſcribere. Nec cenſendus eſt DEUS connivere aut tollere in eo caſu legem ſuam, cum nullum ſuppetat fundamentum id præſumendi, deceatque divinam auctoritatem leges tuliſſe immortales. Traditiones Moſaicæ erant tres præcipuè; Prima, quod libri in Canone Judæorum conſignati ſint divini. Secunda quod fœmellæ habuerint remedium contra peccatum originale. Tertia quod cruenta ipſorum Sacrificia ſignificaverint mortem Chriſti.

10. Traditiones novi Teſtamenti retinendæ ſunt, nam ut inquit Apoſtolos 2. *Theſſ.* 2. 14. *Tenete traditiones, quas accepiſtis, ſive per Sermonem, ſive per*

Epiſtolam. Et in hunc locum S. Chryſ. *hom.* 4. *Perſpicuum eſt non omnia Apoſtolos tradidiſſe per Epiſtolam, ſed multa etiam ſine ſcriptis, & ea quoque eſſe fide digna: Quamobrem Eccleſiæ quoque Traditionem cenſeamus eſſe fide dignam.*

Diſtinguuntur Traditiones à principiis, ex quibus proveniunt, & à materia, quam tradunt. A principiis, aliæ ſunt Traditiones Divinæ, aliæ Apoſtolicæ, aliæ Eccleſiaſticæ; Divinæ acceptæ ſunt à Chriſto Apoſtolos docente, ſuntque ea, quæ ad materiam & formam Sacramentorum pertinent, quia Sacramentorum eſſentia non niſi à Chriſto inſtitui & determinari potuit; Atque illæ conſtituunt jus divinum, licet per conſuetudinem, quæ novàm Juris obligationem illis non addidit, conſervatæ ſint, adeoque jus illud univerſale eſt & immutabile, & eandem habet vim, quam divina præcepta in Evangeliis tradita.

Traditiones Apoſtolicæ dicuntur illæ, quæ ex Apoſtolorum præceptis manaſſe creduntur, nec tamen in eorum ſcriptis exaratæ ſunt. quales ſunt: Trina immerſio eorum qui baptizantur, Jejunium Quadrageſimale & quatuor temporum

porum, àliaque quam plurima, quæ parem vim habent & auctoritatem, quam quæ ſcripta nobis Apoſtoli reliquerunt. *c.* 5. *Diſt.* 11. ideoque Traditiones Apoſtolorum relinqui non poſſunt ab iis, qui volunt dici Chriſtiani. *c.* 2. *de Conſt. c. Ridiculum eſt Diſt.* 12.

Eccleſiaſticæ Traditiones ſunt conſuetudines antiquæ à primis Eccleſiæ Paſtoribus, & fidelibus ad nos deductæ, quæ tacito populorum conſenſu vim legis obtinuerunt, de quibus Auguſtinus *Epiſt.* 118. *Illa autem quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obſervantur, dantur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenariis Conciliis, quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima auctoritas, comendata atque ſtatuta retineri; Sicut quod Domini paſſio & Reſurrectio & Aſcenſio in cœlum anniverſaria ſolennitate celebrantur. Et ſiquid aliud tale occurreret, quod ſervatur ab univerſa quacunque ſe diffundit Eccleſia.* Hic per verba: *ab ipſis Apoſtolis* intelligit Traditiones Apoſtolicas; Per iſta vero: *Vel plenariis Conciliis* intelligit Eccleſiaſticas. Hæ Traditiones Eccleſiaſticæ eandem ha-

habent vim, quam Eccleſiæ conſuetudines ſcriptæ; Quemadmodum in Republica civili eadem eſt vis conſuetudinum approbatarum, quæ legum ſcriptarum. *c. Conſuetudo diſt.* 1. *& l. diuturna ff. de leg.* Ideo Traditiones Sanctorum tenendæ & obſervandæ ſunt. *Conc. Conſtant.* 4. *c.* 1. *Senonenſe c.* 5. Nam Traditione & auctoritate regitur Eccleſia *c. Catholica diſt.* 11. & *inſolentiſſima inſania eſt diſputare an faciendum ſit, quod tota per orbem frequentat Eccleſia*, inquit Auguſtinus *cit. Epiſt* 118. Quare anathema dicitur violanti Traditiones Eccleſiaſticas. *c. Si quis omnem.* 1. *q.* 7. easque non tenens eſt hæreticus. *Conc. Trevir. c.* 4. *Trid. Seſſ.* 4. *c.* 1.

Porro penes materiam partitur Traditiones Bellarminus de verbo DEI non ſcripto, *l.* 4. *c.* 2. in Traditiones de fide, ut eſt, quod Sanctiſſima Mater DEI ſemper fuerit Virgo, & Traditiones de moribus, v. g. quod certis diebus jejunia & feſta ſint celebranda. Hæ iterum vel ſunt perpetuæ, ut in exemplis poſitis, & jus conſtituunt immutabile, vel temporales, ut obſervatio legalium quarundam cæremonialium quæ ſervandæ ſolum erant, uſque ad plenam Evangelii promulgationem, ut facilius Eccleſia

ex

ex Judæis & Gentibus coaleſceret, adeoque jus faciebant temporaneum ſervandum ad certum tempus ; Vel ſunt univerſales, ut eſt obſervatio Paſchatis, Pentecoſtes & ſimilium feſtorum, quæ jus conſtituunt toti Eccleſiæ obſervandum, vel particulares, uti erat jejunium Sabbatinum, quod Petrus Eccleſiæ Romanæ tradiderat, & ab ea aliisque quibusdam ſervabatur teſte Auguſtino *Epiſt.* 86. *ad Caſulanum* & hæ jus faciunt ſolum uni vel certis quibusdam Eccleſiis, quibus eæ traditæ ſunt. Demum aliæ ſunt Traditiones neceſſariæ, & traduntur in forma præcepti, atque ut tale obligant, ut eſt celebratio Paſchæ die Dominico poſt decimam quartam Lunam Martii. Aliæ ſunt liberæ, & ad modum conſilii traduntur, ut aſperſio aquæ luſtralis. *Clemens l.* 7. *c.* 29.

Jam vero qui deſiderat auctoritates ſacræ Scripturæ relatas in corpus Juris Canonici ſecundum ordinem librorum ſacræ Scripturæ digeſtas, adeat Concordantias Joannis Nivicellenſis Abbatis, & auctoritates collectas à P. Guenoys Bituricenſi quæ habentur in calce corporis Juris Canonici Pariſiis impreſſi Anno 1618.

CA-

CAPUT XIII.

De Conciliis ac in primis Generalibus.

Quid Concilium. Ejus inſtitutio eſt Juris divini. Neceſſitas & cauſa Conciliorum. Generalia ſolus Papa convocat, eisque praeeſt. Qui ad illa vocandi ſint. Quis in iis ordo, & quomodo negotia tractanda ac terminanda ſint.

I.

SEcundus fons Juris Canonici ſunt Concilia à ſummo Pontifice approbata, ex quorum decretis magna parte Jus illud conflatum eſt. Nomen Concilii deducit S Iſidorus *l.* 7. *Etymol. c.* 16. à *Cilio*; *Concilii nomen*, inquit, *tractum ex communi intentione, eo quod in unum dirigant omnes* (nimirum congregati) *mentis obtutum: Cilia enim oculorum ſunt, unde & qui ſibimet diſſentiunt, non agunt Concilium, quia non ſentiunt unum. c. Canones diſt.* 15.

Quamvis vero Concilium generaliter ſumptum, dicatur quivis Conventus multorum hominum, non tantum proborum *Pſal.* 110. *v.* 1. ſed etiam impiorum *Pſal.* 25. *v.* 4. Preſſius tamen ſumit Cice-

Cicero, cum ait, eſſe Congregationem ad aliquid cum deliberatione agendum deputata. *Orat. pro Roſcio*; Eoque in ſenſu ſæpius accipitur non ſolum in veteri Teſtamento 1. *Paralip.* 26. v. 15. *Eſth.* 1. v. 13. ſed etiam novo. *Luc.* 22. *v.* 66. *Act.* 5. v. 21. *& alibi.* Verum nunc uſus obtinuit, ut Concilia ſtrictè dicantur: Conventus perſonarum Eccleſiaſticarum maxime Epiſcoporum à Superiore legitimo indicti & convocati, ut de rebus fidei & Religione deliberent ac decernant; Atque in hoc ſenſu agitur in præſenti de Conciliis, quæ in Canonibus Apoſtolorum *can.* 36. & poſtmodum ſæpiſſimè à Conciliis, & à SS. PP. *Synodi* appellantur. Quod tamen nomen poſtmodum à plerisque ad cœtus Metropolitanos & Diœceſanos contractum eſt.

2. Veri ſimilius eſt inſtitutionem Conciliorum juris eſſe divini & naturalis. Bellarm. *l.* 1. *de Conc c.* 3. Primò quia demonſtrata eſt à Chriſto per hæc verba: *Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo illic ego in medio illorum ſum. Matt.* 18. prout docent Concilia & SS. PP. Concilium Chalcedonenſe *in Epiſt. ad Leonem.* Sexta Synodus *Act.* 17. Cæleſtinus Papa *in Epiſt. ad Conc. Epheſ.* Con-

Concilium Toletanum III. Alexander *Epiſt. ad Anaſtaſium Alexandrinum* aliiq; quam plurimi. Quis neget Apoſtolos, in quibus Spiritus ſancti gratia abundabat, ut inquit Synodus Conſtantinop. II. *Coll.* 8. nonniſi Spiritus ſancti ductu & impulſu primum Concilium convocaſſe, cum dicant: *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis Act.* 15? Si enim inventio ſolum eſſet humana convocare Concilia, ut cenſuit Albertus Pighius *lib. 6. de Cœl. Hierarch. c.* 1. falſo tribuiſſent Apoſtoli Spiritui ſancto id cujus ipſe nec auctor eſſet, nec actor. II. Quamvis ratio naturalis dictet, ut Princeps in rebus dubiis & controverſis conſulat peritos, non tamen videtur ab humana ſolum ratione excogitatum eſſe, ut ſoli convocentur Epiſcopi, iique non ut Conſiliarii ſolum, ſed ut Judices ſententiam ferant. IV. Si ex jure ſolum humano Concilia inſtituta eſſent, quibus Epiſcopi tanquam Judices intereſſent, mutatio ſæpius circa ea contigiſſet; Jam vero ubique omnium gentium conſenſu Sacerdotes, qui divinis præerant, judicandi de rebus maximis auctoritatem habebant. Sic in lege Moſaica conſtitutum erat Concilium 70 virorum, quod ab Hebræis *Sanhedrim*,

à Græ-

à Græcis *συνέδριον* dictum eſt, in quo Summo Pontifice præſidente graviores cauſæ decidebantur, *Deut. c.* 21. v. 5. *&c.* 17. *v.* 8. *& Sigonius l.* 6. *de Rep. Hebr.* Apud Romanos Augures *Religionibus Deorum & Summæ Reip. à majoribus præfectos* fuiſſe teſtatur Cicero pro domo ſua. Apud Gallos Druides de omnibus ferè controverſiis publicis privatisque conſtitucbant. *Cæſar l.* 6. *belli Gallici.* Idem faciebant Sacerdotes apud Ægyptios *Strabo l.* 17. *de Meroitarum moribus l.* 14. *ver* 14. Perſas *Euſeb. in Chronico* Athenienſes. *Joſep. l.*14. *antiq. c.* 10. aliosque *Regal. Sacerd. l.* 2. §. 1. Convincit ergo omnium fere gentium conſenſus auctoritatem Sacerdotum in judicando, non eſſe juris ſolum humani, ſed naturalis, & in Eccleſia etiam divini.

3. Quamvis vero Summus Pontifex Judex ſit omnium controverſiarum, eique tanquam Chriſti Vicario omnes fideles obtemperare teneantur, hic tamen non debet in Controverſiis fidei decidendis temerè quicquam agere, ſuoque ſoli judicio fidere, ſed multorum in rebus ſacris peritorum ſententiam exquirere, eaque media aſſumere ad inveſtigandam veritatem, quæ humana in-

induſtria in rebus arduis adhibere ſolet; Hoc recta docet ratio, ut in re dubia magnique momenti aliorum petantur Conſilia, idque in Eccleſia omnium ſæculorum praxis obtinuit; *Illa fuit antiqua Apoſtolicæ Sedis proviſio*, inquit Cœleſtinus III. *ut hujusmodi cauſarum recognitiones duobus quam uni, tribus quam duobus libentius delegaret, cum ſicut Canones atteſtantur integrum ſit judicium, quod plurimorum ſententiis confirmatur. c. 21. de offic. & pot. Jud. del.* Hinc cum in Eccleſia oporteat eſſe & ſcandala & hæreſes. *Matt.* 18. 1. *ad Cor.* 1. eæque diverſis temporibus ſæpiſſimè exortæ fuerint, neceſſe quoque fuit frequenter Concilia convocare S. *Aug. l.* 4. *contra duas Epiſt. Pelag c.* 11. & *l.* 1. *de Bapt. contra Donat. c.* 18. *S. Cyprianus l.* 1. *Epiſt.* 2. *ad Steph.* Eſt ergo medium ordinarium, quo Pontifex utitur in rebus arduis circa fidem & mores, convocare Concilium ejusque ſententiam audire. Non tamen tenetur ſemper illius judicio ſtare, ſed ſi ipſe cum Concilio Cardinalium, quod Judicium eſt Sedis Apoſtolicæ, & tribunal Eccleſiæ diſſentiat à ſententia Concilii, poterit res controverſas determinare. *S. Th.* 2. 2. *q.* 1. *a.* 10. *Card. Alexander c.*

Ana-

Anaſtaſius, atque tunc ſententia Papæ & Cardinalium præferenda eſt definitioni Concilii generalis, quia eſt Judicium Sedis Apoſtolicæ, & Eccleſiæ Catholicæ, quæ in fide & moribus errare non poteſt, *c. Hæc eſt fides* 24. *q.* 1. *c. à recta & c. quoties c.* 21. 24. *q.* 1. *c. omnes diſt.* 22. Non ergo neceſſaria ſunt Concilia abſolutè, ut putavit Vigorius apud Boyvin. *p.* 4. *Theol. diſp.* 3. *de Conc. q.* 2. cum à Pontificibus Romanis hæreſes damnari poſſint, & ſæpius damnatæ ſint, ſed ſolum ſecundum quid tanquam media valde utilia ad extirpandas hæreſes & Schiſmata tollenda.

4. Cauſæ ob quas Concilia celebrari ſolent ſunt variæ. Prima eſt nova Hæreſis non antea ab Eccleſia judicata; Ob hanc congregata ſunt ſeptem prima Concilia generalia. Nam in Nicæna I. damnatus eſt Arius negans Filii conſubſtantialitatem cum Patre. In Conſtantin. I. Macedonius, adverſus quem confirmata eſt Spiritus ſancti divinitas. In Epheſino Neſtorius duas aſſerens in Chriſto perſonas, contra quem aſſerta una Chriſti perſona & duæ naturæ. In Chalcedonenſi profligati ſunt Dioſcorus & Eutyches, qui unam tantum in Chriſto naturam admittebant. In Conſtan-

tin.

tin II. Originis errores damnati ſunt. In Conſtantin. III. Monothelitarum hæreſis rejecta eſt, dum una tantum in Chriſto voluntas agnoſcitur. In Nicæno, II. Iconoclaſtæ profligati ſunt.

Secunda cauſa celebrandi Concilii eſt, ut ſchiſma inter Romanos Pontifices exortum ſupprimatur; Sic factum tempore Cornelii Symachi, Innocentii II. Alexandri III; Et in Concilio Conſtantienſi, cum tres eſſent, qui ſe Pontifices appellarent.

Tertia ut Turcis aliisque Eccleſiæ hoſtibus communi ſubſidio reſiſtatur; Ob eam cauſam coëgit Concilium Urbanus II. Calixtus II. Eugenius III.

Quarta ſuſpicio hæreſis vel infidelitatis, aut Tyrannis incorrigibilis in Romano Pontifice. Ob hanc congregatum fuit Sinueſſanum in cauſa Marcellini; Romanum in cauſa Damaſi, Sixti III. Leonis III. Quorum tamen nullum dixit ſententiam damnationis in Papam.

Quinta Reformatio abuſuum, & extripatio vitiorum, quæ in Eccleſiam irrepunt. Pro quibus tollendis Concilia hucusque omnia etiam particularia celebrata ſunt.

Sexta

Sexta cauſa excogitari poſſet, ſi Cardinales aut nollent, aut non poſſent eligere Pontificem per morbos, mortem, aliumvè caſum inevitabilem impediti, utique ad Generale Concilium ſpectaret determinare de electione Pontificis. *Coriolanus in præl. 1. ſummæ Concil.*

5. Porro Concilia alia ſunt Generalia, græcè Oecumenica, alia particularia. Oecumenica dicuntur, quod ea conſtituant convocati ex toto mundo, nam οἰκουμένη idem eſt, quod terra habitabilis deductum à nomine οἶκος & verbo μένειν, quaſi domus permanens, ut eſt mundus univerſus. Generalia, quæ S. Aug. *l.* 2. *de Bapt. c.* 3. *plenaria* vocat univerſalem repræſentant Eccleſiam, & ut legitima ſint has requirunt conditiones:

Prima ut Summi Pontificis mandato vel approbatione congregentur *Pelagius II. Epiſt.* 8. *Alexander III. Conſt. Quoniam* 9. *Innocentius III. Conſtit Vineam* prout in primis quatuor Conciliis, quæ S. Gregorius eadem veneratione, qua Evangelia proſequebatur. *c. Sicut diſt.* 15. obſervatum fuiſſe oſtendit Bellarminus *de Conc. l.* 1. *c.*13. ideoque ſi ſine S. Pontificis auctoritate Concilia convocentur invalide celebran-

tur *c.* 1. 2. 3. & 5. *Diſt.* 17. & non Concilia, ſed Conventicula erunt & Conciliabula *cit. c.* 5. *diſt.* 17. imo Synagogæ Satanæ. S. Thom. 2. 2. *q.* 1. *a.* 10. & quod in iis actum fuerit irritum erit & vacuum. *cit. c.* 5.

Non ergo Imperatorum eſt convocare Concilia, ut contendunt Novatores hujus temporis ad elevandam Pontificum & Conciliorum, in quibus illi condemnati ſunt, auctoritatem. Fuerunt quidem ex Imperatoribus nonnulli, qui pro Religione ſua, cum Eccleſiam ab hæreticis infeſtari cernerent, vel ſponte Concilia à Romanis Pontificibus petierunt, vel poſtulante aut annuente Pontifice ea cogenda curarunt, ſeſeque Conciliorum Protectores exhibuerunt, prout pluribus exponetur infra. *c.* 15. §. 7. ſed auctoritate propria non convocarunt.

Secunda Conditio eſt, ut Pontifex Concilio præſit perſe vel per Legatos ſuos. *c.* 2. & 6. *diſt.* 17. Caput enim quale eſt Pontifex ut dicetur *c.* 15. §. 3. præſidere debet corpori, idque ſemper in legitimis Conciliis Oecumenicis obſervatum fuit, ut infra ex deſcriptione ſingulorum Conciliorum patebit.

Neque dicas Imperatores in ſexta & octava Synodo præſediſſe, in Sexta namque

que ſic habetur: *Præſidente piiſſimo Imperatore*; Atque etiam hi vel eorum Legati digniorem ſæpe locum, nimirum in medio occupabant, ut patet ex iisdem Synodis, & hiſtoria Concilii Chalcedonenſis apud Nicephorum *l.* 15. *c.* 4. Nam quod interdum Imperatores aliivè ſæculares digniorem in Conciliis locum occuparint, id non jure ſed potentiâ factum. Neque id omnes fecerunt, Conſtantinus Imperator humiliorem ſibi locum in Nicæno I. delegit. *Euſeb. l.* 3. *de vita Conſt.* aliique hoc pientiſſimi Imperatoris exemplum imitati ſunt. *c. Nos ad fidem. c. ſatis diſt.* 96. Ideo inter cæteros Martianus Imperator *in Act.* 6. *Conc. Chalced. Nos* inquit, *ad fidem roborandam ſive exercendam, non ad potentiam aliquam oſtendendam ſive exercendam exemplo Religioſiſſimi Principis Conſtantini Synodo intereſſe volumus: ut veritate inventa, non ultro multitudo pravis doctrinis attracta diſcordet: Vel ne ulterius pravis perſuaſionibus à recta ſeparentur fide.* Quare licet interfuerint ſæpe Imperatores Conciliis ad majorem eorum celebritatem, & ut tumultus in tanta Congregatorum fre-

quentia averterentur, eamque ob cauſam nonnunquam præſediſſe dicti ſint, nunquam tamen in iis Judicum partes ſuſtinuerunt, ut conſtat ex cit. Synodo ſexta, In qua Conſtantinus Pogonatus ſuffragium ſuum non dedit, & ultimo loco Actis ſubſcripſit; Sed de his pluribus infra erit agendi locus.

Tertia Conditio eſt, ut evocatio eorum qui jus habent ſit generalis, quantum moraliter fieri poterit, nec ullus eorum à Concilio excludatur, cum id Concilium repræſentet totam Eccleſiam. *Conc. Conſt. Seſ. 5.* idque approbatum à Martino V. Et *quod omnes tangit ab omnibus approbandum eſt. Reg. Jur. in 6.* Non tamen neceſſe eſt, ut convocatio ad ſingulorum perveniat aures, ſufficit enim ut ex intentione vocantis per ſe ad omnes referatur. Neque oportebit omnes in particulari vocari, ſed ſatis erit Patriarchas, Primates & Archi-Epiſcopos invitare cum illorum Suffraganeis & Prælatis ſubditis, ut vel omnes veniant; vel nomine omnium illos mittant, qui ſufficere illis videbuntur. *Turrec. l. 8. c.* 14. *Suaz. diſp.* 9. *de Conc. ſect.* 1. Vocandi ergo ſunt ad Concilia generalia, excepto Summo Pontifice, qui vocari nequit, omnes qui Jus habent, *Leo I. Conſt. omnem.* 2. *Hormiſ-*

das

das Epiſt. 5. *ad Anaſt.Imp. Gregorius VII. lib.* 2. *poſt Epiſt.* 55. Atque in primis Epiſcopi, idque ex jure proprio. *Bellarm. l.* 1. *de Conc. cap.* 5. quia hi ſunt Paſtores Eccleſiæ ex officio *ad Ephes.* 4. quam tanquam Primates regere debent *Act.* 20. cum in ea propriè habeant jurisdictionem. *Sexta Syn. act.* 11. *& ſept. Syn. c.* 19. Ita ut nullus eorum poſitivè excludi poſſit niſi excommunicatùs.

Deinde vocari debent Cardinales non tantum ex privilegio & conſuetudine, ſed etiam ut propabilius putat Suaz. *l. c. n.* 17. ex jure ordinario, quia actus jurisdictionis, qui ad externum regimen Eccleſiæ ordinantur, & intrinſecè non pendent à conſecratione Epiſcopali communicari poſſunt quibusvis perſonis Eccleſiaſticis capacibus, ideoque Cardinales etiam non Epiſcopi ſuffragium habent in Conciliis deciſivum ante ipſos Epiſcopos, quia ex uſu & privilegio Pontificum illis præferuntur in iis, quæ non dependent à Charactere Epiſcopali, habentque in ſuis titulis Jurisdictionem Epiſcopalem *c. His quæ de Major. & Obed. Turrecr. l.* 8. *c.* 14.

6. Præterea ex uſu & privilegio, non ex jure communi vocantur Generales Ordinum Regularium, & Abbates con-

ſecrati habentes jurisdictionem. Epiſcopi annulares, ſeu Titulares vocari poſſunt & habere ſuffragia, ſed non eſt neceſſe, quia actu carent jurisdictione Epiſcopali, ſicque habere uſum teſtatur Suaz. *l. c. n.* 18. adeoque perversè Marcus Antonius de Dominis Apoſtata *lib.* 2. *de Repub. c.* 7. Epiſcopos illos Titulares, quos per ludibrium vocat Nullatenſes, habere jus ſuffragii, ſi vocentur, in Conciliis generalibus negat.

Nullus vero Laicus, etiamſi Rex ſit vel Imperator vocandus eſt ad Concilium tanquam Judex, & ut ſuffragium ferat deciſivum, quemadmodum conſtat ex omnibus Conciliis à tempore Apoſtolorum, quando *Act.* 15. Apoſtoli ipſi cum Presbyteris conveniunt & definiunt, reliqua multitudo audit & obedit, uſque ad Tridentinum obſervatum eſſe. Octava Synodus *Can.* 17. execratur dicentes invalidas eſſe Synodos, quibus non interſit Princeps. Idem conſtat ex Clemente I. *Epiſt.* 5. & habetur *c. Relatum diſt.* 37. Nicolao I. *Epiſt. ad* Michaël *Imp.* Gelaſio *Epiſt. ad Athanaſ. Auguſtum.* Ideoque Baſilius Imp. negat *in Octava Synodo act.* 10. & ad ſe & ad ullum Laicum pertinere negotia Eccleſiaſtica tractare. *Evag. l.* 3. *c.* 4. Laici ergo intereſſe ſolum poſſunt, &

non-

nonnunquam interfuerunt Conciliis, ut Defenſores, Teſtes, Conſiliarii, Suggeſtores vel Execurores. Nec poteſt illis ex probabiliore ſententia Pontifex concedere, ut ſuffragium in illis deciſivum ferant, hic enim actus eſt jurisdictionis Eccleſiaſticæ, cujus jure ordinario Laici ſunt incapaces. *Jacobatius lib. 2. c. 2.*

Admittutur etiam nonnulli Theologi doctrina, prudentiaque conſpicui, non Eccleſiaſtici tantum, ſed nonnunquam etiam Laici, qui ut Conſiliarii in rebus ſolum diſcutiendis adjuvent. Præterea Notarii, Curſores, aliique qui Patribus Congregatis in neceſſariis famulentur. Accedere quoque ad Concilium poſſunt, quotquot ſe læſos exiſtimant. *c. 4. diſt. 18.* & hi, ſi beneficiati ſint, poſſunt percipere fructus beneficiorum exceptis diſtributionibus quotidianis, non ſecus, ac ſi præſentes eſſent. *Conc. Conſtant. Seſſ.* 10.

7. Epiſcopi ad Concilium generale vocati tenentur omnes ire ad locum, in quo indictum eſt. *Conc. Laodic. Can.* 4. aut ſi qui infirmi ſint, vel impediti, alios pro ſe mittere ſub pœna excommunicationis, & ſuſpenſionis à Miſſa per ſex menſes. *Conc. Carth.* 1. *c.* 10. *Affric. c.* 42. *Aurelian. V, c.* 28. *& c.* 10. *diſt.* 18. Si qui vero

ro emanſerint, non ideo deſinit eſſe Concilium generale; Nam ut tale ſit, non eſt neceſſe, ut omnes Eccleſiæ univerſalis Epiſcopi, imo nec major eorum pars reipſa congregetur, alias pauca, vel etiam nullum ex hactenus congregatis dicendum eſſet generale, nec ipſum primum Conſtantin. quod fuit ſecundum Generale, & unum eorum, quæ quatuor Evangeliis comparantur. *c. ſi. & 2. diſt.* 15. Cum in eo convenerint ſolum 150 Epiſcopi ex 500 & pluribus, quos tunc in Eccleſia fuiſſe teſtantur hiſtoriæ. Neque Concilium Chalcedonenſe, quod ultimum eſt ex quatuor primis, cum ad illud ex toto Occidente ſoli Pontificis Legati acceſſerint. *Leo Papa Epiſt.* 42. *&* 50. Et ratio eſt, quia ut generale ſit Concilium, non tam re, quam repræſentatione & auctoritate continere debet univerſalem Eccleſiam, hanc autem continebit, ſi duo habuerit: Primò præſentem Papam, vel in ſe, vel in Legatis ſuis, ſine quo Concilium eſt acephalum; Secundò eam multitudinem Epiſcoporum, quæ vel omnes comprehendat, vel certè repræſentet vicemque abſentium ſubeat; Sic enim obtinet uſus in omnibus Congregationibus, ut quando omnia membra convenire non poſſunt,

poſſunt, alia aliis ſuas vices tribuant & abſentiam ſuppleant, idque ſecundum rectam rationem, & naturalem rerum humanarum conditionem; Vel enim abſentes nec poſſunt, licet vellent, ipſi venire, nec alios ſuo loco mittere, vel utrumque ob malitiam nolunt; Si primum tenentur cedere ſuo juri, ac conſentire ut præſentes eorum vices suppleant, atque ita eos velle præſumendum eſt; Si ſecundum privandi ſunt jure ſuffragii, iique qui convenerunt, declarare poſſunt ſe vices omnium ſubire *Suaz. de Conc. diſp.* 11. *ſect.* 2. *n.* 7. Jam vero qui impediunt proficiſcentes ad Concilium vel damnum illis inferunt excommunicandi ſunt. *c.* 7. *diſt.* 18. *Conc. Sabin. c.* 2. Demum Concilium convocandum eſt in civitate ampla, ſalubris aëris, & facilis acceſſus, ubi ædificia ſint accommodata. *Conc. Later. V. Seſſ.* 11. *Conſt.* 3.

8. Priusquam inchoëtur Concilium vacare debent Patres conſcripti per triduum jejunio, orationibus & eleemoſynis plus ſolito *Conc. Raven. III. poſt Clem. V. c.* 26. & fit diei publicatio, quo Concilium inchoandum erit. Die condicto conveniunt Patres hora conſtituta in loco deſtinato, atque ibidem quisque ornatur à famulis propriæ dignitatis inſigni-

ſignibus, quæ ſunt: Mitræ, pluvialia, Caſulæ, dalmaticæ. Inde pro ſui gradus & conſecrationis ordine bini & bini in diſtinatam Baſilicam ſilentio cruce præcedente procedunt. Præeunt Regularium Ordines, ſuccedunt Canonici ac reliqui Eccleſiaſtici, poſt illos Epiſcopi, ac demum Legati, & ſi qui adſunt Regum Oratores. Chorum ingreſſi flexis genibus orant, tum ad opem S. Spiritus implorandam ab omnibus alta voce decantatur Hymnus (quod in Concilio Tridentino factum eſt in loco, ubi ſacris veſtibus amicti ſunt, priusquam ad locum Concilii accederent. *Pallav. in hiſt. Conc. l. 5. c. 17. n. 8.*) aliæque preces ex rituum libello recitantur; Quibus perſolutis Miſſam ex præparatis ſedibus & ſubſelliis reverenter audiunt, & Concioni, quæ ab aliquo inſigni oratore de ſuggeſtu habetur, interſunt, qua finita plebs è templo emittitur ejusque fores obſerantur.

His peractis præſidet, ut dictum ſupra, univerſo Concilio Summus Pontifex, quia Paſtor eſt univerſalis Eccleſiæ, *Jo. 21. v. 18.* per ſe vel per unum aut plures Legatos. *c. 2. diſt. 17.* Quod enim quisper alium facit, per ſe ipſum cenſetur facere. *Reg. Jur. 72. in 6.* Et licet Legatus

gatus ſolum ſit Diaconus vel Clericus præcedit tamen omnes Congregatos. *Eug IV Conſt. 15. Non mediocri* §. 13. Cæteri Patres ſecundum ordinationis ſuæ tempus prærogativam ſibi in conſeſſu vendicant *c. ult. diſt.* 17. non ſecundum præeminentiam Eccleſiarum quibus præſunt. *S. Cong. Conc. in c.* 2. *Seſſ.* 14. *de reſor.* ideoque qui prius dignitatem recepe- runt præferendi ſunt aliis. *Gloſ ibid. V. Epiſcopus.* Hinc eſt quod Pius Papa IV. in Concilio Tridentino edixerit Anno 1562. de Primatibus, ut promiſcuè inter Metropolitanos juxta Conſecrationum ſuarum tempora ſederent. In media Concilii corona ſecundum antiquam conſuetudinem collocatur ſuper pulvinari Evangeliorum Codex, & nonnunquam, ut factum eſt in Synodo Chalcedonenſi, Nicæna 2. & ultima Conſtantinopolitana, ſacra Sanctorum Lipſana.

9. Poſtquam conſedere Patres, legitur ante omnia Diploma ſeu literæ Pontificiæ, quibus Concilium indicitur. *Nic.* 1. *Epiſt.* 9. Deinde eliguntur Officiales Concilii, inter quos præcipui ſunt Conſultores, qui Legatis Præſidibus in rebus agendis, proponendis, vel dirigendis aſſiſtunt; Notarii, qui, quæ dicuntur, proponuntur, poſtulantur & conſtituuntur

untur in ſcripturam redigunt; Promotores, qui culpas & transgreſſiones Decretorum obſervant & poſtulant emendari; Scrutatores, qui ſingulorum ſuffragia excipiunt, in ſcripta referunt, & ad menſam Conſultorum deferunt numeranda; Cuſtos Concilii, quod munus alicui Principum Synodo adſtantium, ſi adſint, vel alteri Illuſtri perſonæ committitur; Judex qui lites dirimat eorum, qui Concilio interſunt.

His aliisque Officialibus electis promulgantur leges in Concilio ſervandæ; Tum admittuntur Oratores Principum lectis eorum literis commonitoriis. Priusquam vero res in Concilio definienda proponatur, inſtituuntur ſelectorum Doctorum Congregationes, in quibus ſeorſim à Cœtu Concilii accuratè diſcutiuntur per rationes & ſuffragia non deciſiva, ſed conſultiva quæſtiones in Concilio poſtmodum dijudicandæ ac definiendæ. Quo facto Patres in Concilio priusquam ſententiam definitivam de rebus à minoribus Doctoribus expenſis ferant, rationes quæ ex utraque parte occurrunt ſedulo expendunt, ac tum collectis votis, quod major vel ſanior pars decernit numeratis ſuffragiis per capita,

non

non per nationes concluſum habetur. *Conc. Lateran. III. c. 16. Tolet. VIII. c. 11.*

Olim Procuratores quoque Epiſcoporum abſentium votum ferebant deciſivum, non ſecus ac Epiſcopi à quibus mittebantur, & quorum vices gerebant, ut patet ex Actis Synodi Nicænæ, I. & II. Conſtantinopolitanarum, Epheſinæ & Chalcedonenſis, Romanæ I. Agathenſis, Aurelianenſium II. III. IV. & V. Cabilonenſis, Affricanarum quarundam, Eliberitanæ, Ilerdenſis, Valentinæ, Egarenſis, & quarundam Toletanarum. Aliqua tamen differentia inveniebatur in Eccleſia Græca & Latina quo ad ordinem Seſſionis, ſuffragii & ſubſcriptionis. In Synodis Orientalibus admittebantur ad eundem ordinem in omnibus, qui Epiſcopis eos delegantibus, ſi præſentes fuiſſent, debebatur. At in Conciliis Occidentalibus votum quidem ferebant deciſivum, non tamen inter Epiſcopos conſidebant, & ſeorſim ab ipſis Acta Concilii ſubſcribebant. Noviſſimè verò in Concilio Tridentino nemo ad ſuffragium deciſivum admiſſus eſt, qui ab alio ſubrogatus fuiſſet, ſive is Procurator eſſet cujuſdam Antiſtitis, ſive generalis alicujus Præſidis Ordinis Religioſi. *Pallav. in hiſt. Conc. l. 6. c. 2.* Reliqui Presbyteri

Presbyteri qui interſunt ſapientia & eruditione præcellentes ad ſuffragia ſolum conſultiva admittuntur.

10. Legati Apoſtolici qui præſident, poſſunt durante Concilio literas privatas ad ſe ſcriptas etiam nomine Regum & Rerumpublicarum recipere, privatim reſerare & legere; Si quid in iis contineatur, de quo monendum ſit Concilium re cum Collegis & Conſultoribus collata proponendum illi erit. Litteræ vero ad univerſum Concilium directæ non niſi auditis Patribus reſerandæ ſunt & legendæ, niſi per adjunctas literas ab auctore earum Legati arbitrio & prudentiæ permittatur, eas quæ ad univerſum Concilium ſcriptæ ſunt, vel proferre vel ſupprimere. Porro ad officium Legatorum atque etiam Conſultorum, re tamen cum Legatis prius collatâ, ſpectat decernere ea quæ Concilio ſunt proponenda. Cæteris Patribus conſcriptis liberum eſt ea, quæ ſibi proponenda occurrunt ſcripto Legatis aut Conſultoribus exhibere, & ut ita fiat expedit ad vitandam confuſionem, ſuperfluitatem & altercationes, quæ oriri poſſent, ſi quisque quæ ſibi occurrunt, per ſe viva voce Concilio ad deliberandum proponere vellet.

Si

Si contingat Papam è vivis excedere, dum generale Concilium celebratur electio Succeſſoris non ad Concilium, ſed ad Collegium Cardinalium, ut vitetur Schiſmatis periculum, ſpectat, ideoque Cardinales, qui Concilio interſunt, Romam ſe conferre debent, ut Eccleſiæ cum cæteris de communi capite provideant. *Pauli III. Conſtit. Pallav. hiſt. Conc. l. 3. c.* 19. *n.* 10. Et quamvis Pontifex alibi quam Romæ moreretur, electio tamen Romæ, utpote in urbe ab exterorum violentia ſupra cæteras ſecura, habenda erit. *Pallav. l. c. l. 5. c. 1. n.* 8.

11. Porro quæ definita ſunt à Patribus in ſcripta rediguntur, & in fine Concilii relecta ab iisdem ſubſcribuntur eo ordine quo conſident *c. ult. diſt.* 18. eorumque confirmatio à S. Pontifice rogatur. Acta enim Concilii confirmari debent à Pontifice, ut robur obtineant. *Nicæn. I. in Epiſt. ad Sylv. c. 2. diſt.* 17. *Nec ullum ratum eſt, aut erit unquam Concilium, quod non fultum fuerit ejus auctoritate. Jul. Papa in c. Regula diſt.* 17. Quamvis in Concilio præſederint Legati Pontificis. *Damas. Ep. 4. Conc. Chalced.* Ideoque Romam ut ſemper factum eſt ab eo confirmanda mittuntur. *cit. Nicænum I. Ep. ad Sylv. Chalced. Epiſt. ad Leon. Papam.* Nam

Nam Pontifex eſt ſupra Concilia, non vero Concilia ſupra Pontificem, ut infra pluribus probabitur. Decreta vero Concilii generalis, cui Pontifex non per ſe, ſed per Legatos præſidet, eduntur nomine Concilii, ut patet ex octo Conciliis generalibus, atque etiam Tridentino, in quibus ſæpius legitur: *Synodus definit, mandat, prohibet.* Demum tenentur Epiſcopi decreta ſecum conferre, & intra ſex menſes in Eccleſia ſua publicare. *Conc. Tolet. XVI. c. 8. can. ult. diſt.* 18.

Dubitandum vero non eſt Decreta Conciliorum univerſalium jus conſtituere generale & commune, quod omnes obliget, cum confirmata ſint à ſupremo Principe, Chriſti in terris Vicario. Si quæ verò, quæ fidem non concernunt, alicubi non recipiantur, id quidem *de facto* fit, an etiam *de Jure* examinatur in Titulis de Conſtit. & Conſuetudine.

CAPUT XIV.

Series Conciliorum Generalium Legitimorum.

Compendioſa deſcriptio Conciliorum gener. eorumque Canonum Nicani I. Sardicen-

dicenſis, Conſtantinopolitani I. *Epheſini* I. *Chalcedonenſis. Conſtan.* II. *Conſtant.* III. *Nicæni* II. *Conſtant.* IV. *Lateranenſis.* I. II. III. *&* IV. *Lugdunenſis* I. *&* II. *Viennenſis, Florentini Lateran. V. Tridentini.*

I.

PRæmiſſis iis quæ ſpectant ad Convocationem & celebrationem Conciliorum Generalium modumque in iis procedendi, ſubiiciemus nunc brevem eorundem, quæ hactenus in Eccleſia celebrata ſunt, deſcriptionem, & qui Canones ex iis tanquam ex fontibus in Jus Canonicum deducti ſint. Concilia generalia quæ legitima ſunt, numerantur octodecim. Primum eſt

NICÆNUM.

Convocatum illud fuit Nicææ, quæ Metropolis eſt Bithyniæ in Aſia à Sylveſtro Papa & Conſtantino Imperatore. Inchoatum eſt in aula Palatii Conſtantini *Euſeb. l. 3. vitæ Conſtan. c.* 12. anno Chriſti 325. 13. Kal. Julii. Paulino & Juliano Coſſ. ut tradit Concilium Chalcedonenſe *Act.* 2. tenuitque uſque in diem octavam Kalend. Sept. ejusdem anni, ut habet eadem Synodus Chalced. & vetuſtiſſima Creſconiana collectio.

Interfuerunt huic Concilio Patres ſupra trecentos octodecim; quos inter multi ſanctitate conſpicui, & in ſanctorum Catalogum ab Eccleſia relati, ut Nicolaus Myræ in Lycia, Paphnutius Thebarum Ægypti, Potamon Heraclææ Ægypti, Spiridion Threnituntis Cypri, Paulus Neo-Cæſaræ, Jacobus Niſibis in Meſopotamia, Alexander Conſtantinopolis, Aroſtanes in Armenia ſuperiori Epiſcopi & magnus Athanaſius tunc Eccleſiæ Alexandrinæ Diaconus. Præſiderunt Summi Pontificis Legati Oſius Cordubenſis Epiſcopus, Victor & Vincentius Romanæ Eccleſiæ Presbyteri, qui etiam ante omnes Eccleſiarum Antiſtites & Patriarchas conſederunt, ſuaque nomina Actis ſubſcripſerunt, ut teſtis eſt Dalmatius ſeu Gelaſius Cyzizenus Epiſcopus in hiſtoria hujus Concilii. Hos ſequebantur Alexander Alexandriæ, Euſtathius Antiochiæ Patriarchæ, Macarius Hieroſolymorum Epiſcopus. Conſtantinus Imp. Concilium ingreſſus non niſi annuentibus Epiſcopis ſedere voluit, dein habita Oratione latina conteſtatus eſt non eſſe deinceps ſuum ſed Epiſcoporum judicare, proindeque poſt omnes Epiſcopos ſubſcripſit.

Co-

Coactum fuit hoc Concilium præcipuè contra Arium Presbyterum Alexandrinum ſacrarum literarum interpretationi Præpoſitum, qui aſſerebat DEI filium eſſe diverſæ à Patre inferiorisque naturæ, atque à Patre in tempore ex nihilo creatum; Quæ hæreſis in hoc Concilio damnata eſt. Deinde contra Quartadecimanorum Sectam jam ante ſæpius oppreſſam, nunc iterum reviviſcentem, quæ Judaico ritu non die Dominico Paſcha, ſed Luna decimaquarta in quamcunque diem incidiſſet agitabat. Conſtitutum ergo eſt, ut poſt decimam quartam Lunam primi menſis in ipſum æquinoctium vernum incidentem, vel ipſum proximè ſequentem prima Dominica Paſcha celebretur. Decreta hujus Concilii Romam perlata à Sylveſtro Papa approbata fuere.

2. De numero Seſſionum & Canonum hujus Concilii valde controvertitur. Alii namque contendunt viginti ſolum formatos eſſe Canones, qui hodiedum exſtant, alii vero plures fuiſſe affirmant. Iſti pro ſe allegant I. quod Atticus Epiſcopus Conſtantinopolitanus, & Cyrillus Alexandrinus Antiſtes miſerint ſolum vulgatos viginti Canones ad Conc. Carthaginenſe VI, cum id omnes

 ſibi

ſibi tranſmitti petiiſſet. II. Rufinum viginti duos exhibere in hiſtoria ſua, ſed duos nihil addendo partiri, adeoque reipſa viginti eſſe. III. Theodoretum *l.* 1. *Hiſt. Eccl. c.* 8. viginti ſolum fuiſſe atteſtari. IV. Cæcilianum Epiſcopum Cathaginenſem, qui ipſe Concilio Nicæno interfuerat, non plures quam viginti Canones Nicæa Carthaginem retuliſſe, ut refert Concilium Carthaginenſe VI.

Qui vero plures fuiſſe efferunt producunt: *primò* Epiſtolas ſub nomine Athanaſii & Marci Pontificis Romani latine ſcriptas, in quibus Athanaſius rogat Marcum, ut ad ſe transmittat octuaginta Nieænos canones, quos Alexandrinum ex Synodo transportarat; Cui reſpondet Marcus ſe canones illos octuoginta primum, ſed à Nicæna Synodo in ſeptuaginta redactos ad ipſum transmittere. Sed hæ Epiſtolæ ab eruditis profictitiis, & nullius auctoritatis habentur. *Secundo* Julius Pontifex Romanus meminit in Epiſtola ſcripta ad Orientales, quam refert Athanaſius Apologia 2. cujusdam Decreti Nicænæ de prioris Synodi Actis in poſteriore Synodo examinandis. Deinde recenſet hoc Decretum Nicænum: *Non debere præter ſententiam Romani*

Pon-

Pontificiis Concilia celebrari. Et aliud: *Ne Conprovinciales quicquam ſtatuant adverſus ullum Provinciæ Epiſcopum inconſulto Romano Pontifice. Tertio* Leo Papa *Epiſt.* 24. ad Theodoſium juniorem Aug. poſtulat ab eo retractatorium concilium in cauſis Flaviani ab Epheſino latrocinio appellantis, & ſubjungit: *Quam autem poſt appellationem interpoſitam hoc neceſſario expoſtuletur Canonum Nicæa habitorum decreta teſtentur, quæ à totius mundi ſunt Sacerdotibus conſtituta.* Item Zoſimus, Innocentius, & Cœleſtinus Summi Pontifices petunt à Concilo Carthaginenſi VI. ut obſervetur ab eisdem Canon Nicænus circa appellationes ad Romanam ſedem à judiciis Epiſcoporum; Nihil horum vero in vulgatis XX. Canonibus reperitur. *Quarto*, Gelaſius Cyzicenus *l.* 2. *c.* 30. præmittit vulgaribus XX. Canonibus ſtatutum Nicææ Synodi novem continens capita. S. Ambroſius in Epiſtola ad Vercellenſem Eccleſiam inquit: *Patres in* Concilio *Nicæno tractatus addiderunt, neque Clericum quenquam eſſe debere, qui ſecunda conjugia ſortitus eſt.* Innocentius I. *Epiſt.* 23.

ad Synodum Toloſanam refert ex regulis Nicænis de ordinationibus: *Ne quiſpiam, qui poſt Baptiſmum militaverit ad Ordinem debeat Clericatus admitti: neque qui cauſas poſt Baptiſmum acceptum egerint* &c. S. Hieronymus *Præf in lib. Judith* refert hunc librum à Nycæna Synodo fuiſſe inter canonicas ſcripturas connumeratum. S. Auguſtinus *Epiſt.* 110. agnovit decretum Nicænum, ne quis ſuccedat Epiſcopo viventi: *Adhuc*, inquit, *in corpore poſito... Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum & ſedi cum illo, quod Concilio Nicæno prohibitum fuiſſe neſciebam, nec ipſe ſciebat, quod ergo reprehenſum eſt in me, nolo reprehendi in filio meo.* Quinto Concilium Antiochenum *Can.* 1. & Conſtantius Auguſtus, qui Nicæno interfuit in Epiſtola ſua quam refert Euſebius Cæſarienſis. *l.* 3. *vitæ illius* & S. Athanaſius, qui pariter in Concilio præſens fuit *lib. de Conciliis Arim in. & Seleuc.* Et Epiphanius *hæres.* 96. tradunt Nicæni Concilii decretum de non celebrando Paſchali feſto, niſi in Dominica occurrente primum poſt decimam quartam menſis Martii lunam; At nihil prædictorum re-
peritur

peritur ſive in Canonibus, ſive in actis Synodi Nicænæ. Præterea in Epiſtola Epiſcoporum Ægypti ad Felicem Papam II. leguntur ſequentia. *Sciamus in magna Nicana Synodo trecentorum decem & octo Epiſcoporum, ab omnibus concorditer eſſe roboratum: Non debere abſque Romani Epiſcopi ſententia Concilia celebrari, nec Epiſcopos damnari; Licet hæc & complura alia neceſſaria Synodi Capitula fuerint ab hæreticis quotidie nos infeſtantibus exuſta nobisque prærepta.* Sed hanc Epiſtolam Baronius aliique eruditi ſuppoſititiam dicunt. Porro Canones Arabicos falſo adſcribi à quibusdam Nicænæ Synodo oſtendit Cabaſſutius in Notitia Eccleſiaſtica de numero Canonum Nicænorum. Verum ni dicere velimus erraſſe ſupra citatos Patres & Concilia, fatendum erit præter Canones viginti decreta eſſe à Concilio illo Nicæno alia non pauca, ſeu Canones illa appelles, ſeu alterius nominis ſtatuta.

3. In viginti vero Canonibus hujus Concilii, qui exſtant, hæc ſtatuuntur. Can. I. Irregulares eſſe, qui ſe ipſos, non vero quos Medici morbi cauſa, vel alii

per-

per vim mutilant vel mutilare permittunt. Refertur *c. Si quis à Medicis diſt.* 55.

Can. 2. Ne Neophyti ordinentur Epiſcopi aut Presbyteri. Item qualiter clerici ordinari & promoveri de ordine inferiori ad ſuperiorem debeant ſervatis interſtitiis. Et de his qui rei convicti eſſent ψυχικῆ ἁμαρτήματος, *peccati animalis*, hoc eſt qui poſt Baptiſmum grave aliquod crimen præſertim luxuriæ admiſerint arcendis à Clericatu.

Can. 3. Ut nulli Clericorum liceat ſubintroducere mulierem, exceptis Matre, Sorore vel aliis non ſuſpectis. *Citatur c. interdicit* 1. *diſt.* 32.

Can. 4. Statuitur qualiter Epiſcopi ordinari ſeu conſecrari debeant. Refertur. *c. Epiſcopi ab omnibus diſt.* 64.

Can. 5. Præcipitur ne excommunicati Clerici vel Laici à clero repulſi ab aliis admittantur. Citatur *c. Servetur iſta ſententia* 11. *q.* 2. Et ut Synodus Epiſcopalis bis in anno nimirum ante quadrageſimam, & in Autumno convocetur. Habetur *diſt.* 18.

Can. 6. Statuitur poteſtas Epiſcopi Alexandrini, & ſpecialiter Eccleſiæ Romanæ. Deinde quod definitur à majore parte collegii Eccleſiaſtici, id ratum eſſe debere.

Can.

Can. 7. Approbatur honor Epiſcopo Hieroſolymitano ex conſuetudine delatus, Metropoli propria dignitate ſervata.

Can. 8. Permittuntur Novatiani, qui Cathari dicuntur, ad Eccleſiæ unitatem revertentes priſtinæ Sedi vel Ordini ſeu gradui reſtitui.

Can. 9. Examen Ordinandorum inſtituendum eſſe.

Can. 10. Clericos lapſos ordinatos deponendos eſſe.

Can. 11. Præſcribitur quomodo ſponte lapſi pœnitere debeant.

Can. 12. Contra eos, qui ut ſe inchoatæ pœnitentiæ moleſtiis eriperent, militias affectabant, vel redimebant.

Can. 13. Nemini pœnitenti in extremis vitæ communionem ſacri viatici denegandam.

Can. 14. Catechumenos lapſos pœnitentiæ triennali ſubijciendos.

Can. 15. Epiſcopos, Presbyteros &, Diaconos proprias, quibus adſcripti ſunt, Eccleſias deſerentes ad eas revocandos eſſe. Citatur *in c. Non oportet Epiſcopum* 7. *q.* 1.

Can. 16. Clericos non debere deſerere Eccleſias ſuas, & ab alio Antiſtite non eſſe ordinandos ſine conſenſu proprii Epiſcopi.

Can. 17. Clericos uſurarios deponendos eſſe.

Can. 18. Ne Diaconi Euchariſtiam præbeant vel attingant niſi eis præbente Epiſcopo vel Presbytero, nec in medio Presbyterorum ſedeant.

Can. 19. Paulianiſtas ſeu Photinianos denuo rebaptizandos eſſe, quia ut ait Innocentius I. *Epiſt.* 12. *c.* 5. *In Nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti minime baptizabant.*

Can. 20. Ut fideles Paſchali tempore ſtantes orent. Citatur *c. Quoniam ſunt de Conſecrat. diſt.* 3.

SARDICENSE.

4. Quamvis hoc Concilium fuerit Synodus Oecumenica, non tamen inter univerſalia approbata Concilia numeratur, quandoquidem cum Nicæno unum idemque cenſetur, cum utrique iidem ferè interfuerint Patres, & nil aliud conſtituerint, quam quod Nicænum confirmarint, Canonesque illius explicatos corroborarint.

Convocatum eſt hoc Concilium Sandicæ anno Chriſti 347. auctoritate Julii Romani Pontificis ſub imperio Conſtantis. Præſedit Concilio Oſius Cordubæ Præſul in Hiſpania qui miſſus erat à Pa-

pa

pa Legatus una cum Protegene Sardicæ Epiſcopo & Archidamo ac Philoxeno Presbyteris; Interfuêre Epiſcopi orthodoxi trecenti quadraginta quatuor, ut teſtatur Athanaſius, qui Synodo adfuit; Vel, ut Socrates tradit *l.* 2. *c.* 16. trecenti ſeptuaginta ſex. Præter hos convenere Orientales ex Arii & Euſebianorum colluvie ſeptuaginta ſex Epiſcopi, qui cauſæ ſuæ diffiſi clam receſſerunt Philippopolim Thraciæ & citati juridicè detrectantes redire, ibidem Pſeudo-Synodum habuerunt ſub Præſide Stephano Epiſcopo Antiocheno.

In hoc Concilio abſolutus eſt Athaſius ab Euſebianis damnatus. Similiter Marcellus Ancyræ, Aſclepas Gazæ, aliique ab Arianis abdicati Antiſtites, & ut ad proprias Eccleſias, expulſis inde invaſoribus, remearent, conſtitutum eſt. Subſcripſit primus Concilio Oſius Epiſcopus Cordubæ, deinde Protogenes Sardicæ Epiſcopus, tum, quos Athanaſius dicit Julii Romæ Epiſcopi Legatos, Archidamus & Philoxenus Presbyteri. Petierunt deinde per literas Patres à Julio Pontifice, ut Concilium confirmaret. *Sozom. l.* 3. *c.* 11. *Nicep. l.* 9. *c.* 12. idque cum feciſſe patet ex eo, quod ipſe Julius in Epiſtola ad Alexandrinos ſuam de

Atha-

Athanaſio reſtituendo ſententiam à Synodo approbatam eſſe gratuletur. *Athan. Apol.* 2.

5. Canones Concilii Sardicenſis numerantur viginti & unus.

Primo ſtatuitur pœna in Epiſcopos tranſilientes de Epiſcopatu ad alium Epiſcopatum propria auctoritate.

Can. 2. Epiſcopus qui fraudulenter alterum ambivit Epiſcopatum, ne quidem Laica communione in fine vitæ dignus habeatur.

Can. 3. Epiſcopus ab alio Advocatus in provinciam vocantis tranſire poteſt. Ut appellationes Epiſcoporum ad Apoſtolicam Sedem emittantur.

Can. 4. Epiſcopo depoſito non prius alius in ejus cathedram ſubſtituatur, quam Romanus Pontifex cauſa cognita ſententiam tulerit.

Can. 5. De Epiſcopis accuſatis à Pontifice Romano judicandis, ſi ad illum provocaverint, vel ad Comprovinciales Epiſcopos remittendis.

Can. 6. De non ordinandis Epiſcopis per vicos & modicas civitates.

Can. 7. De Epiſcopis accuſatis.

Can. 8. Ne Epiſcopi paſſim ad comitatum pergant niſi à Principe fuerint acceſſiti

cerſiti obtentis à Metropolitano literis. Et de officio Epiſcopi.

Can. 9. De Diaconis ad comitatum dirigendis.

Can. 10. Quod ad comitatum pro pupillis & Viduis ac neceſſitatem patientibus ſit eundum.

Can. 11. Ut qui in canali (id eſt via, qua equi publicè per ſtationes ſingulas ad iter diſpoſiti ſunt) Epiſcopi euntes ad comitatum ſollicitè diſcutiant.

Can. 12. De his qui ignorant, quid ſit in Synodo conſtitutum.

Can. 13. Ne quis ad Epiſcopatum promoveatur niſi prius Lectoris, Diaconi & Presbyteri miniſterio functus fuerit.

Can. 14. Ne Epiſcopus in aliena Provincia diutius ſine neceſſitate immoretur.

Can. 15. Ne Epiſcopus à ſua Eccleſia plus tribus hebdomadibus abſit.

Can. 16. Ne Clericus à ſuo Epiſcopo excommunicatus ab alio ſuſcipiatur.

Can. 17. Licere Clericis, ſi injuſtè fuerint excommunicati, vicinos adire Epiſcopos.

Can. 18. Non licere Epiſcopo alterius Clericum in ſua Eccleſia ordinare.

Can.

Can 19. Ne Epiſcopus ſibi non ſubditum ordinare præſumat ſine conſenſu proprii Epiſcopi.

Can. 20. Ut extranei clerici apud Theſſalonicam non immorentur.

Can. 21. De ſuſcipiendis his, qui perſecutionem patiuntur.

CONSTANTINOP. I.

6. Secundum generale Concilium fuit Conſtantinopolitanum primum Conſtantinopoli A. Chriſti 381. ſecundum Baronium, vel ut tradit Bellarminus anno 383. indictum auctoritate Damaſi Papæ, & conſenſu Theodoſii Senioris Imp. ut conſtat ex geſtis Damaſi apud Baronium ad hunc annum, ejusdem Damaſi Epiſtola apud Theodoretum *l.* 2. *c.* 22. & Epiſtola Concilii ad Damaſum apud eundem Theodoretum *l.* 5. *hiſt. Eccl. c.* 9. Interfuerunt Epiſcopi Orientales catholici 150. & Macedoniani ſex, ſemi-Ariani 36. *Niceph. inſtit. Eccleſ.* Præſedit primusque Actis ſubſcripſit Nectorius Regiæ urbis Epiſcopus, non vero Damaſus Pontifex per ſe, vel per Legatos ſuos; Confirmavit tamen illud in his, quæ fidem catholicam concernunt *Photius in lib. de* 7. *Synodis.* Tres potiſſimum ob

ob

cauſas convocatum eſt hoc Concilium: I. Ut fides Concilii Nicæni confirmaretur. II. Ut Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Præſul orthodoxus præficeretur. III. Ut Macedoniana hæreſis aſſerens Spiritum ſanctum eſſe creaturam, profligaretur. Tria vero ſub Damaſo non interrupta ſerie celebrata ſunt Concilia; Primum Aquilejenſe, cui præſedit Valerianus Aquilejæ Antiſtes; Secundum dimiſſo Aquilejæ Concilio Romanum, cui ipſe Damaſus præſedit; ad utrumque invitati quoque ſunt Epiſcopi Orientales. Tertium Conſtantinopolitanum quæ tres pari auctoritate edita in unum coäluere generale Concilium conſentientibus occidentalibus, qui in Aquilejenſi & Romano convenerant cum Orientalibus, qui Conſtantinopoli congregati erant. Septem tantum hujus Concilii afferuntur Canones.

7. Can. 1. Inſtauratur & roboratur fides de Filio DEI æternitate & conſubſtantiatialitate cum æterno Patre. Damnantur etiam impia Macedonii & Eunomii dogmata, & omnes Arianorum & Sabellianorum: Nec non Marcelli Ancyrani, Photii Sirmienſis, & Apollinaris Laodiceni Sectæ.

Can. 2. Ut Epiſcopi proprias gubernent Eccleſias. Habetur *c. Epiſcopi qui extra. 9. q. 2.*

Can 3. Ne Epiſcopi ultra Diœceſin propriam ad alias accedant, niſi invitati fuerint.

Can. 4. Quomodo Eccleſiæ inter barbaras gentes exiſtentes regendæ ſint. Maximus Philoſophus Cynicus damnatur, ejusque ordinatio declaratur irrita.

Can. 5. Epiſcopus Conſtantinop. habeat priores honoris partes poſt Romanum. Hic Canon occaſionem dedit ſchiſmati Eccleſiæ Orientalis.

Can. 6. Statuitur Epiſcopos aliosque Clericos non eſſe accuſandos ab excommunicatis, hæreticis aliisque reis, & rejiciendas eorum accuſationes, uſque dum accuſatores ſe purgaverint. Item quod in accuſatione Epiſcopi poſſit à Synodo Provinciali ad Majorem recurri.

Can. 7. Recipiendos eſſe hæreticos errorem ſuum abjurantes & rectæ fidei adſcribi volentes.

EPHESINUM I.

8. Tertium eſt Epheſinum primum indictum auctoritate Cœleſtini Papæ Theodoſio juniore Imp. anno 431. juxta Baronium 430. juxta Bellarminum 434. Baſſo

Baſſo & Antiocho Coſſ. ad condemnandam hæreſin Neſtorii duas diſtinctas in Chriſto comminiſcentis perſonas, divinam & humanam, & negantis Sanctiſſimam Virginem MARIAM Theotocon, hoc eſt DEIparam appellandam eſſe. Concilium celebrarunt Epheſi quæ eſt minoris Aſiæ Metropolis Epiſcopi orthodoxi plus quam ducenti in æde B. V. MARIÆ pro cujus aſſerenda dignitate convenerant decimo Kal. Julii. Ter citatus Neſtorius, & nil niſi convicia reponens hæreſis præfractæ obſtinationis convictus à ſacra hac Synodo juxta ſententiam à Pontifice anno præcedenti in Concilio Romano latam damnatus & omni gradu dignitatis ſpoliatus fuit. Præſedit nomine Pontificis præter alios Legatos Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus, qui & primus mitram Pontificiam, & titulum Judicis univerſi Orbis à Cœleſtino Papa, cujus perſonam ſuſtinebat, accepit *Niceph. l. 15. c. 34.* Miſit quoque Theodoſius Imp. Irenæum & Candidianum Comites ad Synodi defenſionem ea conditione, ut non immiſcerent ſe negotiis fidei & Eccleſiaſticis, quam tamen conditionem Comites, utpote Neſtorio conjunctiſſimi non obſervarunt. Concilium confirmavit Pontifex, ut

conſtat ex Epiſtola Cœleſtini I. ad Synodum ſcripta, & ex actis Concilii in cauſa Neſtorii Romæ celebrati.

CHALCEDONENSE.

9. Quartum Concilium generale eſt Chalcedonenſe, quod apertum Chalcedone anno 451. 3. idus menſis Octobris auctoritate Leonis Pontificis & juſſu Marciani Theodoſii Succeſſoris ut conſtat ex ejusdem Martiani Epiſtola ad Leonem I. Pontif. actis Concilii præfixa, Martiano & Adolpho Coſſ. in templo S. Virginis & Martyris Euphemiæ contra hæreſin Dioſcori & Eutychetis Archimandritæ, qui unam tantum in Chriſto naturam aſſerebant. Convenerunt Epiſcopi 630. ut habet Marcellinus in Chronico, Liberatus Diaconus in breviario *c.* 13. & Photius in ſeptem Synodis *c.* 40. Leo Pontifex vero *Epiſt.* 77. *alias* 52. 600. ferè Epiſcopos interfuiſſe tradit. Præſederunt Concilio Legati Leonis Pontificis Paſchaſinus Lilybetanus, Lucentius Aſculanus, Julianus Coënſis Epiſcopi & Bonifacius Presbyter. Poſt Legatos ſecundus ſedit Anatolius Conſtantinopolis, tertius Dioſcorus Alexandriæ, quartus Maximus Antiochiæ, quintus Juvenalis Jeroſolymæ Epiſcopi, aliique

deinceps ſuo ordine. Principes à Marciano miſſi cum ampliſſimo Senatu conſederunt in medio ante cancellos altaris, ut patet ex acti. 1. Leo Papa confirmavit Synodum id petentem, ejusque geſta quæ fidem concernunt, ut habet Epiſtola ejus 59. ad Synodum.

10. Canones hujus Concilii referuntur viginti ſeptem. In primo conſtituitur: Canones uniuscujusque Concilii conſervandos.

Can. 2. Damnantur Epiſcopi, qui propter pecunias ordinationem fecerint Habetur. *c. Si quis Epiſcopus.* 1. *q.* 1.

Can. 3. Ne Epiſcopi, Clerici & Monachi neglecto ſacro miniſterio rebus ſæcularibus ob lucrum ſe implicent. Citatur *c. Pervenit ad ſanctam diſt.* 76. Huc reſpicit Titulus Decretalium: *Ne Cler. vel Monach. ſæc. negot. ſe implicent.*

Can. 4. Monachi ſubijciantur Epiſcopis, neque nova Monaſteria vel Eccleſias ædificent abſque eorum conſenſu; *c. Qui verè pureque* 16. *q.* 1. *& c. Quidam Monachorum* 18. *q.* 2.

Can. 5. Quod non liceat Epiſcopo aut cuilibet ex Clero de alia ad aliam tranſire civitatem.

Can. 6. Ut ordinandi certis Eccleſiis

adſcribantur, neque abſolutè ordinentur. Refertur *c. Neminem abſolute diſt* 70.

Can. 7. Militiæ cœleſti adſcripti ad ſæcularem non redeant. Refertur. *c. Eos qui ſemel* 20. *q.* 3.

Can. 8. Rectores hoſpitaliorum, & qui ordinantur in Monaſteriis Epiſcopis ſint ſubjecti. Habetur *c. Quidem Monachorum* 18. *q.* 2.

Can. 9. Si Clerici inter ſe litigent coram Epiſcopo cauſam agant. Refertur *c. Si Clericus* 11. *q.* 1.

Can. 10. Non licet Clerico duabus eodem tempore Eccleſiis adſcribi, neque per ambitionem de una in aliam ſe transferre.

Can. 11. Quibus literæ pacificæ vel commendatitiæ concedi debeant.

Can. 12. Ne una Provincia inter duos Metropolitanos dividatur.

Can. 13. Ut ſine commendatitiis literis Clericus extra ſuam Eccleſiam non miniſtret. Refertur *c. Extraneo Clerico diſt.* 71.

Can. 14. Quod non liceat Clericis alterius ſectæ uxores ducere. Refertur. *c. Non oportet* 28. *q.* 1. *& c. Cave* 28. *q.* 1.

Can. 15. Diaconiſſa non ordinetur ante 40 ætatis annum, neque poſt ordinationem nubat. Habetur *c. Diaconiſſam* 27. *q.* 1.

Can. 16. Monachus vel Monialis DEO dicata à Connubio arceantur. Citatur *c. Si qua Virgo* 27. *q.* 1.

Can. 17. Parochiæ ruſticanæ quibus Epiſcopis ſubijciantur. Habetur, *c. Per ſingulas* 16. *q* 3.

Can. 18. Conjurationes adverſus Epiſcopos prohibentur. Allegantur. *c. Conjurationum* 11. *q.* 1. & *c. Si qui clerici ibid.*

Can. 19. In Provinciis bis in anno Concilia fiant, & corripiantur Epiſcopi qui ad Concilium vocati ſine juſta cauſa venire recuſant. Habetur *c. Pervenit ad noſtras diſt.* 18.

Can. 20. Quod non liceat Clericis in aliam civitatem transmigrare, niſi eis qui in perſecutione proprias amiſerint civitates. Refertur *c. clericos in ſingulis diſt.* 71.

Can. 21. Clerici aut Laici abſque examinatione ad Epiſcoporum accuſationem non admittantur. Allegatur *c. clericos* 2. *q.* 7.

Can. 22. Quod non liceat Clericis poſt mortem ſui Epiſcopi res ad eum pertinentes diripere.

Can. 23. De Clericis & Monachis, qui præter voluntatem ſui Epiſcopi ad Regiam Conſtantinopolim veniunt.

Can. 24. Quod non liceat Monaſteria, quæ conſecrata ſunt, diverſoria ſæcularia fieri.

Can. 25. Ut intra tres menſes Epiſcopi electi ordinentur.

Can. 26. Ut Epiſcopi diſpenſatores habeant. Citatur *c. Quia in quibusdam diſt.* 89.

Can. 27. Contra illos, qui ſpecie conjugii mulieres rapiunt. Habetur *c. Eos qui rapiunt* 36. *q.* 2.

CONSTANTINOP. II.

11. Quintum generale & legitimum (ut conſtat ex Act. 1. Nicæni ſecundi) Concilium fuit Conſtantinop. ſecundum ad inſtantiam Juſtiniani à Theodoro Cæſarienſi ſeducti auctoritate Vigilii Rom. Pontificiis quamvis inviti convocatum anno Chriſti 553. Convenerunt Calendis, vel ut habet tom. Concil. quarto Maij in Secretario centum ſexaginta ſecundum Cabaſſutium in notitia Eccles. quibus Pontifex licet Conſtantinopoli præſens eſſet, nec per ſe, nec per Legatos ſuos præſidere voluit; Sed præſedit & primus ſubſcriptione ſua hanc Synodum firmavit Eutychius Conſtantinopolitanus.

Statutum eſt de tribus Capitulis propoſitis, nimirum de libris Theodori Mopſueſteni, de Theodoreti Anathematiſmis adverſus Cyrillum & de Idæ Epiſtolà, omniaque ut impia rejecta ſunt. Ad-

Adhæc errores quoque Originis hæc eadem Synodus condemnavit. Finitum eſt Concilium eodem, quo cæptum eſt anno quarto Non. Jun. habitis collationibus octo. Acta Synodi latinè tantummodo ſuperſunt exceptis quibusdam græcis Epiſtolis & fragmentis, in quibus tamen non pauca viri eruditi agnoſcunt ſuppoſititia. Synodum hanc ab initio Vigilius S. Pontifex approbare renuit, ideoque in tetrum carcerem detruſus eſt, inde tamen liberatus poſt medium annum eam probavit epiſtola ad Eutychium data, quæ nunc extat opera Petri de Marca in 12. tom. Concil. impreſſionis Pariſienſis p. 262. & poſterioris editionis Tom. 5. p. 595. Hæc Synodus nullos conſcripſit Canones.

CONSTANTINOP. III.

12. Sextum generalè Concilium fuit Conſtantinopolitanum tertium A. 680. cum conſenſu Agathonis Papæ ab Imperatore Conſtantino Pogonato convocatum & cæptum indictone nona 17. Novembris Conſtantinopoli intra Palatii Imperialis Secretarium, quod cognominatum eſt Trullus; Eſt autem Trullus ſeu trulla ſublimis fornix in altum porrectus, & in rotundum concameratus;

Itali vocant Cuppulam Baron. A. 680. n. 4. Interfuere Epiſcopi 289. & præſederunt Theodorus & Georgius Presbyteri, & Joannes Dianonus Agathonis S. Pontificis Legati. Præſens quoque adfuit Imperator omnibus fere actionibus in eminentiore loco conſidens, ſed non ut Judex, verum ut Propugnator, ideoque ſententiam non tulit, & ultimus ſubſcripſit.

In hoc Concilio approbatur primum, quæ in quinque præcedentibus Synodis Oecumenicis ſtabilita fuerunt. Deinde decrevit contra Monothelitas, duas in Chriſto Domino eſſe voluntates totidemque actiones, divinam & humanam, atque hanc divinæ per omnia ſubditam & conſentientum, & contrarium ſentientes tanquam hæreticos damnat. Terminata eſt Synodus anno 690. 17. Sept. & Patres cum Imperatore mittunt ad Agathonem rogantes, ut quæ ſancita erant Apoſtolica auctoritate firmaret. Cum vero priusquam Synodicæ hæ literæ Romam perlatæ eſſent, Agatho obierit, Leo ſecundus ejus Succeſſor Synodum comprobavit ſecundum communiorem ſententiam, licet Baronius & Binius Leonis epiſtolam confirmatoriam ſuppoſitiam velint. Neque hæc Synodus Canones confecit.

NI.

NICÆNUM II.

13. Septimum Concilium generale fuit Nicænum ſecundum convocatum ab Impetatore Conſtantino & Irene ejus matre conſenſu Adriani I. S. Pontificis A. 787. Convenêre Nicææ quæ Metropolis eſt Bithyniæ Epiſcopi 356. multique cum delectis Monachis Archimandritæ & prima ab eis Actio eſt habita 8. Cal. Octobris. Præſederunt Legati Apoſtolici Petrus Archi-Presbyter Baſilicæ S. Petri, & Petrus Abbas S. Sabbæ, qui & primi nominantur & ſubſcripſerunt. In hoc Concilio decretum ſancitur de SS. Imaginum & Reliquiarum veneratione, Contradicentes vero hæretici declarantur & anathemate feriuntur. Plures quoque Epiſcopi Iconoclaſtæ abjurata hæreſi reconciliati ſunt, & priſtinæ dignitati reſtituti. Finitum eſt Concilium 4 Idus Octobris eodem anno quo cæptum, qui dies tanta in veneratione eſt apud Orientales ut eum feſtive celebrent ac notarint in menologio ſuo hoc modo: *Die 12. Octobris ſanctæ ſeptimæ Synodi trecentorum ſexaginta ſeptem Patrum commemoratio* Boyvin. Theol. p. 4. de Concil. Confirmatum eſt ab Hadriano Pontifice, qui illud etiam apud Carolum Ma-

gnum Occidentis Imp. ab aliorum criminationibus defendit.

14. Canones hujus Concilii referuntur viginti & unus:

Can. 1. Sex Oecumenicæ Synodi, quæ præceſſerunt earumque Canones firmantur.

Can. 2. Decernitur ut Epiſcopi ordinandi promittant ſe ſacros Canones ſervaturos: ubi etiam traditur boni Paſtoris officium.

Can. 3. Prælatorum electiones vi & poteſtate Principum ſæcularium factæ declarantur nullæ: Habetur 16. *q. 7. Si quis Epiſc.*

Can. 4. Pœna talionis puniendus Antiſtites, qui injuſtè ſuos Clericos arcet à divino miniſterio, & templum claudit.

Can 5. Qui per Simoniam promoventur ad dignitates Eccleſiæ, & ipſi & Ordinatores deponantut, & pœnis Canonum ſubijciantur.

Can. 6. Synodi Provinciales celebrentur ſaltem ſemel ſingulis annis.

Can. 7. Templa ſine reliquiis Sanctorum ne conſecrentur.

Can. 8. Judæi fingentes ſe eſſe Chriſtianos, & Chriſtum occulte ſubſannantes, ab Eccleſia extrudantur, ſed verè converſi recipiantur.

Can 9. Scripta & dicta contra Sanctas Imagines cum reliquis libris hæreticis reponantur & publicè comburantur.

Can. 10. Ne Clerici parœcia propria relicta in alias excurrant: neque curas ſeculares & mundanas ſuſcipiant.

Can. 11. De Oeconomis in Eccleſia inſtituendis.

Can. 12. Ne Prælatus ſecularis res ſuæ Eccleſiæ alienet, ſed eas adminiſtret tanquam DEO intuente.

Can. 13. Condemnantur, qui monaſteria communia faciunt habitacula.

Can. 14. Tonſurati in Eccleſia officio Lectoris fungantur ante manuum impoſitionem. *c. Quoniam diſt. 69.* Permittitur Abbatibus, ſi Sacerdotes ſint & ab Epiſcopo benedicti, Lectores ordinare proprios Monachos.

Can. 15. Ne quis deinceps duabus Eccleſiis præficiatur, ſed una ſit contentus, eique debita officia perſolvat. *c. Clericus* 21. *q.* 1.

Can. 17. Prohibetur Clericis luxus & ornatus corporis. *c. Omnis jactantia* 21. *q.* 4.

Can. 17. Monachis prohibetur Oratoria ædificare, ſi non habeant quæ ad perfectionem pertinent.

can.

Can. 18. Ne ulla mulier in domo Epiſcopali vel Monaſteriis admittatur.

Can. 19. Ne quis ad Sacerdotalem Ordinem aut vitam Monaſticam mediante pecunia admittantur.

Can. 20. Monaſteria Monachorum & Monialium ſibi cohærentia prohibentur, imo etiam confabulationes. 18. *q.* 2. *c. Definimus.*

Can. 21. Non oportet Monachum aut Monialem proprium relinquere Monaſterium, & ad aliud ſe conferre ſine obedientia Superioris.

CONSTANTINOP. IV.

15. Octavum Oecumenicum Concilium eſt Conſtantinopolitanum quartum coactum à Baſilio Imp. aſſentiente Adriano Papa ſecundo, cujus prima Actio habita eſt Conſtantinopoli A. 869. 3. Non. Octob. à centum duobus Epiſcopis, ut ſcribit Nicetas; Concilio proſederunt Legati Apoſtolici Stephanus & Donatus Epiſcopi & Marinus Diaconus. Interfuit quoque Baſilius Imp. ſed in fine proteſtatus eſt non eſſe ſuum, nec ullius Laici negotiis Eccleſiaſticis ſe immiſcere ideoque licet ante Epiſcopos juſſu Legatorum, poſt Patriarchas tamen omnes ſubſcripſit Synodum ſolum acceptans, proteſtan-

teſtansque ſe poſt Epiſcopos ſubſcribere debuiſſe. Revocatus eſt in hac Synodo Ignatius ab exilio Sedique Conſtantinopolitanæ reſtitutus; Photius vero cum ſequacibus damnatus eſt & Patres anathemati ſubſcripsêre atramento ſanguine Chriſti diluto, ut perhibet Nicetas in vita Ignatii. Ultima actio eſt habita ultima Februarii A. 870. & confirmatio petita à Pontifice, quam impetratam eſſe teſtatur Baronius aliique.

16. Conſtituti ſunt à Patribus Canones 27. in Anaſtaſii verſione extantes. In primo edicitur ſervandas eſſe traditiones Apoſtolicas non ſcriptas, perinde ac divinas ſcripturas.

Can. 2. Firmantur Nicolai & Adriani definitiones pro Ignatio contra Photium.

Can. 3. Venerandas eſſe ſacras imagines.

Can. 4. Photius declaratur nunquam fuiſſe Epiſcopus, & quod Ordinationes ab eo factæ irritæ ſint.

Can. 5. Neophytos ad Epiſcopatum non eſſe aſſumendos; In collatione ordinum interſtitia ſervanda eſſe.

Can. 6. Res geſtas per Photium nullius eſſe roboris.

Can. 7. Ne ſacras imagines anathematizati depingant.

Can. 8. Ne chirographa ab Epiſcopis exigantur, niſi ex more, tempore conſecrationis.

Can. 9. Ut extorta per Photium hujusmodi chirographa nullius ſint roboris.

Can. 10. Ne quis ante ſententiam ſeparetur à communione proprii Patriarchæ.

Can. 11. Anathematizati omnes cum Photio credentes duas in uno corpore eſſe animas.

Can. 12. Ne favore Principum eligantur Epiſcopi.

Can. 13. Ut nonniſi, qui in eadem Eccleſia militarunt, ad majores gradus promoveantur, & non aliunde petiti. Damnantur etiam, qui diſſidium excitant inter Summum Pontificem & Concilia Oecumenica.

Can. 14. Ne promoti ad Epiſcopatum indecentia obſequia exhibeant Magiſtratibus.

Can. 15. Ne alienentur cimelia Eccleſiæ, poſſeſſiones vendantur vel dentur in Emphyteuſim.

Can. 16. Ne Laici luſus cauſa ſacra indumenta geſtent Sacerdotum.

Can. 17. Patriarcharum jura in convocandis Metropolitanis illibata ſerventur, execraturque S. Synodus dicentes

inva-

invalidas eſſe Synodos, quibus non interſit Princeps.

Can. 18. Privilegia Eccleſiarum conſervanda.

Can. 19. Viſitationes Eccleſiarum ſine omni avaritiæ ſuſpicione peragantur.

Can. 20. Ne ſibi jus dicat Epiſcopus in rebus Eccleſiaſticis.

Can. 21. Exhibendus honor & reverentia omnibus Patriarchis, præcipuè verò Romanæ Eccleſiæ Summo Pontifici.

Can. 22. De Summorum Sacerdotum electione.

Can. 23. A rebus, perſonis, & ſacris actionibus alienæ Diœceſis abſtinendum.

Can. 24. Ne Archi-Epiſcopi per alios ſuas Eccleſias curent Suffraganeos.

Can. 25. Ne qui hactenus adhærentes Photio Epiſcopi conſecrati à Methodio ſive Ignatio, etiamſi reſipiſcant, ſpem ullam habeant reſtitutionis Epiſcopatus.

Can. 27. Ut beneficium appellationis ad majores Sedes ſit cuique Clerico liberum.

Can. 27. Ne Epiſcopi pallio utantur niſi loco & tempore congruo, & ne Monachi ad Epiſcopatum aſſumpti Monaſticum habitum deponant.

can.

LATERANENSE I.

17. Novum generale Concilium & primum in Occidente celebratum eſt Lateranenſe A. 1123. ut habet Gabriel Coſſardus *in annot.* convocatum à Calliſto II. Pontifice ad ſedandum ſchiſma ſub Henrico IV. Imp. exortum & terram Sanctam à Saracenis recuperandam, in Eccleſia S. Salvatoris, quod olim fuit Palatium Conſtantini Imp. exſtructum in fundo cujusdam civis Romani, qui dictus eſt Lateranus à quo & nomen retinuit Eccleſia. Interfuerunt Concilio plures quam trecenti Epiſcopi, ut tradit Abbas S. Dionyſii, qui præſens adfuit, ſecundum Abbatem Urſpergenſem, quadringenti viginti ſex. Præſedit ipſe Pontifex Henrico V. Imp. non procul abſente, & confirmavit.

18. Canones editi ſunt ſequentes pro priſtina diſciplina Eccleſiæ reſtituenda. Can. 1. Prohibentur ordinationes & promotiones Simoniacæ.

Can. 2. Nullus in Præpoſitum, Archi-Presbyterum vel Decanum niſi Presbyter, nullus in Archi-Diaconum niſi Diaconus ordinetur.

Can. 3. Presbyteris, Diaconibus & Subdiaconibus mulierum, niſi quas ob neceſſi-

neceſſitatem Nicæna Synodus permittit, cohabitatio interdicitur.

Can. 4. Laici nullam habeant de rebus Eccleſiaſticis diſponendi facultatem.

Can. 5. Conjugia conſanguineorum prohibentur.

Can. 6. Ordinationes à Burdino hæreſiarcha factæ irritæ decernuntur.

Can. 7. Animarum curæ nemini ſine conſenſu Epiſcopi commitenda eſt.

Can. 8. Nequis poſſeſſiones S. Romanæ Eccleſiæ invadat.

Can. 9. Excommunicati à propriis Epiſcopis ab aliis in communionem non recipiantur.

Can. 10. Nullus conſecretur Epiſcopus niſi canonicè electus.

Can. 11. Indulgentiæ conceduntur iis qui contra infideles auxilium præbuerint, eorumque bona in protectione Romanæ Eccleſiæ ſuſcipiuntur.

Can. 12. Porticanorum ſine hæredibus morientium bona contra morientium deliberarionem non pervadantur.

Can. 13. Treguam diffringentium pœna ſtatuitur.

Can. 14. Interdicitur ne à Laicis oblationes in templis factæ auferantur, nec Eccleſiæ incaſtellentur, aut in ſervitutem redigantur.

Can. 15. Falſam monetam cudens & pendens tanquam pauperum oppreſſor excommunicatur.

Can. 16. Excommunicationis pœna infligitur illis, qui ſpoliant peregrinos viſitantes limina Apoſtolorum & Sanctorum oratoria.

Can. 17. Ne Abbates & Monachi publicas dent pœnitentias, infirmos viſitent, unctiones faciant & Miſſas publicas cantent. Chriſma, Oleum, Conſecrationes altarium & Ordinationes Clericorum ab Epiſcopis accipiant.

Can. 18. Parochi ab Epiſcopis conſtituantur, nec accipiant decimas & Eccleſias ſine conſenſu Epiſcoporum.

Can. 19. Servitia Monaſteriorum Epiſcopis facta conceduntur. Poſſeſſiones Eccleſiarum & Epiſcoporum tricennales non habeant Abbates & Monachi.

Can. 20. Immunitas bonorum & perſonarum Eccleſiæ ſtabilitur.

Can. 21. Continentia Clericorum & Monachorum præcipitur.

Can. 22. Alienationes bonorum Eccleſiæ & beneficiorum prohibentur.

LATERANENSE II.

19. Decimum generale Concilium fuit Lateranenſe ſecundum celebratum A. 1139.

1139. à mille fere Epiſcopis ſub Innocentio II. contra Anacletum & Victorem Antipapas, & Arnaldum de Brixia, nec non pro reformatione morum. Præſedit ipſe Pontifex & Concilium confirmavit:

20. Canones hujus Concilii extant ſequentes. Can. 1. Prohibentur Ordinationes & promotiones Simoniacæ.

Can. 2. Vendentes & ementes Præbendas, dignitates Eccleſiaſticas & res ſacras deponuntur honore male quæſito, & fiunt infames. Allegatur 1. *q.* 3. c. *Si quis Præbendas.*

Can. 3. Excommunicati à ſuis Epiſcopis ab aliis non ſuſcipiantur. Et Excommunicato ſcienter communicans pari ſententiæ tenetur obnoxius.

Can. 4. Epiſcopi & Clerici in ſtatu mentis & habitu corporis DEO & hominibus placere ſtudeant; Nec ſint offendiculo in ſuperfluitate, ſciſſura aut colore veſtium. *21. q. 4. c. Præcipimus.*

Can. 5. Ne bona Epiſcoporum & Clericorum decedentium diripiantur. *12. q. 2. c. Illud.*

Can. 6. Matrimonium Subdiaconis, & in altiore Ordine conſtitutis interdicitur. *Diſt.* 28. *c. Decernimus.*

Can. 7. Præcipitur continentia Clericis & Monachis, & quod nemo Miſſas

concubinarii audiat. 27. *q.* 1. *c. Ut Lex.*

Can. 8. Et Monialibus continentia præcipitur. 27. *q.* 1. *c. Ut Lex.*

Can. 9. Ne Monachi & Canonici Regulares leges ſæculares & medicinam addiſcant.

Can. 10. Decimæ Eccleſiarum ne à Laicis poſſideantur. 16. *q.* 7. *c. Decimas.* Nullus in Archi-Diaconum vel Decanum, niſi Diaconus vel Presbyter ordinetur. *Diſt.* 60. *c. Innovamus.* Unaquæque Eccleſia proprium habeat Sacerdotem 21. *q.* 2. *c. Præcipimus.*

Can. 11. Ut Clerici, peregrini & ruſtici cum ſuis animalibus ſint ſecuri.

Can. 12. Tregua quando obſervanda. *Diſt.* 90. *c. Præcipimus, Item Extrav. c.* 1. *de tregua & pace.*

Can. 13. Uſurarii non recipiantur, ſed infames habeantur.

Can. 14. Ludi periculoſi interdicuntur.

Can. 15. In Clericos & Monachos violentas manus injicientes excommunicantur. *c. Si quis ſuadente* 17. *q.* 4.

Can. 16. Ne Eccleſiaſtica beneficia vel officia hæreditario jure poſſideantur. *c. Apoſtolica* 8. *q.* 4.

Can. 17. Inceſtus prohibetur. *c. Conjunctiones conſanguineorum* 35. *q.* 2. & 3.

Can.

Can. 18. Incendiarii excommunicantur. *c. Peſſimam.* 23. *q.* 8.

Can. 19. Epiſcopi ſtatuta contra Incendiarios relaxantes damnum reſtituant. *c. Peſſimam.* 23. *q.* 8.

Can. 20. Principibus facultas faciendæ juſtitiæ contra eos non negatur.

Can. 21. Filii Presbyterorum illegitimi à miniſteriis Altaris removentur, niſi in cœnobiis Religiosè converſentur. *c. Presbyterorum diſt.* 56.

Can. 22. De falſa pœnitentia. *Diſt.* 5. *c.* 8.

Can. 23. Hæreſis Petri de Bruis damnatur.

Can. 24. Pro chriſmate, Oleo ſacro & ſepultura nil detur.

Can. 25. Beneficia Eccleſiaſtica de manu Laici ne accipiantur.

Can. 26. De Clauſura Monialium. *c. Perniciosſam* 18. *q.* 2.

Can. 27. Ne Moniales ſimul cum Cononicis vel Monachis in uno choro Eccleſiæ pſallent. *c. Perniciosſum* 18. *q.* 2.

Can. 28. Canonici de ſede Epiſcopali non excludant Religioſos. *c. Obeuntibus diſt.* 63.

Can. 29. Prohibentur artes Balli, ſtadiorum & ſagittariorum adverſus Chriſtianos exerceri.

Can. 30. Ordinationes ab Antipapa & hæreticis factæ irritantur.

LATERANENSE III.

21. Undecimum generale fuit Lateranenſe tertium convocatum ab Alexandro Papa III. A. 1179. in Conſtantiana Baſilica, cui interfuerunt 300 Epiſcopi teſte Guillelmo Archi-Epiſcopo Tyrio *l. bell. Sac.* 21. *c.* 2. Præſedit ipſe Pontifex & Concilium confirmavit; Coactum vero fuit contra Catharos (quos Waldenſes & Albigenſes alii appellant) Schiſmaticosque ab Antipapis ordinatos, & pro reformanda in moribus Eccleſia.

22. Agitur vero Can. 1. De electione Summi Pontificis. *c. Licet de Elect.*

Can. 2. Geſta per Antipapam irritantur.

Can. 3. De electione & confirmatione Epiſcoporum. *c. Cum in cunctis de Elect.*

Can. 4. De impenſis Procurationum ſeu viſitationum moderandis. *c. Cum Apoſtolus de cenſibus.*

Can. 5. De titulo Clericali: & quod Epiſcopos Clericum ſine patrimonio ſeu titulo ordinatum alere teneatur. Refertur *c. Epiſcopus ſi aliquem & c. Non liceat de Præb.*

Can. 6. Ne ſuſpenſionis vel excommuni-

municationis ſententia abſque præmiſſa commonitione proferatur. *c. Reprehenſibilis de appellat.*

Can. 7. Ne pro inſtallatione Prælatorum, pro exequiis defunctorum, benedictione nubentium, omniumque administratione Sacramentorum aliquid exigatur, ſed detur gratis, quod gratis receptum eſt. *c. Cum in Eccleſiæ corpore de Simon.*

Can. 8. Beneficia vel officia Eccleſiaſtica non conferantur neque promittantur antequam vacent. *c. Nulla de conceſſ. præb.*

Can. 9. De interdicta Eccleſia, & ſepultura interdictorum.

Can. 10. Monachi non recipiantur pretio: non præficiantur Eccleſiis Parochialibus; peculium habere non permittantur, & alia quædam de diſciplina regularium.

Can. 11. De continentia Clericorum: *c. Monaſt. de vita & honeſt. Cler.*

Can. 12. Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti Advocati vel Procuratoris munere non fungantur coram Judice ſæculari, niſi pro Eccleſia vel miſerabilibus perſonis. *c. Sed nec procurationes: Ne Cler. vel Monachi ſæc. negot.*

Can. 13. De prohibita pluralitate beneficiorum. can.

Can. 14. Iterum pluralitas beneficiorum prohibetur. Ne Clericos in Eccleſiis inſtituant aut deſtituant Laici, vel Eccleſias exactionibus gravent. Ne ad ſuum forum pertrahant & judicio ſuo ſtare compellant. Ne decimas Eccleſiæ debitas cum animæ ſuæ periculo detineant. *c. Præterea de jur. patr.*

Can. 15. Clerici de bonis Eccleſiæ vel illius intuitu quæſitis diſponere non poſſunt, ſed penes Eccleſiam remanere debent. *c. Cum in officiis, de teſt.*

Can. 16. Quod fit à majore parte Capituli ratum habeatur. Habetur *c.* 1. *de his quæ fiunt à majo. par. capit.*

Can. 17. De jure patronatus. *c. Quoniam in quibusdam de jure patron.*

Can. 18. De præbenda præceptoriali. *c.* 1. *de Magiſt.*

Can. 19. De immunitate Eccleſiarum. *c. Non minus, de immunit. Eccl.*

Can. 20. De Torneamentis & aliis ludis periculoſis inhibendis. *c.* 1. *de Torneamentis.*

Can. 21. De Treguis ſervandis.

Can. 22. De pace ſervanda.

Can. 23. De leproſis à communi cœtu ſeparandis.

Can. 24. Ne arma & alia id genus ad hoſtes Chriſtiani nominis deferantur. Ne

Ne quid moleſtiæ inferatur Chriſtianis negotiationibus.

Can. 25. Uſurarii manifeſti excommunicantur.

Can. 26. Chriſtiani non habitent cum Judæis aut Saracenis.

Can. 27. Varii damnantur hæretici, & nominatim Albigenſes, & Cathari, pluribus conceſſis indulgentiis & privilegiis Principibus, qui contra ipſos ſacram expeditionem moverint.

LATERANENSE IV.

23. Duodecimum generale Concilium fuit Lateranenſe quartum convocatum ab Innocentio III. A. 1215. in Eccleſia Conſtantiana menſe Novembri ; Cui ipſe Pontifex præſedit, & convenêre Epiſcopi duodecim ſupra quadringentos inter quos Patriarchæ Conſtantinopolitanus & Jeroſolymitanus, ſed Alexandrinus & Antiochenus abſentes hic ob morbum, iſte ob nimiam diſtantiam ſuos miſere Apocriſarios. Abbates præterea & Priores Conventuales 800. Interfuere quoque Imperatorum Orientis & Occidentis, multorumque Regum ac Principum Legati. In eo actum contra hæreſes Albigenſium, & errores Joachim Abbatis

batis Florenſis Monaſterii, & de recuperatione terræ ſanctæ.

24. Canones hujus Concilii ſeptuaginta hæc continent. Can. 1. Proponitur fidei Symbolum.

Can. 2. Damnatur Abbatis Joachim error & petulantia adverſus Petrum Lombardum, cujus ſententia de Trinitate & Unitate divinæ ſubſtantiæ aſſeritur. *c. 1. & 2. de Summ. Trinit.*

Can. 3. De pœnis hæreticorum pervicacium. *c. Excommunicamus de hæret.*

Can. 4. De ſuperbia Græcorum contra Latinos. Habetur *Tit. de Baptiſmo & ejus effectu.*

Can. 5. De ſedium Patriarchalium ordine & præcedentia ac prærogativis. *c. Antiqua de privilegiis.*

Can. 6. Ut ſingulis annis Concilia Provincialia celebrentur. *c. Sicut olim de accus. inquis. & denunt.*

Can. 7. Ut Prælati ad corrigendos ſubditorum exceſſus maximè Clericorum diligenter intendant, & qualem in Canonicos Eccleſiæ Cathedralis jurisdictionem exercere poſſint. *c. Irrefragabili de offic. Jud. ordin.*

Can. 8. Qualiter debeat Prælatus procedere ad inquirendum & puniendum ſubditorum exceſſus, Quomodo procedendum

dendum adverſus Prælatorum ipſorum exceſſus. *c. Qualiter de accuſat.*

Can. 9. De diverſis ritibus in eadem fide per Epiſcopum tolerandis. Habetur *c. Quoniam de offic. Jud. ordin.*

Can. 10. Ut Prælati per ſe, vel per viros idoneos verbum DEI populo ſibi commiſſo miniſtrent, cæteraque ad ſalutem animarum neceſſaria. *c. Inter cætera de offiic. Jud. ordin.*

Can. 11. De Magiſtris ſcholarum in Cathedralibus Eccleſiis aliisque inſtituendis, & de Præbenda præceptorali illis aſſignanda. De Theologo in Eccleſia Metropolitana & Præbenda Theologali. *c. Quia nonnullis. De Magiſtris,*

Can. 12. De reformatione Regularium per frequentes viſitationes & Capitula Provincialia.

Can. 13. Prohibentur novæ Cœnobitarum Religiones, cui tamen poſtea derogatum fuit.

Can. 14. De diſciplina Eccleſiaſtica & reformatione morum, & de continentia Clericorum. *c. Ut Clericorum. De vita & honeſt. Cleric.*

Can. 15. A crapula & ebrietate, venatione & aucupio Clerici abſtineant. *c. A crapula de vita & hon. Cleric.*

Can. 16. Ut Clerici officia & commercia

cia ſæcularia non exerceant. *Clerici officia. De vita & honeſt. Cler.*

Can. 17. De divino officio nocturno diurnoque piè & diligenter celebrando. *c. Dolentes. De celebr. Miſſ.*

Can 18. A judicio ſanguinis Clerici abſtineant; Et à Chirurgiæ exercitio; ſeu parte quæ uſtionem vel inciſionem inducit. *c. Sententiam. Ne Cleric. vel Monach.*

Can. 19. Ut vaſa ſacra, corporalia & veſtimenta miniſtrorum munda & nitida conſerventur. *c. 2. de cuſtod. Euchar.*

Can. 20. Chriſma & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia conſervanda. *c. 1. de cuſt. Euch.*

Can. 21. Ut fideles omnes ſaltem ſemel in anno peccata proprio Sacerdoti confiteantur, & Euchariſtiæ Sacramentum ab eo reverenter ſuſcipiant in Paſcha. *c. Omnis utriusque ſexus. De pœnit. & remiſſ.*

Can. 22. Ut Medici moneant & inducant ægrotos quos curant, quod prius de ſalute animæ quam corporis cogitent, & Confeſſarios Sacerdotes advocent. *c. Cum infirmitas, De pœnit. & remiſſ.*

Can. 23. Ut Eccleſiæ Cathedrali vel regulari viduatæ Paſtore intra tres menſes provideatur. *c. Ne pro defectu, De Elect.*

can.

Can. 24. De forma eligendi Prælatos Eccleſiaſticos. *c. Quia propter, de Elect.*

Can. 25. Ne quis patiatur ſe elegi per Poteſtates ſæculares contra Canonicam libertatem. *c. Quisquis electioni, De Elect.*

Can. 27. Ne indigni promoveantur ad Ordines ſacros, & regimen animarum. *c. Cum ſit ars, de ætat. & qual. ordin.*

Can. 28. De reſignatione Beneficiorum. *c. Quidam de Renunt.*

Can. 29. Ne quis plures dignitates Eccleſiaſticas, vel Parochiales Eccleſias recipiat: & de incompatibilitate Beneficiorum. *c. De multa, de Præb.*

Can. 30. Idonei præficiantur Eccleſiis & reijciantur indigni. *c. Grave nimis, de Præb.*

Can. 31. Ne filii Canonicorum in ſæcularibus Eccleſiis, in quibus inſtituti ſunt eorum Patres, admittantur. *c. Ad abolendam, de filiis Præb.*

Can. 32. De congrua portione Parochis aſſignanda *c. Extirpandæ, de Præb.*

Can. 33. De viſitatione Eccleſiarum.

Can. 34. Procurationes Legatorum æqualiter colligendæ.

Can. 35. De appellatione ante Sententiam. *c. Ut debitus honor, de Appell.*

Can. 36. Judex revocans gravamen, à quo eſt appellatum, poteſt procedere in

cauſa

cauſa principali, niſi aliunde ſit ſuſpe-ctus: *c. Cum ceſſante, de appell.*

Can. 37. Ne quis ultra duas diætas extra Diœceſin in jus vocetur. *c. Nonnulli de Reſcript.*

Can. 38. De Notario ſeu Graphario ad ſcribenda acta judicialia, ne fides veri pereat. *c. Quoniam contra, de probat.*

Can. 39. De reſtitutione ſpoliatorum. *c. Sæpe contingit, de reſtit. ſpoliat.*

Can. 40. Adverſus contumaces in judicio. *c. Contingit, de dolo & contum.*

Can. 41. Præſcriptio ſine bona fide non procedit, *c. Quoniam omne, de præſcript.*

Can. 42. Ne jurisdictionem Eccleſiaſticam Laici uſurpent, neque Clerici jura Laicorum.

Can. 43. Clericus fidelitatem Laico non faciat.

Can. 44. Conſtitutiones Principum non præjudicent Eccleſiis.

Can. 45. Patronus occidens vel mutilans Clericum amittit jus Patronatus.

Can. 46. Clerici etiam propter communes utilitates gravari non poſſunt. *c. Adverſus Conſules, de immun. Eccl.*

Can. 47. De monitoriis præmittendis ante fulminationem cenſurarum Eccleſiaſticarum.

Can. 48. De exceptione recuſatoria, & appellationis beneficio. *c. Cum ſpeciali, de appell.*

Can. 49. Ne quis ferat ſententiam excommunicationis vel abſolutionis per avaritiam.

Can. 50. Impedimentum matrimonii inter conſanguineos, vel affines non excedat quartum gradum. *c. Non debet, de conſang. & affin.*

Can. 51. Clandeſtina conjugia inhibentur. *c. Cum inhibitio de clandeſt. deſpons.*

Can. 52. Teſtes de auditu non recipiantur ad probandum impedimentum matrimonii ex cauſa conſanguinitatis, vel affinitatis. *c. Licet 47. de teſt. & atteſt.*

Can. 53. De Decimis prædiorum.

Can. 54. Ut prius ſolvantur decimæ quam tributa. *c. Cum non ſit, de Decimis.*

Can. 55. Decimæ quomodo ſolvendæ à Religioſis Ciſtercienſibus & aliis. *c. Nuper Abbates, de Decimis.*

Can. 56. Decimæ non negandæ propter pactum aliquorum.

Can. 58. Privilegiorum verba interpretanda.

Can. 58. Tempore interdicti Eccleſiaſtici generalis poſſunt Epiſcopi & Monachi januis clauſis divina officia celebrare. *c. Quod nonnullis, de Privilegiis.*

can.

Can. 59. Religioſus non fidejubeat ſine licentia.

Can. 60. Ne Abbates jura Epiſcopalia uſurpent *c. Accedentibus, de Exceſſu Præl.*

Can. 61. Presbyteri regulares vel ſæculares Eccleſiis Parochialibus præficiendi, debent inſtitui ab Epiſcopo. *c. In Lateran. de Præb.*

Can. 62. Reliquiæ Sanctorum extra capſam non oſtendendæ. *c. ult. de reliq & ven.* De quæſtoribus Eleemoſynarum. *c. cum ex eo de pœnit. & remiſſ.*

Can. 63. Ne pro conſecratione Epiſcoporum, Benedictione Abbatum, & collatione Ordinum quidquam exigatur. *c. Sicut de Simonia.*

Can. 64. Ne Moniales dato pretio recipiantur in Monaſteria.

Can. 64. De Simonia.

Can. 66. Pravæ exactiones pro exequiis mortuorum & benedictionibus nubentium prohibentur; Sed & piæ conſuetudines aliquid erogandi ſervandæ ſunt. *c. Ad Apoſtolicam de Simonia.*

Can. 67. Ne Judæi graves uſuras à Chriſtianis extorqueant.

Can. 68. Præcipitur Judæis geſtare aliquod indumenti genus, quo à Chriſtianis diſtinguantur.

can.

Can. 69. Ne Judæi & Pagani publicis officiis præficiantur.

Can. 70. Ne Judæi converſi quidquam de ſuperſtitionibus Judaicis retineant.

LUGDUNENSE I.

25. Decimum tertium generale fuit Lugdunenſe primum Lugduni in Gallia indictum ab Innocentio IV. A. 1245. cui ipſe Pontifex præſedit conſidente ad dexteram ejus Imperatore Conſtantinopolitano, & ad ſiniſtram aliis Principibus Laicis. Interfuere Epiſcopi 140, quos inter Patriarchæ Conſtantinopolitanus, Antiochenſis, & Aquilejenſis. Depoſitus in eo eſt Fridericus II. Imp. illique ſubrogatus Henricus Thuringiæ & Haſſiæ Landgravius, & actum de expeditione in terram ſanctam ſuſcipienda. Acta ejus approbata ſunt à Pontifice eodem.

26. Canones hoc Concilio conditi ſunt ſequentes, & relati à Bonifacio VIII. in lib. 6. Decretalium.

De clauſula: *Quidam alii*, in reſcriptis Apoſtolicis ultra quatuor non extendenda. *c. Cum in multis de reſcriptis in 6.*

De Poſtulatione & Electione Prælatorum, & de propria formula utriusque ſervanda *c. 1. de Poſtulatione Prælati in 6.*

Continentia cauſæ non dividenda, & de mutuis petitionibus ac reconventionibus coram eodem Judice. *c. Diſpendia de reſcript. in 6.*

De oppoſitionibus adverſus electionem vel poſtulationem intra certum tempus proſequendis. *c. 1. de elect. in 6.*

In Electionibus & Poſtulationibus vota conditionalia & incerta reprobantur. *c. in Electionibus, de elect. in 6.*

De Conſervatoribus Apoſtolicis. *c. 1. de offic. & poteſt Jud. deleg.*

De Legatorum Apoſtolicorum poteſtate circa beneficiorum collationem. *c. 1. de offic. Leg. in 6.*

Metropolitanus Remenſis & alii in Diœceſibus Suffraganeorum foraneos Officiales conſtituere non poſſunt. *c. 1. de offic. ordin. in 6.*

Judex delegatus à Papa non poteſt abſque ſpeciali mandato compellere partes, ut coram ſe perſonaliter compareant, niſi &c. *c. 1. de judiciis.*

Exceptio peremptoria litis conteſtationem non impedit, niſi agatur de re finita: *c. 1. de litis conteſt. in 6.*

De Actore intra terminum non comparente. *c. 1. de dolo & cont. in 6.*

Miſſio in poſſeſſionem non fit ob contumaciam partis in cauſis beneficialibus.

c. 1.

c. 1. de eo qui mittit in poſſeſ cauſ. rei ſerv. in 6.

De poſitione negativa admittenda ex æquitate. *c. 1. de confeſſis in 6.*

Advocatus vel Procurator in priori judicio an poſſit eſſe teſtis in cauſa appellationis. *c. Romana de teſt. in 6.*

De Exceptione excommunicationis. *c. 1. de except. in 6.*

De Exceptione ſpoliationis. *c. 1. de reſtit. ſpoliat. in 6.*

De pœna Judicis male judicantis per ſordes corrupti. *c. 1. de ſent. & re judic. in 6.*

Summus Pontifex Imperatorem deponere poteſt ex juſtis cauſis. *c. Ad Apoſtolicæ de ſent. & re judic. in 6.*

De Appellationibus ad Sedem Apoſtolicam certa forma interponendis. *c. 1. de appell. in 6.*

De exceptione recuſatoria Judicis ſuſpecti. *c. Legitima de appellat. in 6.*

Decretum contra Aſſaſſinos & homicidas. *c. 1. de homic. in 6.*

De Exemptis qua ratione coram Judicibus ordinariis conveniri debeant *c. 1. de privil. in 6.*

De Studiis Juris Canonici & Civilis in Curia Romana, & ſtudentium privilegiis. *c. Cum de diverſis de privil. in 6.*

De ſententia Excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti in ſcriptis proferenda,

renda, adjecta etiam cauſa. *c.* 1. *de ſent. excomm. in* 6.

De abſolutione à cenſuris Eccleſiaſticis ad cautelam. *c.* 2. *de ſent. excomm. in* 6.

De participantibus cum excommunicatis, quod ante monitionem præmiſſam non ſint excommunicandi. *c. ſtatuimus de ſent. excomm. in* 6.

Epiſcopi pœnam ſive ſententiam interdicti vel ſuſpenſionis non incurrunt niſi in ſententia ſint expreſſi. *c. Quia periculum de ſent. excomm. in* 6.

Archi-Epiſcopus ſententias latas ab Officialibus Suffraganeorum regulariter non relaxat. *c. Romana de ſentent. excomm. in* 6.

Archi-Epiſcopi ſententia generalis ligat tantum ſubditos. *c. Romana Eccleſ. de ſent. excomm. in* 6.

Sententia excommunicationis ſine competenti præmonitione eſt injuſta. *c. Romana, de ſent. excomm. in* 6.

Pro futuris delictis non eſt ferenda ſent. Excommunicationis niſi juſta cauſa ſubſit. *Eodem in* 6.

In Univerſitatem proferri non debet ſententia Excommunicat. *Eodem in* 6.

Prælatus contra poteſtatem ſæcularem gladio ſpirituali ſive cenſura Eccleſiaſtica ſe tueri poteſt. *c. Dilecto de ſent. excomm. in* 6.

LU-

LUGDUNENSE II.

27. Decimum quartum Concilium generale fuit Lugdunenſe ſecundum Lugduni in Gallia convocatum à Gregorio X. A. 1274. cui ipſe Pontifex præſedit, & interfuerunt Epiſcopi circiter 500, quos inter Patriarchæ Conſtantinopolitanus & Antiochenus & S. Bonaventura Epiſcopus Abbanenſis (qui nondum ſoluto Concilio mortuus eſt) præter Abbates & Magiſtros Ordinum Hoſpitalis Jeroſolymitani & militum Templi, & Principum Oratores, inter quos fuere miſſi ab Imp. Palæologo cum literis unionem & obedientiam profitentibus. Non vero interfuit ipſe Imperator ut patet ex actis Concilii, quæ inſcribuntur: *Brevis nota* & literis ab eo miſſis, reſponſisque à Pontifice datis. Interfuit vero Jacobus Aragoniæ Rex qui juxta ſummum Pontificem ſeorſim ab aliis omnibus conſedit. In eo Concilio, quod confirmatum eſt à Pontifice, præcipuè actum de Eccleſia Orientali reducenda ad unitatem cum Romana; De electione Summi Pontificis à ſolis Cardinalibus in Conclavi facienda; & de proceſſione Spiritus ſancti à Patre Filioque.

28. Canones in hoc Concilio editi

ſtatuunt 1. De proceſſione Spiritus ſancti æternaliter ex Patre & Filio tanquam ex uno principio.

Can. 2. De Electione Summi Pontificis. *c. Ubi periculum de Elect. in 6.*

Can. 3. De Electione & Poſtulatione Prælatorum, & de oppoſitionibus adverſus eas factis juridicè dirimendis. *Ibid.*

Can. 4. Ne Electus ad Prælaturam ante confirmationem adminiſtret *c. Avaritiæ de elect. in 6.*

Can. 5. De conſenſu Electi intra menſem præſtando. *c. Quamſit Eccleſiis, de Elect. in 6.*

Can. 6. Eligentes indignum non privandi eligendi poteſtate, licet contra conſcientias agant.

Can. 7. Ne quis propriam electionem impugnet niſi propter vitium vel defectum tempore electionis ignoratum. *c. Nulli licere, de Elect. in 6.*

Can. 8. Si pars una eligentium ſit duplo major numero ei ſe pars altera opponere non debet niſi votum alicujus nullum ſit ipſo jure.

Can. 9. De appellatione ad Sedem Apoſtolicam in cauſis Electionum Epiſcopalium.

Can. 11. Qui impediunt electiones Clericorum excommunicantur.

can.

Can. 12. Volentes de novo Regalia, cuſtodiam advocationis vel defenſionis titulum in Eccleſiis, Monaſteriis aliiſque piis locis uſurpare excommunicantur.

Can. 13. Nullus ad regimen Eccleſiæ Parochialis aſſumatur niſi idoneus ſcientia, moribus & ætate. *c. Cum in cunctis de Elect.*

Can. 14. Ne commendetur Eccleſia Parochialis ultra ſemeſtre *c. Nemo deinceps, de Elect. in 6.*

Can. 15. De Ordinatione.

Can. 16. De Bigamis.

Can. 17. De Officio Judicis ordinarii.

Can. 18. De incompatibilitate beneficiorum. *c. Ordinarii locorum de Offic. Ord. in 6.*

Can. 19. De Advocationis officio in foro Eccleſiaſtico, & Procurationis fideliter gerendo præſtito juramento.

Can. 20. De iis, quæ vi metusvè cauſa fiunt.

Can. 21. De dignitatibus & Beneficiis in curia Romana vacantibus à ſolo Rom. Pontifice conferendis. *c. Statutum de Præb. in 6.*

Can. 22. De rebus Eccleſiæ non alienandis niſi ſervatis ſolennitatibus à jure requiſitis. *c. Hoc conſultiſſimo, de reb. Eccl. non alien. in 6.*

Can. 23. Ne quis novum Ordinem aut Religionem inveniat, vel habitum novæ Religionis aſſumat. *c. Religionum, de relig. dom. in 6.*

Can. 24. De Procuratione ſeu viſitatione Eccleſiarum & quomodo Prælati in ea ſe gerere debeant. *c. Exigit. De Cenſ. in 6.*

Can. 25. Qua devotione & reverentia fideles ſacris intereſſe debeant myſteriis in Eccleſia. *c. Decet domum Domini de immunit. Ecclef. in 6.*

Can. 26. Contra uſurarios manifeſtos ſtatuitur pœna. *c. 1. De uſurar. in 6.*

Can. 27. Uſurarii manifeſti ſepultura Eccleſiaſtica priventur, nec ullus eorum teſtamentis interſit, niſi de uſuris ſatisfecerint.

Can. 28. De injuriis & damno dato.

Can. 29. Qualem cenſuram incurrant participantes cum excommunicatis ante vel poſt monitionem Canonicam. *c. Conſtitutionem de ſent. Excomm in 6.*

Can. 30. De relaxatione ad cautelam interdicti Eccleſiaſtici in civitates, aliasve Univerſitates. *c. Præſenti de ſent. Excomm. in 6.*

VIENNENSE.

29. Decimum quintum Concilium generale fuit convocatum à Clemente V. anno

anno 1311. Viennæ Allobrogum ad flumen Rhodanum in Gallia. Interfuére Epiſcopi trecenti & amplius Præſidente ipſo Summo Pontifice. In eo Templariorum Ordo ſuppreſſus & extinctus ob hæreſin, apoſtaſiam aliaque atrociſſima flagitia ab ipſis patrata. Similiter impiæ Begardorum & Beguinarum Sectæ, nec non Fraticellorum ſeu Dulciniſtarum (ſic dictorum à Dulcino quodam Novarienſi, quem ſex millia hominum ſecuta ſunt) damnatæ fuerunt; Et expeditio pro recuperanda Terra ſancta ſuſpicienda eſt decreta. Ab hac Synodo Conſtitutiones Clementinæ dictæ juri Canonico inſertæ ortum habent.

30. Definita ſunt in hoc Concilio. 1. Quod reſignatio facta per Procuratorem valeat non obſtante revocatione mandati non ſignificata. *Clem. unic. de renunciat.*

2. In impetratione novi Beneficii aliorum mentio fieri debet, quæ impetrans poſſidet. *Clem. Et ſi. de Offic. Ordin.*

3. Ut Epiſcopi Prælatorum Regularium negligentiam in conferendis beneficiis ab ipſis dependentibus ſuppleant. *Clem. 1. de ſuppel. negl. Præl.*

4. Ut Epiſcopi Clericos ſubditos delinquentes diligenter corrigant.

5. Ut Epiſcopi à ſuis ſedibus expulſi poſ-

poſſint procedere contra expulſores in aliena Diœceſi, petita à Diœceſano licentia, licet non obtenta. *Clem. cap. uni. de foro cdmpet.*

6. De proviſione beneficii à Pontifice facta motu proprio ei, qui jam alia poſſidet beneficia. *Clem. c. Si Romanus de Præbend.*

7. De Sepultura in Eccleſiis Prædicatorum vel Minorum, & de quarta funerali. *Clem. c. Dudum à Bonifacio, de Sepultura.*

8. De Patronis & jure Patronatus, & quomodo in eo ſuccedatur. *Clem. c. Plures, de jure Patron.*

9. De Matrimonio in gradu prohibito, vel cum Moniali contracto. *Clem. c. 1. de conſang. & affin.*

10. De Scholis Romanæ curiæ & aliis *Clem. c. 1. de Magiſtris.*

11. Ne Religioſi Sacramentum extremæ Unctionis vel Euchariſtiæ adminiſtrent ſine Parochi licentia, vel Bedictionem nuptialem impertiant, vel excommunicatos à Canone abſolvant, præterquam in caſibus à jure, vel per privilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis eisdem. *Clem. c. 1. de privil. & exceſſibus.*

12. Ut Archi-Epiſcopus Provinciam ſuam peragrans crucem ante ſe portari faciat &c. *Clem. c. 2. Eod.*

13. Re-

14. Religioſi etiam exempti violantes interdictum Eccleſiaſticum ſententiam excommunicationis ipſo facto incurrunt. *Clem. c.* 1. *&* 2. *de ſent. Excomm.*

15. Ne Epiſcopi aliive Prælati ſubditos vel exemptos injuriis & gravaminibus laceſſant. *Clem. de exceſſ. Præl.*

16. De privilegiis Regularium. *Clem. Dudum, de Sepult. & Clem.* 1. *de Privil. & exceſſ.*

17. S. Franciſci Regulæ variæ difficultates & ambiguitates explicantur ac definiuntur. *Clem. c. Exivi de Paradiſo De verb. ſignif.*

FLORENTINUM.

31. Decimum ſextum generale Concilium fuit Florentinum A. 1438. rogatu Palæologi Græcorum Imp. convocatum ab Eugenio IV. & Ferrariæ inchoatum, primaque ejus Seſſio fuit habita quarta Idus Januarii Præſidente Legato à Latere Eugenii Nicolao Albergato ex Ordine Carthuſiano Cardinali Presbytero, & primo decreto declarata ſunt irrita omnia acta Baſileenſia poſt Eugenii revocationem. Secundæ Seſſioni, quæ celebrata eſt decimo quinto Februarii, præſedit ipſe Pontifex præſentibus ſeptuaginta duobus Epiſcopis.

Ordo

Ordo in Seſſionibus poſt adventum Græcorum Imperatoris Joannis Palæologi cum fratre ſuo Demetrio Principe Peloponeſi, hic ſervatus eſt: Super erecto ſolio ante Altare collocatus eſt liber Evangeliorum intra ſacra capita Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli accenſis hinc inde cereis. Pontifex cum Epiſcopis Latinis dexteram partem, alteram Imperator cum ſuis Græcis tenebat. Infra ſolium Pontificium uno fere paſſu locata eſt Imperatoris Latini Alberti ſecundi Sedes, ſed ob abſentiam ſemper vacua remanſit. E regione Pontificis & Sedis Imperatoris Latini Sedes Imperatoris Græcorum, & paulo inferius Joſephi Patriarchæ Conſtantinopolitani ejusdem eminentiæ & ornatus cum Pontifice fuit. Demetrio Imperatoris fratri à dextris ejus Sedes collocata eſt, ſed humilior, & quatuor fere palmos remota. Interfuere Concilio octo, vel ut alii novem Cardinales, & præter Abbates, centum circiter quinquaginta Epiſcopi Latini. Græci quoque in magno numero adfuere, inter quos Baſſarion Epiſcopus Nicænus, Iſidorus Theſſalonicenſis Archi-Epiſcopus; Ac præterea Iſidorus Kiovenſis totiusque Ruſſiæ Metropolita. Metropolites quoque Iberiæ, ac nonnulli

li

ſi Prælati Ruſſiæ & Moſcoviæ. In Seſſione tertia 14. Octob. celebrata & quatuor ſubſequentibus Seſſionibus diſputatum eſt de additione ad Symbolum Conſtantinopolitanum hujus vocis: *Filioque* circa Spiritus ſancti proceſſionem. In ſexta decima Seſſione fit Decretum de Synodo ob peſtem Ferrariæ ingraveſcentem Florentiam transferenda.

23. Igitur Ferraria, habitis ibi Seſſionibus ſedecim, transfertur Concilium Florentiam primariam Thuſciæ civitatem A. 1439. ad quam cum menſe Januario deveniſſent, celebrata eſt ibidem Seſſio decima ſeptima 26. Februarii, ac ſubinde octo circiter Seſſiones habitæ; In quibus primò in ſex Seſſionibus diſputatum eſt de Proceſſione Spiritus ſancti, num ſit à ſolo Patre, an etiam à Filio. Tandem hortatu Patriarchæ Joſephi Conſtantinopolitani, qui tunc decumbebat extrema ægritudine, qua ſanctiſſimè deceſſit, Imperator cæterique Prælati Græci, excepto ſolo Marco Epiſcopo Epheſino, veritatem agnoverunt & profeſſi ſunt. Deinde actum eſt de pœnis Purgatorii, de quibus omnes convenerunt actaque Concilii obſignarunt. Sed paulo poſt reverſi in Patriam Græci, ſupranominato Epheſino omnia turbante

bante ad vomitum redierunt. Demum acceſſerunt quoque Armeni ad Catholicam fidem, & unitatem Eccleſiæ Romanæ, ac decretum hac ſuper re formatum, antequam Florentia diſcederent, promulgatum eſt. Tum vero translatum eſt Concilium Romam, ubi duravit ſaltem uſque ad annum 1445. ut patet ex actis Florentinæ Synodi editis per Horatium Juſtinianum Oratoriſtam poſtea Cardinalem, ut refert Pallavicinus in hiſtoria Concilii Tridentini. *l.* 6. *c.* 11.

LATERANENSE V.

33. Decimum ſeptimum Generale & Lateranenſe quintum indictum fuit A. 1512. à Julio II. Maximiliano Imp. ad convellendum Conciliabulum Piſanum, & Schiſma impediendum. Præſedit ipſe Pontifex Concilio, quod auſpicatus eſt quarto nonas Maij feſto Inventionis S. Crucis præſentibus Cardinalibus quindecim, Patriarchis Alexandrino & Antiocheno Archi-Epiſcopis & Epiſcopis ſeptuaginta ſeptem. Sed ſuperveniente febri poſt quartam Seſſionem (ex qua etiam nono Calendas Martii A. 1513. obiit) deinceps Julius intereſſe non potuit, ejusque loco præſedit Cardinalis Raphël Riarius Epiſcopus Oſtienſis. Seſſio vero ſexta

ta habita Præſide Leone X. Pontifice Succeſſore Julii 1513. 27. Aprilis, ſub quo poſt habitas ſex Seſſiones finita eſt A. 1517. menſe Martio, & Synodus à Leone confirmata.

34. In Concilio hoc duodecim celebratæ ſunt Seſſiones. In prima ordinantur præliminaria, & creantur Officiales.

Seſſ. 2. Damnantur acta Conciliabuli Piſani.

Seſſ. 3. Pœnæ decernuntur & infliguntur Cardinalibus aliiſque fautoribus Conciliabuli Piſani.

Seſſ. 4. Pragmatica Sanctio, quæque ejuſdem cauſa Conciliabulum egerat, abrogantur.

Seſſ. 5. Julii per ægritudinem abſentis Conſtitutio de Creatione Romani Pontificis legitur prohibens omnem in ea Simoniam ſub pœna nullitatis.

Seſſ. 6. Diverſi deſignantur Prælati, quibus varia munera demandantur.

Seſſ. 7. Duo Cardinales Schiſmatici auctores Conciliabuli Piſani veniam petentes, & Schiſma adjurantes reconciliantur.

Sect. 8. Definitum eſt unicam eſſe hominis animam eamque immortalem. Dum hæc Seſſio celebraretur, adſuerunt à Ludovico Galliæ Rege Legati ejuſque

nomine

nomine Piſanum Concilium execrati Lateranenſi tanquam vero, indubitato & Oecumenico Concilio adhæſerunt.

Seſſ. 9. Bullæ reformationis Romanæ Curiæ leguntur, & renovantur Canonis Concilii tertii Lateranenſis. De Cardinalibus ſpecialis ſanctio Concilii traditur.

Seſſ. 10. Edita eſt Conſtitutio declarans Montes pietatis erectos ad ſublevandos inopes non eſſe uſurarios, ſed juſtos & licitos.

Seſſ. 11. Præſcribitur Lex Concionatoribus ſervanda in prædicatione verbi DEI. Item Concordata inter Leonem Pontificem & Franciſcum I. Galliæ Regem leguntur & approbantur.

Seſſ. 12. Excommunicantur, qui ædes Cardinalium invadunt tempore electionis novi Pontificis. Et abſolutum eſt Concilium confirmatumque à Leone X.

TRIDENTINUM.

35. Decimum octavum Concilium generale fuit Tridentinum indictum à Paulo III. die undecimo Calendas Junii Anno Chriſti 1542. Pontificatus ſui octavo, & ſub tribus Summis Pontificibus Paulo eodem III. Julio III. & Pio IV. contra emergentes Lutheri aliorumque hæreſes,

& pro

& pro morum reformatione Summo Eccleſiæ bono legitime congregatum fuit. Complectitur namque plurimas easque ſaluberrimas Conſtitutiones tum fidem tum mores concernentes; Quæ cum approbatæ ſint à ſupremo Principe Chriſti Vicario in terris, atque etiam factæ ſint in præſentia, & cum conſenſu Principum ſæcularium, quorum Oratores cum ſpeciali mandato miſſi Concilio interfuerunt, dubitari nequit, quin conſtituant Jus generale & commune, quod omnes obliget, cumque omnia exemplaria Concilii ubilibet impreſſa concordent, non eſt fides illis deroganda. Licet vero decreta hujus Concilii fidem non concernentia ubique non ſint recepta (quam bene inquiritur in Titulis de Conſtit. & conſuet.) Regulares tamen habitantes in illis locis in quibus prætenditur non receptum eſſe hoc Concilium adſtringuntur ad leges illius obſervandas, quia omnium Regularium Ordines ſacro-ſanctum hoc Concilium receperunt. Ita Paſſerinus *de ſtat. & off. hom. q.* 187. *a.* 1. *n.* 213. contra Virginium Alviſet *in tract. de privilegiis ſect.* 3. *c.* 5. §. 1. *n.* 11.

Concilium hoc in viginti quinque Seſſiones diſtributum eſt, in quibus tres ordines. Primò ponitur doctrina per ſua

capita diſtributa; Deinde Canones ſeu Decreta pro illa doctrina ordine digeſta; Demum ſtabilitur reformatio diſciplinæ Eccleſiaſticæ. In Seſſione 24 poſt Canones doctrinales ſubjungitur duplex ordo Reformationis, primò Reformatio Matrimonii, deinde Reformatio Eccleſiaſtica. In allegationibus citatur hæc nomine Reformationis abſolutè, iſta cum addito *Matrimonii*. Similiter in Seſſ. 25. decreta ſub nomine illius citantur; Reformatio vero cum duplex ſit, nimirum Reformatio Regularium & Reformatio abſoluta, ſic quoque alligari ſolent.

Prima Seſſio biennio poſt indictionem celebrata die decima tertia Decembris A. 1545. indictione tertia Præſidentibus Joanne Maria de Monte, Marcello Cervino, & Reginaldo Polo S. R. E. Cardinalibus. In hac nomina Prælatorum, qui adfuerunt, cenſita ſunt, lectaque ad eos admonitio Legatorum Apoſtolicorum; Ac ſubinde decretum eſt ſacrum & generale Concilium incipere & inceptum eſſe.

Seſſ. 2. A. 1546. 7. Januarii edita ſunt Concilii præliminaria.

Seſſ. 3. Die 4. Febr. propoſitum confirmatumque eſt fidei ſymbolum.

Seſſ. 4. Octavo Aprilis promulgatum eſt decre-

decretum de Canonicis ſcripturis, & aliud de ſcriptione & uſu ſacrorum librorũ.

Seſſ. 5. Decima ſeptima Junii editum eſt Decretum de peccato originali, & duo capita de Reformatione; Primum de Lectoribus ſacræ Scripturæ, ſecundum de Concionatoribus & Quæſtoribus Eleemoſynariis.

Seſſ. 6. Die decima tertia Januarii A. 1547. Decreta & Canones de Juſtificatione formati. Item Decreta de reformatione; *Cap.* 1. De Reſidentia Epiſcoporum. *Cap.* 2. De reſidentia obtinentium beneficia, quæ requirunt Reſidentiam. *Cap.* 3. Ut exceſſus Clericorum & Regularium agentium extra Monaſteria corrigantur ab Ordinario. *Cap.* 4. Capitula Cathedralium viſitet Epiſcopus quoties voluerit. *Cap.* 5. Pontificalia aut Ordinatio in aliena Diœceſi non fiant.

Seſſ. 7. Die tertia Martii edita ſunt Decreta de Sacramentis in genere, & ſpecialiter de Baptiſmo & Confirmatione. In Decretis de Reformatione ſtatuitur *Cap.* 1. Quis capax regiminis Eccleſiarum Cathedralium. *Cap.* 2. Prohibetur pluralitas beneficiorum in Cathedralibus Eccleſiis. *Cap.* 3. Habilibus conferantur beneficia. *Cap.* 4. Plurium beneficio-

rum incompatibilium Retentor iis careat. *Cap.* 5. Qui plura obtinent Beneficia exhibeant diſpenſationes. *Cap.* 6. Quæ beneficiorum uniones validæ, quæ irritæ. *Cap.* 7. Beneficia unita viſitentur. Per Vicarios etiam perpetuos cura exerceatur. *Cap.* 8. Eccleſiæ reparentur. *Cap.* 9. Epiſcopi infra tempus ſtatutum conſecrentur. *Cap* 10. Capitula Sede vacante non dent dimiſſorias. *Cap.* 11. Facultates de promovendo à quocunque continere debent cauſas. *Cap.* 12. Facultates de non promovendo conceſſæ ad annum tantum ſuffragentur. *Cap.* 13. Præſentati non inſtituantur niſi prævio examine. *Cap.* 14. Cauſæ civiles exemptorum Clericorum ſæcularium & regularium degentium extra Monaſterium videantur ab Epiſcopis. *Cap.* 15. Curent Ordinarii, ut hoſpitalia fideliter gubernentur.

Seſſ. 8. Die undecima Martii de transferendo propter ingruentem peſtem Concilio actum.

36. Concilium translatum fuit Bononiam, ubi duæ Seſſiones factæ ſunt; Nona die 21. April. & Decima die 2. Jun. de prorogatione Concilii.

Seſſ.

Seſſ. 11. Decimo octavo Cal. Decemb. A. 1550, quæ fuit prima ſub Julio III. promulgatur edictum reſumptionis Conſilii in civitate Tridentina præſidentibus Legatis Marcello Cardinali, Sebaſtiano Pichio Archi-Epiſcopo Sepontino, & Aloyſio Lipomano Epiſcopo Veronenſi.

Seſſ. 12. Die 1. Sept. A. 1551. decreta eſt prorogatio.

Seſſ. 13. Die 11. Octob. actum eſt de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento, & Canones de eo confecti. In decreto de Reformatione. *Cap.* 1. Datur forma, qua Epiſcopi debent reſidere. Ab eorum Viſitatione nemo appellet. *Cap.* 2. Si appelletur ab Epiſcopo, cui cauſa committenda ſit. *Cap.* 3. Acta primæ inſtantiæ intra triginta dies dentur gratis appellanti. *Cap.* 4. Abbates aſſiſtere poſſunt Epiſcopo deponenti, & degradanti Clericum, ſi Epiſcopi deſint. *Cap.* 5. Gratiæ ob fictas cauſas conceſſæ revocentur. *Cap.* 6. Epiſcopus non citetur perſonaliter niſi ob cauſam depoſitionis. *Cap.* 7. Qualitates teſtium contra Epiſcopum. *Cap.* 8. Cauſæ Epiſcoporum, cum comparere debent, terminentur per Pontificem.

Seſſ. 14. Die 25. Novemb. actum eſt de Sacramentis Pœnitentiæ & extremæ Unctionis. *Cap.* 1. de Reformatione Clericos male ſe gerentes puniendos eſſe. *Cap.* 2. Ne Epiſcopus alienum ſubditum ordinet. *Cap.* 3. Epiſcopus male ab alio promotos ſine examine non admittat ad Officia celebranda. *Cap.* 4. Clericus non eſt exemptus à correctione Epiſcopi. *Cap.* 5. Conſervatorum poteſtas reſtringitur. *Cap.* 6. De decenti habitu Clericorum. *Cap.* 7. Voluntarius homicida ordine ac beneficio careat, cum caſuali, aut vim vi repellente diſpenſetur. *Cap.* 8. Ne Epiſcopus puniat Clericos alienos. *Cap.* 9. Ne beneficia unius Diœceſis uniantur Beneficiis alterius Diœceſis. *Cap.* 10. Beneficia regularia conferantur Regularibus. *Cap.* 11. Profeſſi maneant ſub Obedientia, & ſint incapaces beneficiorum ſæcularium. *Cap.* 12. Jus patronatus obtineat, qui dotat ex ſuis, aut Capellam de novo fundat. *Cap.* 13. Beneficiandus præſentetur Ordinario.

Seſſ. 15. Vigeſima quinta Jan. A. 1552. decreta eſt prorogatio Synodi.

Seſſ. 16. Die 28. April. decreta eſt ejusdem ſuſpenſio bellorum inſurgentium occaſione.

36. Concilium interrupit mors Julii III. Cujus loco electus eſt Marcellus II, qui etiam vigeſimo ſecundo die Pontificatus obiit. Ei ſucceſſit Paulus IV, quo ſedente nihil actum eſt in Concilio, & exacto in Pontificatu quadriennio vita functus eſt. Huic ſurrogatur Pius IV. ſub quo Concilium ſuſpenſum & dilatum reſumitur hortante S. Carolo Boromæo.

Sub Pio IV. ergo celebrata Seſſio decima ſeptima 18. Jan. A. 1562. in qua emanavit Decretum de celebrando Concilio, & indictio futuræ Seſſionis.

Seſſ. 18. Die 26. Februar. in qua decretum de librorum delectu, & de omnibus ad Concilium publica fide invitandis cum ſalvo conductu conceſſo Germanicæ Nationi, & ejus extenſione ad alias Nationes.

In Seſſ. 19. Die 14. Maij decreta eſt Synodi ſacræ prorogatio.

Seſſ. 20. Die 4. Junii decreta iterum prorogatio.

Seſſ. 21. Die 16. Julii Decreta & Canones de Communione ſub utraque ſpecie & parvulorum. De Reformatione, *Cap.* 1. Ut Ordines gratis conferantur. *Cap.* 2. De Titulo Clericali initiandorum ſacris Ordinibus. *Cap.* 3. Tertia pars

pro-

copi pleniſſimè videant omnes pias diſpoſitiones. *Cap.* 9. Adminiſtratores cujvis fabricæ & quorumcunque piorum locorum dent rationem ordinariis. *Cap.* 10. Notariorum ſufficientiam ſcrutentur Ordinarii. *Cap.* 11. Excommunicantur occupatores obventionum piis locis applicandorum. Demum ſubjungitur Decretum ſuper petitione conceſſionis Calicis.

38. Seſſ. 23. Die 16. Julii A. 1563. celebrata, tradita eſt doctrina Catholica & Canones publicati de Sacramento Ordinis. Circa reformationem decreta ſunt. *Cap.* 1. Reſidentia Epiſcoporum. *Cap.* 2. Conſecratio Epiſcoporum ultra tres menſes non differenda. *Cap.* 3. Ut Epiſcopi per ſemetipſos Ordines conferant. *Cap.* 4 Ne quis ad Clerum promoveatur niſi Confirmationis Sacramentum prius ſuſceperit. *Can.* 5. Ut de Ordinandorum natalibus, ætate, moribus & vita diligenter inquiratur. *Cap.* 6. Ante decimum quartum annum nullum eſſe Beneficii capacem. *Cap.* 7. Ut examen inſtituatur de ordinandorum natalibus, ætate, inſtitutione, moribus, doctrina & fide. *Cap.* 8. Ordinatio à proprio Epiſcopo

copo facienda, niſi ordinandus literas habeat dimiſſorias. *Cap.* 9. Epiſcopus familiarem ordinans conferat ei beneficiũ. *Cap.* 10. Abbates & Capitula Eccleſiarum Cathedralium non dent nec Sede vacante literas dimiſſorias. *Cap.* 11. Minoribus ordinandi ſervent interſtitia, *Cap.* 12. Ætas ordinandorum ſervanda etiam Regularibus: *Cap.* 13. Quid Subdiaconis & Diaconis obſervandum. Duo ſacri Ordines eidem non conferantur eodem die, nec Regularibus. *Cap.* 14. Ordinandi Presbyteri annum egerint in exercitio Diaconali; Sint caſtis moribus, & ordinati frequenter Miſſam celebrent. *Cap.* 15. Epiſcopi approbatio neceſſaria eſt Presbyteris, ut poſſint abſolvere à peccatis. *Cap.* 16. Ut non omnes promiſcuè ordinentur. Nec peregrinus ſine literis commendatiis celebret. *Cap.* 17. Exercitia minorum Ordinum reſtituantur. *Cap.* 18. Datur forma erigendi Seminarium Clericorum.

39. Seſſ. 24. Celebrata Die 11. Nov. A. 1563. Tradita eſt doctrina & Canones de Sacramento Matrimonii. *Cap.* 1. Habetur decretum de Reformatione Matrimonii. *Cap.* 2. Inter quas perſonas contra-

trahatur cognatio Spiritualis orta ex Baptiſmo & Confirmatione. *Cap.* 3. De impedimento publicæ honeſtatis. *Cap.* 4. De impedimento affinitatis ex illicito congreſſu. *Cap.* 5. De pœnis contrahentium inter gradus prohibitos, & de diſpenſatione Pontificis circa impedimenta Matrimonii. *Cap.* 6. De impedimento Raptus. *Cap.* 7. De matrimonio vagorum hominum. *Cap.* 8. Concubinarii ſi ter moniti non reſipiſcant, excommunicentur. Concubinæ exilio & aliis pœnis puniuntur. *Cap.* 9. Domini & Magiſtratus cogentes ſubditos ad Matrimonium cum certis perſonis contrahendum, excommunicantur. *Cap.* 10. Quibus temporibus celebrare nuptias prohibeatur.

Ejusdem Seſſ. 24. *Cap.* 1. *De Reformatione ſacræ diſciplinæ.* Norma in creatione Epiſcoporum, & electione Cardinalium ſervanda. *Cap.* 2. Ut ſingulis trienniis Concilia provincialia, & quotannis Diœceſana celebrentur *Cap.* 3. Ut ſingulis annis Epiſcopus Diœceſin viſitet. *Cap.* 4. Eccleſia Parochialis à Parochianis adeunda. Nullus contradicente Epiſcopo prædicet. *Cap.* 5. Cauſæ cri-

criminales majores contra Epiſcopos cognoſcuntur à Summo Pontifice; Minores criminales à Concilio Provinciali. *Cap.* 6. De facultate Epiſcopis conceſſâ diſpenſandi in irregularitatibus & ſuſpenſionibus certis. *Cap.* 7. Vis Sacramentorum, & Miſſæ myſterium explicetur populo. *Cap.* 8. De publicè & ſcandaloſe peccantibus. *Cap.* 9. Epiſcopus poteſt viſitare Eccleſias exemptas & nullius Diœceſis. *Cap.* 10. Subditi non poſſunt ſuſpendere executionem viſitationis. *Cap.* 11. Epiſcopi jure ſuo uti poſſunt honorariis titulis & privilegiis particularibus non obſtantibus. *Cap.* 12. Qualitas prenſantium dignitates cum cura animarum. De Reſidentia & diſtributionibus, & ut Canonici Epiſcopo celebranti inſerviant. *Cap.* 13. cathedrales tenues vel uniendæ vel augendæ, uti & augendæ tenues Parochiales. Parochiani frequentẽt parochias ſuas. *Cap.* 14. Ut omnes exactiones Simoniacæ aboleantur. *Cap.* 15. De unione tenuium præbendarum. *Cap.* 16. Capitulum Sede vacante conſtituat Oeconomum, Officialem ſeu Vicarium alioſque neceſſarios Adminiſtratores. *Cap.* 17. Pluralitas beneficiorum incompati-

patibilium prohibetur. *Cap.* 18. Ut beneficiis animarum curam habentibus per concurſum provideatur, & digniores præferantur. *Cap.* 19. Gratiæ expectativæ revocantur. *Cap.* 20. Cauſæ ad forum Eccleſiaſticum pertinentes coram Ordinariis cognoſcantur. Cauſas matrimoniales & criminales ſolus Epiſcopus cognoſcat. De expenſis Actorum & mercede Notarii.

40. Seſſ. 25. Cœpta Die 3. abſoluta Die 4. Decemb. A. 1563. Die tertia, decreta facta ſunt de Purgatorio, de invocatione, veneratione & reliquiis Sanctorum, & de ſacris imaginibus.

Circa reformationem Regularium & Monialium præcipitur. *Cap.* 1. Ut ſecundum rigorem Regulæ indiſpenſabiliter vivant Regulares. *Cap.* 2. Proprietatis vitium è Monaſteriis eliminetur. *Cap.* 3. Paupertas rigidior relaxatur, præterquam Minorum de obſervantia & Capuccinorum. *Cap.* 4. Ne quis regularis ſine ſui Superioris licentia obſequio alicujus Prælati vel Principis ſe ſubjiciat, aut à Conventu recedat. *Cap.* 5. Ut Clauſuræ Monialium Epiſcopi curam gerant. *Cap.* 6. Superiores ſæculares eligantur ſuffra-

ſuffragiis ſecretis ; Abſentium vota non ſuppleantur. *Cap.* 7. Quadragenaria, aut ſaltem trigenaria eligatur in Abbatiſſam aut Prioriſſam, quæ uni tantum præſit Monaſterio. *Cap.* 8. Monaſteria non habentia ordinarios Viſitatores, nec ſubdita Epiſcopis ſingulis trienniis in Congregatione conveniant. *Cap.* 9. Monaſteria Monialium immediate ſubjecta Pontifici, viſitentur ab Epiſcopis, cætera à Deputatis à Capitulis generalibus. *Cap.* 10. Moniales ſingulis ſaltem menſibus confiteantur & communicent. Bis vel ter in anno dari illis poteſt ab Epiſcopo Confeſſarius extraordinarius. *Cap.* 11. Parochi regulares in his quæ pertinent ad curam & Sacramentorum Adminiſtrationem ſæcularibus, ſubjacent juriſdictioni, viſitationi & correctioni Epiſcopi. *Cap.* 12. Cenſuræ Epiſcopales, & dies feſti ſerventur à Regularibus, *Cap.* 13. Controverſiæ de præcedentia ab Epiſcopo omni appellatione remota componantur. Exempti accedant ad ſupplicationes publicas. *Cap.* 14. Regularis non ſubditus Epiſcopo ſcandaloſè vivens puniatur à Superiore, vel eo negligente ab Epiſcopo. *Cap.* 15. Ne fiat Profeſſio ante annum

num decimum ſextum expletum. *Cap*.16. Omnis donatio inter vivos, vel renuntiatio Novitiorum ante duos ultimos menſes Novitiatus exacti nulla eſt & invalida. *Cap*. 17. Ne Virgines ſuſcipiant habitum regularem ante annum duodecimum. *Cap*. 18. Ne puellæ cogantur ad profitendum Religionem. *Cap*. 19. De reclamatione invalida Profeſſi intra quinquennium. *Cap*. 20. Abbates aliique Ordinum Superiores exempti Monaſteria ſua viſitent, & juriſdictionem exerceant. *Cap*. 21. Monaſteria collapſa reſtituantur, quibus non niſi Regulares præficiantur. *Cap*. 22. Superiora decreta omnino obſerventur.

41. In eadem Seſſ. 25. ſubjiciuntur Decreta 21. *de Reformatione*. *Cap*. 1. De officio Prælatorum. *Cap*. 2. Profeſſio fidei à quibus emittenda. *Cap*. 3. Excommunicationis gladius non temere ſtringendus. *Cap*. 4. Qua ratione magnus Miſſarum celebrandarum numerus reduci poſſit à Prælatis. *Cap*. 6. Quæ obſervanda Epiſcopo in viſitatione Capitulorum exemptorum. *Cap*. 7. Acceſſus vel regreſſus ad Beneficia prohibitus. Coadjutor quando concedendus. *Cap*.8.

Bene-

Beneficiati ſint hoſpitales. Hoſpitalia quomodo regenda. *Cap*.9. De jure Patronatus probando & deferendo. *Cap*. 10. Cauſæ Eccleſiaſticæ ſpirituales coram quibus tractandæ; Breviter terminandæ ſunt. *Cap*. 11. Ne ultra quinquennium locationes rerum Eccleſiæ, & ſolutiones anticipatæ fiant. *Cap*. 12. Decimæ ſolvendæ. *Cap*. 13. Quarta funeralium ſolvenda, ubi uſus. *Cap*. 14. Ne Clerici concubinas habeant. *Cap*. 15. Ne filii Clericorum illegitimi beneficium habeant aut miniſtrent in Eccleſiis, ubi Patres beneficium obtinent. *Cap*. 16. De congrua portione Vicario perpetuo beneficii curati aſſignanda. *Cap*. 17. Epiſcopi ſint Patres & Paſtores, nec indignè ſe demittant. *Cap*. 18. Canones exactè ab omnibus ſervandi. *Cap*. 19. Duella ſub graviſſimis pœnis prohibentur. *Cap*. 20. Ut omnes ſanctiones in favorem perſonarum Eccleſiaſticarum, immunitatum & libertatis Eccleſiæ ſerventur. *Cap*. 21. In his omnibus decretis de reformatione & Eccleſiaſtica diſciplina reſervata cenſetur auctoritas Sedis Apoſtolicæ.

In proſecutione Seſſionis die ſequenti 4. Dec. decretum fuit de Indulgentiis, de cibo-

ciborum delectu, jejuniis & diebus feſtis; De indice librorum, Catechiſmo, Breviario & Miſſali. De loco Oratorum. De recipiendis & obſervandis decretis Concilii, deque recitandis iisdem decretis in Concilio. Demum de petenda ſacra univerſalis Synodi à Pontifice confirmatione, quam conceſſit Pius IV. Anno 1564. 26. Januar. In fine Concilii ſubſcripsêre decretis Patres numero 255, videlicet Legati 4, Cardinales 2, Patriarchæ 3, Archi-Epiſcopi 25, Epiſcopi 168, Abbates 7. Procuratores abſentium cum legitimo mandato 39. Generales Ordinum 7. qui præſentes fuerunt cum Concilium concluderetur. Cæterum longe plures diverſis temporibus illi interfuerunt; Nam præter Cardinales nimirum Joannem Mariam de Monte, Marcellum Cervinum, Reginaldum Polum, Herculem Gonzagam, Hieronymum Seripandum, Joannem Moronum, Stanislaum Hoſium, Ludovicum Simonettam, Marcum Syricum de Altaemps Bernardum Navagerium, Marcellum Creſcentium Sebaſtianum Pighinum Archi-Epiſ. Sipontinum & Aloyſium Lipomanum Veronenſem Epiſcopum, qui diverſis vicibus nomine Pontificum Concilio præſederunt, duosque alios Car-

1.

QUæſtio eſt de Concilio Oecumenico. Concilia enim particularia, ut ſunt: Nationalia, Provincialia & Diœceſana ſubeſſe S. Pontifici extra controverſiam eſt, & fatentur omnes etiam illi hæreçi, qui concedunt Pontificem eſſe Patriarcham Occidentis. De Concilio univerſali vero exorta eſt hæc quæſtio in Concilio Piſano, cum in eo deliberaretur de duobus Pontificibus Gregorio XII, & Benedicto XIII, qui ſimul in Schiſmate ſedebant, deponendis. Deinde ſuſcitata eſt denuo in Concilio Conſtantienſi, cum Joannes XXIII. clam à Concilio deceſſiſſet; Et maximè agitata fuit in Baſileenſi, quando Eugenius Papa IV. Concilium illud diſſolvit. Quamvis vero poſtea hæc quæſtio deciſa videatur in Concilio Florentino Decreto 4, in quo definitur: *Romanum Pontificem in univerſum Orbem tenere primatum*, & expreſsè in Lateranenſi V. ſub Julio II. & Leone X. attamen quia hoc nonnullis videtur non fuiſſe verè generale, & iſtud non definiat rem in ipſis terminis, ideo uſque ad hæc tempora, quæſtio hæc etiam à Catholicis, & præcipuè à Doctoribus quibusdam Galliæ movetur. Nec defuerunt qui aſſerere præſidenter auſi

ſunt, certam & indubitatam eſſe Eccleſiæ Gallicanæ doctrinam: Concilium eſſe ſupra Pontificem, eamque Sententiam DD. Pariſienſes ſe propugnaturos juramento confirmare. Verum id falſum aſſerit Andreas Duvallius Doctor in Sorbona celeberrimus *Tract. de Rom. Pont. poteſtate p. 4. q 8. & q. 7. Totus* inquit, *orbis exceptis pauculis Doctoribus eam* (ſententiam) *amplectitur, & rationibus validiſſimis, cum ex Scriptura, Conciliis & Patribus, tum ex principiis Theologiæ petitis confirmatur.* Et quamvis hæc ita ſe haberent, cum ſcriberet iſta Duvallius, nihilominus poſtea anno 1682. Clerus Gallicanus in Comitiis quatuor edidit propoſitiones inter quas hæc eſt ſecunda: *Papa ſubjicitur Concilio, & id patet ex Concilio habito Conſtantiæ Seſſ. 4. & 5. in Sæculo decimo quarto.* Sed Alexander Papa Octavus literis in forma Brevis A. 1690 die 4. menſis Auguſti ſignatis, quæ paucis ante obitum ejusdem Pontificis diebus emanarunt, illas propoſitiones aliaque quædam in dictis literis contenta improbavit, caſſavit, viribusque & effectu penitus & omnino vacuavit. Cum igitur

igitur hæc quæſtio nunc denuo, maximè in Gallia agitari cœperit, eam hoc loco examinare ad dignoſcendam auctoritatem Papæ in Decretis ſuis, & majorem Conciliorum notitiam, opportunum duxi.

2. Quoniam vero diverſimode inter ſe comparari poſſunt Papa & Concilium, hic præcipuè quæritur: An verus Papa ſit ſupra Concilium legitimè quidem convocatum, ſed ſine auctoritate Papæ in Actis procedens, an vero tale Concilium ſit ſupra Papam.

Dicendum omnino eſt Papam eſſe ſupra Concilium. Ita Catholici Doctores & Theologi communiter, quorum plures doctrinam hanc fidei proximam, & contrariam erroneam appellant. Nos veritatem hanc demonſtrabimus ex 13. motivis. 1. Quia Papa eſt Chriſti Vicarius. 2. Eſt Succeſſor Petri. 3. Eſt Caput Eccleſiæ. 4. Eſt Paſtor ovilis Chriſti. 5. Eſt Epiſcopus Eccleſiæ univerſalis. 6. Eſt Pater omnium Chriſtianorum. 7. Convocat Concilia. 8. Eſt Judex Conciliorum eiſque præſcribit leges. 9. Corrigit & improbat errores Conciliorum. 10. Confirmat Concilia. 11. Datur appellatio à Concilio ad Papam. 12. Non datur Appellatio à Papa ad Concilium.

 13. Hunc

13. Hunc primatum Papæ ipſamet Concilia agnoſcunt.

§. I.

Papa eſt Chriſti Vicarius.

3. Sic Canon 39. Arab. Conc. Nicæni his verbis: *Ut qui tenet ſedem Romæ ſit Vicarius Chriſti ſuper cunctos populos & cunctam Eccleſiam Chriſtianam. Et quicunque contra dixerit à Synodo excommunicatur.* Sic Concilium Conſtantienſe *Seſſ. 8. a. 37. & Seſſ. 45 in Bulla Martini.* Sic definit Florentinum decreto 4 *Definimus ſanctam Apoſtolicam Sedem & Romanum Pontificem &c. eſſe verum Chriſti Vicarium.* Habeturque *c. ubi periculum de Electione in 6.* ex Lugdunenſi. Et confirmant ſancti Patres: Ambroſius *l.* 10. *in Lucam c.* 24. Bernardus *l.* 2. *de Conſid. c.* 8. aliique, atque etiam S. Brigitta *l.*7.*Revel c.*19. vocat Summum Pontificem: *Vicarium generalem Chriſti ſolum in mundo.* Addit *ſolum* & S. Bernardus *l. c. Unicum*, quia nemo alius Vicarius generalis in mundo præter illum; Sunt quidem & omnes Antiſtites Chriſti Vicarii, ſed ſubordinati & particulares, non generales nec ſupremi, qui ſolus & unicus eſt

eſt Papa. *Papa* inquit Baldus *l. Barbarius Philippus ff de offic. Prat. eſt ſupremus DEI Vicarius, & qui contrarium dicit, mentitur.*

Cum ergo Papa ſit Vicarius Chriſti, isque unicus & ſupremus, habet utique Juriſdictionem adeoque Superioritatem in tota Eccleſia non ſolum diſperſa, ſed etiam in Conciliis conjuncta, cum habeat Juriſdictionem eandem cum juriſdictione Conſtituentis, nimirum Chriſti *arg. c. 3. de appell. in 6.* Hinc ex communi Juriſperitorum ſententia, Chriſti & Pontificis Romani unum eſt Tribunal *Ricc. l. 9. de Jur. perſon. extra Eccleſ. c. 2. n. 1. Hier. Gigas de reſid. Epiſc. c. 5. Troilus Malvetius de Canoniz. Sanct. dub. 2. n. 10.*

4. Nec obſtat, 1. Quod Papa dicatur Vicarius B. Petri. *c. Ego Ludovicus diſt. 63. & c. Conſtantinus diſt. 96.* Nam Vicarius hic non eſt aliud, quam Succeſſor ſecundum antiquam vocis notionem, ut tradit Suidas Βικάριος ὁ διάδοχος παρὰ Ρωμάιοις *Vicarius apud Romanos Succeſſor.* Eſt ergo Papa Petro ſubſtitutus independenter, & pari cum poteſtate poſt eum gerit munus ſuum. *Gloſ Clem. 1. de Jurejur. V. Vicarium. Navar. Comment. de Jubilæo.* adeoque in Juriſdictione eſt Petri Succeſſor. Nec

Nec obſtat 2. Quod Papa ſæpe conteſtetur ſe aliquid ſtatuere aut vetare *auctoritate SS. Apoſtolorum Petri & Pauli*; Per hoc enim non indicat ſe dependere ab illis Apoſtolis in uſu ſuæ poteſtatis, ſed ſolum edictum vel interdictum tale promanare ab auctoritate Pontificia ſuprema, qualem habuit ordinariam S. Petrus, & extraordinariam S. Paulus, ut ita revocetur in memoriam ſuprema in Eccleſiam poteſtas concredita S. Petro & Succeſſoribus ejus. *Raynaud. Cor. aur. Onamaſt. Pont. V. Vicarius.*

Nec obſtat 3. Quod Apoſtoli ab Ambroſio 1. *ad Cor.* 3. *& in c.* 1. *ad Rom.* & Diaconi à S. Ignatio *Epiſt. ad Trallianos* dicantur Vicarii Chriſti licet ſupremam non habeant in Eccleſiam auctoritatem; Nam Apoſtoli ſic dicuntur cum proportione aliqua, quia poſt Chriſti abſceſſum juſſu & vice ejus prædicarunt Evangelium, & docuerunt homines veram fidem. Diaconi autem ſic appellati ſunt, quia divinum Calicem populo miniſtrarunt, ſicut Chriſtus illum bibendum dedit Apoſtolis. S. Petrus vero & ejus Succeſſores alio eminentiore ſenſu Vicarii ſunt Chriſti, & vices ejus principaliter & antonomaſticè agunt.

§. 2.

§. 2.

Papa eſt S. Petri Succeſſor.

1. Quemadmodum Summus Pontifex eſt Chriſti Vicarius, ita eſt quoque S. Petri Succeſſor, non modo in Epiſcopatu Romano particulari: Sed etiam in Vicaria Chriſti Præfectura per totam Eccleſiam cum pari poteſtate Apoſtolicæ plenitudinis, ita ut non aliam aut pleniorem acceperit à Chriſto Pontificiam poteſtatem Petrus, quam quilibet in Romana Sede Succeſſorum. Quæ veritas certa eſt ex fide, & definita tum in aliis Conciliis, tum in Lugdunenſi ſub Innocentio IV. & habetur *c. 1. de homicidio in 6.* Viennenſi ſub Clemente V, Conſtantienſi *Seſſ.* 8. *&* 25. *& in Bull. Mart. V.* Suffragantur magno numero SS. Patres. Chryſoſtomus *l.* 2. *de Sacerd.* Bernardus *l.* 2. *de Conſil. c.* 8. aliique apud Boſium *l.* 18. *de Sign. c.* 3. Valentiam 2. 2. *Diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 7. *à* §. 36. Cenedo *part.* 1. *Collect. Jur. Can. Tit.* 11. *n.* 1. Nobis hic ſufficiat S. Leo qui Serm. 2. de anniverſario aſſumptionis ſuæ inquit: *Manet diſpoſitio veritatis & B. Petrus in accepta fortitudine Petri perſeverans ſuſcepta Eccleſiæ gubernacula non relinquit, perſeverat videlicet*

licet Petrus, *& vivit in Succeſſoribus ſuis.* Et Philippus Cœleſtini Papæ Legatus. Tom. 2. Conc. c. 26. *Nulli dubium imo ſæculis omnibus notum eſt ſanctum Beatiſſimumque* Petrum *Apoſtolorum* Principem *& Caput fideique columnam Eccleſiæ Catholicæ fundamentum à Domino JESU Chriſto Salvatore noſtro humanique generis Redemptore cœleſtis regni claves accepiſſe, ſolvendi atque ligandi poteſtate, quam acceperat, uſum fuiſſe; Necnon per Succeſſores ſuos hucuſque ſemper vivere, cauſasque decernere, ſemperque victurum eſſe. Hujus itaque ordinarius Succeſſor & Vicarius ſanctus Beatiſſimusque* Papa *& Epiſcopus noſter Cæleſtinus, nos huc pro ſe quaſi Vicarios ad hanc* S. *Synodum miſit.* Atque ratio evincit: Cum enim poteſtas Pontificia collata ſit S. Petro in bonum Eccleſiæ, quæ permanebit uſque ad finem ſæculi, neceſſe fuit eandem tribui poteſtatem Succeſſoribus Eccleſiam ſuo tempore moderantibus, quæ conceſſa eſt S. Petro pro eo tempore, quo Eccleſiam gubernavit. Imo cum nunc ſublatis è terra Chriſto & Apoſto-

lis,

lis, ac creſcente numero & malitia Chriſtianorum, major ſit paris poteſtatis neceſſitas, in qua Chriſti providentia non deficit, nullatenus illa Succeſſoribus Petri deneganda eſt, ne ut S Cyprianus inquit *l.* 1. *Epiſt.* 3. *Gubernatore ſublata atrocius atque violentius circa naufragia Eccleſiæ hoſtis graſſetur.* Atque ob hanc rationem dixit S. Auguſtinus: *Claves tributas eſſe S.* Petro *in perſona Eccleſiæ.* Et iterum: *Claves non* Petro, *ſed Eccleſiæ fuiſſe traditas*, quia traditæ ſunt Petro non ut homini ſingulari reſumendæ poſt obitum ejus, ſed ut perſonæ publicæ, adeoque omnibus, qui ei ſucceſſu temporis ſufficiendi eſſent in Eccleſiæ gubernatione. Hi ergo in gubernaculo iſto exhibent perſonam Petri, & ſunt repræſentativè idem quod Petrus, pro ut eos poſt multa etiam ſæcula in Cathedra Petri ſedentes frequentiſſimè compellarunt. S. Innocentius I. *Epiſt. ad Concilium Milevit.* Agatho Papa *Epiſt. ad Conſtant.* IV. literas dedit ad Francorum Principes nomine S. Petri, quæ extant apud Baronium ad A. 755. & Grezerum. Atq; etiam in literis formatis & Decreto magni Nicæni Concilii poſt literas initiales nominum Græcorum: Patris & Filii & Spiritus ſancti

cti ponebatur litera P. initialis nominis B. Petri, quo ſignificabatur, eum cui literæ tradebantur, eſſe Catholicæ communionis.

2. Jam vero S. Petrus conſtitutus eſt à Chriſto non tantum ſupra particularem aliquam, ſed etiam ſupra univerſalem Eccleſiam conjunctim, quam repræſentat Concilium generale. Patet id Primò *Matth.* 16. ex his verbis: *Tu es Petrus & ſupra hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,* quibus verbis ex communi Patrum conſenſu promittitur Petro Principatus Eccleſiæ Chriſti, & ut ſit fundamentum illius & baſis. Princeps vero major eſt regno ſuo etiam conjunctim collecto, & fundamentum tribuit firmitatem ſtructuræ, eamque ſuſtentat & portat, non vero ab eo ſtabilitur & ſuſtentatur. Ergo & Petrus major fuit Eccleſiæ & Concilio, eique firmitatem tribuit in rebus fidei & morum, non vero accepit. Confirmant id verba ſequentia. *Et tibi dabo claves regni cælorum, & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunq; ſolveris ſuper terram erit ſolutum & in cælis.* Per claves ſignificabatur ſuprema poteſtas tum Ordinis tum jurisdictio-

ctionis. *Iſai. c. 22. Apoc. 3. l Clavibus 74 de con-trab. empt, & §. 45. Inſtit. de rer. dom.* Quæ ibi promittitur in Eccleſiam non diſperſam ſolum per orbem, ſed etiam in Concilio congregatam. Hoc denotat τὸ *quodcunque ligaveris & ſolveris*, nimirum ubicunque & quandocunque id conveniens Petrus judicaverit in Eccleſia (quam familiari phraſi *regnum cœlorum* Chriſtus appellat, ut docet S. *Greg. Hom.* 12. *in Evang.*) aut Concilio, quod Eccleſiam repræſentat, adeoque quod hoc clauſit ligavitque poterat Petrus & Succeſſores ejus aperire & ſolvere, quod ubiq; ſignum eſt Superioritatis ſupra Concilium, præſertim cum huic nullibi facta ſit promiſſio aut traditio Clavium aut poteſtatis in Papam.

3. Deinde Luc. 22. Chriſtus ſic alloquitur Petrum: *Simon, Simon, ecce Sathanas expetivit, ut cribaret vos ſicut triticum; Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Hic duæ exprimuntur prærogativæ Petro præ cæteris conceſſæ. Prima quod Chriſtus tanta cura & ſollicitudine oraverit ſpecialiter pro Petro, ne fides ejus potius quam cæterorum deficeret; utique quod

quod ab illo tanquam fundamento, Paſtore capiteque Eccleſiæ potius, quam à reliquis Apoſtolis Eccleſia & Religio dependeret. Secunda. Ut Petrus confirmaret Fratres ſuos; Confirmare vero illius eſt, qui majorem habet auctoritatem & poteſtatem; Adeoque per hæc verba conceſſum eſt Petro privilegium infallibilis veritatis in definiendis rebus fidei, quæ in eo non deficiet, & poteſtas confirmandi Fratres, hoc eſt fideles, adeoque & Concilia dirigendi, corrigendi, approbandi, aut etiam, ſi neceſſe fuerit, diſſolvendi; quæ nullibi conceſſa leguntur Conciliis. Conceſſa ſunt ergo hæc præeminentiæ privilegia ſoli Petro & Succeſſoribus ejus; nam cum Eccleſiam impugnare Sathanas non ceſſet, neceſſe fuit, ut ea in Succeſſoribus Petri confirmentur, ut perpetuo hoſti perpetuus opponatur Dux & Defenſor. Valide hæc confirmant verba Chriſti Joann. ult. *Paſce oves meas*; Sed de his agetur infra §. 4.

§. 3.

Papa eſt Caput Eccleſiæ.

Pontificem rectè appellat Petrus Damianus in Odilone: *Caput omnium Chriſtianorum.* Joannes Conſtantinop. ad Con-

Conſtanti. Papam : *Caput Sacerdotii quod in Chriſto eſt Canonicè.* Epiſcopi Moëſiæ Epiſt. ad Leonem Aug. in finè Conc. Chalced. *Caput omnium Epiſcoporum.* Concilium Nicænum c. 39. apud Piſanum *l.* 3. *Caput & Principem omnium Patriarcharum.* S. Theodorus Studita *Epiſt.* 33. ad Leonem III. *Caput diviniſſimum omnium capitum.* Concilium Calced. Epiſt. ad Leonem, Chryſoſtomus *Hom.* 55. *in Matt.* aliique *Caput Eccleſiæ.* Atque eſſe Eccleſiæ univerſalis caput definitum eſt in Conciliis Conſtantianenſi *Seſſ.* 15. *& ult* in Bulla Martini V. Florentino *Seſſ. ult.* Lateranenſi ult. *Seſſ.* 11. Lugdunenſi habetur *cap. ubi periculum de Elect. in 6.* Idem confirmat S. Leo in epiſt. ad Epiſcopos Viennenſes 78, quæ habetur in *cap. Ita Dominus diſt.* 19. Nicolaus III: in *c. Fundamenta* 17. *de Elect. in* 6. Patres Concilii Epheſini in actis *Seſſ.* 4. S. Thomas *l.* 4. *Contra gentes c.* 76. *& cont. errores Græc. c.* 65. *&* 3. *p.* q. 8. *a.* 6. Deducunt SS. Patres hunc titulum ex illis verbis Chriſti Matt. 16. *Tu es Petrus & ſuper hanc petram* &c. apud Suaz. l. 3. *defens. c.* 10. Covarruviam *lib.* 4. *Variar. c.* 14. *n.* 11. & ex illo Joan. 21.

Pa-

Paſce agnos meos &c. apud Bellarm. *l.* 1. *de Pontif. c.* 14. *& ſeqq.* Ita verò Papa caput eſt Eccleſiæ univerſalis, ut ſit caput omnium collectivè Eccleſiarum etiam in uno loco congregatarum, cum quicquid Chriſti membris annumeratur, cui certè annumeratur etiam Eccleſia in Concilio collecta, ſubſit Romano Pontifici ut capiti. Ideo Philippus Cœleſtini Papæ Legatus in Ephes Conc. *cap.* 15. apertè edixit: *Gratias agimus ſanctæ venerandæque huic Synodo, quod literis* Cæleſtini *Sanctiſſimi Beatiſſimique Papæ vobis recitatis ſanctæ Eccleſiæ membra, ſanctis veſtris vocibus piisque præconiis ſancto veſtro* Capiti *vos exhibueritis. Non enim ignara eſt veſtra Beatitudo, totius fidei cæterorumque omnium Apoſtolorum* Caput *Beatum Apoſtolorum* Petrum *extitiſſe.* Jam vero perſpicuum eſt Caput non humeri tantum & brachii, ſed univerſi corporis eſſe caput idque cæteris membris non tantum ſeparatis, ſed etiam unitis præſtare, à quo hæc motum & imperium accipiunt, ideoque etiam Papa Eccleſiæ caput eſt non diſperſæ tantum & ſingulorum membrorum, ſed collectæ, quoque & univerſorum, præſtatque omnibus ſimul in Concilio

cilio congregatis. Eſt ergo Papa ſupra Concilium præſertim cum hæc dignitas Capitis nullibi in ſacris literis Concilio attribuatur.

Neque hinc inferas monſtroſam & bicipitem eſſe Eccleſiam, cum certum ſit ejuſdem Caput eſſe Chriſtum; Nam Chriſtus caput eſt in terris nunc inviſibile & principale, quia eſt caput pro omni tempore quo influxit & influet gratiam; Pro omni ſtatu tam invia quam Patria, & ſecundum omne genus gratiæ diſtributum hominibus. Pontifex vero Caput eſt Eccleſiæ viſibile ſubordinatum & Vicarium per comparationem ad Chriſtum, adeoque non eſt monſtroſa Eccleſia cum non habeat duo capita ex æquo in eodem genere.

§. 4.

Papa eſt Paſtor Ovilis Chriſti.

Chriſtus per hæc verba: *Paſce Oves meas* Joan. ult. ſoli Petro tribuit ſupremam poteſtatem omnemque curam paſcendi oves ſuas; Soli namque illi loquitur, ſolum examinat, & à ſolo reſponſum accipit, adeoque quod *Matth.*18. promiſerat Chriſtus, hic actu Petro confert. Sunt quidem & alii Paſtores, qui-

bus dictum eſt: *Paſce, qui in vobis eſt gregem DEI*; Sed longe excellentiore modo Paſtor eſt Petrus & quilibet Romanus Pontifex; Ipſe enim abſolutè & antonomaſticè unus dicitur Paſtor unius ovilis juxta æternæ Veritatis edictum: *Fiet unum ovile & unus Paſtor. Sunt quidem*, ſcribit S. Bernardus ad Eugenium Papam *l. 3. de Conſid. c 7. & alii cœli Janitores & gregum Paſtores, ſed tu tanto glorioſius, quanto & differentius utrumque præ cæteris nomen hæreditaſti. Habent illi ſibi aſſignatos greges, ſinguli ſingulos, tibi univerſi crediti, uni unus, nec modo ovium, ſed & Paſtorum tu unus omnium Paſtor.* Quam veritatem pariter Emiſſenus eruit ex verbis illis *Joan.* 21. *Reſpondente Petro*, inquit, *Domine tu ſcis quia amo te ait Chriſtus: Paſce oves meas. Prius agnos, deinde oves ei commiſit, quia non ſolum Paſtorem ovium, ſed Paſtorum Paſtorem eum conſtituit. Paſcit igitur Petrus agnos, paſcit & oves, paſcit filios, paſcit & matres, regit & ſubditos & Prælatos. Omnium igitur Paſtor eſt, quia præter Agnos & oves in Eccleſia nihil eſt. Nihil,*

hil, inquam, quod non ſuis Paſtoribus Chriſtus commiſerit. Paſcit igitur Petrus ejusque in cura paſtorali Succeſſor & ſubditos & Prælatos, eosque non tantum diſperſos per Eccleſias ſuas particulares, ſed etiam in Concilio congregatos, quia & ſic ad ovile Chriſti pertinent, & incumbit Paſtoribus in bonum Ovium tam collectarum quam ſeparatim palantium invigilare exhibendo illis doctrinæ ſanæ pabulum, ducendo illas, tuendo, medendo, & ſi exerrent, adhibendo virgam percutientem, ut deviantes reducat, id namque verbum ποιμάινος, quo S. Joannes uſus eſt ſignificat. Jam vero hæc cura Ovium non Petro ſolum, ſed omnibus legitimis ejus Succeſſoribus commiſſa eſt; Cum enim Ovile ſit perpetuum, perpetuus quoque eſſe debuit Paſtor, quandoquidem oves jam non minus Paſtore indigent, quam olim, periculis æque gravibus ac majoribus etiam à Lupis aliisque adverſis imminentibus. Ideo Innocentius III. *Nobis autem,* inquit, *in B. Petro ſunt Oves Chriſti commiſſæ dicente Domino: Paſce oves meas: Non diſtinguens inter has oves, & alias, ut alienum à ſuo demonſtraret Ovili, qui Petrum & Succeſſores ipſius*

Magiſtros non recognoſceret. Cum itaque Paſtor ſit ſupra Ovile, non Ovile ſupra Paſtorem, indubie tenendum eſt Papam quoque eſſe ſupra Eccleſiam etiam in Concilio congregatam. Et cum nullus reperiatur locus in ſacra Scriptura, qui Eccleſiæ vel Concilio tribuat in Petrum aut Papam auctoritatem, id quoque non eſt aſſerendum, cum non ſit recedendum à regula donec contrarium probetur. *c. 2. de Conj. lepros. c. ad decimas de reſtit. ſpoliat. in 6.* Idque vel maximè in ſacra Scriptura & illis quæ à ſola pendent DEI voluntate & inſtitutione. *S. Th. 3. p. q. 1. a. 3.*

§. 5.

Papa eſt Epiſcopus Eccleſiæ univerſalis.

1. Sic eum appellat Sixtus I. A. 141 martyrio affectus *Epiſt.* 2. Victor primus *Ep.* 1. Pontianus *Epiſt.* 2. Stephanus I. *Epiſt.* 2. S. Leo *Epiſt.* 54. 57. 62. 69. 75. 97. Pompeius & Anaſtaſia ad Hormiſdam. S. Cyprianus vero *Epiſt.* 46. ac ſæpe Pontifices vocant *Epiſcopum Eccleſiæ Catholicæ.* Acta S. Tiburtii, Tertullianus de pudicitia, Arnobius in *Pſal.* 138. & Gervaſius Rhemenſis Epiſt. ad Paſchalem Papam: *Epiſcopum Epiſcoporum.* Caſſido-

ſiodorus Epiſt. 15. l. 9. *Epiſcopum Patriarcharum.* Petrus Bleſſenſis *Epiſt.* 27. *Epiſcopum unicè ſummum & ſingulariter generalem* S. Bernardus *Epiſt.* 239. *Epiſcopum Orbis* Chalcedon. Concilium *Act.* 3. in tribus Epiſtolis *Epiſcopum univerſalem.*

Omnes vero hi tituli præeminentiam Papæ ſupra Epiſcopos, Patriarchas, & univerſalem Eccleſiam totumque orbem denotant; Non ſecus ac titulus Epiſcopi ſignificat Superioritatem ſupra Parochos & Parochianos illi ſubjectos; Hi namque apud Chriſtianos Epiſcopi dicuntur, qui Eccleſiam ſuperinſpiciunt, ut ait Sidonius *l. 6. Epiſt.* 1. & regunt. *Græcum eſt enim*, differit S. Aug. *l.* 19. *Civit. c.* 19. *atq; inde deductum vocabulum, quod ille qui præficitur, eis quibus præficitur, ſuperintendit; Curam eorum ſcilicet gerens*, ἐπὶ *quippe ſuper* σκοπὸς *vero intentio; Eſt ergo.* ἐπισκοπεῖν, *ſi velimus, Latinè ſuperintendere, poſſumus dicere.* Epiſcopi vero non ſolum ſunt ſuper Parochos ſuos, eosque ſuperinſpiciunt & regunt, cum diſperſi ſunt per Parœcias, quas adminiſtrant, ſed etiam cum congregati ſunt in Concilio

cilio Diœceſano. Pari ergo ratione Papa tanquam Epiſcopus Eccleſiæ univerſalis non ſolum eſt ſupra Epiſcopos, Patriarchas cæterosque Prælatos, quando diſperſi per orbem terrarum excubant in certis diſtrictibus gregi ſibi concredito, ſed etiam quando conjuncti ſunt in Concilio generali, quia ſicuti Epiſcopi, Metropolitæ & Patriarchæ non deſinunt eſſe tales in Conciliis Diœceſanis, provincialibus & nationalibus, ita nec Papa deſinit eſſe Epiſcopus Epiſcoporum & univerſalis Eccleſiæ in Conciliis generalibus, cum hanc dignitatem acceperint immediatè à DEO, & non à communitate, nec communitati ullum jus novum conferat collectio.

2. Nec obſtat. 1. Quod vocet S. Clemens *Epiſt.* 1. S. Jacobum, & Sidonius Appollinaris *l. 6. Epiſt.* 1. S. Lupum Epiſcopos Epiſcoporum, qui tamen Romani Pontifices non fuerunt; Dicti namque ſunt ita hi Præſules ob exemplum vitæ, quo cæteris præluxerunt, ut omnium Præſulum velut exemplar & idæa dici potuerint, non vero per proprietatem & vi muneris, ratione cujus ſoli Romano Pontifici hic titulus competit.

Nec obſtat 2. Quod S. Cyprianus in

Con-

Concilio Affricano neget quemquam debere ſe Epiſcopum Epiſcoporum appellare, nam loquitur de Collegis ſuis in Concilio illo congregatis, non de Romano Pontifice, ut obſervarunt S. Hieronymus *Dial contra Lucif.* & S. Auguſtinus *l. 2. de Baptis. contra Donat. c. 2.*

Nec obſtat 3. Concilium Cathaginenſe III, *cap.* 26. & habetur in *cap.* 1. *diſt.* 99. improbans titulum Epiſcopi univerſalis, cum loquatur non de Papa, ſed de Patriarcha iſtius Provinciæ.

Nec obſtat 4. Quod S. Gregorius *l.* 7. *Epiſt.* 30. & habetur *in cap. Eccl. diſt.* 99. *Et l.* 4. *Epiſt.* 38. 39. 30. 32. 34. 36. *& l.* 6. *Epiſt.* 30. *ad Maurit.* refugiat Epiſcopi univerſalis titulum tanquam faſtuoſum, arrogantem & in aliorum Epiſcoporum contemptum cedens; Nam inſectatus eſt hunc titulum ob ſuperbiam Joannis jejunatoris Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui eum ſibi arrogavit. Ipſe vero Pontifex, uti & alii quidam noluerunt eum in uſum inducere ob ſenſum aliquem perverſum, quem hic titulus præſeferre poſſet, quaſi nemo alius eſſet in Eccleſia Epiſcopus præter Papam, & cæteri Epiſcopi eſſent ſolum Vicarii Papæ. quod eſt contra Hierarchiam Eccleſiaſticam, quæ plures complectitur Epiſcopos & Paſto-

res,

res, quamvis cum ſubordinatione ad Romanum Pontificem; In alio autem & genuino ſenſu hujus tituli, qui non excludit particulares Epiſcopos, ſolamque univerſalem totius Eccleſiæ, & omnium in ea Antiſtitum curam denotat, non denegat S. Gregorius Romano Pontifici, ſed eum ſtrenue & calamo & ipſo facto aſſeruit, *l.* 7. *Epiſt.* 63. *&* 64. & alibi ſæpius.

§. 6.

Papa eſt Pater omnium Chriſtianorum.

Hic titulus vendicatur Romano Pontifici in Concilio Florentino *Seſſ. ult.* his verbis: *Definimus Sanctam & Apoſtolicam ſedem & Romanum Pontificem omnium Chriſtianorum Patrem & Doctorem exiſtere.* Et jam ante dixerat Petrus Damiani *Opuſc.* 23. *c.* 1. Pontificem eſſe *Patrem orbis*, & Epiſcopi noſtræ Germaniæ ad Joannem octavum *Patrem ſummum*, Petrus Cluniacenſis. *l.* 8. *Epiſt* 43 *Patrem univerſalem*, & *Epiſt.* 27. *Patrem Eccleſiæ* S. Bernardus *Epiſt.* 130. *Patrem univerſitatis.* Hinc plures non improbabiliter putant nomen *Papa*, idem eſſe,

eſſe, ac Pater Patrum, ſic Remigius Altiſſiod. *de celebrat. Miſſæ.* Et Thomas Illyricus. *Tract. de poteſt. Papæ* §. *Non igitur.* certe *Papa* idem eſſe quod *Pater* ex Græcorum & Latinorum uſu, quo parvuli Balbutientes adhuc abblandiendo Patri Papam vocant, conſtare videtur, ſic Athenæus *l.* 8. *χαῖρε πάππα φίλτατε.* Et *Odiſſ.* 3. *Πάππα φίλε.* Et cum plures Epiſcopi & minores etiam Sacerdotes olim quandoque Papæ ſint appellati, ex decreto Gregorii VII anno 1073. in Synodo contra Schiſmaticos ſtabilitum, ut ſolus Romanus Pontifex Papa diceretur. *Raynaud. l. ε. V. Papa.*

Jam vero quis negabit primas tenere Patrem domi ſuæ, & imperium habere jure naturali in filios & domeſticos, non ſolum extra domum ad varia miniſteria emiſſos, ſed etiam domi conjunctos. Ideoque & Pontifex primas ubique habebit in Chriſtianos, Eccleſiam, & Præſules etiam in Conciliis generalibus congregatos. Nec dicas Papam eſſe Filium Eccleſiæ, adeoque illi ſubjectum; Eſt namque Filius & Pater reſpectu diverſo, Filius ut eſt Baptizatus, & ſic præcepta Eccleſiæ obſervat; Pater vero ut Papa eſt, & ſic ſupremam habet auctoritatem, cui omnes obedire tenentur.

§. 7.

Papa convocat Concilia generalia.

1. Id jam ſupra oſtendimus *c. 6. n. 2.* Sed cum ex eo veritas propoſita de auctoritate Papæ ſupra Concilium plurimum confirmetur, diſtinctius & paulo explicatius hic declarandum illud erit.

Convocari Concilia poſſunt tripliciter: Per modum præcepti, exhortationis & executionis. Præceptivè, cum vocanti obedire debent Epiſcopi, niſi legitimè ſint excuſati, ſolus Pontifex convocare poteſt, non Rex aut Imperator, quia in cauſa Religionis & circa perſonas Eccleſiaſticas nullam poteſtatem aut jurisdictionem habent Principes ſæculares, ſed ſolus Pontifex. Hic tamen Regibus & Principibus interdum reliquit convocationem, quia & ſumptus præſtare neceſſarios, & ea quæ facti ſunt melius, præſertim in territoriis ipſis ſubjectis, procurare poterant. Cæterum ſine auctoritate Papæ Concilia ab Imperatoribus convocata nec vim nec robor habuerunt. Patet id in Epheſino II. à Theodoſio juniore, Antiocheno & Ariminenſi à Conſtantio; Conſtantinopolitano ſecundo à Leone Imper. Synodo in Trullo à

lo à Juſtiniano Imp. aliisque Conſtantinopoli à Conſtantino Copronymo convocatis. E contrario Concilia à Pontificibus abſque Imperatorum conſenſu congregata robur ſuum obtinuerunt; Oſtendit id Concilium Sardicenſe reluctante Conſtantio Imp. à Julio congregatum, *Anaſt. in apolo.* 2.

2. Per modum vero Exhortationis & Executionis convocare poſſunt Concilia Imperatores, & idipſum ſæpè ex pio Zelo & amore pacis Eccleſiaſticæ fecerunt, ſed nullam per hoc auctoritatem præceptivam ſibi arrogarunt. Teſtantur id luculenter Valentinianus & Martianus Imperatores ad Leonem Papam his verbis: *Tuam ſanctitatem principatum in Epiſcopatu fidei poſſidentem invitamus, atque rogamus ad celebrandam Synodum te Auctore.* *Epiſt. præamb. Syn. Chalced.* Et Conſtantinus VI. Imp. ſic in Epiſt. ad Agathonem Papam: *Invitare & rogare poſſumus ad omnem commendationem, & unitatem omniũ Chriſtianorum, neceſſitatem vero inferre nullatenus volumus*, Martianus ut ſe paratum oſtendat exequi Pontificis voluntatem ſic ſcribit ad Leonem Papam:

Si one-

Si oneroſum eſt, ut tu ad has partes advenias, hoc ipſum nobis propriis literis tua ſanctitas manifeſtet, quatenus in omnem Orientem, & in ipſam Thraciam & Illyricum ſacræ noſtræ literæ dirigantur, ut ad aliquem definitum locum, qui nobis placuerit omnes Epiſcopi conveniant. In Epiſt. præamb. Conc. Chalced. Sic quoque Conſtantinus & Irene profitentur *Se Romani Pontificis hortatu & veluti juſſu Epiſcopos congregaſſe* ad Nicænum II. *Act.* 1. dicti Concil. Et ad Concilium Tridentinum juſſit edicto publico Carolus IX. Galliæ Rex Epiſcopos proficiſci ſollicitante Pio IV. Pont. Si ergo auctoritate præceptiva Pontifex congregare poſſit Concilia, ab ejuſque voluntate dependeat, ut legitimè convocentur, quis inficiabitur eum ſupra Concilium eſſe?

3. Nec obſtat quod Leo Papa impetrare non potuerit à Theodoſio juniore, ut convocaret Concilium in Italia, quod ſupplex petierat Pontifex ab Imperatore his verbis: *Pietas veſtra ſuggeſtioni & ſupplicationi noſtræ dignetur annuere, ut intra Italiam habere jubeatis Epiſcopale Concilium.* Sed congregarit id Epheſi

pheſi citiusque quam Papa poſtulaverat; Nam Pontifex rogavit ſolum Imperatorem, ut executionem faceret ſui deſiderii; Quod autem illi non obtemperarit Theodoſius circa locum & tempus peſſimè id quidem actum, ideoq; dicta eſt illa *Synodus prædatoria*, & non *Judicium ſed latrocinium* ibi exercitum fuiſſe ſcribit Leo *Epiſt.* 5.

Neque etiam obſtat quod idem Papa Leo nec à Martiano Imp. obtinere potuerit, ut Synodum differret, ſed debuerit Papa Imperatoris voluntati acquieſcere. *Epiſt.* 44. *&* 49. Nam id factum eſt: *Beatiſſimi Petri Apoſtoli Sedis jure atque honore ſervato*, ut ſcribit Leo *Epiſt.* 47. ad Synod. Chalced. & Pontifice etiam conſentiente, ut idem Leo profidetur in *Epiſt.* 43. ad Imperatorem his verbis: *Propoſueram quidem ut Synodum aliquantisper differre juberetis, ſed quia pro ſtudio humanis negotiis divina præponitis &c. Ego etiam veſtris diſpoſitionibus non renitor optans &c.*

§. 7.

Papa eſt Judex Concilii eique præſcribit leges.

1. Diximus ſupra *cap.* 13. *n.* 5. Concilium

lium generale ut legitimum ſit inter cæteras conditiones requirere, ut illi præſideat per ſe vel per Legatos Pontifex, id vero intelligendum non eſt de quacunque præſidentia quo ad externas ſolum actiones ordinandas, uti quandoque Imperatores præſederunt, neque de præſidentia honoraria, ut præſidet Scabinus in Senatu civium, qui Primus ſedet, & loquitur, in definiendo tamen par eſt cæteris. Verum intelligendum eſt de præſidentia conjuncta cum auctoritate agendi & definiendi, quam cæteri in ſententiis ſuis ſequi tenentur; Proindeque præeſt Concilio Papa tanquam Judex, qui præſcribit leges & formam modumque procedendi. Sic Synodo Epheſinæ præſcripſit Cœleſtinus Papa formam & regulam juxta quam, nec aliter judicarent. *Act. Conc. Epheſ. c.* 15. Leo Papa præſcripſit formam modumque Synodo Chalcedonenſi, quem ſecuta eſt actione 2. *Evagrius l.* 2. *c.* 4. eamque coëgit *Act.* 5. doctrina ſua & auctoritate Judicis in aliam flectere ſententiam, & ſuæ Epiſtolæ ſubſcribere. Damaſus tanquam Judex acta Synodi Conſtantinopolitanæ in Concilio Romano à ſe coacto examinavit & confirmavit. Jam vero quis non agnoſcit in Judice majo-
rem

rem eſſe auctoritatem & præeminentiam, quam in Concilio vel Senatu, cui ipſe præeſt & leges præſcribit, quibus omnes ſe conformare tenentur?

2. Nec dicas 1. Imperatores per ſe vel Deputatos Conciliis præfuiſſe: Conſtantinum M. Nicæno I. & libellos ſupplices accepiſſe. *Sozomenus l.* 11. *c.* 16. In Conſtantinopolitano I. Theodoſium Seniorem omnem actionem moderatum eſſe *Sozom. l.* 7. *c.* 8. Epheſino I. Theoſium juniorem per Candidianum Comitem præſediſſe, & in eo comparere noluiſſe Joannem Antiochenum cum ſuis Epiſcopis, licet à Concilio & Legatis Pontificiis evocatum, niſi mandato ab Imperatore accepto *Liberatus in Breviar. c.* 6. In Chalcedonenſi Martianum Imp. per ſuos Concilii actiones moderatum eſſe. *Act. Concil.* Reſpondetur, Imperatores per ſe vel per miſſos Patricios, quos *Judices* vocabant præſediſſe, ſolum quo ad actiones externas Concilia defendendo, litigantes à tumultu compeſcendo, & mandando executioni, quæ Concilia decreverant; Nil vero, quod ad fidem ſpectabat, definiebant, aut confirmabant. Conſtantinus enim, ut teſtatur Ambroſius *Epiſt.* 32. *Nullas leges, ante* *præ-*

præmiſit, *ſed liberum dedit judicium Sacerdotibus.* De libellis vero ſupplicibus judicare noluit ex *reverentia impenſa*, ut ait Gregorius M. *in Regiſt. l.* 4. *Epiſt.* 3. In Concilio nonniſi annuentibus Epiſcopis conſidere voluit. *Euſeb l.* 3. *c.* 10. *de Vita Conſtant.* & in humiliori ſede *Theodoretus Hiſt. Eccleſ. l.* 1. *c.* 7. conteſtatusque non ſuum ſed Epiſcoporum eſſe judicare. Conſtantini exemplum ſecutus Martianus: *Nos*, inquit, *non ad oſtendendam potentiam*, *ſed ad confirmandam fidem exemplo Conſtantini Religioſi Principis Concilio intereſſe voluimus.* *Act.* 6. *Conc. Calced.* De Theodoſio Seniore ſcribit Ambroſius: *Noluit is injuriam facere Sacerdotibus*; *Ipſos Interpretes conſtituit Sacerdotes.* *Act. Conc. Aquile.* Theodoſius junior Candidiano Comiti in commiſſis dedit: *In nullo quidem quæ facienda ſunt de piis dogmatibus quæſtiones communicare &c.* *Epiſt.* 17. *Cyrilli.* Quæ vero contra Concilium in favorem Joannis Antiocheni fecit, deceptus fuit; Videantur acta. De Martiano paulo ante dictum; Judices ab eo deputati decreta Concilii executioni ſolum mandarunt, ut patet ex actione 2, 4, & alibi. Nec

Nec dicas 2. Si Papa in Concilio Epiſcopis præſidet cum auctoritate definiendi, Epiſcopi non habebunt ſuffragia, nec Judices erunt in cauſa fidei, ſed vel miniſtri vel Conſiliarii tantum Pontificis, ſicque nulla eſſet Synodi auctoritas. Nam reſpondetur Epiſcopos habere ſua ſuffragia, & Judices eſſe in Conciliis, ſed ſequi debere ſententiam Succeſſoris Petri, qui primus judicat & primus definit prout in Concilio Apoſtolico *Act.* 15. Petrus primus ſuffragium dedit, & *in ejus ſententiam cæteri Apoſtoli tranſierunt*; Cum enim ſinguli Epiſcopi errare poſſint, & major aliquando pars erraverit, ut patet in Calcedonenſi *Act.* 5. *& ult.* & Ariminenſi toto, Petrus vero ejusque Succeſſor fidei acceperit indefectibilitatem à Chriſto, ut nimirum fluctuantes *Fratres* & Coepiſcopos *confirmaret in fide Luc.* 22. merito, ne in fidei definitione errent Epiſcopi, ſequi debent ſuffragiis ſuis ſententiam illius, qui errare non poteſt, hoc eſt Papæ.

§. 9.
Corrigit & improbat Concilia, quæ ſine auctoritate Papæ errare poſſunt.

Anno 340. Concilium Antiochenum

ideo rejectum eſt, ait Socrates, *quia neq; Julius Romanus Epiſcopus aderat, nec quenquam qui ejus locum ſuppleret, eo miſit.* *Hiſt. Eccl. l.* 2. *c.* 5. ideoque acta illius Julius reprobavit. *Athan. in Apolog.*

Anno 359. Liberius Papa Synodum Ariminenſem 400. & plurium Epiſcoporum tanquam illegitimum rejecit Epiſt. Damaſi & Synodi Romanæ *apud Theodor. l.* 2. *c.* 22.

Anno 381. Erravit ſecunda Synodus Oecumenica Conſtantinop. cui Pontifex nec per ſe, necper Legatos præſedit, & errorem S. Leo reprobavit. *Epiſt.* 51. *ad Anat.* Gregorius M. *l.* 6. *indic.* 15. *Epiſt.* 5.

Anno 451. Erravit Synodus quarta Oecumenica Chalcedonenſis ſub Leone I. Pontifice, quando ſine ſententia Legatorum *act.* 15. *Can.* 28. Archi-Epiſcopo Conſtantin. primatum in Oriente detulit, qui Canon à Sedis Apoſtolicæ Legatis expungi juſſus eſt *Act.* 16. *& in Epiſt. S. Leonis* 59. *Et Epiſt. ad Anatol.* 51. In eadem Synodo *Seſſ* 6. Legati Pontificii formulam ob emiſſas quasdam voces hæreſin Eutychetis exprimentes Actis Concilii inſcribi paſſi non ſunt, ſed aliam licet occlamantibus importune Patribus conſcribi fecerunt.

Anno

Anno 691. Erravit Synodus quiniſexta, quoad cœlibatum Sacerdotum, & Sabbati jejunium *Can.* 13. & 55. ideoque à Patribus *Erratica* dicta & à Sergio aliisque Pontificibus reprobata eſt.

Anno 699. Erravit Synodus ſecunda Epheſina 188. Epiſcoporum abſolvendo Eutychen, & damnando S. Flavianum aliosque Catholicos Epiſcopos, ut dicta fuerit *Latrocinalis & prædatoria*, ac à Leone Papa damnata ſit.

Anno 1531. Erravit Concilium Baſilienſe, ideoque ab Eugenio IV, & Leone X. in Concilio Lateranenſi damnatum fuit.

Corrigere vero & rejicere Acta Conciliorum, atque integra ipſa Concilia reprobare, denotat ſatis auctoritatem & Primatum Papæ ſupra Concilia, ut ex lumine rationis perſpicuum eſt.

§. 10.

Confirmat Concilia.

Ex hoc quoque capite patet auctoritas Papæ ſupra Concilia, nam confirmare Acta eaque roborare, ac rata habere geſta communitatis alicujus, eſt Superioris auctoritatis & Principis, cui talis communitas ſubjacet. Generalia vero

Concilia hactenus omnia & ſingula à Romanis Pontificibus confirmata eſſe patet inductione.

Primum Concilium Nicænum confirmatum eſt à Sylveſtro, prout Patres his verbis petierant: *Quidquid conſtituimus in Nicæno Concilio precamur veſtri oris conſortio confirmetur.*

Secundum generale Concilium Conſtant. I. confirmavit Damaſus *Phot. l. de* 7. *Synod.* ad quem ſic Patres: *His rebus omnibus tanquam legitimè ſecundum Eccleſiæ Canones conſtitutis obſecramus veſtram Sanctitatem ut conſentiat.* *Theodor. hiſtor. Eccleſ. l.* 5. *c.* 9.

Epheſinum primum, quod tertium eſt generale confirmavit Cœleſtinus, ſic Cyrillus *Epiſt.* 29. quod *Cœleſtinus Papa ſcripſerit conſona S. Synodo, & omnia illius geſta confirmaverit.*

Concilium Chalcedonenſe, quod eſt generale quartum, ut confirmet Leo Pontifex, his Patres efflagitant: *Rogamus & tuis decretis noſtrum honora judicium, & firmitas tua filiis, quod decet adimpleat Act.* 3. *in Epiſt. ad Leonem* Sicque de quatuor primis Conciliis manifeſtum eſt confirmata eſſe à Pontifice;

De

De cæteris idem relucet ſupra ex ſerie Conciliorum generalium.

Nec obſtat 1. Imperatores quoque confirmaſſe Concilia, ut Theodoſius ſenior Concilium Conſtantinop. I. *in Act. Conc.* Et Theodoſius junior, ac Martianus Concilium Chalcedonenſe confirmarunt *Act.* 1. & 3. Nam confirmarunt illa, ut per modum executionis conſerventur, non ut per modum Jurisdictionis ab iis robur accipiant.

Nec obſtat 2. Epiſcopos quoque Decreta Conciliorum ſubſcriptione ſua confirmare; Nam confirmant ea conſenſu ſolum ex Obedientia debito, non ex auctoritate neceſſario requiſita.

§. II.

Datur appellatio à Concilio ad Papam.

A Concilio univerſali ad Papam appellandi morem antiquiſſimum eſſe teſtatur S. Leo *in Epiſt.* 87. ad Epiſcopos Galliæ, & fundatur in vetuſtiſſimo Canone Eccleſiæ, qui præſcribit cauſas omnes graviores, & quæſtiones difficiliores ad Sedem Romanam, tanquam primam referendas eſſe, quod ſtatuiſſe Apoſtolos teſtatur Anacletus *Epiſt.* 1. Si omnes cauſæ eo deferendæ ſunt, ergo

etiam quæ in Conciliis generalibus exoriuntur, quibus ſe aliqui gravari ſentiunt. Huc reſpexit Felix II. in Epiſt. ad Concilium Ægyptiorum; Damaſus in Epiſt. ad tria Affricana Concilia; Innocentius I. *Epiſt.* 26. ad Concilium Milevitanum, aliique Pontifices, quando *ex antiquis Patrum decretis ad Sedem Romanam in omnibus gravioribus cauſis appellandum eſſe* tradiderunt. Et Legati Michaëlis Palæologi in ſecundo Lugdunenſi edicunt: *Omnes & in omnibus cauſis Eccleſiaſticis ad Pontificem appellare poſſe*; Quæ verba à nullo in Concilio improbata ſunt, ſed omnium plauſu excepta. Galaſius I. *Epiſt.* 13. ad Epiſcopos Dardaniæ inquit: *Ad Sedem Apoſtolicam de qualibet mundi parte appellandum eſt.* Et ut intelligatur loqui ſe de appellatione à Concilio ſubdit: *Sæpe Romanos Pontifices ſolviſſe eos, quos iniquè Concilia ligaverant*, pro ut docent quam plurima exempla; Athanaſius Epiſcopus Alexandrinus, & Paulus Epiſcopus Conſtantinop. à Concilio depoſiti ad Julium Papam appellarunt, & ab eo reſtituti ſunt. *Sozom. l.* 3. *Hiſt. c.* 7. Flavianus Epiſcopus Conſtantin. appellavit

lavit ab Epheſino ſecundo generali ad Leonem Papam *Leo Epiſt. 25. ad Theodoſ.* aliique à Conciliis confugerunt jure appellationis ad Sedem Apoſtolicam apud Bellar. *l. 2. de Conc. c.* 17. Porrò notiſſimi eſt juris illum ad quem appellatur, Superiorem eſſe eo, à quo appellatur, & appellationis finem & effectum eſſe, ut ſententia Judicis inferioris corrigatur, quod ſæpius à Romanis Pontificibus factum eſſe, quando mutarunt, quæ à Conciliis generalibus ſtatuta fuerant, oſtendimus ſupra, & habetur *cap. de Conſang. & affinit.*

Nec obſtat Patres Concilii VI. Carthaginenſes ſub Bonifacio primo graviter conqueſtos eſſe de appellationibus ad Papam interpoſitis; Non enim de jure Pontificem appellandi conqueſti ſunt, neque id negare intenderunt, quod ſcirent in primatu fundatum uſuque totius orbis receptum eſſe, ſed de aſperitate Legatorum, qui non tam Judices ſe, quam Executores oſtenderunt æquiori ſæpe cauſæ damnata. *S. Auguſtin. Epiſt.* 261. *Conc. Afric. Epiſt. ad Bonifacium Cap.* 101. *& Cæleſtinum cap.* 102.

§. 12.

§. 12.

Non datur appellatio à Papa ad Concilium.

1. Sic Concilium Lateranenſe A. 1179. ab Alexandro III. convocatum *c.* 1. de modo eligendi S. Pontificem: *In Romana vero Eccleſia aliquid ſpeciale conſtituitur, quia non poteſt recurſus ad Superiorem haberi*, ideoque majorem diligentiam in eo deligendo adhibendam eſſe. Et S. Gelaſius *Epiſt.* 13. ad Epiſcopos Dardaniæ: *Ab illa* (Sede Apoſtolica) *nemo eſt appellare permiſſus.* Et *Epiſt.* 4. ſeu communitorio ad Fauſtum: *Ipſi ſunt Canones, qui appellationes totius Eccleſiæ ad hujus Sedis examen voluere deferri, ab ipſa vero nuſquam prorſus appellari debere ſanxerunt.* Idem ſtatuitur *cap. cuncta.* 9. *q.* 3. *c. Ipſi. q.* 3. *c. Si Papa Diſt.* 40. Et docet B. Auguſtinus Triumphus *l. de poteſt. Eccleſ. q.* 6. *a.* 1. S. Bernardus *Epiſt.* 213. Hinc vehemens illa Conſtitutio Pii II. adverſus eos, qui à Rom. Pontifice ad Concilium provocare erant auſi, cujus exordium eſt: *Execrabilis & priſtinis temporibus inauditus tempeſtate noſtra inolevit abuſus, ut à Rom. Pontifice*

JESU

JESU Chriſti Vicario (cui dictum eſt in Perſona Petri, Paſce oves meas &c.) ad futurum Concilium provocare præſumant. Tum vero provocationes ejusmodi veluti *Execrabiles, & priſtinis temporibus inauditas, materiam ſcandali in Ovili Salvatoris deteſtabiles, peſtiferas &c.* damnat & proſcribit. Nihilo iisdem mitius Conſtitutio illa cui à Cœna Domini nomen inditum.

Cauſas hic obiter aſſigno duas, cur à Papa ad Concilium appellari non poſſit. Prima, quia Papa eſt Vicarius Chriſti in terris generalis, ut diximus ſupra §. 1. Sed Vicarii generalis, & ejusdem Principalis eadem eſt Jurisdictio, idemque judicium. Ergo ſicuti non datur Appellatio à Chriſto ad Concilium, ita nec à Papa ejus Vicario.

Secunda eſt, ſi appellari poſſet à Papa ad Concilium, ergo Papa judicari quoque à Concilio, ejusque Acta & ſententia corrigi & reſcindi poſſent, nam hic ſcopus eſt Appellationis, ut ſupra innui; Sed Papa à nemine in terris judicari poteſt, ergo nec ab eo appellari. Quod judicari non poſſit definitum eſt in Concilio à Sylveſtro præſente Conſtantino Imp. celebrato cap. ultimo his verbis:

Nemo

Nemo dijudicet primam ſedem, quoniam omnes ſedes à prima Sede juſtitiam deſiderant temperari: Neque ab Auguſto, neque ab omni Clero, neq́ à Regibus, neque à populo judicabitur. Dicitur *ab omni Clero*, hoc eſt à Concilio, in quo omnis Clerus in Præſulibus ſuis congregatus eſt. Sed nec in Concilio generali judicari poſſe Pontificem expreſsè definivit octava Oecumenica Synodus auctoritate Adriani ſecundi Conſtantinopoli habita *Act.* 10. Et habetur *cap. Definimus Diſt.* 22. Licet ipſe Pontifex reus eſſet, non poteſt ob crimina ab eò commiſſa à Concilio judicari. Ideo Synodus Sinueſſana 300. Patrum in Crypta Cleopatrenſi non eſt auſa in Marcellinum Pontificem, qui qua minis qua blanditiis Imperatorum victus, ut Thus adoleret Veſtæ, ſententiam proferre, ſed ut habent acta: *Synodus univerſa dixit: Cunctorum judicio tu eris Judex ex te damnaberis & juſtificaberis: Tu enim Judex, tu reus.* Et rationem ſubdit Melchiades Epiſcopus: *Nemo enim unquam judicavit Pontificem; Quoniam prima Sedes non judicabitur à quoquam.* Similiter in Concilio Romano A. 432. cum Patres

tres in cauſa Sexti III. Pontificis dicerent: *Non licere adverſus Pontificem dare ſententiam. Surrexit protinus Imperator* Valentinianus, *& in arbitrio præfati Pontificis tribuit judicium ſuum.*

Ennodius in libello juſſu Synodi Romanæ V. 115. Epiſcoporum, quæ Palmaria dicta conſcripto, ab eoque ſummè probato pro defenſione Symmachi Papæ ſic inter cætera habet: *Aliorum forte hominum cauſas DEUS voluit homines terminare: Sed ſedis iſtius Præſulis ſuo ſine quæſtione reſervavit arbitrio, voluit* Petri *Apoſtoli Succeſſores cœlo tantum debere innocentiam.*

In Synodo Romana A. 800. ſub Leone III. & Carolo M. Congregata exclamant Epiſcopi: Nos Sedem Apoſtolicam, quæ eſt caput omnium DEI Eccleſiarum judicare non audemus: *Nam ab ipſa nos omnes, & Vicario ſuo judicamur, ipſa autem à nemine judicatur, quemadmodum antiquitus mos fuit: Sed ſicut ipſe Summus* Pontifex *conſuevit Canonicè obediemus.* Et iterum: *Rem inauditam eſſe, Romanum Pontificem Concilio reum ſiſti, qui nunquam alium*

quam

quam ſe ipſum Judicem habuerit. Anaſt. in vita Leonis, Æmilius in geſtis Franc. in Carolo M.

In altera Synodo Romana ſub Hadriano II. A. 818. ſic Papa præloquitur: *Romanum Pontificem de omnium Eccleſiarum Præſulibus judicaſſe legimus, de eo vero quenquam non legimus.* Referuntur hæc verba quoque in octava Synodo *Act.* 7. Suffragantur Canones ex Sanctorum Summorumque Pontificum ſententia deſumpti. *c. Nemo* 9. *q.* 3. S. Bonifacii M. *c. Facta.* 9. *q.* 3. S. Anteri M. *c. Nemo. c. Cuncta.* 9. *q.* 3. S. Gelaſii Papæ. *c. Patet* 9. *q.*3. S. Nicolai Papæ. *c. Significaſti* 4. *de Elect.* Paſchalis II. *c. Innotuit de Elect.* Innocentii III.

2. Nec dicas 1. Allegatos Pontifices in propria cauſa teſtari, adeoque de fide ſuſpectos eſſe; Non enim in propria ſed Eccleſiæ cauſa loquuntur, & Concilia, ut vidimus, illis aſtipulantur. Et ſi his non credendum, quibus ergo? An Conciliis? At & ipſa in propria cauſa teſtabuntur.

Nec dicas 2. S. Auguſtinum *Epiſt.* 162. ſcribere: *Cauſam Cæciliani primo judicatam à Pontifice, & deinde ab Epiſcopis;* Nam non neceſſitatis id fuit, ſed conniventiæ, ut hæreticis præſcinderetur tergiverſandi cauſa. *S. Greg. in Can. Petrus* 2. *q.* 7. *Gratianus ad Can. Teſtes eod.*

Nec

Nec dicas 3. Quam plurima exempla docere, quæ in libro de Eccleſiæ Gallicanæ immunitatibus *c.* 13. congeſta ſunt à Papa ad futurum Concilium appellatum eſſe. Nam primò provocatio non eſt facta, ut ad ſuperius tribunal, & Judicem Papæ, ſed ad melius informandum Papam per Concilium; Patet id ex ipſa appellandi forma; Et ſi appellaſſent ad Concilium auctoritate Papæ deſtitutum, provocaſſent ad Concilium illegitimum. Secundò Appellatio eſt à minore ad majorem Judicem *c. Anteriorem* 4. *q.* 6. *c. Cum inferior De majorib. l.* 4. *ff. de recept.* Concilium vero quod nondum eſt, non eſt majus Papa. Atque eadem facilitate qua à Papa ad futurum Concilium provocatur, provocari poterit ab uno Concilio ad aliud, prout factum in generali Lugdunenſi primo à Thadæo Jurium Doctore & Legato Friderici II. Imp. Tertio Appellatio illicita & prohibita, nulla eſt *c. Paſtoralis. c. Conſulit.* 29. *de Appell. l. Si res* 7. §. 1. *ff. de appell. recip.* Sed appellatio ad futurum Concilium graviſſimè prohibita eſt à Calliſto III. A. 1457. à Pio II. A. 1460. in Conventu Mantuano ſub pœna anathematis, & Sixto IV. anno 1483, & demum quot annis in Bulla cœnæ ſolenniter excommunican-

nican-

cantur, qui ad futurum Concilium appellant. Neque obſtat, quod hæc ipſimet Pontifices in propria cauſa prohibuerint, quia hi, ut Patres Concilii Sinueſſani dixere. & ſupra quoque attigimus, ſibi vel potius Eccleſiæ & Judices ſunt & rei; Et ſi jure humano Judex cognoſcere poſſit, an ſua ſit jurisdictio *l. ſi quis ex aliena ff. de judic. l. 2. ff. Si quis in jus vocatus. c. Super literis de reſcript.* Quid ni id poſſit, qui jure divino Judex eſt ſupremus & Vicarius Chriſti?

Nec dicas 4. Juxta *c. Confidimus* 25. *q* 1. *c. Contra. c. Prima ſalus. c. Ideo eadem cauſa.* Canones & Decreta Synodorum univerſalium *nullam magis exequi ſedem, quam primam oportere.* Nam Decreta quæ ad jus divinum & naturale pertinent, ſervare utique debent Romani Pontifices, & de his loquuntur citati Canones, ut patet ex *c. Sunt quidam* 25. *q.* 1. *c. Omne & c. Satagendum eadem.* Quæ vero ſunt juris humani ex honeſtate tantum obligant Papam non neceſſitate *l. digna vox. C. de leg.* aut quoad vim directivam non coactivam. *S. Thom.* 1. 2. *q.* 96. *a.* 5. *ad* 3. *Bellarm. de Conc. l.* 2. *c.* 18.

Nec dicas 5. Ex Gregorio M. & refertur *c. Sicut ſancti diſt.* 15. *Nequidem à Summo*

mo Pontifice ſolvi poſſe, quos quinque Concilia Oecumenica ligarunt, aut ligare quos illa ſolverunt. Nam ſermo eſt de hæreticis damnatis; Non enim efficere poteſt Pontifex, ut vera ſit fides, quæ hæreſis eſt. Neque etiam jus humanum ſine gravi & publica cauſa immutare poſſunt Pontifices.

Nec dicas 6. S. Petrum palam in Concilio objurgatum eſſe à S. Paulo. Ergo & Papa à Concilio judicari poterit; Nam conſequentia non tenet; Poterat quidem Paulus objurgare Petrum, ſicuti quivis malè operans redargui poteſt; Sed non judicare, hoc enim jurisdictionis eſt, quam nec Paulus habuit in Petrum, nec Concilium in Papam.

Nec dicas 7. Synodum Quiniſextam *Can.* 13. & 55. præcipere Romano Pontifici, ut uſum Matrimonii permittat Sacerdotibus, abrogetque jejunium Sabbatinum; Nam illegitima fuit & damnata à Sergio Pontifice. *Beda in ſexta ætate in Juſtino. min. & Anaſtas. in Sergio.* Canones itaque ibi conditi ex hac Synodo auctoritatem non habent, admiſſi tamen ſunt aliqui, quia per ſe ſanæ erant doctrinæ, & nonnulli vitandi Schiſmatis cauſa tolerati, qualis eſt Canon de Matrimoniis Clericorum apud Græcos.

Nec

Nec dicas 8. *c. Si quis* 42. *caus. q.* 7. Gregorium Papam Judicem aliquem agnoſcere, ſeque illius judicio ſubmittere, & *c. Petrus & c. Nos ſi in competenter* 2. *q.* 7. fateri Pontifices Principes ſæculares poſſe jus dicere Pontificibus; Nam hi Canones ſolum aſſerunt poſſe Pontifices vel innocentiæ ſuæ certos, vel ex perfectione virtutis factũ ipſum ſubmittere examini conciliorum vel etiam Principum ſæculariũ, non vero ſe ſuamq; dignitatem. Sic S. Gregorius in hanc rem. *cit. c. Petrus. Petrus poteſtatem regni acceperat, & tamen idem Apoſtolorum primus querimiuiæ contra eum à fidelibus factæ, cùr ad gentes intraſſet, non ex poteſtate officii (qua poſſet dicere, Oves Paſtorem ſuum non accuſent nec reprehendant) ſed ex ratione divinæ virtutis, qua gentiles acceperant Spiritum S. reſpondit.*

Nec dicas 9. *c. Legimus* 24. *diſt.* 93. *ex Epiſt. Hieron. ad Evagrium* hæc haberi: *Sed dicis: Quomodo Romæ ad teſtimonium Diaconi Presbyter ordinatur? Quid mihi præfers unius Urbis conſuetudinem? quid paucitatem de qua ortum eſt ſupercilium in leges Eccleſiæ ven-*

vendicas? Si auctoritas quæritur Orbis major eſt Urbe. Ubi gloſſa: *Eſt hic argumentum, quod ſtatuta Concilii præjudicant ſtatutis* Papæ. Et in *c.* Nemo 9. *q.* 3. *Cum Papa peccat poteſt ejus peccatum etiam Eccleſiæ denuntiari.* Et in *c. Si Papa. diſt.* 40. *Certe credo quod ſi notorium eſt crimen* Papæ, *& inde ſcandalizatur Eccleſia, & incorrigibilis eſt, quod inde poſſit accuſari;* Nam contumacia dicitur hæreſis *c. Si qui Presbyteri diſt.* 81. & contumax dicitur infidelis. *c. Nullus diſt.* 38.

Nam imprimis S. Hieronymus hic non agit de poteſtate Pontificia, ſed perſtringit ſuperbiam Diaconorum, qui ſe Presbyteris æquabant imo præferebant; quod illis commiſſa eſſet adminiſtratio bonorum Eccleſiæ, & Romæ cauſis etiam præeſſent. *S. Auguſt. in quæſt. ex utraque mixt. q.* 101. Docet ergo S. Hieronymus non eſſe propterea Romanos Diaconos Presbyteris majores, quod arrogantiam in conſuetudinem, vel potius abuſum vertiſſent, totius enim Orbis conſuetudinem paucorum in Urbe abuſui præferendam. Deinde Gloſſa more Juris-conſultorum textus in utramque partem explicat & confert; Nam in *c. Nemo*

mo 9. q. 3. ditit: *Etiamſi totus mundus ſententiaret in aliquo negotio erga* Pa*pam, videtur quod ſententia* Papa *ſtandum eſſet.* Præterquam quod in iis quæ ad fidem & doctrinam Theologicam ſpectant gloſſæ exiguam habeant auctoritatem. Demum aliud eſt Papam Concilio aut Collegio Cardinalium denuntiari, aliud judicari poſſe; Primum admittimus cum Synodo octava Oecumenica, idque ſolum dicit Gloſſa *in c. Si Papa* non ſecundum.

Nec dicas 10. Octavam Synodum Oecumenicam docere, poſſe Concilium ferre ſententiam contra Pontificem cum ait: *Univerſalis Synodus cum convenienti reverentia quamlibet quæſtionem deRomana* Sede *exortam audire tenetur, & in ea proficere, non tamen audacter ſententiam in Romanum* Ponti*ficem dicere.* Nam permittitur hic ſolum Concilio, ut objecta Pontifici cognoſcat examinetque, ut moneat & reprehendat, non judicet & damnet. Si ſententiam in eum ferre præſumeret, audacia foret transgrediens terminos poteſtatis ſuæ.

Nec dicas 11. Dioſcorum Papam fuiſ- ſe ab

ſe ab Eccleſia damnatum. *c. Sane profertur* 24. *q.* 2. ex quinta Synodo; Nam Dioſcorus fuit Antipapa oppoſitus à Schiſmaticis Bonifacio II. damnatusque à Bonifacio Simoniæ.

Nec dicas 12. Honorium Papam à ſexta Synodo damnatum eſſe; Nam ſi damnatus ſit, ob hæreſin damnatus eſt, qui caſus eſt exceptus ut infra §. 14. dicetur. Cum enim hæreticus non ſit amplius membrum Eccleſiæ, nec caput eſſe poterit. Et licet Sedes Apoſtolica errare in rebus fidei non poſſit, Papa tamen ut perſona privata errori eſt obnoxius, nec enim quicquid agit aut dicit Papa, agit dicitvè ex Cathedra ut perſona publica.

Nec dicas 13. Pontifices aliquos ab Imperatoribus in exilium actos, ut Liberius à Conſtantio, Sylverius & Vigilius à Juſtiniano; Alios eſſe depoſitos ut Joannes XII. ab Ottone I. Gregorius VI. ab Henrico III. *Nam non exemplis ſed legibus judicandum eſt. l. Sed licet ff. de offic. Praſ. l. Nemo C. de ſent. & interlo. C. Sana. diſt.* 9. Nihil enim tam abſurdum, quod ſuum non habeat Patronum. Ut ergo exempla factaque aliorum probent, oſtendendum eſt prius non aberrare illa à præſcriptis legum.

§. 13.

Ipſa Concilia agnoſcunt Papæ primatum.

Efficaciſſimum argumentum eſſe reor pro Superioritate Papæ ſupra Concilia, quod eam ipſamet Concilia agnoſcant. Præterquam enim quod confeſſi in jure pro judicatis habeantur, *l.* 1. *ff. de confeſſis.* formo tale dilemma: Vel Concilia infallibilis ſunt veritatis, vel non ſunt: Si non ſint, ergo Papa eſt illis major & Superior in definiendo, cujus fides ex promiſſione Chriſti non deficiet; Si ſint infallibilis veritatis, ergo illis credendum erit, ſi dicant & agnoſcant Papam eſſè ſe Superiorem. Et ſi Concilia & Pontifices inter ſe conveniant in re, de quâ diſceptatur, nimirum de poteſtate Pontificum & Conciliorum, quis ſe conſtituet Judicem, ut utriusque partis ſententiam aut reſcindere, aut in dubium vocare præſumat? An auctoritatem ſibi majorem arrogabit, quam habeat Vicarius Chriſti, & Concilia, quæ totam Eccleſiam repræſentant?

Jam vero videamus quomodo Concilia Primatum & Superioritatem ſupra ſe Pontifici adjudicent. Agnoſcunt ſupra §. 1. Concilia Nicænum, Conſtan-

tienſe & Florentinum Papam eſſe *Vicarium Chriſti.* §. 2. Lugdunenſe, Viennenſe, Conſtantienſe aliaque *Succeſſorem Petri*, & eſt de fide. §.3. Chalcenenſe, Conſtantienſe, Florentinum, Lateranenſe, Lugdunenſe eſſe *Caput Eccleſiæ univerſalis.* §. 5. Chalcedonenſe eſſe *Epiſcopum univerſalem.* §. 6. Florentinum eſſe *Patrem omnium Chriſtianorum.* §. 10. Quatuor prima Concilia atque etiam cætera omnia generalia *Solius Pontificis eſſe confirmare Concilia.* §. 11. Lugdunenſe ſecundum *à Concilio ad Papam appellari poſſe.* §. 12. Lateranenſe ſub Alexandro III. *non dari appellationem à Papa ad Concilium*; Quia Papa à nemine judicatur, Concilium Romanum ſub Sylveſtro, Sinueſſanum, Romanum V, Romanum ſub Leone III. & alterum Romanum ſub Hadriano II. Quæ omnia, ut oſtendimus iiſdem in locis convincunt Pontifices eſſe ſupra Concilii auctoritatem.

Sed clariſſimis verbis id docuit ex profeſſo Lateranenſe ultimum ſub Leone X. *Seſſ.* 2. reprobans Decretum contrarium Concilii Baſileenſis: *Solum*, inquit, *Ro-*

manum Pontificem tanquam ſupra omnia Concilia auctoritatem habentem, Conciliorum judicandorum, transferendorum ac diſſolvendorum plenum jus ac poteſtatem habere, ne dum ex ſacra ſcriptura teſtimonio, dictis SS. Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum, ſed propria etiam eorundem Conciliorum confeſſione manifeſte conſtat. Quamvis vero dubium ſit, an veritas de poteſtate Papæ ſupra Concilia hic propriè definiatur, ut Decretum fide Catholica ſit tenendum, & contrarium ſentientes ſint propriè hæretici, à magna tamen temeritate id negantes excuſari non poſſunt ex ſententia Bellarmini *l. 2. de Concil. c. 17.*

Nec objicias I. Synodum Conſtantienſem, quæ *Seſſ.* 4. *&* 5. tale formavit decretum: *Declarat quod ipſa poteſtatem à Chriſto immediatè habet, cui quilibet cujuſcunque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti Schiſmatis, & reformationem dictæ Eccleſiæ in Capite & in membris.* Duplicem enim ſuggerit reſponſionem Eugenius Papa IV. qui Concilio Conſtantienſi interfuit Cardinalis,

nalis, in Conſtitutione, qua Baſilienſis Synodi decretum contra ſe editum reprobat. Prima eſt, decretum non eſſe ſumendum in ſenſu univerſali, ſed reſtringi ad ea, *quæ pertinent ad fidem, & extirpationem Schismatis*; Schiſma autem illud erat ejusmodi, ut nullus eſſet certus & indubitatus Pontifex, dubium vero Pontificem Concilio ſubijci non inficiamur, & dicemus infra §. ſequente.

Altera eſt: Robur decreto illi deeſſe utpote non à Synodo generali, ſed à tertia ſolum parte quæ Joanni XXIII. obediebat formato; Imo nec omnes qui Joanni adhæſere decretum approbarunt, ut teſtis eſt Turrecremata *Sum. de Eccleſ. lib. 2. c. 99.* qui Concilio interfuit.

Sed inquiunt Baſileenſes *Seſſ. 38. & in reſponſ. Synod.* iidem ſoli, qui Joannem ſecuti ſunt, errores Wicleffi damnarunt, iidemque ſoli depoſuerunt Joannem, ſi hæc valuerunt, valebit etiam decretum ab illis formatum. Reſpondetur: Condemnationem errorum Wicleffi robur accepiſſe à Conſtitutione Martini V. edita cum approbatione Concilii jam pleni & legitimi.

Inſtant Baſilienſes: Generale fuiſſe Concilium Conſtantinenſe cum errores Wicleffi damnavit, teſtatur ipſemet Mar-

Martinus Conſtitutione, qua errores illos proſcribit, ſic enim de hæreſi ſuſpectos interrogari jubet: *Utrum credat, quod condemnationes Joannis Wicleffi, Joannis Huſs, & Hieronymi de Praga, factæ .... per ſacrum generale Conſtantienſe Concilium fuerint rite & juſte factæ.* Ergo generale quoque fuit Concilium, cum declaravit majorem eſſe Pontifice Concilii auctoritatem quia non pauciores Patres id decreverunt. Reſpondetur: Concilium erat generale, cum *ſacro approbante Concilio* ſuam edidit Conſtitutionem Martinus & ad hoc tempus reſpiciebatur, cum ſuſpecti compellebantur fateri, *juſtè factas eſſe condemnationes per ſacrum Generale Concilium.*

Urgent iidem Baſileenſes; Martinum Papam ratam habuiſſe cenſoriam notam articuli 41. Wicleffiani; Articulus ſic habet: *Non eſt de neceſſitate ſalutis, credere, Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias.* Qui articulus ſic notatur: *Error eſt ſi per Rom. Eccleſiam, aut Concilium Generale, aut pro quanto negaret Primatum Summi Pontificis ſuper alias Eccleſias particulares.*

lares. Reſpondetur ſumi hic Eccleſiam & Concilium non ſeorſum à Papâ, ſed conjunctim cum eo perſpicuum eſt, cum ſit ſermo de Romana & univerſali Eccleſia. Deinde ſic adſtruitur Primatus Pontificis ſuper Eccleſias particulares, ut non negetur ſuper Eccleſiã univerſam. Patet id, cum & ſic interrogari jubeatur ſuſpecti: *Utrum credat, quod Papa Canonicè electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expreſſo, ſit Succeſſor B. Petri, habens ſupremam poteſtatem in Eccleſia DEI.*

Nec objicias 2. Synodum Baſileenſem *Seſſ.* 33. tres illas propoſitiones decreto ſuo ſtabiliviſſe:

Veritas de poteſtate Concilii Generalis ſupra Papam .... eſt veritas fidei Catholicæ.

Veritas hæc, Papa Concilium Genele .... ſine ejus conſenſu nullatenus authoritativè poteſt diſſolvere .... eſt veritas fidei Catholicæ.

Veritatibus duabus prædictis pertinaciter repugnans, eſt cenſendus hæreticus.

Reſpondetur enim, auctoritatem Synodi Baſileenſis penitus concidiſſe, poſtquam

quam Rom. Pontificis auctoritate deſtituta fuit, cumque hæc Decreta tulit; Sed fuiſſe ſolum imbelle conventiculum nullo capite & auctore, ſed ſolis clamoribus, vi ac fraude gubernatum, ut conſtat ex Ænea Sylvio *lib.* 1. *de geſt. Baſil. Conc.* qui coram ad fuit, & conſtabit ex infra dicendis *cap.* 17. de Concilio Baſileenſi; Proindeque explodendæ ſunt hæ fidei veritates populo impoſitæ: *De poteſtate Concilii Generalis ſupra* Papam *&c.*

§. 14.

Caſus excepti, in quibus Concilium eſt ſupra Papam.

Demonſtravimus hucuſque Papam eſſe ſupra Concilium, ut contrarium ſine periculo erroris in fide aſſeri aut doceri non poſſit; Sunt tamen nonnulli caſus, in quibus Pontifex Concilii auctoritati ſubjicitur. Primus eſt, ſi Papa ut privata perſona hæreticus fiat. Definitum eſt in octava Synodo generali *act.* 7. *c. Audivimus* 24. *q.* 1. *c. Si Papa diſt.* 40. *c. Novatianus* 7. *q.* 1. *c. Didicimus. c. Achatius* 24. *q.* 1. *Oves.* 2. *q.* 7.

Secundus cum Papa eſt dubius, quia in Schiſmate electus *Concil. Conſtant. Seſſ.*

4. & 5. Nec tunc Concilium exercet auctoritatem in Papam, ſed in eum, quem credit non eſſe Papam, nam dubius Papa de quo non conſtat, pro nullo habetur, cum in jure ſint paria: Non eſſe, & non apparere. *l. Duo Titii* 30. *ff. de Teſt. tut. l. In lege* 77. *ff. de contrah. empt. l. omnia* 32. §. *Species ff. de Legat.* 2.

Tertius: Si Pontifex invalidè ſit electus, & intruſus, tunc enim ſicuti non eſt verus Papa, ita nec privilegiis gaudet Papalibus ſubjacetque Concilio. *Conc. Conſtantien. Seſſ.* 39. Ex his vero concluditur; verum Pontificem ſemper eſſe ſupra Concilium nec dari caſum, in quo verus Papa ſubdatur Concilio.

CAPUT XVI.

An legitimum Concilium generale errare poſſit.

Concilium cui Pontifex præſidet, vel quod ab eo confirmatur, errare non poteſt; Secus ſi nec præſideat nec approbet. Quid ſi Legati in Concilio procedant ſine inſtructione, vel definiatur aliquid contra inſtructionem Papæ? Conciliorum auctoritas minor eſt, quam ſacra Scriptura.

I.

COncilium generale cui præſidet Pontifex per ſe vel Legatos ſuos ſequentes inſtructionem Pontificis, vel quod Pontifex confirmavit errare non poteſt, nec in fide nec moribus. Primo quia regitur in definiendo à Spiritu S. ut patet ex Concilio Apoſtolorum Act. 15. *Viſum eſt Spiritui S. & nobis*, quod norma eſt cæterorum Conciliorum, quæ ob exorientes plures & novas hæreſes, non minus quam primum Concilium indigent aſſiſtentia Spiritus ſancti. Secundo *Joan.* 16. dicit Chriſtus Apoſtolis: *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*, qui manſurus ſit cum eis & Succeſſoribus in æternum *c.* 14. Non docet vero Epiſcopos ſeorſim exiſtentes omnem veritatem, ergo in Concilio cum capite ſuo Congregatos. Tertio Concilia generalia ſic congregata repræſentant totam Eccleſiam, & in iis reperitur conſenſus totius Eccleſiæ, nimirum capitis & membrorum; Tota verò Eccleſia errare nequit in credendo vel docendo, quia *portæ inferi, non prævalebunt adverſus eam, Matt.* 16. Et Eccleſia DEI vivi eſt columna & firmamentum veritatis. 1. *Tim.* 3. Quarto, quia regitur vel confirmatur

matur à Papa, qui errare non poteſt. *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Luc. 22.* Quinto ſic ſtatuunt Concilia Epheſinum circa finem & Chalcedonenſe *Act. 5. Can. ult.* præter quamplurimos SS. Patres apud Bellarm. *de Conc. l. 2. c. 3.* & lege ſanxit Martianus, ne ſemel definita in Conciliis generalibus retractentur. *l. Nemo c. de Sum. Trin. & fide Cath.*

Nec dicas 1. Inſtructionem Pontificis quam ſequuntur Legati non eſſe ſententiam definitivam Sedis Apoſtolicæ; Nam quando Patres conſentiunt ſententiæ Pontificis, & formatur nomine Pontificis à Legatis Decretum, tunc incipit eſſe ſententia definitiva & ultima, quam Papa amplius retractare non poteſt, cum ſic certo intelligat ſententiam ſuam eſſe à DEO, ut teſtatur S. Leo *in Epiſt. 63. ad Theodoret. Bellarm. de Conc. l. 2. c. 11.*

Nec dicas 2. Si Pontifex ipſe non interfuit Concilio, petitur confirmatio ab eo. Ergo ſine illâ Decreta non fuerunt planè certa & firma; Nam aliquando præter Decreta de fide, de quibus data fuit inſtructio, ſtatuuntur quædam ſine expreſſa Pontificis ſententia, & illorum confirmatio petitur, ut in Concilio Chalcadonenſi. Deinde petitur & datur confirmatio, ut omnibus certius conſtet

acta

acta à Legatis verè ex mandato Pontificis facta eſſe, quia aliqui de hoc dubitare poſſent, quemadmodum nonnulli dubitarunt in dicto Conc. Chalced. alias non fuiſſet opus confirmatione; prout ipſe Leo Pontifex indicat *in Epiſt.* 61. *ad Conc. Chalced.* ideoque ante confirmationem Papæ ſtatim fit executio, deponuntur, damnantur &c. refractarii & hæretici ut patet in Conciliis Nicæno, Epheſino & Chalcedonenſi.

2. Concilium generale, cui nec Pontifex per ſe vel Legatos ſuos præſidet, nec confirmationem impertitur, vel quod repugnantibus Legatis Apoſtolicis quippiam definit, errare poteſt, & plura de facto errarunt, ut Antiochenum A. 340. damnando Athanaſium & proclamando hæreſin Arianam; Mediolanenſe plusquam 300. Epiſcoporum tempore Conſtantis declinando ad Arianiſmum; Ariminenſe 600. Epiſcoporum oppugnando Filii conſubſtantialitatem; Epheſinum ſecundum, quod repugnantibus Legatis confirmavit hæreſin Eutychetis. Aliud ſub Conſtantino Copronymo abolendo Chriſti & Sanctorum imagines. Piſanum contra Julium II. Conſtantienſe quo ad aliquam ejus partem, & Baſileenſe deponendo Eugenium IV. & ſtatuen-

tuendo Concilium eſſe ſupra Papam. Nec mirum, quia Concilia robur ſuum acquirere debent à Pontificis auctoritate: *Omnia Concilia per Eccleſiæ Romanæ auctoritatem & facta ſunt & robur acceperunt*, inquit Paſchalis *de Elect. c. Significaſti*, & Conciliorum auctoritas dependet ab auctoritate Papæ tanquam à capite.

3. Concilium generale cui Legati Pontificii interſunt, vel definit aliud cum Legatis contra inſtructionem Pontificis agentibus, vel cum Legatis qui particularem inſtructionem non habent; Si primum errare utique poteſt, quemadmodum erravit Conſtantinopolitanum tempore Nicolai I. cum Legati contra inſtructionem Papæ egerunt. *Epiſt. Nicol. ad Patriarch. & Epiſ. Orient. Zanoras in vita Michael. Imp.* Ratio eſt, quia ſic pugnant cum ſuo capite, dum decernunt aliquid cum Legatis contra voluntatem Pontificis agentibus; Neque tunc agunt ut Legati, ſed ut privatæ perſonæ; Et conteſtatur diſertè S. Leo *in Epiſt.* 4. *ad Pulcheriam*, & Agatho *in Epiſt. ad Imp.* ſe non dare auctoritatem Legatis, niſi agant ſecundum ſibi traditas regulas.

Si autem Concilium definiat aliquid cum

cum Legatis certam inſtructionem non habentibus, probabilius eſt errare quoque poſſe, nec ejus definitionem fidem facere ante confirmationem Pontificis, adeoque nec eſſe regulam fidei; quia Concilium tale repræſentat ſolum imperfecte Eccleſiam, cum non repræſentet abſolute auctoritatem Capitis; Legati enim in eo caſu ſunt tanquam Vicarii & Internuncii Pontificis, qui ad ipſum referant, & ſententiam expectent eamque exequantur, adeoque non ita repræſentant ipſum Papam, ut quod ipſi faciunt abſolute cenſeatur feciſſe Papa, alias nulla poſtea requireretur Confirmatio *Bellar. l. 2. de Conc. c.* 11. Hinc eſt quod talis Concilii auctoritas non ſit infallibilis & certa, ſed ſub opinione ſolum contrarium ſentientium, neque habeat jurisdictionem ad obligandam Eccleſiam ante confirmationem Pontificis. Probabiliſſimum tamen cenſet Suaz. *diſp. 5. de fid. Sect. 7. n.* 11. non permiſſurum DEUM ut tale legitimè procedendo erret.

Nec obſtat quod Concilia dicant anathema contrarium ſentientibus antequam confirmentur; Nam intelligunt ſolum anathema vim habiturum prius poſt confirmationem Papæ.

4. Licet vero tanta ſit auctoritas Conciliorum in Eccleſia, ut vidimus, major tamen eſt ſacræ Scripturæ, de qua actum eſt cap. præcedente; *Primò* quia ſacra Scriptura, eſt verbum DEI immediate revelatum, & dictante Spiritu S. exaratum *2. Pet. 1. 2. Timot. 3.* Concilia vero declarant tantum quod ſit verbum DEI, & quomodo intelligendum, atque ex eo per diſcurſum deducunt Concluſiones. *Secundo* Scriptura etiam in particularibus, & unum tantum hominem ſpectantibus errare nequit; At Concilia in judiciis particularibus obnoxia ſunt errori. *Tertiò* in Scriptura non tantum ſententiæ, ſed etiam ſingula verba ad fidem pertinent; At non in Conciliis. *Quartò* Scriprura non eget approbatione Papæ, ut ſit authentica, ſed ſolum ut innoteſcat ejus auctoritas; Concilia vero etiam generalia hac egent, ut rata ſint & obligare poſſint.

Nec obſtat. 1. Quod S. Gregorius dicat *l. 1. Epiſt.* 24. Se venerari quatuor prima Concilia ut quatuor libros Evangeliorum. Nam *τὸ Sicut* non ſignificat ibi æqualitatem, ſed ſimilitudinem. Deinde non comparantur Concilia cum Scriptura in omnibus, ſed in eorum certitu-

U dine

dine tantum, quæ in Scripturis dicuntur & in Conciliis definiuntur, quæ æque ſunt certa, quia utraque infallibilis ſunt veritatis.

Nec obſtat. 2. Quod Gratianus refert. *Can in Canonicis diſt.* 19. Epiſtolas Decretales numerari ab Auguſtino inter Scripturas ſacras, & Can *Decretales diſt.* 20. dicit Conciliorum Canones ejusdem eſſe auctoritatis cum Epiſtolis Decretalibus, ergo numerandi etiam erunt inter Scripturas Canonicas. Nam in primis S. Auguſtinus non dicit Epiſtolas decretales eſſe Scripturam Canonicam, ſed judicium de Scripturis ſacris pertinere ad Eccleſias Apoſtolicas. Deinde Gratianus ſolum dicere intendit, Decreta Pontificum eſſe Scripturas ſacras, ut diſtinguantur à prophanis, & Canonicas, ut diſtinguantur à ſcriptis SS. Patrum, quæ non ſunt regulæ, nec ex ſe habent auctoritatem obligandi, prout infra dicetur. *Cap.* 20. Vid. Bellarm. *l.* 2. *de Conc. c.* 12.

CAPUT XVII.
Series & geſta Conciliorum generalium, quæ partim approbata, partim reprobata ſunt.

Duo fuere Concilia Sirmienſia, alterum Catholicorum, alterum Arianorum.

Quini-

Quini-Sextum & Piſanum. Conſtantienſe & Baſileenſe, quidque in iis actum.

SIRMIENSE.

I.

NUmeratur hoc inter Concilia, quæ partim approbata ſunt, partim improbata. Verum ſciendum duo fuiſſe Concilia Sirmienſia: Primum Catholicorum, alterum Arianorum Conciliabulum. Concilium Catholicum Sirmii ab Epiſcopis orthodoxis 300. celebratum fuit A. 349. ſuperſtite Conſtante Principe orthodoxo teſte Dionyſio Petavio à Leone IV, ut habetur *diſt.* 20. *c. de libellis*, & dicitur Catholicum ab Hilario *lib. de Synodo*. Vide hiſtoriam tripartitam *l.* 4. *c.* 27. & Apologiam ſecundam Athanaſii. At Conciliabulum Arianorum, in quo Baſilius Ancyranus præcipuas partes egit, congregatum eſt anno Chriſti 351, aut ut Baronius habet A. 357. Conſtantio rerum potiente; Reprobatum hoc eſt & hæreticum dicitur ab Auguſtino *l.* 3. *in Creſcon*, *c.* 34.

In prima Synodo Catholicorum habita à ſolis Occidenralibus damnatus eſt Photinus, & Decretum tranſmiſſum ad Orientales. In altera deinde Synodo

Arianorum Orientalium, qui videri Catholici & Religioſi erga Chriſtum effectabant, Photinus pariter exemplo Catholicorum condemnatus eſt, & compulſus Epiſcopatu cedere Conſtantio vim militum ſuppeditante, quod lato priorum Catholicorum decreto ob reſiſtentiam plebis fieri non potuit. Novam quoque ediderunt fidei formulam Orientales, qua profitebantur Chriſtum Patri ſecundum ſubſtantiam ſimilem, quatenus DEI filius eſt, ſed conſubſtantialem ſilebant. Huic formulæ ſimulque Athanaſii damnationi ſubſcripſit Liberius Papa, qui Sirmii tunc pro fide exulabat ſuccumbens illecebris primæ recuperandæ Sedis, quam Felix à Conſtantio intrurſus occupabat. Poſtea tamen mortuo Felice reſipiſcens, & ab Arianorum conſuetudine reſiliens admiſſus iterum fuit à Clero Romano in legitimum Pontificem.

QUINI-SEXTUM.

2. Concilium Quini Sextum 284. Epiſcoporum reputatur etiam inter illa Concilia, quæ partim probata partim reprobata ſunt. Convocatum eſt Conſtantinopoli in Trullo A. 692, vel ut Petavius 707. Unde Canones illius, qui numeran-

merantur 102, Trullani dicti, ſed ex Synodo nullam habent auctoritatem, cum eam nec convocaverit Sergius Papa, qui tum ſedebat, nec eidem per ſe vel per Legatos præſederit, quinimo tanquam erraticam Synodum reprobaverit *Beda l. de ſex ſtat.* Admittuntur tamen aliqui Canones hujus Concilii à Catholicis, quia per ſe ſanæ ſunt doctrinæ, prout receptus fuit Canon 82. de pingendis imaginibus ab Adriano Papa, & ſeptima Synodo.

PISANUM.

3. Numeratur quoque hoc Concilium inter illa, quæ partim probantur, partim improbantur, an benè patebit ex dicendis. Congregatum eſt Piſis à Cardinalibus Gregorii XII. & Benedicti XIII. pro Pontifice ſe gerentium ad tollendum ſchiſma A. 1409. Interfuerunt huic Concilio Cardinales 23, Patriarchæ 3, Archi-Epiſcopi & Epiſcopi 300, Monaſteriorum Præfecti 280. aliique Theologi & Legati Principum Europæ. Ibi uterque Pontifex publico omnium decreto Nonis Junii A. 1409. è Pontificatu dejectus, & in ejus locum vigeſimo poſt die electus Petrus Philaretus Creteuſis Card. Baſilicæ SS. Apoſtolorum ex Ordine Fratrum minorum, & Alexander

V. appellatus. Dubitatum fuit, an eſſet Concilium hoc legitimum, quod abſque Romani Pontificis auctoritate fuerit Congregatum, ideoque appellatum ſit à S. Antonino *part. 3. lib. 22. c. 5. §. 2. & 3.* Conciliabulum. Verum cum Alexander in eo electus inter veros Pontifices computetur, & ſubinde Alexander VI. ſe non quintum, ſed ſextum appellarit, poſſitque etiam à Cardinalibus tempore Schiſmatis, quo plures vel duo Pontifices dubii & incerti, etiam ipſis invitis convocari Concilium ad ſchiſma abſcindendum, quamvis id præter intentionem non tollatur; videtur omnino legitimum fuiſſe Concilium.

CONSTANTIENSE.

4. Concilium Conſtantienſe convocatum eſt pro exſtinguendo trium Pontificum Joannis XXIII. Gregorii XII. & Benedicti XIII. Schiſmate hæreſibusque Joannis Huſs & Wicleffi proſcribendis. Auſpicatum eſt anno Chriſti 1414. menſe Novembri à Joanne XXIII. Succeſſore Alexandri, procurante & promovente maximè Sigiſmundo Romanorum & Ungariæ Rege, qui ipſe etiam nocte Chriſti natali ad Concilium acceſſit, cum plerisque Germaniæ Principibus. Feſto SS. omnium, quod in diem

diem Dominicum incidebat, ſolenniter Joannes Pontifex Miſſam celebravit, lectoque diplomate de Concilii indictione primam Seſſionem in diem 16. ejusdem menſis indixit.

In prima Seſſione Pontifex ſermonem habuit ad Synodum, & præſcriptæ ſunt leges in Concilio ſervandæ.

In 2. Seſſ. Joannes XXIII. profeſſus eſt ſe pacem dare Eccleſiæ paratum per viam ſimplicis ceſſionis Papatus, ſi & quando Petrus de Luna Benedictus XIII, & Angelus de Coriario Gregorius XII. idem facerent.

In 3. Seſſ. habita ſunt conſueta Oecumenicarum Synodorum præliminaria.

In Seſſ. 4. Decretum eſt Concilium poteſtatem habere ſupra Pontificem, cui ipſe obedire teneatur, & cogi per pœnas ad hoc poſſe.

In Seſſ. 5. Sexto Aprilis declaratum eſt Joannem illicite Conſtantia diſceſſiſſe, & ſi recuſet redire, poſſe ac debere vinculis innodari, tenerique eum adimplere promiſſum de reſignando Pontificatu. Confirmata eſt ſententia Concilii Romani in Joannem Wicleffum. In cauſa Joannis Huſs conſtituti ſunt quatuor Judices Commiſſarii.

In Seſſ. 6. Decretum procuratorium ſuper

ſuper renuntiatione Papatus faciendum eſſebonum pro unione Eccleſiæ, teneriq; id Joannem Papam dare, & nominantur Legati, qui id ab eo requirant. Prohibentur famoſi libelli & literæ informatoriæ rerum in Concilio geſtarum. Decreta eſt citatio contra Hieronymum Pragenſem.

In Seſſ. 7. A 1415. 2. Maij contra Hieronymum Pragenſem contumacem ulteriora decernuntur. Accuſatur iterum fuga Joannis Papæ, & alleganti metum ſalvus conductus conceditur.

In 8. Seſſ. 4. Maij damnatæ ſunt excerptæ ex Joannis Wicleffi Hæreſiarchæ Anglicani libris 45. propoſitiones. Interea Joannes Papa metuens, ne pro ſua pollicitatione compelleretur ad abdicandum ſe Pontificatu inopinatè re occultè communicata cum Friderico Auſtriæ Duce Concilio ſe de nocte ſubripit, & Schaffuſiam aufugit oppidum Friderico ſubjectum.

In Seſſ. 9. Accuſata eſt contumacia Joannis Papæ. Mandatum duobus Cardinalibus, & quinque Prælatis, ut eum viva voce extra portam urbis citarent.

In Seſſ. 10. 14. Maij Joannes Papa declaratus eſt contumax, & ab omni adminiſtratione & functione Eccleſiaſtica ſuſpenſus fuit.

In

In 11. Seſſ. 15. Maij præſidente Joanne Cardinali Epiſcopo Oſtienſi, qui etiam poſt diſceſſum Pontificis antea præſederat, ad petitionem Procuratoris Concilii conſentientibus quatuor Nationum Italicæ, Germanicæ, Gallicæ & Anglicanæ Syndicis ac Procuratoribus inſtitui cœpit criminalis proceſſus, & inquiſitio juridica in acta & vitam Joannis.

In 12. Seſſ. 29. Maij anno 1415. Joannes XXIII. declaratur contra fidem jurejurando commiſſam fugæ criminalis convictus; Sacri Concilii Prævaritator & Deluſor aliorumque ſcelerum convictus, reus & confeſſus, ideoque Summo Pontificatu deponitur nunquam deinceps eligendus, ſed ſub cuſtodia Sigiſmundi Regis detinendus. Idemque adverſus Gregorium XII. & Benedictum XIII. edicto decernitur ſub pœma excommunicationis, ne quis horum aliquem pro Pontifice habeat, aut ut tali obediat. Hanc ſui depoſitionem Joannes ipſe comprobat edicto hac de re ſcripto, Concilio humiliter acquieſcens.

In Seſſ. 13. Præſidente Joanne Oſtienſi Cardinali decernitur, communionem ſub una ſpecie panis & à jejunis Laicis ſumendam eſſe.

In

In 14. Seſſ. 4. Julii recipitur abdicatio Gregorii XII. In eadem Seſſ. decernitur, ut Petrus de Luna qualicunque cedat ſub pœna privationis & excommunicationis.

In 15. Seſſ. 6. Julii damnatur hæreſis Wicleffiana, & ejus Aſſertor Joannes Huſs brachio ſæculari traditur puniendus, & cum reſipiſcere nollet per rogum è vivis eſt ſublatus. Prodiit etiam decretum damnans propoſitum de tyrannicidio.

In 16. Seſſ. 11. Julii conſtituti Procuratores, qui Benedictum Antipapam requirant ad cedendum.

In 17. Seſſ. 15. Julii Rex Sigiſmundus ad Regem Aragoniæ pro inducendo ad reſignandum Benedicto XIII. Antipapa profecturus, dimiſſus eſt. Angelus de Coriario, quondam Gregorius XII. non ſolum in numerum Cardinalium eſt relatus, verum etiam perpetuus Legatus à Latere in Provincia Marchiæ Anconitanæ eſt conſtitutus.

In Seſſ. 18. 17. Aug. delegata eſt quatuor Judicibus poteſtas judicandi excluſivè uſque ad ſententiam definitivam omnes cauſas quæ ad Concilium devolvebantur.

In Seſſ. 19. 23. Sept. Hieronymus de Praga

Praga hæreſin ſuam voce & ſcripto ejuravit; Et definitum eos, qui Concilio intereſſent, omnes beneficiorum fructus juſtè acquirere.

In Seſſ. 20. Die 21. Nov. decretum & executum eſt monitorium contra Fridecum Auſtriæ Ducem propter occupata bona Eccleſiæ Tridentinæ, approbataque duodecim Capitula Narbonenſia, quæ ad extirpationem Schiſmatis Sigismundus Legatique Conſtantienſis Concilii & Legati Benedicti XIII. Narbonæ conſtituerant.

In Seſſ. 21. Anno 1416. die 30. Maij Hieronymus de Praga iterum audiri in Concilio poſtulavit, & proteſtatus eſt publicè fuiſſe à ſe injuſtè reprobatam Wicleffi & Huſſi doctrinam, igitur relapſus traditus eſt judicio ſæculari, à quo vivens flammis eſt combuſtus.

In Seſſ. 22. 15. Octob. admiſſi Legati Regis Arragoniæ, & impleta ſunt ea, quæ in Capitulis Narbonenſibus concordata fuerant.

In Seſſ. 23. 5. Nov. Conſtituti Judices, qui decernant, qua ratione contra Petrum de Luna procedatur.

In Seſſ. 24. 20. Nov. lecta & approbata citatio contra Petrum de Luna.

In Seſſ. 25. 14. Decemb. Adminiſtratio

tio vocantis Eccleſiæ Olomenſis commendata eſt Joanni Epiſcopo Lutomuslenſi uſq; ad novi Pontificis electionem.

In Seſſ. 26. Die 24. Decemb. admiſſus ad Concilium per Legatos Rex Navarræ.

In Seſſ. 27. anno 1417. die 20. Februar. facta eſt relatio executi monitorii contra Fridericum AuſtriæDucem,& ob contumaciam ejus ad ulteriora proceſſum.

In Seſſ. 28. 3. Martii excommunicatus eſt Fridericus Dux Auſtriæ.

In Seſſ. 29. 8. Mart. declaratus eſt contumax Petrus de Luna & ulteriores contra eum citationes decretæ ſunt.

In Seſſ. 30. 10. Mart. approbatum eſt factum Regis Aragoniæ, qui ſe ab Obedientia Petri de Luna ſubtraxerat.

In Seſſ. 31. Decretum eſt monitorium contra Philippum Comitem Virtutum, quod Epiſcopum Aſtenſem incarcerarit.

In Seſſ. 32. 1. April. proceditur ad ſententiam definitivam adverſus Petrum de Luna contumacem.

In Seſſ. 33. Terminus contradicendi Petro de Luna præfixus eſt.

In Seſſ. 34. 5. Junii relictum eſt uſque ad ſequentem Seſſionem ſingulorum conſultationi, quæ ſententia in Petrum de Luna ferenda ſit.

In Seſſ. 35. Joannes Rex Caſtellæ concordiam

cordiam cum Concilio inivit, hoc Legatos Regis Caſtellæ à cenſuris abſolvit, quibus eos Petrus de Luna innodaverat.

In Seſſ. 36. Die 22. Julii lecta eſt citatio Petri de Luna ad audiendam ſententiam privationis & depoſitionis.

In Seſſ. 37. 26. Julii deponitur Pontificatu Petrus de Luna omnesque fideles ab ejusdem obedientia abſolvuntur.

In Seſſ. 38. Abſolutus Henricus Infans aliique nonnulli à Cenſuris, quibus eos innodaverat Petrus de Luna.

In Seſſ. 39. Editum eſt Synodale decretum de celebrandis Conciliis ſingulis decenniis. Item decretum de Spoliis & Procuratoribus. Habetur *Tit. de Offic. Ordin. in 6.*

In Seſſ. 40. 30. Oct. Decretum eſt ut non obſtante abſentia Cardinalium Petri Lunenſis procedatur ad novi Pontificis electionem; Et quod deinceps electus à duabus partibus Cardinalium verus ſit Pontifex. Item ſtatutum eſt, ut futurus Romanus Pontifex proximè eligendus, ejusque Succeſſores ſtudeant Eccleſiam reformare tam in capite quam in membris, & Romanæ Curiæ defectus emendare.

In Seſſ. 41. 5. Nov. cui præfuit Joannes Oſtienſis Epiſcopus Cardinalium Deca-

Decanus, & interfuit Sigiſmundus Auguſtus & Cardinales viginti, poſt ſacra ſolennia & perlectam Clementis VI. Conſtitutionem de modo & forma Conclavis, nominati ſunt Nationum Electores Cardinalibus iſta vice duntaxat adjungendi, qui ſimul omnes Conclave in communibus civitatis ædibus præparatum ingreſſi ſunt die 8. Nov. anno 1417, & tertio poſt ingreſſum die S. Martino Turonenſi ſacro electus in S. Pontificem Odo Columnenſis, qui & ipſe Martinus V. cognominari voluit.

In Seſſ. 42. 8. Dec. & ſequentibus Martinus Pontifex ipſe per ſe præſedit.

In Seſſ. 43. Anno 1418. die 21. Mart. Martinus Pontifex ſacro approbante Concilio exemptiones Eccleſiarum, Monaſteriorum &c. quas indulſerant Romani Pontifices poſt obitum Gregorii XI. reſcidit, & Ordinariorum poteſtati ſubjecit. Actum quoque eſt de revocatione unionum & incorporationum tempore obitus Gregori XI. factarum, Statuta etiam eſt pœna adverſus Simoniacas Ordinationes, Electiones & Proviſiones quaſcunque &c. Et editur Conſtitutio circa diſpenſationes. Jtem de decimis & aliis oneribus Eccleſiaſticis proviſum eſt. Demum Seſſio terminatur

tur editis Conſtitutionibus de vitæ & honeſtate Clericorum circa tonſuram, veſtes & cultum exteriorem.

In Seſſ. 44. Martinus de conſenſu generalis Concilii deſignat futurum Concilium celebrandum poſt quinquennium in civitate Papienſi.

In Seſſ. 45. Die 22. April. dimiſſum eſt Concilium, & Pontifex Martinus confirmavit Acta Concilii in materia fidei; Non tamen Decretum Seſſ. 4. de poteſtate Concilii ſupra Pontificem.

Concilium hoc generale fuit, quia licet nemo ex Orientalibus Epiſcopis interfuerit, vocati tamen ſunt, & nemo ex iis excluſus eſt, atque ipſe Pontifex, & quidem per ſe præſedit. Interfuêre Cardinales 29, Patriarchæ 4, Archi-Epiſcopi 47, Epiſcopi 270. Eſt vero Concilium partim legitimum, partim illegitimum. Jllegitimum quo ad priores Seſſiones, in quibus definitur Concilium eſſe ſupra Papam, licet Conſtantienſe reſtringat hanc Concilii poteſtatem ad Schiſmatis tunc graſſantis extirpationem prout oſtendimus ſupra *cap.* 15. §. 13. & in Regali Sacerd. aſſeritur *l.* 2. §. 5. *n.* 13. quia tamen in iis non legitimè proceſſit, cum una ſolum tertia pars Eccleſiæ, nimirum Prælati, qui Joanni obediebant, contradi-

tradicentibus cæteris Decreta iſta priorum Seſſionum formarint, præterquam quod Decretum de Concilii auctoritate ſupra Papam factum ſit nullo prævio examine contra morem aliorum Conciliorum, ideo primæ Seſſiones à Papa Martino V. approbatæ non ſunt; Cum autem poſteriores Seſſiones approbarit, quo ad illas Concilium cenſetur legitimum & approbatum.

BASILEENSE.

5. Indixerat ex præſcripto Conſtantienſis Seſſ. 39. & poſtea Senenſis Conciliorum Baſileæ Concilium univerſale Martinus V. ſed è vivis exempto Succeſſor illius Eugenius Papæ IV, illud ipſum convocavit anno 1431, & Præſide Juliano Cæſarino Cardinali Diacono adulta jam æſtate celebrari cæptum, ſed ob bella & impeditas vias pauci Patres in Seſſionibus comparuêre. Cum vero vicina certaque eſſet ſpes Græcam cum Latina Eccleſia conjugendi, Eugenius Concilium in Italiam tranſtulit, nam Græci Baſileam & Galliam averſabantur, juſſitque Juliano Cardinali Baſileenſem Conventum dimittere. *Bulla Eugen. Poſtquam divina Clementia* Hinc ortæ diſcordiæ; Negabant enim Patres Concilium jam ſemel

mel legitimè coactum diſſolvi poſſe aliovè transferri; Ac cum Pontifex poſtea avocationi inſiſteret Decretum Conſtantienſe de auctoritate Concilii ſupra Papam inſtaurant, illudque de caſu Pontificis dubii ad caſum Pontificis certi extendunt. Quare Eugenius Decreta Seſſionum poſt avocationem Concilii & diſceſſum Legati Apoſtolici celebratarum, ſæpe ac graviter reſcidit damnavitque, ac proinde hoc Concilium maxima ex parte reprobatum eſt.

Seſſ. 1. Habita A. 1431. 14. Dec. in Eccleſia primaria Præſide Juliano Cardinali Pontificio Legato; In qua lectum Decretum Concilii Conſtantienſis de celebrandis Conciliis; Item Bullæ Martini V, & Eugenii, factæque ſunt Patribus admonitiones. Verum Eugenius 18. Decemb. edito Romæ decreto Concilium illud diſſolvit, cui tamen Patres Baſileæ congregati non paruerunt.

Seſſ. 2. 15. Cal. Mart. 1432. præſidente eodem Juliano ſtatuerunt Concilium eſſe ſupra Pontificem.

Seſſ. 3. 29. April. Judicatum fuit Eugenii præſentiam neceſſariam eſſe, ideoque mittunt ad eum Oratores.

Seſſ. 4. 14. Cal. Julii inhibetur ne Sede vacante alibi quam in loco Concilii

X Pon-

Pontifex creetur. Ne Pontifex extra locum Concilii Cardinales creet, vel eos avocet.

Seſſ. 5. In Vigilia S. Laurentii conſtituti ſunt varii Officiales.

Seſſ. 6. Die 6. Sept. accuſatur contumacia Eugenii IV. quod Concilii diſſolutionem non revocaſſet.

Seſſ. 7. die 6. Nov. Terminus intrandi Conclave ad eligendum novum Pontificem prorogatus.

Seſſ. 8. Iterum cum minis monetur Eugenius, ut diſſolutionem Concilii revocet.

Seſſ. 9. Anno 1433. 2. Jan. reſcinduntur acta Eugenii contra Sigiſmundum, & Wilhelmum Ducem Bavariæ Concilio adhærentes.

Seſſ. 10. 19. Febr. Accuſatur contumacia Eugenii, petiturque, ut tanquam contumax damnetur.

Seſſ. 11. 27. Febr. Decretum quod Romanus Pontifex per ſe vel Legatos Conciliis generalibus intereſſe debeat. Quod Concilium congregare, congregatum diſſolvere, aut de loco in locum ſine Concilii conſenſu transferre non poſſit &c.

Seſſ. 12. 14. Martii iterum Eugenii con-

contumacia accuſatur, quem citant & orant, ut diſſolutionem revocet.

Seſſ. 13. 11. Sept. Poſt accuſatam denuo Eugenii contumaciam quod intra 60 dies Concilio non adhæſerit, Promotores Concilii urſerunt, in ſtatutas pœnas Pontifex damnetur. Imperator aliique inſtant pro dilatione 30. dierum. Adſunt Legati Sedis Apoſtolicæ; Prorogata eſt dilatio 30. dierum, & Legati dimiſſi.

Seſſ. 14. 7. Id. Nov. terminus 60. dierum Eugenio jam pridem conceſſus prorogatur, eique formula certa adhæſionis à Concilio præſcribitur.

Seſſ. 15. 6. Cal. Decemb. Decretum de Synodis Diœceſanis quot annis celebrandis, & Provincialibus ſingulis trienniis.

Seſſ. 16. Recitantur literæ Eugenii, in quibus pacis ſtudio declarat Concilium à prima inchoatione legitimum fuiſſe, & irritas eſſe juſſit priores literas Concilii diſſolutivas. Non tamen approbat omnia geſta legitima eſſe, imo poſitivè reprobat ea omnia, quæ contra ſe & Cardinales &c. decreta erant. Vigeſima quarta April. continuata Seſſio 16, in qua Decretum, quod Oratores Papæ recenter Roma miſſi nimirum Nicolaus Card. S. Crucis, Joannes Archi-Epiſcopus Ta-

rentinus, Petrus Epiſcopus Paduanus & Ludovicus Abbas, ac ad Concilium admiſſi, ſed non ut Præſides, Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, qua Pontifex Concilii poteſtati coactivè ſubjicitur, confirmare teneantur.

Seſſ. 17. 6. Cal. Maij Sigiſmundus Imp. coronatus cum pluribus Ducibus centumque Prælatis mitras albas in capite geſtantibus interfuit. Præſides Concilii ādmiſſi quinque Legati Pontificis nimirum quatuor ſupranominati una cum Juliano Cardinali veteri Legato adempta illis omni jurisdictione coactiva.

Seſſ. 18. Cui nullus præſedit Apoſtolicæ Sedis Legatus, id quod in actis Synodi adnotatur, revocatum eſt ad incudem Conſtantienſe decretum de auctoritate Concilii in Pontificem. Nuſquam deinde præponitur Seſſionibus ſolenne illud: *Præſidentibus Sedis Apoſt. Legatis.*

Seſſ. 19. Id. Sept. Actum de modis unionis inter Græcos & Latinos ineundæ. Decretum deinde contra & circa Judæos convertendos & converſos.

Seſſ. 20. Anno 1435. 11. Cal. Febr. Decretum contra Clericos & Laicos concubinarios.

Seſſ. 21. 9. Jun. Annatæ ut Simoniacæ reprehenduntur. Triennalis Beneficii poſ-

poſſeſſor non turbandus. De horis Canonicis, Diſtributionibus quotidianis, Decentia in choro; De actibus Capitularibus diebus feſtis non habendis, nec permittendis jocis Theatralibus feſto Innocentium.

Seſſ. 22. Id. Octob. damnantur hæreſes F. Auguſtini de Roma.

Seſſ. 23. 8. Cal. April. anno 1436. Sanctiones de Romani Pontificis Electione innovantur. Statutum ne Pontifices Conſanguineos uſque ad tertium gradum promoveant. De numero Cardinalium.

Seſſ. 24. 8. Cal. Maij Salvus conductus Græcorum Imperatori, Patriarchæ aliisque ſeptingentis perſonis offertur. Decreto de Indulgentiis reclamarunt Legati Apoſtolici, ſed non auditi; Interfuerunt ſolum decem Epiſcopi, quibus Legati Sedis Apoſt. cedere debuerunt. *Acta apud Spondan. ad An.* 1436.

Seſſ. 25. Nonis Maij 1437. de loco futuri Oecumenici Concilii ſtatutum, ut vel Baſileæ, vel Avenione, vel in Sabaudia Græci conveniant; Pro illis alendis, Eccleſiaſticis exemptis, & non exemptis, Decimæ ſunt impoſitæ. Sanior pars Epiſcoporum adhæſit Legatis Apoſt. & Synodus redacta eſt ad *Factionem ex*

vili plebe conſtantem, quamvis ducem haberet Card. Arelatenſem, & quoſdam alios Prælatos. *Spond.ad An.* 1437. *ex Actis Patritianis.*

Seſſ. 26. Pridie Cal. Aug. Eugenius Papa, ob varia quibus inſimulabatur una cum Cardinalibus iterum citatur.

Seſſ. 27. 6. Cal. Oct. Creationem Cardinalium factam irritam declarant, & porro aliam facere interdicunt. Bullam Eugenii, qua Florentiam vel Utinam pro loco Concilii deſignaverat, nullam decernunt.

Seſſ. 28. 1. Oct. Eugenius ter alta voce citatus ex ambone declaratus eſt abſens, ideoque contra eum ulterioribus procedendum eſſe.

Seſſ. 29. 4. Id. Octob. Præcipitur Eugenio, ut infra quatuor menſes ſub pœna ſuſpenſionis & depoſitionis conatibus transferendi Concilium deſiſtat.

Seſſ. 30 Cal. Januar. 1438. Decernitur Laicos & Clericos non Sacerdotes non adſtringi ad communionem ſub utraque ſpecie.

Seſſ 31. 9. Cal. Febr. Caſſantur appellationes ad Sedem Apoſtolicam. Expectativæ & reſervationes particulares annullantur, aliaque circa Beneficia ſtatuun-

tuntur. Pontifex velut contumax ab omni adminiſtratione ſuſpenditur.

Seſſ. 32. Cal. April. Concilium Ferrariæ à Pontifice indictum cum Eugenio excommunicatur.

Seſſ. 33. Anno 1439. 17. Cal. Jun. tres aſſertiones ponuntur. 1. Concilium eſſe ſupra Papam. 2. Papam non poſſe Concilium diſſolvere, prorogare aut transferre. 3. Hæreticos eſſe, qui has Aſſertiones pertinaciter impugnant.

Seſſ. 34. Cal. Julii Eugenium Pontificem deponunt.

Seſſ. 35. 6. Id. Julii Decernitur, quod poſt Sexageſimum depoſitionis diem ad novi Pontificis Electionem procedi debeat.

Seſſ. 36. 11. Cal. Octob. declaratur, ſententiam, quæ tuetur quod B. Virgo Originali peccato obnoxia non fuerit, piam, ſanctam, cultu Eccleſiaſtico, fidei Catholicæ, rectæ rationi & ſanctis literis conſonam, ideoque tenendam eſſe. Ut feſtum Conceptionis B. Virginis 6. Id. Decemb. celebretur; Indulgentiæ in eum finem promulgantur.

Seſſ. 37. Cal. Nov. Statutum ne Sede vacante aliter quam per Concilium Pontifex eligatur, habeaturque ille Pontifex, quem duæ partes Suffragantium elege-

elegerint, aliaque circa Electores Electumque decernuntur.

Seſſ. 38. 3. Cal. Nov. Carpuntur & improbantur acta Eugenii. Ad futuram novi Pontificis Electionem conſtitutæ ſunt 32. diverſarum nationum Perſonæ.

Seſſ. 39. 15. Cal. Decemb. Eligunt ſeptimo die quintoque ſcrutinio Amadeum Ducem Sabaudiæ in Antipapam.

Seſſ. 40. Anno 1440. 4. Cal. Martii mittitur Ludovicus Cardinalis S. Cæciliæ aliique Epiſcopi & Abbates cum Joanne Comite in Thirſtein ad electum Amadeum, inſignia Pontificatus illi offerunt, cui nomen Felicis V. imponitur, eique ſoli Obedientiam præſtandam eſſe decernitur.

Seſſ. 41. 10. Cal. Aug. Libelli famoſi contra Felicem V. cæterosque hujus Concilii Patres prohibentur & damnantur.

Seſſ. 42. Nonis Aug. decernitur, ut Decimæ omnium Eccleſiaſticorum proventuum Felici Papæ ejusque Collectoribus perſolvantur.

Seſſ. 43. Anno 1441. Cal. Julii conſtituitur, ut feſtum Viſitationis B. Virginis celebretur 6. Nonas Julii, & conceduntur eo die Indulgentiæ.

Seſſ. 44. 5. Id. Aug. mandatum ut ſpoliati ab Eugenio Beneficiis, in poſeſſionem reſtituantur. Seſſ.

Seſſ. 45. & ult. Anno 1442. 17. Cal. Jun. nominatur pro loco futuri Concilii generalis poſt triennium celebrandi Lugdunum Urbs Galliæ. Pro continuatione Concilii nominatur civitas Lauſanna Provinciæ Biſuntinæ. Sed ibi nil aliud factum, quam quod interceſſione Friderici Imperatoris Felix V. Antipapa reſignaverit. Quo facto Nicolaus V. Eugenii IV. SucceſſorConcordiæ cauſa confirmavit acta quædam Baſileenſia ad Beneficia Eccleſiaſtica & Cenſuras pertinentia, non vero cætera. Et non tantum Eugenius, ſed & Leo X. deinde in Concilio Lateran. Seſſ. 11. Decreta Baſileenſia damnarunt, ut nullum ex auctoritate hujus Concilii robur habeant.

CAPUT XVIII.

De Conciliis Particularibus.

Nationalia convocat Primas *ſeu* Patriarcha, *etiam Legatus Apoſtolicus. Provincialia Metropolitanus, vel Epiſcopus antiquior. Quoties ſint celebranda, & qui ad ea venire teneantur. Quis Seſſionis Ordo. Qui votum in iis habeant, & quid in iisdem tractetur. Decreta quando publicanda, & quos obligent.*

ligent. Synodus Diœceſana quando & à quo convocanda; Qui ad eam vocandi ſint, & quæ in ea tractentur. Decreta Synodalia an obligent. Concilia particularia licet errare poſſint in fide, magnam tamen habent in Eccleſia auctoritatem.

I.

Concilia particularia convocantur non ad definienda dogmata fidei, ſed ad morum correctionem. *Can.* 4. *diſt.* 18. & ſi quid definiant roborari debet à ſede Apoſtolica. *Can.* 6. *diſt.* 17. Alia ſunt Nationalia, alia Provincialia, alia Diœceſana.

Nationalia dicta ſunt olim quandoque Diœceſana *l.* 21. *C. de Epiſc. & Cler.* quia apud antiquos Diœceſis continebat plures Provincias. In Concilio Antiocheno appellata ſunt Synodi majores, quia ſunt illa, quæ Primas ſeu Patriarcha convocat celebratque cum Archi-Epiſcopis & Epiſcopis unius alicujus regni, nationis aut plurium Provinciarum. Cujusmodi ſunt multa Romana à Papa cum ſolis Epiſcopis Italiæ celebrata. *Turrerec.* 3. *de Sum. Eccleſ. c.* 3. quamvis hæc nonnulli revocent ad Provincialia *Caniſ. Sum. Jur. Can. l.* 1. *tit.* 2. *in notis.* Legatus quoque

que

que Apoſtolicus Synodum in Provincia ſua convocare poteſt, cum neceſſarium eſſe judicaverit. Cogenda olim fuit Synodus Nationalis ſemel in anno *Can.* 41. *Arab. Conc. Nicæn.* Si quis Metropolitanus ad Synodum Patriarchæ vocatus ire neglexerit, primo tempore ſegregetur, & durante contumacia deponatur. *Synodus* 8. *c.* 17.

2. Provincialia convocat Metropolitanus *c.* 13. *& ſeqq. diſt.* 18. Etiam ſine auctoritate Primatis ſeu Patriarchæ *inc.* 2. *diſt.* 18. *Præpoſ. n.* 2. non autem ſine auctoritate ipſius Metropolitani cogenda eſt. *Can.* 35. *Arab. Conc. Nicæni.* Metropolitanò vero legitimè impedito Concilium ab alio antiquiore Provinciæ Epiſcopo convocari debet *Trid. Seſſ.* 24. *c.* 2. *de reform.* non exempto, licet talis antiquior ſit Comprovincialibus. *Fagn. in c.* 25. *de accuſ. n.* 18. Idem obſervandum eſt Sede Metropolitana vacante. *Præpoſ. in c.* 2. *diſt.* 18. *not.* 3. Convocandum autem eſt Concilium ad locum opportunum, nec valde remotum, ne vocati ſubeant gravia diſcrimina itinerum, & nimirum defatigentur. *c.* 7. *diſt.* 18. *& ibi Præp. n.* 1. Electio loci ſpectat ad Archi-Epiſcopum, ceſſantibus tamen juſtis impedimentis & accedentibus commoditatibus neceſſa-

riis

riis Eccleſia Metropolitana non eſt relinquenda. *S. Cong. in Seſſ. 24. de reform. c. 2. §. Synodum.*

Determinandus quoque eſt certus dies, quo Synodus inchoanda ſit, ut pridie adeſſe poſſint vocati *Conc. Tolet. IV.* Olim convocari debebant hæc Concilia bis in anno *cap. 2. 6. aliisque diſt. 8.* Primum quarta ſeptimana Pentecoſtes vel appetente Quadrageſima. Secundum 12. die menſis Hyperberetæi id eſt Octobris *Can. 36. Apoſt. Can. 20. Syn. Antioch. & Can. 5. Nicæn. primæ. c. 3. diſt. 8.* Idibus Octobris *Can. 4. ejusdem diſt.* Sed poſtmodum ob itinerum moleſtias aliasque ob cauſas decretum eſt, ut ſemel in anno habeantur. *c. 7. diſt. 18.* Demum in Concilio quinto Lateranenſi generali ſtatutum, ut quolibet ſaltem triennio celebrentur. *Seſſ. 10. Conſt. 2.* Quod confirmat Tridentinum ordinatque ut fiant poſt octavam Paſchæ, ſeu alio commodiore tempore *Seſſ. 24. c. 2. de reform.* Ex decreto tamen S. Congregationis Concilii annuente Pontifice conceſſum Archi-Epiſcopo de Lima, ut in Indiis ob nimiam Suffraganeorum diſtantiam ſingulis ſexenniis Concilium convocetur. *In Seſſ. 24. de reform. c. 2. Fagn. inc. de accuſ. n. 23.*

3. Concilio Provinciali intereſſe tenen-

nentur Metropolitanus & Epiſcopi Suffraganei ſeu Comprovinciales omnes. *c.* 25. *de accuſ. & c.* 7. 10. *&* 13. *diſt.* 18. Exceptis iis quibus cum imminenti periculo transfretandum eſſet. *Jo. Franc. Leo c.* 8. & exemptis cum Abbatibus eorum; Atque iis etiam qui de jure vel conſuetudine intereſſe non debent. *S. Cong. Conc.* Cæteri vero impediti excuſare ſe & mittere debent Procuratores. *c.* 10. *diſt.* 18. qui Doctores eſſe debent habiles & diſcreti. *Nicolius in Floſc. V. Concilium n.* 5. & ſi vocati, qui intereſſe debent, venire negligant, variis pœnis ſubjiciuntur; Suſpenduntur à Communione *c.* 1. *Caus.* 5. *q.* 3. Privantur communione fratrum uſque ad futurum Concilium. *c.* 14. *diſt.* 18. atque etiam charitate eorundem & Eccleſiæ communione. *c.* 13. *diſt.* 18. & propriæ tantum Eccleſiæ communione contenti eſſe debent *c.* 10. *diſt.* 18. proindeque non ſunt excommunicati, ſed tantum non veniunt ad negotia cæterorum Epiſcoporum v. g. ad Conſecrandum Epiſcopum & ſimilia. Epiſcopus vero qui nulli immediate ſubditur, eligere debet vicinum Metropolitanum, in cujus Synodo cum aliis interſit. *Trid. Seſſ.* 24. *de refor. c.* 2. hoc tamen locum non habet in Epiſcopis, qui ſunt Provinciæ

Roma-

Romana inter Capuanam Provinciam & Piſanam *c. 5. de offic. Vicar. S. Congreg. Conc.*

4. Capitula Cathedralium Eccleſiarum invitanda ſunt. *Declar. Conc.* nimirum de honeſtate, non neceſſitate, præterquam in duobus caſibus, ſi nimirum eorum conſilium ſit neceſſarium, vel ſi de factis eorum agatur, ſed tunc ſolum conſultivum habent votum, non deciſivum. *Fagn. in c. fin. de his quæ fiunt à Præl.* Capitula quoque Collegiatarum quaſi Epiſcopalem juriſdictionem habentia vocanda ſunt. *Declar. Card. Cong. S. Conc.* Non autem cætera, neque alii Clerici inferiores, cum de his diſponat Epiſcopus & Capitulum. *c. 4. de his quæ fiunt à Præl.* Laici vero hujuſmodi Conciliis intereſſe non debent. *Gloſ. V. contingere in c. fin. de his quæ fiunt à Præl.* niſi ſpecialiter invitentur & non ſint excommunicati. *c. 22. diſt. 63. Nicolius l. c.* Vel tracterur de fide, quæ omnibus communis eſt. *c. 2. & 4. diſt. 96.* de qua tamen in generalibus ſolum Conciliis tractari ſolet. *Abb. in cit. c. fin. n. 5.* Vel agatur de matrimonio. *c. 2. cauſ. 35. q. 5.* Sed tunc admittuntur non ad judicandum vel docendum. *c. 2. diſt. 62.* quia Laici Eccleſiaſtica negotia tractare non debent. *c. 2. de Judiciis.* Sed tantum ad audiendum vel conſulendum, ſi ſint juris Civi-

Civilis vel Canonici periti. *c. Ad Apoſtolicæ de re judic. in* 6. *S. Congr.* Admitti vero debent ad juſtitiam petendam vel defendendam. *c.* 13. *de judic. & c.* 1. *de Sponſ.* Sed cum tractatur de Eccleſiaſticis negotiis & Clericorum correctionibus excludendi ſunt. *arg. c.* 36. *de Elect. & Extrav. Non debet Pontif. VIII.*

Legati regii ſub nullo titulo admittendi ſunt ad Concilia provincialia, ut libertas maneat Eccleſiaſticis decernendi de rebus ad ipſos pertinentibus. *arg. c.* 43. *de Elect.* Reges vero eorumvè Officiales non niſi in certis Jure expreſſis caſibus iis intereſſe poſſunt. *c.* 4. *diſt.* 96. *& c.* 2. *diſt.* 63. prout nonnunquam interfuerunt, vel ut reciperent Patres, vel ut eos tuerentur.

5. In Seſſionibus primatum obtinet Metropolitanus. *c.* 1. *diſt.* 18. *Secundò* Epiſcopi, qui ſecundum tempus Ordinationis ſuæ ſedere, ſubſcribere aliasque prærogativas habere debent. *c. fin. diſt.* 17. Non ſecundum dignitatem & præeminentiam Eccleſiarum. *S. Cong. Conc. in c.* 2. *Seſſ.* 14. *de reform. Tertio* Capitulum Cathedrale Collegialiter comparens, tum enim Canonici illi præferendi ſunt Abbatibus, cum eo caſu repræſentent Ec-

cleſiam

cleſiam poſt Epiſcopum. *Quartò* Abbates habentes privilegium mitræ & baculi, hi vero, ſi exempti ſint, uti poſſunt mitris auriphriſiatis, aut gemmas habentibus, ſi non ſint exempti, ſimplicibus tantummodo aliiſque ac planis. *c. Ut Apoſtolicæ 6. de priv. in 6. Quinto* Procuratores Epiſcoporum abſentium. *Sexto* Procuratores Abbatum abſentium. *Septimo* Collegiatæ. *Octavo* Plebani ſeu Archi-Presbyteri. *Nono* Parochi. *Jo. Franc. Leo.* quando vero Dignitates & Canonici Cathedralium non Collegialiter comparent præcedunt illos: *Primo* Abbates habentes uſum mitræ & baculi *Navar. Con. 2. de major. & obed.* qui etiam præcedunt Abbates hoc privilegium non habentes. *Secundò* Abbates Commendatarii, omneſque Abbates tam ſæculares quam Regulares, qui juriſdictionem habent in foro contentioſo in ſubditos, quia hi Prælati Eccleſiæ dicuntur *Gloſſa & Abbas in c. Cum Eccleſiarum n.* 10. *de Offic. Ordin. c. Statutum de Elect. in 6. Tertio* Protonotarii Apoſtolici qui ſunt Prælati & Rochetum deferre poſſunt. *Caſſander in Catal. glor. mund. part.* 4. 4. *conſid.* 29. Si tamen in habitu incedant, aut alias ſint perſonæ

notæ.

notæ. *Quartò* ſi occaſio ferat præcedunt quoque Generales Ordinum. *Cærem. Epiſc. l. 1. c. 23.*

6. Votum in Concilio Provinciali deciſivum habent tantum Metropolitanus & Epiſcopi ſecundum communem, & Epiſcoporum Procuratorus ſi Concilio placuerit. *S. Cong. Conc.* Abbates vero, Commendatarii, Capitulares & Capitulorum deputati; Laici item, qui admittuntur, vocem habent duntaxat Conſultativam, ita communiter *DD. in c. 29. de Præb. & S. Cong. Card.* Nec poteſt Metropolitanus Epiſcopis invitis dare votum deciſivum Abbati etiam habenti uſum Mitræ & Baculi, *S. Cong. Conc. 15. Aug.* 1597. *apud Nicolium in Floſc. V. Concilium.* Votum verò dant primo loco, qui inferioris ſunt ordinis *Fagn. in c. Sicut olim de accus.* & majora vota concludunt. *Conc. Tolet. 8. c. 12.* Si Epiſcopi convenire non non poſſint, dijudicet Metropolitanus; Si non acquieſcant judicatis, Primas decidat. *c. 2. caus. 6. q. 4.* Si vero Metropolitanus ſolus diſſentiat ab omnibus Co-Epiſcopis, ſtandum potius eſſe ſententiæ Epiſcoporum quam Metropolitani cenſuit S. Congregatio apud Fagn. *c. Sicut olim de accuſ. n. 34.*

7. Tractanda ſunt in Synodo 1. Decreta Concilii Tridentini recipienda ſunt & perlegenda ; Hæreſes Anathematizandæ & fidei profeſſio facienda. *Trid. Seſſ.* 25. *c.* 2. 2. Exceſſus corrigendi & controverſiæ componendæ. *c.* 2. *diſt.* 18. Querelæ etiam contra Metropolitanum recipiendæ & terminandæ, ſed ſi graviores ſint ad Papam deferendæ. *Ibid. Nicolius l. c.* Si cauſæ expediri non poſſint Judicibus deputatis committendæ. *Trid. Seſſ.* 24. *c.* 5. *in fin.* Contra Epiſcopos etiam ex officio inquirendum. *Trid. Seſſ.* 24. *c.* 1. De gravioribus tamen cauſis eorum non cognoſcendum, ſed ſummariæ informationes ad Papam tranſmittendæ ſunt. *cit. Seſſ.* 24. *c.* 5. Concilium etiam Provinciale ſtatuere nil poteſt in Regulares exemptos. *Nicolius. l. c.* Negotia indefinita non ſunt committenda extra Synodum niſi in caſibus in jure & Tridentino expreſſis. Nullus è Concilio diſcedere poteſt, niſi eo completo ſub pœna excommunicationis. *c.* 12. *diſt.* 18. Neque Archi-Epiſcopus Concilium diſſolvere poteſt niſi de Conſilio & conſenſu Coëpiſcoporum. S. Cong. Conc. apud *Fagn. l. c. n.* 98. Finito Concilio Decreta publicari non debent inconſulto Romano Pontifice S. *Cong. Conc.* ad quem cum literis Metropolitani vel

totius

totius Synodi mittenda ſunt. *Fagn. in c. Sicut olim de accus. n.* 95. à quo ſi confirmata ſint, tenentur ea Epiſcopi in Eccleſiis ſuis publicare intra ſex menſes. *c. ult. diſt.* 18.

Subditi vero Epiſcoporum obligantur omnes ad obſervationem Decretorum Concilii Provincialis etiam exempti, in caſibus in quibus à jure communi & Concilio Tridentino aut Concilio Provinciali in ipſos poteſtas conceſſa eſt. *S. Congr. Conc. in cit. c.* 2. *Seſſ.* 14. *de reform.* Ad obſervantiam Decretorum illius Concilii Provincialis ad quod eorum Epiſcopus acceſſit, tenentur quoque Capitula Cathedralia, licet ſint exempta; Et Epiſcopi obligantur ad eorundem obſervantiam, licet intra decennium non fuerint obſervata. *Jo. Franc. Leo c.* 11.

8. Diœceſana ſeu Epiſcopalia, quæ nonnunquam Concilia. *c.* 2. *diſt.* 38. magis propriè & frequentius Synodi, id eſt, cœtus *c.* 1. *diſt* 15. appellantur. *c.* 25. *de accuſ. c.* 16. *diſt.* 18. & alibi, ſunt illa quæ Epiſcopus, vel illo impedito Vicarius ejus, aut Procurator cum ſufficiente mandato *c.* 9. *diſt.* 18. *S. Cong. Conc.* vel Sede vacante Capitulum *Honor. ab Axel. de conſt. n.* 7. cum ejusdem Diœceſis Abbatibus, aliisque Prælatis, Parochis & Cle-

ricis celebrat. *c.* 2. *diſt.* 38. *can.* 16. *cauſ.* 18. *q.* 2. Poteſt vero Epiſcopus congregare Synodum ſine Conſilio Capituli 26. Febr. 1639. Fulginaten. ad 2. apud Nicolium *in Floſc. V. ſynodus.* Si Vicarius Apoſtolicus velit celebrare Synodum, debet id facere ſine interventu Epiſcopi; Secus ſi Vicarius ſit Generalis, licet Roma miſſus; *Nicolius ibid.*

Hæ Synodi quot annis convocari debent. *Trident. Seſſ.* 24. *c.* 2. à quovis Epiſcopo ſeparatim, non conjunctim à Suffraganeis Archi-Epiſcoporum. *S. cong. conc.* quamvis aliqui ob formidinem Dominorum Acatholicorum nec venturi eſſent, nec miſſuri excuſationes neque ullum ante celebratum eſſet Concilium Provinciale. *S. cong. apud Fagn. in c.* 28. *de accus.* Si Epiſcopi in convocanda Synodo negligentes fuerint, pœnas à ſacris Canonibus inſtitutas incurrant. *Trident. Seſſ.* 24. *de reform. c.* 2. Cum vero dubitaretur an Epiſcopus negligens in congreganda Synodo incurrat pœnam ſuſpenſionis duorum menſium juxta *c. fin. diſt.* 8. reſpondit S. Congregatio ad tollendum ſcrupulum à tali Epiſcopo petendam eſſe abſolutionem à Papa, & monendum ut deinceps obſervanda ſervet. *cit. c. fin.* Incurrit vero talis Epiſcopus pœnam ſuſpenſionis

ab

ab officio, de qua *c. 25. de accus.* ex ſententia Judicis, ut declaravit eadem S. Congregatio apud Fagn. *in cit. c.* 28.*n.*109. Si vero Epiſcopus non adeat Synodum Diœceſanam excommunicetur, & in ſequenti Synodo abſolvatur. *conc. Aurelion.* 2.*c.* 19. niſi gravi neceſſitate venire prohibeatur, quo caſu pro ſe Legatum mittat. *c.* 9. *diſt.* 18.

9. Ad Synodum vocandi ſunt, qui venire tenentur, Abbates, Parochi, Presbyteri omniſque Clerus totius Diœceſis. *c. fin. diſt.* 18. Etiam exempti, qui alias ceſſante exemptione intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur. *Trid. Seſſ.* 24. *de reform. c.* 2. Simplices tamen Sacerdotes & Clerici Beneficiati non admittuntur ad vota pro confirmatione Judicum, & Examinatorum Synodalium. *Nicolius l. c.* Reliqui ergo Regulares ſubditi Capitulis generalibus, & non habentes curam animarum convenire ad Synodum Diœceſanam non tenentur *Barb. ad cit. c.* 2. *Seſſ.* 27. *n.* 23. *Fagn. ad c. quod ſuper his. n.* 8. *de major. & obed.* Nunc tamen Abbates, Priores, Guardiani & alii Superiores locales parvorum Conventuum, qui ex vi Decreti Innocentii X. *Ut in parvis* dati die 10. Febr. 1654. ſubſunt juriſdictioni Ordinarii ex Decre-

to Alexandri VII. dato 30. Mart. 1661. quod recitat Fagnanus *ad c. Quando n.* 64. *de Offic Ord.* tenentur vocati ab Epiſcopo convenire ad Synodum Diœceſanam; Atque etiam illi qui Capitulis generalibus ſubduntur, ſi Parochias vel alias Eccleſias ſæculares licet ſolum annexas adminiſtrent. *Trid. l. c.* Vel ſub alio quocunque nomine curam animarum exerceant. *Barb. ad dict. c.* 2. *Seſſ.* 24. *n.* 26. *Fran. ad c. Quod ſuper de major. & obed.* etiamſi in alia Diœceſi habitent *Cong. Conc.* Si tamen Abbas, aut Monachus cujus Monaſterio vel Eccleſiæ incumbit cura animarum eam exerceat per Vicarium ſæcularem ab Epiſcopo approbatum, non tenetur ipſe accedere, ſed ſufficit ſi mittat Vicarium, *S. Cong. Conc. apud Fagn. l. c. n* 7.

Rectores qui nullius ſunt Diœceſis venire etiam tenentur ad Synodum vicinioris Epiſcopi, qui ex Decreto Trid. *Seſſ.* 24. *de reform.* poteſt illos viſitare. S. *Cong. Conc.* Venire quoque debent Laici ſi ex cauſa per Epiſcopum vocentur. Fratres quoque Cappellanos S. Joannis Hieroſol. curam habentes animarum ad Synodum accedere debere deciſum eſſe à S.Congr. tradit Fagnanus *l. c. n.* 9. Non vero tenentur venire, qui habent ſpe-

ciale

ciale privilegium exemptionis, neque exempti actu exercentes utramque jurisdictionem ſpiritualem & temporalem in Parochos juxta *c.* 11. *Seſſ.* 25. *de Regularibus*, prout declaravit ſacra Congregatio.

Jam vero ſi vocati ad Synodum etiam unica ſolum vocatione *Gloſ. V. Præceptione regia in c.* 13. *diſt.* 18. venire neglexerint, Fratrum communione privatur, nec recipiuntur niſi in ſequenti Synodo fuerint abſoluti. *c.* 12. *diſt.* 18. Imo Abbates & Religioſi, qui Capitulis generalibus non ſubduntur. *S. Cong. Conc.* compelli poſſunt ut Synodo adſint, *c.* 9. *de major. & obed.* niſi Epiſcopus in citatione expreſſerit cauſam illicitam, aut conſtet ſtatuendum eſſe aliquid, quod Canonicis obviat inſtitutis. Presbyteri ad Synodum venientes non tenentur deferre Elogias. *c.* 8. *diſt.* 18. id eſt munera, quæ deferunt ſubditi ſuis Prælatis. *Gloſ. ibid. V. Elogiis*, ſed ex officio accedentes, ſuſtentari debent à ſuis Eccleſiis, quæ ad hoc compelli poſſunt. *Conc. Colon.* 3. *tit. de Synod. c.* 1. Canonici tamen euntes ad Synodum propriis vivere ſumptibus debent, non gravare Capitulum. *Nicolius in Floſc. V. Synodus ex variis Decret. Congreg.* Præſentes eodem, quo ſupra in Concilio Provinciali ordine ſedent.

10. In Synodo Diœceſana hæc agenda ſunt. 1. Notificant Epiſcopi ſuis Eccleſiis ſtatuta Conciliorum Provincialium ſub pœna ſuſpenſionis ab officio duobus menſibus. *c. fin. diſt.* 18. 2. Poſſunt condere Canones & conſtitutiones de negotiis minoris momenti. *Hon. ab Axel. de conſt. n.* 7. etiam abſque conſenſu Capituli & Cleri, licet requirendum ſit ejus Concilium, præterquam in caſibus à jure expreſſis. *Jo. Franc. Leop.* 1. *c.* 9. *n.* 15. 3. Proponuntur ab Epiſcopo minimum ſex Examinatores approbandi à Synodo pro Parochiis vacantibus, ex quibus tres eligit Epiſcopus, qui cum eo examen perficiant. *Trid. Seſſ.* 24. *c.* 18. Approbari vero poſſunt à Synodo tam per vota ſecreta, quam per aperta. Examinatorum Synodalium officium annecti non poteſt alicui Dignitati, puta Archi-Diaconi, Primicerii, ita ut electio tranſeat ad Succeſſores: quia cenſetur electa induſtria perſonæ. *Nicolius in Floſc. V. Synodus.* Horum officium non expirat per mortem Epiſcopi, ſed durat donec alii in Synodo deputati fuerint *S. Cong. Conc.* Ideoque nec Epiſcopus nec Capitulum alios creare poteſt. *Garc. de Benef. p.* 9. *c. n.* 81. Si tamen elapſo anno aliqui ex eis mortui fuerint, omnium officium expirat. *S. Cong.*

Conc.

Conc. Quod ſi non extet congruus Examinatorum numerus, conceſſit Pontifex 12. Aug. 1606. Congregationi Concilii facultatem, ut poſſit Epiſcopis dare poteſtatem deligendi alios extra Synodum, donec Synodus habeatur. *Nicolius in gloſ. V. Synodus.* 4. Deſignantur quædam perſonæ qualificatæ coram quibus, ac eorum ſubſtitutis cauſæ Eccleſiaſticæ ſpirituales terminentur; Si ex deſignatis aliquem mori contigerit, aut ob diuturnam abſentiam, quæ æquiparatur morti S. *Cong. Conc.* adeſſe non poſſit, ſubſtituat Ordinarius loci cum Conſilio Capituli alium in ejus locum uſque ad futuram Synodum. *Trid. Seſſ 25. c. 10.* Si quis Canonicus Cathedralis Eccleſiæ deſignatus ſit Judex, isque reſignet Canonicatum manet tamen in officio Judicis Synodalis quo ad cauſas cœptas eique commiſſas. *Nicolius, l. c.* 5. Promoti ad Beneficia in prima Synodo, quæ celebrabitur cæterique in Synodo Diœceſana convenientes profeſſionem fidei emittant. *Trid. l. c. Cap. 2.*

11. Statuta Synodalia priusquam uſu recipiantur, oſtendi debent Capitulo aliisque quorum intereſt, & præfigi eis terminus duorum menſium, ut gravati recurrere poſſint ad Epiſcopum vel ad

Sedem

Sedem Apoſtolicam. Non tamen tenetur Epiſcopus oſtendere Decreta Civitati aut Laicis antequam promulgentur vel imprimantur. *Nicolius l. c.* Hæc vero non obligant ſupina ignorantia laborantes, quare publicari ab Epiſcopo debent. *Piaſec. in prax. Epiſc. p. 2. c. 2. a.* 1. per Decanos & Archi-Diaconos. *Conc. Colon.* 2. *p.* 14. *c.* 18. etiam abſque prævia recognitione & approbatione S. Pontificis, dummodo nihil contineant contra univerſales Canones, aut Eccleſiæ conſuetudinem; Si tamen ea approbat Papa ob majorem ſolum ſecuritatem, poterit nihilominus Synodus Diœceſana vel Epiſcopus in iis diſpenſare, vel etiam plane abrogare, niſi ſit approbatio ſubſtantialis, ita ut Papa velit ea in tota Eccleſia obſervari. *Laym. l.* 1. *c.* 2. 4. *c.* 7. §. 1. Dum autem Romæ revidentur Decreta Synodalia, Epiſcopus non procedat ad eorum executionem. *Nicolius. l. c.* Non obligant etiam decreta Diœceſana ultra Diœceſin, quia qui illa formarunt, non habuerunt jurisdictionem extra Diœceſin, ſicuti non obligant Provincialia ultra terminos Provinciæ, adeoque licet ex his quædam à Gratiano in Decreto allegentur, hæc tamen non ſunt univerſaliter obligatoria, niſi auctoritate Pa-

pæ

pæ ad omnes extendantur ex communi DD. ſententia, tunc enim ſicuti illa quæ in Decretales relata ſunt, omnes Chriſti fideles obligant, non ſecus ac ſi deſumpta eſſent ex Conciliis Oecumenicis, quibus ipſe Pontifex præſidet, juxta illud Juſtiniani Imp. *Omnia noſtra facimus quibus auctoritatem noſtram impertimus. l.* 1. C. *de jur. vet. enucl.* Cum impreſſa ſunt Decreta non licet Epiſcopis Clericos mulctis cogere ad ea comparanda. *Nicolius l. c.*

12. Cæterum Concilia particularia, ſeu Nationalia illa ſint, ſeu Provincialia & Diœceſana à Papa non confirmata non ſunt certa regula fidei, ſed errare in ea poſſunt, atque de facto errarunt, ut Carthaginenſe ſub Cypriano Nationale 85. Epiſcoporum, idque traditur generaliter in quinta Synodo Romana ſub Symmacho: *Concilia Provincialia, quia præſentiam* Papæ *non habent, valetudinem perdidiſſe.* Nam ejusmodi Concilia non repræſentant univerſalem Eccleſiam cum ſuo capite, pro quo Chriſtus oravit, ut non deficeret fides ejus; Nec obligare poſſunt ad credendum ea quæ docent, cum non habeant jurisdictionem in univerſam Eccleſiam.

Nec

Nec obſtat. 1. *Quod c. ad abolendam de Hæreticis*, excommunicantur, qui hæretici judicantur ab Eccleſiâ Romana, vel à Concilio Provinciali aut Diœceſano. Nam licet Concilium particulare non poſſit dogmata fidei conſtituere, poteſt tamen examinare & judicare, ſicuti judicant Inquiſitores, an aliquis in hæreſin manifeſtam inciderit; Quod quidem judicium non eſt infallibile, ſufficit tamen ad ferendam excommunicationem, & ad cogendos ſubditos ut acquieſcant, donec aliud non ſtatuerit Sedes Apoſtolica vel Concilium univerſale. Habent tamen magnam auctoritatem Concilia particularia, licet non expreſsè confirmata, & argumentum faciunt adeo probabile, ut ordinarie temerarium foret illis contradicere; Si enim aliqui SS. Patres idem ſentientes argumentum efficiunt probabile, efficient id certe 50. aut 60. Epiſcopi in eo, quod invocato Spiritu ſancto communi ſententia ſtatuerint.

Nec dicas. 2. Promiſſam quoque eſſe aſſiſtentiam Conciliis particularibus, ut non errent *Matt.* 18. *Ubi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Nam promittitur ibi aſſiſten-

ſtentia & auxilium unicuique Congregationi juxta capacitatem ejus & exigentiam negotii, cum promittatur Congregatis in nomine ſuo, hoc eſt per poteſtatem ab ipſo datam. Jam vero non permittit capacitas uniuſcujusque Congregationis, nec quævis res poſtulat, ut cum decernitur ſit de fide, ideoque nec poteſtas ab ipſo data eſt, ut quæ in particularibus Conciliis aut Congregationibus ſtatuuntur de fide ſint, & haberi debeant.

CAPUT XIX.

De Conſtitutionibus Summorum Pontificum, Bullario, & Reſponſis particularibus Sedis Apoſtolicæ.

An Conſtitutiones Pontificiæ non inſertæ Corpori Juris jus faciant univerſale? Quam auctoritatem habeat Bullarium. An Pontifex condere poßit Leges univerſales ſine conſenſu Cardinalium? An reſponſa particularia Pontificum faciant jus?

I.

TErtium fontem Juris Canonici diximus eſſe Conſtitutiones Pontificias.

De

De his quæritur: An conſtituant jus univerſale, quo omnes in orbe terrarum fideles obligentur. Conſtitutiones Apoſtolicæ vel inſertæ ſunt Corpori Juris à Pontificibus approbato, vel in eo non comprehenduntur. Si inſertæ ſint, agemus de illis infra. *cap.* 23. Cum exponemus, quam liber Decretalium auctoritatem habeat; Si in Jure Canonico non comprehendantur, vel producuntur in forma authentica, prout immediate promanarunt à Summo Pontifice, vel earum copiæ, quarum plurimæ collectæ ſunt in libro ſeptimo Decretalium, de quo infra *cap. ult.* & in Bullario continentur, de cujus auctoritate nunc aliquid ſubjiciemus.

Bullarium Romanum complectitur Bullas (ſic dictas ſecundum aliquos, quia inſtar bullarum, quæ fiunt ex aqua breviſſimæ ſunt vitæ, vel quia dependent ex literis, ut bullæ aureæ olim ex pectore prætextatorum, ſed verius teſte Macrob. παρὰ τῆς βȣλῆς id eſt à Concilio & voluntate, quod prævio Conſilio & matura deliberatione, proprio motu & voluntate conceſſæ ſint hinc βȣλλεύειν Bullare ſeu ſignare, ἀβȣ́λλωτον quod ſine Bulla vel ſigillo eſt. *Meurſ. Lexic. Græco-Barbar.*) & Conſtitutiones Summorum Pon-

Pontificum ſecundum ordinem,quo vixerunt. Primum collectæ ſunt & in lucem editæ à Laërtio Cherubino Juriſconſulto Romano. Deinde auctiore numero ab Angelo Maria Cherubino ejus filio Monacho Caſſinenſi congeſtæ & typis vulgatæ primum tempore Urbani VIII; Deinde ſub Innocentio X, cujus Bullas quoq; complectitur uſque ad annum 1654. Lugduni quatuor Tomis impreſſæ ſunt. Demum additus eſt Tomus quintus Lugduni anno 1673. impreſſus continens Pontificum Urbani VIII, Innocentii X, Alexandri VII, Clementis IX & X, Conſtitutiones in unum opus à RR. PP. Angelo à Lantuſca, & Joanne Paulo à Roma Ordinis Minorum S. Franciſci ſtrictioris Obſervantiæ collectas.

Verum cum Bullarium iſtud à nullo Pontifice reperiatur expreſſe approbatum, nec ullum extet Decretum de eo recipiendo, neque conſtet an omnes Bullæ in eo contentæ rite ſint promulgatæ, aut cum ſuis Originalibus exactè conveniant, ideo niſi in authentica forma producantur auctoritatem legis non obtinebunt, & ſententia contra illas lata irrita non erit, neque in judicio illi fides habebitur. *Tuſchus lit.* E. *Concl.* 679. *n.* 1. *&* 2. quia ſic præſumitur probabilis igno-

ignorantia talis Bullæ extravagantis, vel ſaltem non fuiſſe uſu receptam. Extravagantes vero, quæ uſu receptæ non ſunt, non obligant. *c.* 1. *de Treg. & pac.* eſtque communis, ideoque ut tales fidem faciant in Judicio, produci debent extra Curiam ſub plumbo, in Curia vero ſub ſigillo Cancellarii, ſi deſcriptæ ſint in libro Cancellariæ, vel ſub Sigillo Camerarii Auditoris, ſi in Camera Apoſtolica aſſervantur. Si vero aſſerventur in Archivo publico præſumuntur uſu receptæ *Tuſchus lit. E. Concl.* 680. Et ſufficientem habent publicationem. *Auth. ad hæc C. de fide inſtrum.* Cum talis aſſervatio auctoritate publica ſtabilita receptionem uſumque illius juris denotet, niſi contrarium probetur. Poterit tamen Judex, ſi Bullæ juri communi non adverſentur, ſecundum eas ſententiam ferre, quandoquidem eo Caſu non tam ipſius Bullæ, quam juris communis auctoritate Judex procedere videtur.

Nullam vero auctoritatem Canonicam confert Bullario, quod evulgatum ſit primò ductu & auſpicio Sixti V. ac deinde Urbanus VIII., cui id auctius dedicatum eſt, privilegium libris præfixum conceſſerit Bibliopolæ, ne quis id opus ſine ejus licentia imprimat aut vendat, quia

quia cæteroquin omnes libri, qui aut hortatu alicujus Pontificis Romani conſcribuntur, aut eidem cum ſimili privilegio Typographico dedicantur, Libri Canonici dicendi forent, quod nemo admiſerit. Accedit quod Bullæ, quæ extra corpus Juris circumferuntur, & editæ ſunt ante congeſtum & approbatum librum Decretalium omni vi legis generalis deſtitutæ ſint, quia in Prooemiis Gregorii IX. & Bonifacii VIII. antiquæ Decretales extra Corpus Juris evagantes excluduntur tanquam contrariæ, dubiæ, obſcuræ vel ſuperfluæ.

3. Conſtitutiones vero Apoſtolicæ ſeu Decretales Extravagantes in Corpore Juris non inſertæ, ſi edantur immediatè à Summo Pontifice, & in forma authentica exhibeantur, Jus faciunt commune quo ad omnes *c.* 1. *de Big. in* 6 quia Summus Pontifex poteſt condere leges pro univerſo Orbe *c. Cuncta per mundum* 9. *q.* 3. *c. ad Apoſtolicæ de re judic. in* 6. Cum juriſdictio illius non reſtringatur ad limites alicujus territorii *Innoc. in c.* 1. *n.* 2. *de Offic. Deleg.* ſed ex vi inſtitutionis ejus poteſtatem habet legislativam in univerſam Eccleſiam. *Suaz. l* 4. *de Leg. c.* 3. *n.* 10. adeoque Conſtitutio Sedis Apoſtolicæ omnes adſtringit. *c. ult. de Conſtit.* Etiam ſine

Concilio generali, cum leges Romani Pontificis non pendeant à Conciliis, ſed decreta Conciliorum ab ipſo. *c. Significaſti de Elect.* hæc enim nullam vim habent niſi fuerint oraculo Pontificis canonizata. At Pontifex habet plenitudinem poteſtatis. *c. ad honorem de auctor. & uſu pall. & c. Decreto* 2. *q*. 6. quæ eadem eſt cum poteſtate Petri *cit. c. Significaſti c. ult*. 9. *q*. 3. adeoque immediate à Chriſto collata, nam, ut inquit Anacletus Papa: *Romana Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino primatum obtinuit. c.* 2. *diſt*. 22. Et Pontifex non Petri, ſed Chriſti dicitur Vicarius, Petri vero Succeſſor, ut *cap*. 15. pluribus oſtenſum eſt, ideoque ſicuti Petrus potuit leges ferre pro univerſa Eccleſia, ita & Pontifex.

Eandem ob cauſam poteſt Pontifex leges etiam graves & univerſales condere ſine conſenſu & Conſilio Cardinalium. *Suaz l. c. n.* 14. quia talem habet poteſtatem, qualem habuit Petrus, ut diximus, ſed Petrus habuit abſolutam & independentem à Concilio Apoſtolorum, nedum aliorum, cum enim dictum eſt illi: *Paſce oves meas*, accepit poteſtatem etiam ſupra ipſos Apoſtolos adeoque independentem ab illis, ergo & Pontifex pote-

poteſtatem habet independentem à Cardinalibus, idque ſupponunt jura dum dicunt: *Romano Pontifici ſemper licuiſſe novas condere leges. c. Sunt quidam 25. q. 1.* Et *Apoſtolica Sedes ſine ulla Synodo præcedente ſolvendi & damnandi habuit poteſtatem c. Cuncta. 9. q. 3.* Atque ideo dum ferunt leges, propria & ſola ſua auctoritate id faciunt, nec addunt: *Sacro approbante Concilio* vel: *De fratrum noſtrorum Conſilio*, prout in motibus propriis vel reſcriptis aliis extra jus facere ſolent. Et ſanè dignitas Cardinalium, quæ nunc eſt, non ſemper fuit, ſicuti ergo ante inſtitutionem illius condere leges potuerunt Pontifices ſine Cardinalibus, ſic & nunc id ipſum poterunt.

Nec jure Conſuetudinis, aut quaſi præſcriptionis habent Cardinales, ut conſuli debeant, ſi cauſæ graviores determinandæ ſint, quia contra ſupremam Papæ poteſtatem non valet conſuetudo aut præſcriptio, cum contra jus divinum prævalere non poſſit conſuetudo humana, ideoque conſuetudo Cardinalium dependet à voluntate Pontificis, qui poteſt jura eorum pro libitu immutare.

Conſtitutiones ergo Pontifici omnes

fideles obligant, & qui eas non obſervat, ab Eccleſia arcendus eſt *Bonif. II. in Epiſt. Decret. Agapitus Epiſt.* 1. & eſt anathema *c.* 18. 25. *q.* 2. ſive illæ factæ ſint pro fide ſive pro diſciplina, ſive pro correctione, ſive pro interdictione futurorum *c.* 4. 25. *q.* 1. Nec poſſunt per contrariam conſuetudinem convelli *Nicolaus I. in Decret. Tit. de Rom. Pont. c.* 1. *&* 2. quia accipiendæ tanquam ipſius Divi Petri voce firmatæ. *c.* 1 *&* 2. *diſt.* 19. ideoque illis cedunt omnia alia Sanctorum ſcripta. *c.* 1. *diſt.* 20. Poſſunt tamen auctoritate Sedis Apoſtolicæ pro temporum neceſſitate & varietate temperari. *c.* 6. *Cau.* 1. *q.* 7. & mutari in melius. *Nicol.* 1. *Epiſt.* 58. *& in Decret. Tit. de Rom. Eccl. c* 10.

4. Neque ſolum Decreta Apoſtolica pro tota Eccleſia, vel communitate aliqua jus efficiunt, ſed etiam Epiſtolæ & Reſponſa Summorum Pontificum particularia ad inſtantiam & interrogationem unius perſonæ data, dummodo in Corpore Juris inveniantur, aut proferantur in forma authentica. Nam liber Decretalium plenus eſt hujusmodi ſingularibus Reſponſis, quæ pro generalibus Conſtitutionibus in eo proponuntur, ut *c. Ex literis & c. ex parte de Conſtit* aliisque conſtat. Deinde ita declaravit Nicolaus

laus I. in *c. Si Romanorum diſt.* 19. Gratianus *Diſt.* 2. *in princ.* Innocentius III. in *c. Ea multa de orat. & voti red.* Gelaſius Papa *in c. Licet* 16. *q.* 3. eſtque receptiſſima. Nec deſunt rationes, nam lex an generalis ſit, an particularis, metienda eſt à poteſtate Legislatoris, *c. ult. de Conſtit. in* 6. Legislator vero Summus Pontifex generalem habet jurisdictionem in omnes Chriſti fideles. *c. Cuncta per mundum* 9. *q.* 3. Ergo licet reſponſum datum ſit ad particularem locum vel perſonam, jus tamen, quod efficiunt comparatione omnium caſuum ſimilium, ut generale habendum eſt. Deinde ubi eadem eſt ratio, idem jus conſtitui debet. *l.* 27. *idem & l.* 32. *de quibus ff. de Leg.* Caſus enim ſimiles in lege ſub eadem ratione communi continentur. Ne ergo Pontifex acceptor ſit perſonarum, ſed omnes uniformi regula moderetur in ſingulari reſponſo dat legem vel legis interpretationem generalem.

Nec dicas: Nonnulla ſibi in reſponſis Pontificiis contrariari adeoque vim obligandi non habere. *l. Ubi repugnantia ff. de R. I.* Non enim Pontifices ſibi in definiendo jure, ſed in facto judicando adverſantur, ideoq; reſponſa illa non continent errorem juris ſed facti. *Covarr.* 2 *part.* 4. *c.* 7. §. 3. *n.* 15.

Nec obſtat. 1. *Quod c. ad abolendam de Hæreticis*, excommunicantur, qui hæretici judicantur ab Eccleſia Romana, vel à Concilio Provinciali aut Diœceſano. Nam licet Concilium particulare non poſſit dogmata fidei conſtituere, poteſt tamen examinare & judicare, ſicuti judicant Inquiſitores, an aliquis in hæreſin manifeſtam inciderit; Quod quidem judicium non eſt infallibile, ſufficit tamen ad ferendam excommunicationem, & ad cogendos ſubditos ut acquieſcant, donec aliud non ſtatuerit Sedes Apoſtolica vel Concilium univerſale. Habent tamen magnam auctoritatem Concilia particularia, licet non expreſſè confirmata, & argumentum faciunt adeo probabile, ut ordinarie temerarium foret illis contradicere; Si enim aliqui SS. Patres idem ſentientes argumentum efficiunt probabile, efficient id certe 50. aut 60. Epiſcopi in eo, quod invocato Spiritu ſancto communi ſententia ſtatuerint.

Nec dicas. 2. Promiſſam quoque eſſe aſſiſtentiam Conciliis particularibus, ut non errent *Matt.* 18. *Ubi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*. Nam promittitur ibi aſſiſten-

ſtentia & auxilium unicuique Congregationi juxta capacitatem ejus & exigentiam negotii, cum promittatur Congregatis in nomine ſuo, hoc eſt per poteſtatem ab ipſo datam. Jam vero non permittit capacitas uniuſcujusque Congregationis, nec quævis res poſtulat, ut cum decernitur ſit de fide, ideoque nec poteſtas ab ipſo data eſt, ut quæ in particularibus Conciliis aut Congregationibus ſtatuuntur de fide ſint, & haberi debeant.

CAPUT XIX.

De Conſtitutionibus Summorum Pontificum, Bullario, & Reſponſis particularibus Sedis Apoſtolicæ.

An Conſtitutiones Pontificiæ non inſertæ Corpori Juris jus faciant univerſale? Quam auctoritatem habeat Bullarium. An Pontifex condere poſſit Leges univerſales ſine conſenſu Cardinalium? An reſponſa particularia Pontificum faciant jus?

I.

TErtium fontem Juris Canonici diximus eſſe Conſtitutiones Pontificias.

De

De his quæritur: An conſtituant jus univerſale, quo omnes in orbe terrarum fideles obligentur. Conſtitutiones Apoſtolicæ vel inſertæ ſunt Corpori Juris à Pontificibus approbato, vel in eo non comprehenduntur. Si inſertæ ſint, agemus de illis infra. *cap.* 23. Cum exponemus, quam liber Decretalium auctoritatem habeat; Si in Jure Canonico non comprehendantur, vel producuntur in forma authentica, prout immediate promanarunt à Summo Pontifice, vel earum copiæ, quarum plurimæ collectæ ſunt in libro ſeptimo Decretalium, de quo infra *cap. ult.* & in Bullario continentur, de cujus auctoritate nunc aliquid ſubjiciemus.

Bullarium Romanum complectitur Bullas (ſic dictas ſecundum aliquos, quia inſtar bullarum, quæ fiunt ex aqua breviſſimæ ſunt vitæ, vel quia dependent ex literis, ut bullæ aureæ olim ex pectore prætextatorum, ſed verius teſte Macrob. παρὰ τῆς βȣλῆς id eſt à Concilio & voluntate, quod prævio Conſilio & matura deliberatione, proprio motu & voluntate conceſſæ ſint hinc βȣλλεύειν Bullare ſeu ſignare, ἀβȣ́λλωτον quod ſine Bulla vel ſigillo eſt. *Meurſ. Lexic. Græco-Barbar.*) & Conſtitutiones Summorum

Pon-

Pontificum ſecundum ordinem,quo vixerunt. Primum collectæ ſunt & in lucem editæ à Laërtio Cherubino Juriſconſulto Romano. *Deinde auctiore numero ab AngeloMariaCherubino ejus filioMonacho Caſſinenſi congeſtæ & typis vulgatæ primum tempore Urbani VIII; Deinde ſub Innocentio X,cujus Bullas quoq; complectitur uſque ad annum 1654. Lugduni quatuor Tomisimpreſſæ ſunt. Demum additus eſt Tomus quintus Lugduni anno 1673. impreſſus continens Pontificum Urbani VIII, Innocentii X, Alexandri VII, Clementis IX & X, Conſtitutiones in unum opus à RR. PP. Angelo à Lantuſca, & Joanne Paulo à Roma Ordinis Minorum S. Franciſci ſtrictioris Obſervantiæ collectas.

Verum cum Bullarium iſtud à nullo Pontifice reperiatur expreſſe approbatum, nec ullum extet Decretum de eo recipiendo, neque conſtet an omnes Bullæ in eo contentæ rite ſint promulgatæ, aut cum ſuis Originalibus exactè conveniant, ideo niſi in authentica forma producantur auctoritatem legis non obtinebunt, & ſententia contra illas lata irrita non erit, neque in judicio illi fides habebitur. *Tuſchus lit. E, Concl.* 679. *n.* 1. & 2. quia ſic præſumitur probabilis igno-

ignorantia talis Bullæ extravagantis, vel ſaltem non fuiſſe uſu receptam. Extravagantes vero, quæ uſu receptæ non ſunt, non obligant. *c.* 1. *de Treg. & pac.* eſtque communis, ideoque ut tales fidem faciant in Judicio, produci debent extra Curiam ſub plumbo, in Curia vero ſub ſigillo Cancellarii, ſi deſcriptæ ſint in libro Cancellariæ, vel ſub Sigillo Camerarii Auditoris, ſi in Camera Apoſtolica aſſervantur. Si vero aſſerventur in Archivo publico præſumuntur uſu receptæ *Tuſchus lit. E, Concl.* 680. Et ſufficientem habent publicationem. *Auth. ad hæc C. de fide inſtrum.* Cum talis aſſervatio auctoritate publica ſtabilita receptionem uſumque illius juris denotet, niſi contrarium probetur. Poterit tamen Jüdex, ſi Bullæ juri communi non adverſentur, ſecundum eas ſententiam ferre, quandoquidem eo Caſu non tam ipſius Bullæ, quam juris communis auctoritate Judex procedere videtur.

Nullam vero auctoritatem Canonicam confert Bullario, quod evulgatum ſit primò ductu & auſpicio Sixti V. ac deinde Urbanus VIII., cui id auctius dedicatum eſt, privilegium libris præfixum conceſſerit Bibliopolæ, ne quis id opus ſine ejus licentia imprimat aut vendat,

quia

quia cæteroquin omnes libri, qui aut hortatu alicujus Pontificis Romani conſcribuntur, aut eidem cum ſimili privilegio Typographico dedicantur, Libri Canonici dicendi forent, quod nemo admiſerit. Accedit quod Bullæ, quæ extra corpus Juris circumferuntur, & editæ ſunt ante congeſtum & approbatum librum Decretalium omni vi legis generalis deſtitutæ ſint, quia in Procemiis Gregorii IX. & Bonifacii VIII. antiquæ Decretales extra Corpus Juris evagantes excluduntur tanquam contrariæ, dubiæ, obſcuræ vel ſuperfluæ.

3. Conſtitutiones vero Apoſtolicæ ſeu Decretales Extravagantes in Corpore Juris non inſertæ, ſi edantur immediatè à Summo Pontifice, & in forma authentica exhibeantur, Jus faciunt commune quo ad omnes *c.1.de Big.in* 6 quia Summus Pontifex poteſt condere leges pro univerſo Orbe *c. Cuncta per mundum* 9. *q* 3. *c. ad Apoſtolicæ de re judic. in* 6. Cum juriſdictio illius non reſtringatur ad limites alicujus territorii *Innoc. in c.1.n.2. de Offic. Deleg.* ſed ex vi inſtitutionis ejus poteſtatem habet legislativam in univerſam Eccleſiam. *Suaz.l* 4. *de Leg.c.*3.*n.*10. adeoque Conſtitutio Sedis Apoſtolicæ omnes adſtringit. *c. ult. de Conſtit.* Etiam ſine Con-

Concilio generali, cum leges Romani Pontificis non pendeant à Conciliis, ſed decreta Conciliorum ab ipſo. *c. Significaſti de Elect.* hæc enim nullam vim habent niſi fuerint oraculo Pontificis canonizata. At Pontifex habet plenitudinem poteſtatis. *c. ad honorem de auctor. & uſu pall. & c. Decreto* 2. *q.* 6. quæ eadem eſt cum poteſtate Petri *cit. c. Significaſti c. ult.* 9. *q.* 3. adeoque immediate à Chriſto collata, nam, ut inquit Anacletus Papa: *Romana Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino primatum obtinuit. c.* 2. *diſt.* 22. Et Pontifex non Petri, ſed Chriſti dicitur Vicarius, Petri vero Succeſſor, ut *cap.* 15. pluribus oſtenſum eſt, ideoque ſicuti Petrus potuit leges ferre pro univerſa Eccleſia, ita & Pontifex.

Eandem ob cauſam poteſt Pontifex leges etiam graves & univerſales condere ſine conſenſu & Conſilio Cardinalium. *Suaz l. c. n.* 14. quia talem habet poteſtatem, qualem habuit Petrus, ut diximus, ſed Petrus habuit abſolutam & independentem à Concilio Apoſtolorum, nedum aliorum, cum enim dictum eſt illi: *Paſce oves meas*, accepit poteſtatem etiam ſupra ipſos Apoſtolos adeoque independentem ab illis, ergo & Pontifex

pote-

poteſtatem habet independentem à Cardinalibus, idque ſupponunt jura dum dicunt: *Romano Pontifici ſemper licuiſſe novas condere leges.* c. *Sunt quidam* 25. q. 1. Et *Apoſtolica Sedes ſine ulla Synodo præcedente ſolvendi & damnandi habuit poteſtatem* c. *Cuncta.* 9. q. 3. Atque ideo dum ferunt leges, propria & ſola ſua auctoritate id faciunt, nec addunt: *Sacro approbante Concilio* vel: *De fratrum noſtrorum Conſilio*, prout in motibus propriis vel reſcriptis aliis extra jus facere ſolent. Et ſanè dignitas Cardinalium, quæ nunc eſt, non ſemper fuit, ſicuti ergo ante inſtitutionem illius condere leges potuerunt Pontifices ſine Cardinalibus, ſic & nunc id ipſum poterunt.

Nec jure Conſuetudinis, aut quaſi præſcriptionis habent Cardinales, ut conſuli debeant, ſi cauſæ graviores determinandæ ſint, quia contra ſupremam Papæ poteſtatem non valet conſuetudo aut præſcriptio, cum contra jus divinum prævalere non poſſit conſuetudo humana, ideoque conſuetudo Cardinalium dependet à voluntate Pontificis, qui poteſt jura eorum pro libitu immutare.

Conſtitutiones ergo Pontifici omnes

fideles obligant, & qui eas non obſervat, ab Eccleſia arcendus eſt *Bonif. II. in Epiſt. Decret. Agapitus Epiſt. 1.* & eſt anathema *c.* 18. 25. *q.* 2. ſive illæ factæ ſint pro fide ſive pro diſciplina, ſive pro correctione, ſive pro interdictione futurorum *c.* 4. 25. *q.* 1. Nec poſſunt per contrariam conſuetudinem convelli *Nicolaus I. in Decret. Tit. de Rom. Pont. c.* 1. & 2. quia accipiendæ tanquam ipſius Divi Petri voce firmatæ. *c.* 1. & 2. *diſt.* 19. ideoque illis cedunt omnia alia Sanctorum ſcripta. *c.* 1. *diſt.* 20. Poſſunt tamen auctoritate Sedis Apoſtolicæ pro temporum neceſſitate & varietate temperari. *c.* 6. *Cau.* 1. *q.* 7. & mutari in melius. *Nicol.* 1. *Epiſt.* 58. & *in Decret. Tit. de Rom. Eccl. c* 10.

4. Neque ſolum Decreta Apoſtolica pro tota Eccleſia, vel communitate aliqua jus efficiunt, ſed etiam Epiſtolæ & Reſponſa Summorum Pontificum particularia ad inſtantiam & interrogationem unius perſonæ data, dummodo in Corpore Juris inveniantur, aut proferantur in forma authentica. Nam liber Decretalium plenus eſt hujusmodi ſingularibus Reſponſis, quæ pro generalibus Conſtitutionibus in eo proponuntur, ut *c. Ex literis & c. ex parte de Conſtit* aliisque conſtat. Deinde ita declaravit Nicolaus

laus I. in *c. Si Romanorum diſt.* 19. Gratianus *Diſt.* 2. *in princ.* Innocentius III. in *c. Ea multa de orat. & voti red.* Gelaſius Papa *in c. Licet* 16. *q.* 3. eſtque receptiſſima. Nec deſunt rationes, nam lex an generalis ſit, an particularis, metienda eſt à poteſtate Legislatoris, *c. ult. de Conſtit. in* 6. Legislator vero Summus Pontifex generalem habet jurisdictionem in omnes Chriſti fideles. *c. Cuncta per mundum* 9. *q.* 3. Ergo licet reſponſum datum ſit ad particularem locum vel perſonam, jus tamen, quod efficiunt comparatione omnium caſuum ſimilium, ut generale habendum eſt. Deinde ubi eadem eſt ratio, idem jus conſtitui debet. *l.* 27. *idem & l.* 32. *de quibus ff. de Leg.* Caſus enim ſimiles in lege ſub eadem ratione communi continentur. Ne ergo Pontifex acceptor ſit perſonarum, ſed omnes uniformi regula moderetur in ſingulari reſponſo dat legem vel legis interpretationem generalem.

Nec dicas: Nonnulla ſibi in reſponſis Pontificiis contrariari adeoque vim obligandi non habere. *l. ubi repugnantia ff. de R. I.* Non enim Pontifices ſibi in definiendo jure, ſed in facto judicando adverſantur, ideoq; reſponſa illa non continent errorem juris ſed facti. *Covarr.* 2 *part.* 4. *c.* 7. *§.* 3. *n.* 15.

CAPUT XX.

De Sententiis Sanctorum Patrum.

Quam habeant auctoritatem Sententiæ SS. P*atrum. An vim legis obtineant.*

I.

QUartum Sacrorum Canonum fontem eſſe diximus Sententias SS. Patrum. De illis ergo hic inquirendum occurrit, quam auctoritatem habeant, & an vim legis obtineant. Summam ſemper in Eccleſia DEI fuiſſe SS. Patrum auctoritatem nemo inficiabitur, aut in dubium vocabit, niſi hæreticus, qui hoc nomine tanquam ex nota characteriſtica ab Orthodoxo diſcernitur. Heterodoxi enim *dum nolunt eſſe Diſcipuli veritatis, fiunt Magiſtri erroris*, inquit Fulbertus Carnotenſis *in Epiſt. ad Adeodatū*; Ideoque Aërius, ut notat Socrates *Hiſt. Eccl. l.* 2. *c.* 28. Eunomius à S. Hieronymo *in Epiſt. ad Pammachium & Ocean.* Arius ab Athanaſio *Serm.* 2. *contra Arian. Athei* dicti ſunt. Sunt enim SS. Patres conſtituti in Eccleſia *Doctores ad Eph.* 4. ut fidem explicent, confirment, quem in finem

nem datus eſt illis *Sermo Sapientiæ & ſermo ſcientiæ in uno Spiritu.* 1. Cor. 12. ut ſint *ſcribæ docti in regno cælorum* Matth. 13. Sunt Epiſcopi Eccleſiarum, atque ut inquit S. Auguſtinus contra Julianum *l.* 2. *Docti, graves, ſancti, in quibus invenire non potes, quod ſpernas. Talibus Eccleſia Plantatoribus, Rigatoribus, Ædificatoribus, Paſtoribus, Nutritoribus credit.* Sunt Teſtes integerrimi orthodoxæ fidei & ſanctarum conſuetudinum: *Quod enim invenerunt in Eccleſia tenuerunt, quod didicerunt docuerunt, quod à Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt,* inquit idem Auguſtinus *l. c.* Sanctorum Patrum fide & auctoritate nixa ſunt Concilia generalia dum Decreta ſua ſanxerunt. In Concilio Nicæno I. *Epiſcopi* (ait Athanaſius in Epiſt. ad Afros) *non ſibimetipſis adinvenientes verba, ſed habentes ea à Patribus teſtimonia conſcripſerunt.* In Concilio Epheſino generali III. ſic loquuntur Patres: *In tali ſenſu SS. Patres fuiſſe comperimus,* ideoq; in Epiſtola ad Neſtorium fidei definitionem hac forma conſcribunt: *Sequentes*

itaque

itaque SS. Patrum confeſſiones, & intentioni eorum æquis veſtigiis inſiſtentes profitemur &c. In Synodo Chalced. Generali IV. *Act.* 4. *Sequentes igitur SS. Patres docemus* & *Act.* 5. acclamant: *Hæc eſt fides Patrum.* In Conc. Generali VI. *Act.* 4. & 10. contra Macarium hæreticum ex SS. Patrum teſtimoniis definitur. In generali VII. Niçæno II. *Act.* 2. ex iisdem per Adrianum Papam in literis ad Synodum Iconomachi convincuntur. Demum in Concilio Florentino tota concertatio inter Latinos & Græcos ex SS. PP. Sententiis definita & compoſita eſt. Atque ita in cæteris omnibus Conciliis Epiſcopi Sanctorum Patrum veſtigiis in rebus definiendis inſtiterunt.

2. Magna itaque ſemper fuit SS. PP. eorumque teſtimoniorum auctoritas in Eccleſia. Diſtinguenda vero eſt auctoritas interpretandi Scripturas & explanandi abſtruſas ac ſublimiores Theologiæ difficultates ab auctoritate condendi leges, quibus ſubditi obligari poſſint. Auctoritatem interpretandi, quæ profluit ex dono Sapientiæ & ſcientiæ, habent SS. Patres; Sed eſt ea duplex: Alia probabilis ſolum, alia certa & firma. Probabilis, cum diſputant de iis in ſcien-

tia

tia Theologica, de quibus ſalva fide in utramlibet partem diſceptari poteſt, in his enim *ſalva fidei compage doctiſſimi & optimi Regulæ Catholicæ Defenſores interdum diſſentiunt*, inquit S. Auguſtinus *l.* 1. *contra Julian. Et de peccato orig. l.* 2. *c.* 23. poſtquam enumeraſſet quædam ſcientiæ Theologicæ problemata. *Quis*, inquit. *non ſentiat in his atque hujusmodi quæſtionibus, ſive ad obſcuriſſima Opera DEI, ſive ad Scripturarum abditiſſimas latebras pertinentibus, & multa ignorari ſalva Chriſtiana fide, & alicubi errari ſine aliquo hæretici dogmatis crimine?* Atque in his idem S Doctor liberos librorum ſuorum lectores & correctores admittit, cum in Proœmio lib.3.de Trinit. *In omnibus literis meis non ſolum pium Lectorem, ſed etiam liberum correctorem deſidero.* Ubi ergo in ſimilibus diſſentiunt Patres & Doctores, tunc ea tenenda eſt opinio, quæ præſtantioribus nititur fundamentis. *l.* 2. §. *Si quis C. de vet. jur. enucl. c. Capellanus de Feri.* Probabilem quoque auctoritatem ſolummodo habent teſtimonia unius vel alterius Patris aut Doctoris in eo, de quo cæteri Patres

tacue-

tacuerunt (nam ſi quis Doctor ſe omnium aut plurimorum Patrum teſtimoniis opponeret, audiendus omnino non eſſet) neque ex iis firmum argumentum deſumi poteſt, niſi ratione materiæ ſubſtratæ, de qua tractant, ut dicetur. Nam Patres ut privatæ ſunt perſonæ fallere & falli poſſunt, ideoque quod à Doctore aliquo etiam magnæ auctoritatis docetur, examinandum eſt; an conforme ſit juri prout Lex vel Canones diſpoſuerunt. *l. 12. Ancillæ. C. de Fer. & Servi. corrupt.*

3. Porro certam & firmam faciunt auctoritatem teſtimonia SS. PP. in materia, quæ fidem Catholicam, & notiſſimas Chriſtianæ Religionis regulas concernit, in eaque omnium vel plurium unanimis conſenſus concurrit. Id vero non tantum eſt propter nudam Patrum auctoritatem ſecundum ſe ſumptam, quia ipſi dixerunt, hæc enim, ut diximus, fallibilis eſt, ſed potiſſimum quia eorum conſenſus Apoſtolicam traditionem ſcriptorumque Canonicorum declarationem manifeſtat. Quare cum ſexta Synodus generalis *Can.* 19. Lateranenſe ſub Leone X. *art.* 1. & Tridentinum *Seſſ.* 4. prohibent, ne quis contra communem SS. PP. interpretationem ſacras literas exponat, non volunt, quod eorum auctoritas

ctoritas omnino certa ſit & infallibilis, eorumque expoſitiones de fide obſervandæ ſint, ſed ut occurrerent hæreſibus ex prava ſacræ Scripturæ interpretatione pullulantibus, ideoque permiſſum adhuc eſt Interpretibus ſacræ Scripturæ novos ſenſus inquirere, & Patrum ſententias expendere, dummodo communem illorum ſententiam non rejiciant; Quod ſi quis id attentaret, temerarius foret præponendo ſuum judicium communi SS. PP. Sententiæ, & peccaret mortaliter præceptis Eccleſiæ in re tam gravi non obediendo *Canus 7. de locis. c. 3. Concl. 5. Valente.*

4. Quod ad auctoritatem SS. PP. attinet condendi leges, eam illi non habent; Nam in legibus condendis & negotiis definiendis, quibus ſe omnes conformare tenentur non ſolum eſt neceſſaria ſcientia, ſed etiam poteſtas. *diſt. 20. §. ſed aliud.* Hinc Chriſtus dedit Petro non tantum ſcientiam diſcernendi inter lepram & lepram, ſed etiam poteſtatem ligandi & ſolvendi. *Matt. 16.* Quare SS. Patres non fuerunt Canonici Scriptores, nec eorum ſententiæ legem conſtituunt. Jllæ tamen, quæ in Corpus Juris vel in Conſtitutionem aliquam Pontificiam relatæ ſunt, canonizatæ ſunt auctoritate

Papæ,

Papæ, & vim legis obtinent. Allegari tamen poſſunt & cæteræ Sententiæ SS. PP. ob auctoritatem, quam habent apud fideles, ut diximus ad probandas & decidendas cauſas in rebus, de quibus jus non diſpoſuit, ſicque poſt Conſtitutiones Pontificum & Decreta Conciliorum juxta Caniſium in cauſis decidendis auctoritatem afferre poſſunt.

CAPUT XXI.
De Placitis Principum ſæcularium.

An & quæ vim habeant obligandi perſonas Eccleſiaſticas.

STatuimus Cap. 12. quintum Juris Canonici fontem eſſe Placita Imperatorum & Principum ſæcularium, quia quamplurimæ leges & ſtatuta illorum Principum inſerta ſunt Juri Decretalium, & Conſtitutionibus Summorum Pontificum, ex quibus Jus Canonicum confectum eſt. Quamvis vero placita & ſtatuta ſæcularium, etiam quæ honeſta ſunt & utilia, nec libertati Eccleſiæ inimica, priusquam à S. Pontifice & Eccleſia approbata ſint nullam vim habeant ex ſe obligandi perſonas Eccleſiaſticas,

nec

nec eos circa aut res eorum diſponere poſſint, cum Imperium Sacerdotio non præſit, ſed ſubſit. *c. 6. de Maj. & Obed. c.* 10. *de Conſtit.* nihilominus in judicio Eccleſiaſtico recipiuntur, cum Sacrorum ſtatuta Canonum Principum conſtitutionibus adjuventur. *c.* 1. *de nov. oper. nuntiat.* & Juris Canonici ſanctiones Juris Civilis ſubtilitate decorentur. *Bald. in Proœm. Decret.* Hinc S. Auguſtinus *l.* 2. *contra lit. Petiliani c.* 58. *Si in adjutorium veſtrum etiam terreni imperii leges aſſumendas putatis, non reprehendimus. c.* 7. *diſt.* 10. Cum profluant ex eodem fonte Canones & juſtæ leges, nam divinitus per ora Principum promulgata dicuntur. *c. ult. cauſ.* 16. *q.* 3. ideoque *Sacratiſſimæ* appellantur *l. leges Sacratiſſ. C. de Leg.* & *Sanctiſſimæ l.* 1. *Vicar. & extraord. Cognit.*

Jam vero ſi Imperatorum & Principum placita inſerta ſint Corpori Juris Canonici, juris quoque Eccleſiaſtici robur & auctoritatem obtinent, nam ut Imperatores, ſic & Summi Pontifices omnia ſua faciunt, quibus auctoritatem ſuam impertiunt. *l. C. de Jur. vet. eund.* atque ita pari cum Canonibus neceſſitate obedientiam exigunt. *Barb.* 10. *c. Eccleſiæ de Conſt. in prætermiſſis.* Nullius ergo temeri-

meritate leges Imperatorum debent corrumpi, ſed ab omnibus obſervandæ ſunt. *c. fin. Diſt.* 10. dummodo ſacræ Scripturæ vel Decretis Canonum vel bonis moribus non adverſentur. *c.* 1. 3. 4. *& ſeqq. diſt.* 10. nec quicquam de rebus aut perſonis Eccleſiaſticis ſtatuant. *c.* 7. *de Conſtit.*

CAPUT XXII.
De Decreto Gratiani & Paleis.

Quomodo dividatur Jus Canonicum ſcriptum. De Gratiano auctore Decreti. An Decretum habeat auctoritatem legis, & quam habeant auctoritatem Gloſſa & Rubricæ ejus. Quomodo dividatur, & quid contineat Decretum. Paleæ cur ita dicantur, & quo auctore ſcriptæ. Quam habeant auctoritatem.

I.

JUs Canonicum ſcriptum dividitur in Jus commune & ſpeciale. *Tholos. l.* 1. *tract.* 2. *c.* 14. Commune latum eſt pro univerſa Eccleſia; Speciale pro certa Provincia, Diœceſi vel loco; Hoc intra illius fines, iſtud omnes fideles obligat. Jus commune Canonicum conſti-

tuunt

tuunt Decretales Summorum Pontificum, quorum aliquæ translatæ ſunt in Corpus Juris Canonici, aliæ extra id vagantur,& continentur in Bullario,& magna parte in ſeptimo libro Decretalium. De Bullario actum eſt ſupra *c.* 19. De libro ſeptimo dicetur infra *cap. ult.* Corpus vero Juris Canonici appellatur Volumen illud, in quo jura ad totius Eccleſiæ gubernationem ſpectantia continentur; Et Latinè *Corpus* dicitur, ſic enim Cicero de volumine ſcripto ad Lucejum *l.* 5. *Epiſt. Videtur mihi modicum Corpus confici poſſe.* Et in *l. Librorum* 52. §. 2 *ff. de legatis* 3. Dicitur Ilias corpus Homeri. Dividitur hoc Corpus Juris Canonici in ſex partes: In Decretum Gratiani, Decretales Gregorii IX. Sextum Decretalium Bonifacii VIII, Decretales Clementis V, Extravagantes Joannis XXII, & Extravagantes communes. Quibus poſtea acceſſit ſeptimus Decretalium. De ſingulis ordine agemus.

De Decreto Gratiani.

2. Decreti auctor eſt Gratianus, de quo nemo ambigit & eſt notorium ait Jo. Andreas *in Merc. de reg. Jur. in 6. ſup. data.* Patria non Claſſenſis, ut habet

Tri-

Trithemius *de Vir. illuſt. l. 2. c. 13.* Sed Cluſius, natus in civitate Thuſſiæ, quæ Cluſuim ſeu Guiſa dicta eſt, non Claſſa, ut depravatè legitur in Pomœrio Eccleſiæ Ravennatis *Bar. a. 1151. & Poſſev. in appar. V. Gratianus*; Profeſſione Monachus Benedictinus ut teſtantur citati Baronius, Poſſevinus aliiq; probabilius in Monaſterio S. Felicis Bononienſis, prout aſſerunt Monachi S. Felicis, & tradit Sigonius. *l. 1. de Epiſc.* eſtque communior, quamvis Monachi S. Proculi ſuum eſſe affirment, eique ſtatuam marmoream in Clauſtro, quod hortum reſpicit, erexerint; Quibus accedit Maranta in praxi *3. p. n.* 34. & Præpoſitus Alexander aſſerens in Proœmio Decreti compoſitionem illius factam eſſe in Monaſterio S. Proculi. Arnoldus Vion utriusque Monaſterii Monachos conciliare ſtudet, dicitque Gratianum prius monaſticam vitam in Monaſterio S. Proculi profeſſum eſſe, deinde tranſiiſſe ad Monaſterium SS. Felicis & Naboris, ibique Decretum compilaſſe. Certe in hoc Monaſterio elaboratum eſſe opus conſtat ex Saxo pervetuſto, quod in Sacrario ipſius Eccleſiæ reconditur, in quo hi verſus leguntur:

Hanc

Hanc ædis partem, Lector reverenter adito:
Namq; loci Monachus Decretum hic condidit hujus.
Divinum Gratianus opus, quantumlibet arcto
Contentus ſepto, quod reparando caducum,
Et vetus hoc clauſtrum tolli ſuit inde neceſſe.

Et confirmat Epitaphium, quod defuncto poſitum eſt Bononiæ tale:

Gratiani Cluſini Cæſarei Juris & Pontificii Enucleatoris prope Divini, qui Monachus in Martyrum Felicis & Naboris æde abſolutiſſimum ibidem opus Decretorum Anno Gratiæ 1151. *compilavit, Sepulchrum quod illic Curiæ ruderibus abſorptum, hic magnificentius renovatum. Jo. Franciſcus Aldrorandus Bonon.* IIII. Di-*ctator ære publico inſtauravit.*

Anno ſalutis 1498. *Idib. Junii Joanne Bentivolo II. P. P. Remp. feliciter gubernante.*

Prodiit autem in lucem hoc opus ſecundum veriſimiliorem ſententiam anno 1151. tempore Eugenii Papæ III, ut habet

volumen vetuſtiſſimum Decreti, & chronicon quod inſcribitur Pomœrium Eccleſiæ Ravennatis, aſſervaturque in Bibliotheca Vaticana. Quamvis non improbabile quoque ſit vulgatum eſſe anno 1141, ut habet emendata editio juſſu Gregorii XIII. facta, vel anno 1127. ut ſcribit Tholoſanus *l. c. in Schol.* ſed Bellarminus *de ſcript. Eccleſ.* conciliat hæc dicendo illo anno 1127. forte incæpiſſe opus Gratianum.

Dicitur *Decretum* in ſingulari per Synecdochen. licet multa contineat Decreta; Sicut *Digeſtum* dicitur, quamvis multa complectatur Digeſta. Innocentius III. appellat id *Corpus Decretorum Epiſt. ad Epiſc. Compoſtel.* Alii *Concordiam diſcordantium Canonum*, quem titulum præfert editio Gregoriana ſupra citata.

3. Auctoritatem legis hic liber à Gratiano nullam habet, quia ipſe privatus condere leges non potuit, præterquam quod lapſus ſit in multis. *Salas de leg. diſp.* 12. *n.* 5. Errores Gratiani non paucos notat & oſtendit Bellarminus *de Script. Eccleſ.* dum aliqua ex ſuſpectis auctoribus congeſſit; Sæpe tribuat S. Chryſoſtomo, Hieronymo, Auguſtino, quæ ex aliorum etiam hæreticorũ ſcriptis deſumpta ſunt; *Gratianus enim*, inquit Baronius ad annum

num 664.n.4.& 774.n.4. *fuit nimis credulus*. Sententias quoque SS.PP.ac Summorum Pontificum non prout ſunt in fonte, ſed ſuis verbis & gloſſis permixtas frequenter profert. Neque liber ille auctoritatem habet Canonicam ab aliquo Pontifice, non enim approbatus eſt, ut nonnulli volunt ab Eugenio III. *Fpo de jure ſacro n.* 135. Pius IV. & V. ac ſubinde Gregorius XIII. opus illud ab innumeris mendis & teſtimoniorum depravationibus repurgari mandarunt, non approbarunt. *Præf ad Lect.* Quare contenta hujus libri aliam non habent auctoritatem, quam habeant fontes unde dimanarunt, nimirum Canonicam, quæ ex Decretis Pontificum vel Conciliorum Oecumenicorum, vel etiam particularium à Pontifice approbatorum; Civilem, quæ ex Conſtitutionibus Imperatorum deſumpta ſunt. *Jo. Andr. in. c.* 2. *n.* 24. *de Reſcrip.* Ex ſententiis SS. PP. licet juris auctoritatem acquirere non poſſint, quia eam ipſæmet non habent, ex uſu tamen in foro externo ad cauſarum deciſionem adminiculum præbent.

Nec Gloſſa majorem habet auctoritatem quam privati alicujus hominis. Compoſuit eam Joannes Semeca Theutonicus. *Poſſev. in appan. V. Joannes* Ordinis

Prædicatorum Prior S. Stephani Halberſtadii ſub initium ſæculi 13. *Alberic in proœm.* & in multis supplevit Barthol. Brixienſis ut ipſemet teſtatur *ad c. tempus* 13. *q.* 2. eſt erudita, brevis & ſucci plena, in aliquibus tamen ab erroribus, & quidem gravibus non immunis. Neque Rubricæ Decreti, quæ ſunt Gratiani ampliorem vim habent, quam cujusvis Doctoris aut Magiſtri privati; Secus in Decretalibus, Digeſtis & Codice, ubi Rubricæ & omnia in iis contenta vim obligandi à Pontifice vel Imperatoribus acceperunt.

Numeri & Summaria quæ ſingulis Capitulis præmittuntur non ſunt Gratiani; Sed numeros adjecit Antonius Contius, poſt cujus editionem alligari cæperunt Capitula per numeros. *Ant. Auguſt. l.* 1. *de emend. Grat. dial.* 18. Quando autem & à quibus Summaria ſint addita, incertum eſt. Forte ab iis, qui additiones Gloſſarum ſcripſerunt, aut qui primi editionem Decreti curarunt, & forte iidem inſcriptiones Diſtinctionum & Quæſtionum in principio cujuſque paginæ addiderunt.

4. Dividitur Decretum in tres partes pro numero trium objectorum Juris, quæ ſunt: Perſonæ, Res & Actiones. Prima

ma pars conſtat 101. Diſtinctionibus; Viginti primis agitur de Elementis juris Canonici; Septuaginta tribus ſequentibus de Cleri origine, forma, inſtitutione, vita, moribus, officiis; Octo ultimis de Jurisdictione Pontificis. Quælibet diſtinctio dividitur in Canones ſive Capitula, & ſic allegantur: *c. Omnes leges diſt.* 1. Vel: *Diſt.* 1. *c. Omnes leges.* Secunda pars habet 37 cauſas, quarum ſingulæ dividuntur in quæſtiones, & quælibet quæſtio in ſua Capita. Complectitur hæc materiam rerum juridicarum & judiciorum Eccleſiaſticorum, atque ita citantur. *c. Si quis ſuadente, cauſa* (quod tamen vocabulum plerumque omitti & ſubintelligi ſolet) 17. *q.* 4. vel 17. *q.* 4. *c. Si quis ſuadente.* Quæſtione vero tertia cauſæ 33, quæ eſt matrimonialis, agitur ſeptem diſtinctionibus de pœnitentia occaſione dubii: An per confeſſionem ſoli DEO factam poſſint peccata deleri. Diſtinctiones pariter diviſæ ſunt in Canones ſeu Capitula, & ſic citari ſolent: *c. Cogitationis diſt.* I. *de pœnit.* Tertia pars habet quinque Diſtinctiones de Conſecratione, quarum ſingulæ rurſus dividuntur in ſuos Canones ſeu Capitula, & citantur hoc modo:

c. Solennitates diſt. I. *de Conſecrat.* Explicatur in his Juriſdictio & miniſterium Eccleſiaſticum. In fine Decreti ponuntur Canones pœnitentiales, & ſunt Regulæ quædam directivæ ad pœnitentias delinquentibus imponendas; Quibus demum ſubjunguntur Canones Apoſtolorum.

De Paleis.

5. Sunt quædam Capitula Decreti, quæ Paleæ inſcribuntur. Cur ita & quo auctore incertum. Sunt enim, qui illas ſic dictas velint, quod res inanes ac leves contineant, & adducitur in confirmationem illius reſponſum aliquod Gratiani, quod dediſſe fertur coram Pontifice, à quo Decreti confirmationem petierat, de interjectis illis particulis: *Palea eſt, nec de grano meo. Barth. Cæpol. de cognit. libr. Jur. Can. in princ.* Alii hæc Capitula dici putant τὰ παλαιά, id eſt antiqua, quia ex vetuſtis codicibus accepta, & antea in tranſcriptis omiſſa fuerant. Alii ab adverbio μάλιν ſeu depravata voce πάλιν, id eſt rurſum nominari paleas, quaſi additiones ſeu repetitiones. Cujatius in *c.* I. *de ſponſ. duorum Paleam* ſignificare putat Canones antiquus.

Alii

Alii ſic dici exiſtimant ab earum auctore Gratiani diſcipulo *Protopalea*, vel potius *Pocapalea*, quo nomine hodie oppidum eſt & familia in Subalpinis *Cæpol. l. c.* ſeu ut habet Valente *in proæm. prolus. Concord.* *Quartapalea* dicto. *Jo. Andr. in addit. ad Spec. tit. de diſput. & alleg.* aliique inter quos Jaſon, qui addit Cardinalem fuiſſe, & fortè eſt ille, cujus meminit Barth. Cæpol. *in tract. de cogn. lib. Jur. Can. apud Fagnan. de Conſt p. 22. n. 44.* Præterea an unus idemque omnium palearum ſit auctor, æque incertum eſt, cum non deſint, qui exiſtiment non omnes eodem tempore adjunctas eſſe, ſed aliquas ab eodem Gratiano inter relegendum, alias ab interpretibus ad marginem adſcriptas eſſe, quas deinde librarii ſub Paleæ nomine, vel ſine ullo à cæteris diſcrimine textui inſeruerint. *Admonit. præf. Decret. edit. Greg.*

6. Jllud certum has paleas, licet non omnino contemnendæ ſint, cum multæ in Decretalibus, aliiſque collectionibus ante Gratianum reperiantur, & magiſtralis doctrinæ contineant auctoritatem, non habere tamen vim Juris & Canonis, cum eam auctores, quicunque illi fuerint, tribuere illis non potuerint, quam

quam non habebant. *c. Transl'ato de reſcript. l. fin. C. de leg.* imo minoris ſunt auctoritatis, quam Decretum & dicta Gratiani, cum nec Gloſſas habeant, nec allegentur ſub nomine Capitulorum, ſed palearum. *c. Precariæ* 10.*q.* 2. Neq; earum mentionem faciat Gregorius XII. in Bulla Decreto præfixa ; Adeoque etiam Auctores qui Decreto tribuunt auctoritatem legis, eam denegant Paleis, quod Gregorius XIII. eas non comprehenderit nomine Juris Canonici, hoc enim ſi voluiſſet, manifeſtis verbis declaraſſet, cum ſciret, illas in communi uſu, & ſolita DD. interpretatione Juris vigorem non habere. *Thom. Canon. in proœm. n.* 625. Quamvis Præpoſitus *in c. imprimis n.* 14. *cauſ.* 2. *q.* 1. dicat Paleis etiam communiter credi, niſi detur jus in oppoſitum.

CAPUT XXIII.

De Decretalibus Gregorii IX.

Cujus auctoritate, & à quo Decretales collectæ ſint. In quot libros dividantur, & quomodo citentur. De materia & ordine librorum.

I.

DEcretalium Epiſtolarum aliæ ſunt anti-

antiquæ, aliæ Novellæ. Antiquæ, quæ continentur ſecunda parte Juris Canonici, ſunt Conſtitutiones ſeu Epiſtolæ variorum Pontificum in unum volumen collectæ auctoritate Gregorii IX; Fuit is Patria Anagninus ex gente Signia de Comitibus natus, ex qua Illuſtriſſima Familia, quæ vulgo de Conti dicitur, decem Pontifices Summi numerantur. *Azor. p. 2. Inſt. l. 3. c. 45. q. 5.* Ex his unus fuit Gregorius ex Conſobrina Innocentii III. Nepos, & ab eo ad Cardinalatum promotus A. 1227. altero die ab obitu Honorii Pontifex ſalutatus eſt, & poſt ſeptimum, juxta Valente, Pontificatus annum (alii tradunt A. 1230.) conſtitutiones Pontificias in unum volumen quinque libris dictinctum redigere cœpit per Fratrem Raymundum à Pennaſort Barcinonenſem Ordinis Prædicatorum, primum Ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Generalem à Gregorio IX. creatum, ejuſdemque Pontificis Cappellanum & Pœnitentiarium, ac ſubinde etiam tertium Ordinis Prædicatorum Magiſtrum Generalem, quem Clemens Papa VIII. A. 1601. in numerum Sanctorum retulit. Hic Conſtitutiones illas ex quinque aliis antiquioribus collectionibus concinnavit, ideoque propter

propter Doctores illius temporis, & ob gloſſas antiquas plerumque principia, ſeu prima verba ſingulorum capitum ex antiquis collectionibus retinet, & cum ſenſum non perficiant, additur *& infra.* Abſolvit hoc opus feliciter Raymundus trium annorum ſpatio A. 1237. *Genebr. in Chronol.* Dicuntur *Decretales*, non *Decretum* quia majori parte ſunt Conſtitutiones & literæ Summorum Pontificum; Decretum vero continet potiſſimum Conciliorum Decreta.

2. Dividuntur Decretales in quinque libros, hi in titulos, & tituli in capita. In citatione ponitur vel numerus vel initium Capituli & titulus hoc modo: *c.* 2. vel *c. Oſius de Elect.* id eſt, in capite cujus initium *Oſius*, ſub titulo de Electione, qui titulus quotus in ordine ſit requirendum in indice titulorum; A quibusdam DD. in citando additur particula *extra* ad ſignificandum, quod hi libri ſint extra Decretum Gratiani, quod prius eſt editum hoc modo: *c. Nullus extra* (quod brevitatis cauſa hoc ſigno Ẍ notatur) *de Elect.* non ergo per hanc particulam *extra* ſeu Ẍ ſignificantur Extravagantes. Si citetur initium Tituli, idque idem ſit in pluribus Capitulis ejusdem Tituli

Tituli ad diſtinctionem ab auctoribus maxime Italis additur: il primo, ſecondo, il terzo, hoc modo: *Ex parte il primo de privil.* idque in Decreto quoque aliisque libris eſt obſervandum.

Materia in hoc opere ſunt ipſæ Conſtitutiones & Decretales Epiſtolæ ſub ſingulis titulis collocatæ. *Gloſſ. Proœm.* Quam materiam Gregorius IX. in quinque partibus ſeu libris ad normam ordinemque Pandectarum ac Codicis ſecundum rationem Judiciorum digeſſit. Poſt epiſtolam, quam operi præfixit, in primo libro ſubſtrato fundamento Catholicæ fidei, nimirum Titulo de Summa Trinitate & fide Catholica, exponit Juris Canonici principia, ut ſunt Conſtitutiones, Reſcripta & Conſuetudines. Deinde agit de Ordinibus, gradibus, jurisdictionibus & officiis Magiſtratuum Eccleſiaſticorum. Demum ſubjungit quædam circa perſonas & res litigantium in principio judiciorum verſantia. In ſecundo libro tractat de Judiciis eorumque ordine ac proceſſu. In tertio agit de vita Clericorum eorumque juribus tum propriis, ut ſunt Beneficia Eccleſiaſtica, tum communibus cum Laicis ut ſunt Contractus, teſtamenta &c. In IV. libro tractat de Sponſalibus, matrimoniis

& im

& impedimentis eorum. In V. agit de Criminibus eorumque accuſatione & pœnis. His demum ſubjungit ad exemplum Pandectarum duos titulos: De Verborum ſignificatione & de Regulis Juris.

Quam verò auctoritatem habeat hic liber ſeu compilatio harum Decretalium, declarat ſatis ipſe Gregorius IX. in Epiſtola operi præfixa, cum ait: *Volentes igitur ut hac tantum compilatione univerſi utantur in judiciis & in Scholis, diſtrictius prohibemus, ne quis præſumat aliam facere abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſpeciali.* Hic præcipit Summus Pontifex univerſis per orbem Chriſtianum fidelibus, ut has Decretales tanquam normam & regulam non tantum doctrinæ in Scholis tradendæ, ſed etiam rerum in judiciis agendarum ſequantur. Cum ergo Pontifex non ſolum poſſit, ut probatum eſt ſupra *c.* 14. *n.* 3. & 4. ſed etiam hic expreſſe velit omnes obligare ſubditos per has Decretales, dubium non eſt quin hæ jus faciant univerſale.

CA-

CAPUT XXIV.

De Libro ſexto Decretalium, Clementinis & Extravagantibus.

Quis & ex quibus compilarit Librum ſextum; Quomodo dividatur & citetur. Unde dictæ, & ex quibus collectæ Clementinæ. Quomodo dividantur & citentur. Extravagantes cur ſic dicantur. Quas contineant Conſtitutiones Libri Extravagantium; Quomodo citentur. An faciant fidem in judiciis.

I.

Tertia pars Juris Canonici continet Librum ſextum Decretalium, ſic dictum, quod quinque Libris Decretalium ſextus acceſſerit, iisque ratione materiæ ſit annexus. Compilarunt eum ſub annum 1297, alii volunt 1274, alii 1300. apud Gonzalez Guilielmus de Mandagoto Archi-Epiſcopus Ebredunenſis, Berengarius Fredellus vel Stredelius Epiſcopus Biterrenſis; ac Magiſter Richardus de Senis (nonnullis Malambrus) S. R. E. Vice-Cancellarius *Præfat.* ac poſtmodum Cardinalis Diaconus S. Euſtachii *Gloſſ.*

hic

hic mandato Bonifacii VIII, ex Jlluſtriſſima Cajetanorum Familia nati, & in Cœleſtini locum Pontificatum renunciantis ſuffecti ex ejusdem Bonifacii & aliorum Pontificum, qui inter hunc & Gregorium IX. interceſſerunt, imo ex quibusdam etiam Gregorii reſcriptis, ac præcipuè Decretis Conciliorum Lugdunenſium primi & ſecundi generalis ſub Innocentio IV. circa annum 1245. & Gregorio X. A. 1274. celebratorum. Diſtinctus eſt ſextus Decretalium in quinque libros, quorum ſinguli in titulos & capita dividuntur. Adjectæ ſunt ſub finem Regulæ juris 86. majori ex parte deſumptæ ex Regulis Juris Cæſarei. Cum hic liber citatur ponitur initium, vel numerus Capitis & titulus cum addito in 6, hoc modo: *c.* 2. vel *Licet Eccleſiarum de prabendis in* 6. Eadem eſt harum Decretalium auctoritas, quæ præcedentium, maximè cum in Concilio Lugdunenſi approbatæ ſint. Refert tamen Jo. Andreas non obligare in Gallia, quod ibi receptæ non fuerint.

2. Quarta pars comprehendit Conſtitutiones Clementinas, ſic dictas. quod eas Clemens V. colligendas curarit partim ex Canonibus Concilii Viennenſis circa

circa annum 1311. celebrati, partim ex propriis Conſtitutionibus, quas tamen poſt mortem ejus Joannes XXII. primum abſolvit. Fuit Joannes XXII. antea Jacobus dictus, natione Gallus, Cadurci urbe Aquitaniæ à Patre Arnoldo Deuſa miſero veteramentarioque Sutore natus, quem eximia Virtus & doctrina ad ſupremum dignitatis faſtigium evexit, nam primum Arelatenſis Epiſcopus, Caroli ſecundi Regis Cancellarius efficitur, ubi tantum ſui officii famam auxit, ut Archi-Epiſcopus Avenionenſis mox Cardinalis, & Epiſcopus Portuenſis à Clemente V. fuerit creatus, eoque vivis ſublato totius Eccleſiæ obtinuit principatum A. 1316. & altero poſt anno, nimirum 1317. hanc compilationem promulgavit. *Spondanus ad hunc annum.* Dividuntur Clementinæ in quinque libros, ſicuti Decretales & iisdem Titulis, ſed multo paucioribus, qui etiam in Capitula diſtinguuntur. Citantur hoc modo: *Clement. Multorum querela, de hæreticis.* Hæc Compilatio cum approbata ſit ab ipſo Clemente Pontifice & in Concilio Viennenſi, obtinet quoque juris auctoritatem.

3. Quinta pars continet duos libros, quo-

quorum primus eſt Extravagantium Conſtitutionum Joannis XXII. numero 20, quæ in 14 titulos dividuntur, ſicque allegantur: *Extrav. Joan. XXII. Execrabilis de* Præb*. & dign.* Alter liber eſt Extravagantium communium variorum SS. Pontificum, qui in quinque libros, atque hi in titulos & Capita diſtribuuntur; Citantur vero hoc modo: *Extrav. Cum deteſtabile, de Simonia inter comm.* Dicuntur Extravagantes, quia primò extra corpus juris Canonici quaſi incerta ſede vagabantur. *c. Paſtoralis de fid. inſtrum.*unde hodiedum ſic appellantur, licet in Corpore Juris jam locum occupent. Gloſſas in primum librum ſcripſit Zenzilinus de Caſſanis; In ſecundum Joannes Monachus Pichardus, Guilelmus de Monte Lauduno, & Joannes Franciſcus de Pavinis. Hæ Extravagantes paſſim pro authenticis habentur, cum ſint deciſiones SS. Pontificum, quæ à longo jam tempore poſſeſſionem in Corpore Juris acceperint, variisque Doctorum notis ac Gloſſis illuſtratæ ſint, quamvis incertum, an alicujus Summi Pontificis auctoritate & juſſu in hunc librum relatæ ſint & publicatæ. Faciunt proinde fidem in judiciis, etiamſi non producantur

cantur, & ſententia contra illas lata, eſt nulla, utpote contra jus notum. *Rom. Conſil.* 260. *num.* 2. *Tuſch. lit.* E. *Concl.* 679. *n.* 4. Sunt enim notoriæ Extravagantes, & poſt publicationem ſatis evulgatæ per librorum impreſſionem, ita ut præſumi de illis ignorantia non poſſit, cum ergo idem ſit eſſe notorium, & eſſe in judicio productum. *Alexand. in l. Cum prolatis n.* 19. *ff. de re judic.* Sententia contra Extravagantem notoriam lata omnino nulla eſt judicanda. *Franc. de PaVinis in præl. ad ExtraV. Joannis XXII.*

CAPUT XXV.

De Septimo Decretalium.

Quis librum hunc collegerit. Cujus ſit auctoritatis. De alia Compilatione Libri ſeptimi Decretalium cura Gregorii XIII. facta, ſed hactenus ſuppreſſa.

I.

ULtimis hiſce temporibus annexus eſt Corpori Juris Canonici in recentioribus exemplaribus liber ſeptimus Decretalium collectarum à Petro Matthæo Juriſconſulto Lugdunenſi, & ad normam Decretalium in quinque libros ſuosque titulos digeſtarum. Hic liber cum privata

vata ſolum induſtria ſit collectus & editus, nec ullam habeat approbationem Summi Pontificis Canonicus cenſeri non poteſt. Licet enim varias contineat Conſtitutiones Pontificias; attamen cum non conſtet de promulgatione earum, nec an receptæ ſint, aut cum ſuis Originalibus in omnibus conveniant, vim obligandi non habent, niſi in forma authentica producantur. *Franc. de Pavinis in Prælud. an Extrav. Jo. XXII.*

2. Ad compilandum autem Librum ſeptimum Decretalium authenticum adjecit animum & curam Gregorius XIII. eamque operam commiſit Flavio Urſino, Franc. Alciato & Antonio Caraffæ Cardinalibus. Hoc vero Pontifice defuncto Sixtus V. ejus Succeſſor hoc opus perficiendum commiſit Pinello Aldobrandino, Matthæo Columnæ è numero quoque Purpuratorum, è quibus Aldobrandinus poſt obitum Sixti in thronum ſublatus perfectioni ejusdem operis inſtitit, cumque dubium incideret, an inſerendi quoque eſſent Canones Conciliorum Florentini & Tridentini ad dogmata ſpectantes, judicarunt eos compilationi iſti inſerendos eſſe, ſicque Volumen iſtud diverſorum Pontificum Conſtitutiones & Concilio-

rum

rum decreta trecentorum prope annorum in quinque libros diſpoſita, ſuisque diſtincta titulis complectens die 25. Julii anno 1598. perfectum eſt. Verum cum typis jam excuſum ſub nomine ſeptimi libri Decretalium Clementis VIII. vulgandum eſſet, movetur quæſtio, an à Juris peritis edi poſſint gloſſæ & commentarii ſuper Decretis Concilii Trid. huic libro inſertis, non ſecus ac ſuper aliis compilationibus factum videmus. Quod cum ſub graviſſimis cenſuris inhibuiſſet Pius IV, ſuppreſſa eſt publicatio hujus Voluminis tantis laboribus elucubrati tantisque Juriſconſultorum votis expetiti. *Fagn. in c. Cum veniſſent de Jud. n.* 61. *&* 63.

F I N I S.

Ad DEI DEIparæque Gloriam & honorem.

74.

MENDA EMENDA.

Pag.	lin.		lege.
8.	28	diſtribuvata.	diſtributiva
20.	24	Illegimos	Illegitimos
23.	16	propriæ	propriè
30.	4	ſcripturum	ſcripturam
41.	12	meræ	merè
44	15	univerſitate	univerſitates.
45	6	proponandas	proponendas
45	10	elimentur	eliminentur
66	12	conteſtetam	conteſtatam
100	7	Fauſtrum	Fauſtum
105	12	Conſtitutionem	Conſtitutionum
110	27	Pontificium	Pontificum
133	23	Apoſtolos	Apoſtolus
159	19	Confitmatio	Confirmatio
170	25	Sandicæ	Sardicæ
172	23	Filio	Filii
184	18	Conſentientum	Conſentientem
184	30	Suppoſitiam	ſuppoſititiam
186	19	Anſtites	Antiſtes
188	21	profederunt	præſederunt
197	24	pſallent	pſallant
223	1	Leone V.	Leone X.
224	6	Canonis	Canones
233	2	cuivis	cujusvis
271	19	profidetur	profitetur.
279	25	cauſæ	causâ
288	14	querimiviæ	querimoniæ
303	11	aliud	aliquid
315	6	Fridecum	Fridericum,
316	1	vocantis	vacantis
319	1	vitæ	vita
320	16	Papæ	Papa
331	26	nimirum	nimium
333	ult.	ſunt Provincia	ſunt in Provincia.

Cætera benignus Lector facile obſervabit & corriget.

INDEX
RERUM ET VERBORUM.

A.

Abbates vocantur ad Concil. generalia ex Privilegio. pag. 150
Actiones mixtæ. 14
Actio perſonalis. 13
Appellatio à Papa ad Concilium non datur. 280
Appellatio datur à Concilio ad Papam. 277
Auctoritas alia eſt interpretandi ſcripturas, alia condendi leges. 360
Auctoritas SS. Patrum interpretandi an infallibilis. 363
Authenticæ quæ. 35

B.

Baſileenſe Concilium maximâ ex parte reprobatum eſt. 320
Baſileenſis concilii acta. 321. & ſeq.
Bernardi Papienſis compilatio prima. 112
Bulla unde ſic dicta. 350
Burchardi wormacienſis decreta. 110

C.

Canonum Apoſtolorum auctoritas 101
Canonum codex. v. codex.

Canones Concilii Chalcedonenſis. 179. & ſeqq.
Canones Concilii Lateranenſis 1. 193. & ſeqq.
Canones Concilii Lateranenſis 2. 195
Canones Concilii Lateranenſis 3. 198. & ſeqq.
Canones Concilii Lateranenſis 4. 202
Canones Concilii Lugdunenſis 1. 209. & ſeqq.
Canones Concilii Lugduneuſis 2. 214. & ſeqq.
Canones Concilii Nicæni qui exſtent. 167
Canones Concilii Nicæni 2. 186. & ſeqq.
Canones Concilii Sardicenſis. 172. & ſeqq.
Canones Conſtant. 1. 175. & ſeqq.
Canon quid. 116
Canones Trullani 308
Canonici libri. 116. & ſeqq.
Capitula Eccleſiarum quæ ad Concilia Provincialia vocentur. 334
Cardinales vocandi ad concilia generalia 149
Clementinarum auctoritas 383
Clementinæ ex quibus collectæ ſint. 383
Clementinæ quomodo citentur. 383
Clementinæ quomodo dividantur. 383
Clementinæ unde dictæ. 382
Clericis an prohibeatur ſtudium juris. 42. & ſeq.
Codex Canonum, & quis ejus auctor. 105
Codex quid contineat. 35
Codex quomodo citetur. 35
Campilatio prima Canonnm. 112
Compilatio ſecunda Canonum 112
Compilatio tertia Canonum ſeu Romana. 112
Compilatio quarta & quinta Canonum. 113

Con-

Concilia agnoſcunt Papæ primatum. 292
Concilii acta ſcribenda & approbanda à Papa. 159
Concilia Apoſtolorum 95. & *ſeqq.*
Concilia Apoſtolorum an authentica. 95
Concilium Apoſtolorum primum. 96
Concilium Apoſtolorum ſecundum. 96
Concilium Apoſtolorum tertium. 98
Concilium Apoſtolorum quartum. 101
Concilium cui non præſidet Papa, vel quod definit aliquid repugnantibus legatis errare poteſt. 302
Concilium definiens aliquid cum Legatis inſtructionem non habentibus probabiliter errare poteſt. 304
Concilium Conſtantin. 1. *quando, à quo & cur convocatum.* 174
Concilii Conſtantin. 5. *acta.* 188
Concilii Conſtantin. 4 Canones. 189
Concilii Etymologia. 138
Concilia generalia convocat ſolus Papa 145. & 268. & *ſeqq.*
Concilium generale, cui præſidet Papa *errare non poteſt.* 300
Conciliorum general: decreta conſtituunt jus commune. 160
Chalcedonenſe quomodo, & cur indictum 178
Concilium generale eſt ad quod omnes Epiſcopi vocati, licet omnes non compareant 152
Ad Concilia *euntes non ſunt impediendi.* 153

In

In Concilio generali ordo Seſsionis. 154. & ſeqq.
In Concilio generali quæ fiant. 155
Concilium in quibus caſibus ſit ſupra Papam. 298
Concilii Iudex eſt Papa. 271. & ſeqq.
Concilia in commodo loco convocentur. 153
Ad concilia generalia qui vocentur. 148
Concilia nationalia quæ. 330
Concilia nationalia quis convocet. 330
Conciliorum neceſſitas. 141
Conciliorum inſtitutio eſt juris divini. 139
Conciliis Papa præeſt. 146
Concilia particularia errare poſſunt in fide. 347
Concilia particularia magnam etiam habent auctoritatem. 348
Conciliis præmittenda. 153
Conciliorum Præſides an aperire poſsint literas nomine Regum ſcriptas. 158
Ad concilia Provincialia mittere debent impediti Procuratores. 333
In Conciliis Provincialibus ordo Seſsionis. 335
Concilia Provincialia quis convocet 331
In Concilio Provinciali quæ tractentur. 338
Concilia Provincialia quando convocanda ſint. 332
Concilio provinciali qui intereſſe debeant. 333
Concilia Provincialia vocanda ſunt ad locum opportunum. 331
Ad Concilia Provincialia venire recuſantes variè puniantur. 333

Concilia quæ ſint generalia. 145
Concilium quid ſit. 138
Concilia quas ob cauſas convocentur. 143
Ad Concilia vocati ire tenentur. 151
Concordia Canonum Creſconii. 107
Conſtantienſis Concilii acta. 310. *& ſeqq.*
Conſtantienſe Concilium fuit generale. 319
Conſtantienſe Concilium partim approbatum partim reprobatum. 319
Conſtantinopol. 2. Conc. quando indictum. 182
Conſtantin. 2. Concilii acta. 182
Conſtantinopol. 2. non præſedit Pontifex. 182
Conſtantinopol. 3. Concilii acta. 183. *& ſeqq.*
Conſtitutionum Apoſtolicarum auctoritas. 104
Conſtitutiones Apoſtolicæ an jus faciant commune. 353
Conſtitutiones Pontificiæ omnes obligant. 355
Conſuetudines feudales. 36
Creſconii Nomorenon. 107

D.

Decreta Concil. Provincialium quando publicanda. 338
Decretis Conc. Provincialis qui obligentur. 339
Decretalium auctor. 377
Decretalium auctoritaas 380
Decretales cur ſic dicantur. 378
Decretales Gregorii IX. 113

Decretum Gratiani auctoritatem legis non habet. 371
Decretum Gratiani cur ſic dicatur. 370
Decretum Gratiani quando editum. 369
Decretalium liber. 6. quomodo dividatur. 382
Decretalium librum 6. quis & ex quibus compilarit. 381
Decretalium liber ſeptimus juſſu Pontificum compoſitus, ſuppreſſus eſt. 387
Decretalium libri 7. quis auctor. 385
Decretalium liber. 7. extat, non eſt Canonicus. 486
Decretalium materia, & quo ordine digeſta. 379
Decreti pars prima quæ contineat. 373
Decreti pars ſecunda quæ contineat. 373
Decreti pars tertia quæ contineat. 373
Decretales quomodo citentur. 378
Decretales quomodo dividantur. 378
Decretales quis concinnarit. 377
Decreta Synodalia non obligant. 345
Differentiæ Juris canonici & civilis. 44. *& ſeq.*
Digeſtum novum. 34
Digeſta quid contineant. 34
Digeſta quomodo citentnr. 34
Digeſtum vetus. 34
Dionyſius Exiguus quis, & ejus collectio. 105 *& ſeqq.*
Dominium aliud perfectum, aliud imperfectum. 16
Dominium directum. 17

Dominium jurisdictionis quid. 17
Dominium proprietatis quid. 15
Dominium utile. 17

E.

Electio Papæ durante Concilio *ſpectat ad* Cardinales. 159
Epheſinum I. Concil. *quando & cur indictum fuerit.* 176
Epiſcopi ad concilia *vocati ire tenentur.* 151
Epiſcopi omnes vocandi ad Concilia *generalia.* 149
Epiſcopi titulares an vocentur ad Concil. *generalia.* 150
Epiſtolæ in Collectione *Iſidori ſuſpectæ ſunt fidei.* 109
Extravagantes an faciant jus commune. 353
Extravagantes cur ſic dicantur. 384
Extravagantes quas Conſtitutiones *contineant.* 384
Extravagantes quomodo citentur. 384
Extravagantium auctoritas. 384

F.

Feudales conſuetudines. 36
Florentini Concilii *acta.* 219. & *ſeqq.*
Fulgentii Breviarium. 106
Fulgentii ferrandi collectio. 106

G.

Generales Ordinum vocantur ad Conc. *generalia ex privilegio.* 149

Gloſſa Decreti non habet auctoritatem legis. 371
Gloſſas Decreti qui fecerint. 371
Gratiani Epitaphium. 369
Gratianus qualis fuerit. 368
Gregorius IX. quis fuerit. 377

I.

Imperium quid. 17
Imperium magnum. 19
Imperium majus. 19
Imperium maximum. 19
Imperium merum & mixtum. 18
Imperium minimum. 20
Imperium minus. 20
Imperium mixtum. 20
Imperium parvum. 20
Iofortiatum. 34
Inſtitutionum quatuor libri. 37
Inſtitutiones quomodo citentur. 37
Joannes XXII. qualis fuerit. 383
Iſidori collectio. 107
Iſidorus Canonum collector dicitur Mercator & Peccator. 108
Ivonis Carnotenſis Volumen Decretorum. 111
Juris Canonici corpus dividitur in ſex partes. 367
Juris Cononici & civilis differentiæ. 44. *& ſeqq.*
Juris Canonici definitio. 38
Juris Canonici excellentia. 40
Juris Canonici variæ appellationes. 38
Juris Etymologia. 1

Juris humani diviſio 26
Juri ſtudere an poſſint clerici & Religioſi. 42. & ſeq.
Juris naturalis & gentium differentia. 27
Juriſdictio ſimplex. 18
Jus active ſumptum. 4
Jus paſſive ſumptum. 2
Jus juriſdictionis & proprietatis quid. 4
Jus proprietatis dividitur in Re & ad Rem. 10
Jus in re quid. 11
Jus ad rem quid. 12
Ad jus reale quæ requirantur. 11
Jus tres requirit conditiones. 3
Jus juriſdictionis variè ſumitur. 4
Jus Canonicum quando conditum. 95
Jus canonicũ dividitur in commune & ſpeciale 366
Jus commune Canonicum conſtituunt Decretales Pontificum. 367
Jus Cæſareum. 32
Jus Cæſareum in quatuor dividitur. 33
Jus Civile quid 28
Jus commune. 30
Jus commune conſtituunt decreta Concilii Genералis. 160
Jus conſuetudinarium. 29
Jus mixtum. 14
Jus particulare 30
Jus perſonale. 13
Jus privatum. 32
Jus publicum. 31
Jus ſcriptum. 29

Jus Divinum. 25
Jus divinum vetus. 25
Jus divinum novum. 26
Jus gentium. 27
Jus naturale quid. 21
Jus naturale triplex. 21
Jus poſitivum quid. 25
Juſtitia varie ſumitur. 6
Juſtitiæ definitio. 7
Juſtitiæ quatuor ſpecies. 8
Juſtitia legalis. 8
Juſticia diſtributiva. 8
Juſtitia vindicativa. 10
Juſtum late ſumptum. 2
Juſtum ſtricte ſumptum. 3

L.

Laici an admittendi ad Concilia *Provincilia.* 334. *& ſeqq.*
Laici non vocantur ad Conc. *generalia.* 150
Lateranenſis Eccleſia *unde ſic dicta.* 192
Lateranenſe 1. concilium *cur convocatum.* 192
Lateran. 1. Concilii Canones. 193
Lateran. 2. Concil. *quando & cur convocatũ.* 194
Lateran. 2. Concilii Canones. 195
Lateranenſe 3. Concilium *quando & cur convocatum.* 198
Lateranenſe 4. Concilium *quando & cur convocatum.* 201
Lateranenſis 4. Concilii Canones 202

Lateranenſis 5. Concilii *acta.* 222. *& ſeqq.*
Legati in Conciliis *an aperire poſſint literas nomine Regum ſcriptas.* 158
Leges Principum ſæcularium non ligant Eccleſiaſticos. 364
Leges ſæcularium corpori *Juris* Canonici *inſertæ ligant Eccleſiaſticos.* 365
Lex Moyſis quo ſenſu ſit ſempiterna 127
Lex nova eſt immutabilis. 128
Lex nova excellentior eſt quam vetus. 129
Lex nova omnes obligat. 128
Lex vetus abrogata eſt. 125
Liber VI. Decretalium. V. Decretalium.
Liber VI. Decretalium cur ſic dicatur. 381
Liber VII. Decretalium V. Decratalium.
Lugdunenſe 1. Concilium *quando & cur convocatum.* 209
Lugdunenſis 1. Concilii Canones. 209. *& ſeq.*
Lugdunenſis 2. Concilii *acta.* 213
Lugdunenſis 2. Concilii Canones. 124. *& ſeq.*

M.

Martini Braccarenſis collectio. 106

N.

Nicænum Concilium *coactum contra Arium & Quarta decimanos.* 163
Nicæni 1. Canonum *numerus.* 163
Nicæni 2. Concili *acta.* 185
Nicæni 2. Concilii Canones. 186. *& ſeqq.*
Nomorenon Creſtonii. 107

Novellæ quæ dicantur. 35
Numeros quis adjecerit Decreto. 372

O.

Oecumenica Concilia quæ ſint. 145
Officium Judicis nobile. 18
Officium mercenarium. 18

P.

Paleæ unde dicantur. 374
Palearum auctor. 375
Paleæ quam habeant auctoritatem. 375
Papa eſt ſupra Concilium. 245. & ſeqq.
Papa eſt Chriſti Vicarius. 248. & ſeqq.
Papa eſt S. Petri Succeſſor. 151. & ſeqq.
Papa eſt caput Eccleſiæ. 256. & ſeqq.
Papa eſt Paſtor Ovilis Chriſti. 259. & ſeqq.
Papa eſt Epiſcopus Eccleſiæ univerſalis. 262
Papa eſt Pater omnium Chriſtianorum. 266
Papa convocat concilia generalia. 145. & 268
Papa præeſt conciliis. 146
Papa confirmat concilia. 275
Papa corrigit & improbat concilia illegitima. 275
Papa eſt Judex concilii eiq; præſcribit leges. 271
A Papa ad Concilium non datur appellatio. 280
Ad Papam à Concilio datur appellatio. 277
Papæ primatum agnoſcunt Concilia. 292
Papa in quibus caſibus ſubjiciatur Concilio. 298
Papa poteſt leges condere ſine conſenſu & conſilio Cardinalium. 354

papa

Papæ Conſtitutiones V. Conſtitutiones.
Papæ Reſponſa. V. Reſponſa.
Papæ novi electio durante Concilio ſpectat ad Cardinales. 159
SS. Patres habent auctoritatem interpretandi Scripturas. 360
SS. Patres non habent auctoritatem condendi leges. 363
SS Patrum auctoritas. 358
Piſanum Concilium videtur fuiſſe legitimum 309
Pontifex. V. Papa.
Procuratores Epiſcoporum an votum habeant deciſivum in Conciliis. 157
Præcepta veteris legis quos obligent. 123

Q.

Quini-Sextum Concilium partim probatum partim reprobatum eſt. 308

R.

Raymundus à Pennafort qualis fuerit 377
Regalia quæ. 19
Religioſis an probibeatur ſtudium juris civilis. 42
Reſponſa Pontificum particularia jus faciunt. 356

S.

Scriptura ſacra dicitur Canon. 116
Scriptura ſacra eſt Verbum DEI. 115
Scriptura ſacra à DEO dictata eſt etiam quo ad verba. 119
Scripturæ ſacræ dignitas. 122

S. Scripturæ auctoritas major eſt quam Conciliorum. 305
Scriptura ſacra primus fons Juris Canonici. 114
Sardicenſe Concil. cenſetur idem cum Niceno. 170
Sardicenſis Concilii acta. 171
Sardicenſis Concilii Canones. 172
Seßionis ordo in Conciliis generalibus. 155
Seßionis ordo in Conciliis particularibus. 335
Sirmienſia Concilia duo fuerunt unum Catholicorum, alterum Arianorum. 307
Summaria Decreti quis fecerit. 372
Synodi dicuntur Concilia. 139
Synodus Diœceſana quæ ſit. 339
Synodus Diœceſana quando & à quo convocanda.
Ad Synodum Diœceſanam qui vocandi. 341
In Synodo Diœceſana quæ tractentur. 344
Synodalia decreta. V. Decreta.

T.

Teſtamentum vetus & novum quos libros contineat. 116
Theologi admittuntur ad Concilia generalia. 151
Traditio quid. 131
Traditiones divinæ. 134
Traditiones Apoſtolicæ. 134
Traditiones Eccleſiaſticæ. 135
Traditiones Eccleſiaſticæ habent vim legis. 136

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Traditiones diſtinguuntur à principiis & à materia 134
Traditiones novi Teſtamenti obligant. 133
Traditiones veteris Teſtamenti. 151
Traditiones veteris legis nunc non obligant. 132
Traditiones Moſaicæ. 133
Traditiones Phariſaicæ. 131
Tridentini Concilii acta. 224 &. ſeqq.
Trullus unde dicatur 183

V.

Verbum DEI aliud eſt ſcriptum aliud non ſcriptum. 115
Viennenſis Concilii acta. 217
Volumen quid contineat. 36
Voluminis partes quomodo citentur. 37
Votum in Conc. Provinciali qui habeant. 337

Digitized by Google

Digitized by Google